

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော်လှန်ရေးအစိုးရ

ရှေးဟောင်းသုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်

၏

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်

အတွက်

နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ

ရှေးဟောင်းသုတေသန နှစ် ၆၅
စာကြည့်တိုက်
တိုက်ပိုင်အမှတ်... ၃၇၄၆
နေ့စွဲ... ၁၇.၁.၈၆

REPORT

OF THE

Director, Archaeological Survey, Burma

For the Year ending 30th September, 1965.

အခန်း (၁)

ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု—

အခန်း (၂)

တူးဖော်မှုသုတေသနနှင့်စမ်းရှာဖွေလေ့လာမှု—

စစ်တွေခရိုင်—

အခန်း (၃)

ရှေးဟောင်းကဗျည်းစာပေ—

အသစ်တွေ့ရှိသောကျောက်စာများ		၁၀၈၂	၁၀၈၃	၁၀၈၄	၁၀၈၅	၁၀၈၆
ကန်တွင်းကြီးဘုရားကျောက်စာ		၁၀၈၇	၁၀၈၈	၁၀၈၉	၁၀၉၀	၁၀၉၁
ယဥ်လင်မယားကျောင်းကျောက်စာ		၁၀၉၂	၁၀၉၃	၁၀၉၄	၁၀၉၅	၁၀၉၆
တာမဆီဒုတ်ကျောင်းအနီးမှကျောက်စာ		၁၀၉၇	၁၀၉၈	၁၀၉၉	၁၁၀၀	၁၁၀၁
စစ်သူကြီးရာဇသင်္ကြံ မယားကျောက်စာ		၁၁၀၂	၁၁၀၃	၁၁၀၄	၁၁၀၅	၁၁၀၆
ငွေဘုရားရွှေဘုရားစည်လှူသောကျောက်စာ		၁၁၀၇	၁၁၀၈	၁၁၀၉	၁၁၁၀	၁၁၁၁
မင်းကျောင်းကျောက်စာ		၁၁၁၂	၁၁၁၃	၁၁၁၄	၁၁၁၅	၁၁၁၆
ကန္တိရွာမှဂူဘုရားလှူသောကျောက်စာ		၁၁၁၇	၁၁၁၈	၁၁၁၉	၁၁၂၀	၁၁၂၁
သရေခေတ္တရာရွှေတံခါးဝမှတွေ့ရှိသောပျူကျောက်စာ		၁၁၂၂	၁၁၂၃	၁၁၂၄	၁၁၂၅	၁၁၂၆
ကုန်းရိုးရွာအနီးမှတွေ့ရှိသောပျူကျောက်စာ		၁၁၂၇	၁၁၂၈	၁၁၂၉	၁၁၃၀	၁၁၃၁
ဘုရားကြီးမှရရှိသောပျူစုတ်ခွက်စာ		၁၁၃၂	၁၁၃၃	၁၁၃၄	၁၁၃၅	၁၁၃၆
ရခိုင်ပြည်သင်းကျပ်တောင်ခေါ်မန်းမွေရရှိသောကျောက်စာ		၁၁၃၇	၁၁၃၈	၁၁၃၉	၁၁၄၀	၁၁၄၁
သာမယ်မြို့မှသူဂိုဟကုမာမှုဒ်ခေါင်းလောင်းစာ		၁၁၄၂	၁၁၄၃	၁၁၄၄	၁၁၄၅	၁၁၄၆
မိဖုရားစောမြတ်ကျောက်စာ		၁၁၄၇	၁၁၄၈	၁၁၄၉	၁၁၅၀	၁၁၅၁
တံတားဦးမြို့နယ်၊ ရွှေမြင်တင်ဘုရားအနီးမှတွေ့ရှိသောကျောက်စာ		၁၁၅၂	၁၁၅၃	၁၁၅၄	၁၁၅၅	၁၁၅၆
တံတားဦးမြို့နယ်၊ ပြာ(ကန်ရွာ) ကန်တော်ဦးစေတီကျောက်စာ		၁၁၅၇	၁၁၅၈	၁၁၅၉	၁၁၆၀	၁၁၆၁
ရွှေဘုံသင်္ကျောင်းကျောက်စာ		၁၁၆၂	၁၁၆၃	၁၁၆၄	၁၁၆၅	၁၁၆၆

အခန်း (၄)

စာမျက်နှာ

ပြတိုက်နှင့်ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ—

ပုဂံမြို့ရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်	၄၅
ပဲခူးမှရွှေချိန်ခွင်နှင့်အလေးမျှားစုဆောင်းရရှိခြင်း	၄၅
ကျိုက်ကလွန်ပုဂံစေတီမှရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ	၄၆
သပိတ်ကျင်းမြို့မှရှေးဟောင်းမြန်မာအာဇာနည်	၄၆
ဆားလင်းကြီးမြို့မှဌာပနာပစ္စည်းများ	၄၆
ယင်းမာပင်မြို့နယ်၊ ရွာတောင်ရွာမှဓနာများ	၄၆
စစ်တွေခရိုင် (မြို့ဟောင်းမြို့)	၄၆
ဝေသာလီဘုရားတော်ကုန်းမှကျောက်ဆစ်လက်ရာများ	၄၇
ရခိုင်ပြည်၊ မြောက်ဦးမြို့ဟောင်းမှရှေးဟောင်းဓနာများ	၄၇

အခန်း (၅)

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုများ—

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု (မြန်မာ) ဌာနစု	၄၈
ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု (တိုင်းရင်းသား) ဌာနစု	၄၉
ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု (မွန်) ဌာနစု	၄၉

အခန်း (၆)

အထွေထွေ—

ဆိုဗီယက်သို့လေ့လာရေးရုံးထွက်ခြင်း	၅၁
ပြည်ထောင်စုပွဲသို့တက်ရောက်ခြင်း	၅၁
ဓါတုဗေဒအရာရှိဆောင်ရွက်ချက်များ	၅၁
ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များကရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများပြုပြင်ဆင်ဆင်ခြင်း	၅၁
ဌာနစု၊ ဌာနစိတ်များညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ခြင်း	၅၁
ရာထမ်းမှုထမ်းများ	၅၂
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း	၅၃
စာကြည့်တိုက်လုပ်ငန်း	၅၃
ဓါတ်ပုံနှင့်ပုံဆွဲများ	၅၃

နောက်ဆက်တွဲများ

(က) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်း သုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက်ခွင့်ပြု ဝေခွင့်အမှန်ကျကျသေစာရင်း	၅၅
(ခ) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံး၊ ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုအတွက် ကုန်ကျငွေစာရင်း	၅၆
(ဂ-၁) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲ၊ ရန်ကုန်ရုံးချုပ်က ရိုက်ကူးသောဓါတ်ပုံ များစာရင်း	၅၈
(ဂ-၂) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ရိုက်ကူးသောဓါတ်ပုံများစာရင်း	၆၄
(ဃ) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနခွဲက ရေးဆွဲပြီးသောပုံများစာရင်း	၇၇
(င) ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်းတွေ့ရှိသော ကဗျာစာအုပ်များစာရင်း	၈၃

ဓါတ်ပုံအညွှန်း

စာမျက်နှာ

ပုံ (၁) ပုဂံ သီရိပစ္စယာရွာ၊ ဂူပြောက်ငယ်ဘုရားပြုပြင်ပြီးပုံ	၈၅
ပုံ (၂) ပုဂံ မင်းနုနုသုရွာ၊ အရွှေကသဖလဘုရားပြုပြင်ပြီးပုံ	၈၅
ပုံ (၃) ပုဂံနယ်ရှိစေတီတော်ကြီးဘုရားအစိတ်အပိုင်းအချို့ပြုပြင်ပြီးပုံ	၈၆
ပုံ (၄) ပုဂံနယ်ရှိမလားမြစ်ဘုရားပြုပြင်ပြီးပုံ	၈၆
ပုံ (၅) ပုဂံ မြေဘုံသဘာဝဘုရားတော်ဖက်ပိုင်းပြုပြင်ပြီးပုံ	၈၇
ပုံ (၆) မန္တလေးနန်းမြို့ရိုးအာဠာတံခါးပြင်ဆင်ပြီးပုံ	၈၇
ပုံ (၇) မွန်ဘာအမှတ် (၃) ကုန်းတူးဖော်ဆဲပုံ	၈၈
ပုံ (၈) မွန်ဘာအမှတ် (၃) ကုန်းတူးဖော်ပြီးပုံ	၈၈
ပုံ (၉) မွန်ဘာအမှတ် (၅) ကုန်းတူးဖော်ပြီးနှင့်မြေလွှာပုံ	၈၉
ပုံ (၁၀) မွန်ဘာအမှတ် (၅) ကုန်းတူးဖော်ရာမှ ဖော်ထွက်လာသောသံမှိုပွင့်ကြီးနှင့်အုတ်ရိုး	၈၉
ပုံ (၁၁) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်နေစဉ်ပုံ	၉၀
ပုံ (၁၂) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်နေစဉ်မြေလွှာပုံ	၉၁
ပုံ (၁၃) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသောမီးသွေးတိုင်ရာများ	၉၂
ပုံ (၁၄) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) နှင့် (၁၀) ကုန်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသော အခြယ်အလှယ်ပါအိုးခြမ်းကွဲများ	၉၂
ပုံ (၁၅) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသော အခြယ်အလှယ်ပါအိုးခြမ်းကွဲများ	၉၃
ပုံ (၁၆) ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသော အခြယ်အလှယ်ပါအိုးခြမ်းကွဲများ	၉၃
ပုံ (၁၇) ဟန်လင်းအမှတ် (၁၀) ကုန်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသော အခြယ်အလှယ်ပါအိုးခြမ်းကွဲများ	၉၄
ပုံ (၁၈) ဝေသာလီမြို့ဟောင်းသစ်ကျစ်တော်မှကျောက်စာမင်္ဂလာပုံ	၉၅
ပုံ (၁၉) မွန်ဘာကုန်းရိုးရွာမှပျူကျောက်စာမင်္ဂလာပုံ	၉၅
ပုံ (၂၀) ပုဂံ တာမဏီအုတ်ကျောင်းမှကျောက်စာမင်္ဂလာပုံ	၉၆
ပုံ (၂၁) ၎င်း	၉၆
ပုံ (၂၂) မုံရွာခရိုင်၊ ဆားလင်းကြီးမြို့ရှိ ချမ်းသာကြီးဘုရားမှ ရှေးဟောင်း ဆင်းတုဌာပနာပစ္စည်းများ	၉၇
ပုံ (၂၃) မုံရွာခရိုင်၊ ယင်းမာပင်မြို့နယ်၊ သီရိကုန်းရွာရှိ ဗုဒ္ဓဘုရားတော်ဆွေဌာပနာဆင်းတုတော်များ	၉၇
ပုံ (၂၄) မုံရွာမြို့နယ်၊ မုံရွာကြေးမုံရွာရှိ လောကမုန့်ကင်းလှိုင်ဘုရားမှ နံရံဆေးရေးပန်းချီများ	၉၈
ပုံ (၂၅) မုံရွာခရိုင်၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ ခင်ဗုဒ္ဓရွာအနီး ဆားလင်းကျောင်းတော်ဖက်ရှိ ဘုရားလှိုင်တော်မှ နံရံဆေးရေးပန်းချီများ	၉၈
ပုံ (၂၆) ပဲခူးမြို့ ကျိုက်ကလွန်ပုဂံစေတီပြုပြင်ရာမှတွေ့ရှိသောရွှေလက်စွပ်ပုံ ပုံဆွဲ	၉၉

ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန
စာကြည့်တိုက်
တိုက်ပိုင်အမှတ်.....၁၂၆၄၆
နေ့စွဲ၁၃၇၅.၁၂.၁၆

ရှေးဟောင်းသုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်၏

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်တွက် နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ

အခန်း ၁

ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု

၁၉၆၄-၆၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းကို ယခင်ကထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့၏။ ယခင်နှစ်က လုပ်ငန်းပေါင်း ၁၁၃ ခုကို ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာတွင်၊ ငွေပေါင်း ကျပ်ငါးသိန်းခန့်စသောငှါ ငါးထောင် နှစ်ရာနှစ်ဆယ်တစ်မျှ ဖြစ်ပြီး ယခုနှစ်တွင်ကား လုပ်ငန်းပေါင်း ၇၈ ခုကို ငွေပေါင်း ကျပ်ခြောက်သိန်းသုံးထောင်ခန့်စသောငှါ အကုန်အကျခံ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေသည်။ ယခင်နှစ်ကထက် ခွင့်ပြုရုံပုံငွေ ကျပ်တသိန်းနှစ်ထောင်ကျော်မျှ ပိုမိုရရှိခဲ့ပြီး၊ လုပ်ငန်းများ ပိုမိုတွင်ကျယ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့၏။ ခွင့်ပြုရုံပုံငွေ ကျပ်ခြောက်သိန်းကျော်အနက် ငွေပေါင်း ကျပ်သုံးသိန်းငါးထောင်ခန့်စသောငှါ နှစ်ဆယ်တစ်ကို မန္တလေးမြို့ရှိ ကိုဆက်လက်ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းမှုတွင် အသုံးပြုခဲ့ပြီး၊ ကျန်ငွေများကိုပင်၊ မန္တလေး၊ အမရပူရ၊ စစ်ကိုင်း၊ ရွှေဘို၊ ကျောက်ဆည်၊ တောင်တွင်းကြီး၊ မြင်ကွန်း၊ မှော်ဇော၊ ပဲခူး၊ စစ်တွေမြို့ဟောင်း အစရှိသော ဒေသများရှိ၊ လတ်တလော ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုနှင့် ကျောက်စာရံများ ဆောက်လုပ်ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်မှုတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ချက် အသေးစိတ် အကြောင်းအရာများကို နေရာဒေသအလိုက် ခွဲခြားလျက် အောက်တွင် စီစဉ်ဖော်ပြထားပါသည်။

ပုဂံနယ်တဝိုက်တွင် ထိန်းသိမ်းပြုပြင်သင့်သော ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦတို့အနက်မှ လတ်တလော ပြုပြင်သင့်သည်တို့ကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ ယခုနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာမှ ပုဂံ၊ စလေပုခန်းငယ်၊ ရေစကြို၊ ပုခန်းကြီး၊ မြင်ကွန်း၊ ပိဿနိုး၊ မန္တလေး၊ အမရပူရ၊ စစ်ကိုင်း၊ ရွှေဘို၊ ကျောက်ဆည်၊ အမြင့်၊ ပဲခူး၊ ပြည်ခရိုင် မှော်ဇောတဝိုက်နှင့် စစ်တွေခရိုင် ဝေသာလီမြို့ဟောင်း စသည်များတွင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤနယ်များအတွင်းရှိ ရှေးဟောင်းထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းများနှင့် ကျောက်စာရံ ဆောက်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ စသည်တို့၏ တခုစီအလိုက် ကုန်ကျငွေစာရင်းတစောင်ကိုလည်း နောက်ဆက်တွဲ (၁) စာရင်း တွင်ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ပုဂံနယ်

မြင်းခြံခရိုင်၊ ပုဂံမြို့ဟောင်းတဝိုက်ရှိ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းအတွက် ငွေပေါင်း ကျပ်တသိန်း သုံးသောင်း ရှစ်ထောင်ငါးဆယ်နှစ်မျှ အကုန်အကျခံ၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ဘိုးဘွားယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်၊ ရှေးဟောင်း လက်ရာမွန်များ အဓိကရှိကြသော တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်၊ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများရှိ ပန်းတော့ခေါ် အင်္ဂတေပန်းများ၊ နံရံပန်းချီများ ကာမကျစေရန် အနားသတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ မိုးယိုသည်တို့ကို ဖယ်စားခြင်း၊ ပေါင်းမြက်သစ်ပင်ကြီးငယ်များကို အမြစ်ပါ နုတ်ပစ်ခြင်း၊ ဟောင်းမြင်းဆွေးမြေ ယိုယွင်းနေသည့် အုတ်များကို အုတ်သစ်များဖြင့် အစားထိုး ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်ခြင်း၊ ကျောက်စာရံများ ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ သစ်သားအဆောက်အဦဟောင်းများကို ရေနံသုတ် ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခြင်း၊ ဘုရားဝင်လမ်း ထွက်လမ်းများပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများတွင် ပြုပြင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အသေးစိတ် အကြောင်းအရာတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဒေသအလိုက် စီစဉ်ခဲ့ခြင်းကား ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

မီးငြိမ်းကုန်းဖုရား။ ။ပုဂံမြို့ တောင်ဘက်အနီး ပုဂံ-ချောက်သွားကားလမ်းဘေးတွင်တည်ရှိသော မီးငြိမ်းကုန်းဖုရား (အမှတ် ၈၁၂) မှာ အရှေ့လှည့်မုခ်ဂူလုံ၏နံရံဆင့်ရှိ ဖုရားဖြစ်ပြီး၊ ယခုနှစ်အတွင်း ပထမ အကြိမ်စတင် ပြုပြင်ခြင်းဖြစ်၏။ ဤအဆောက် အဦအမျိုးအစားသည်၊ ပုဂံမြို့နယ် အဆောက်အဦများတွင် အလတ်စား အဆောက်အဦမျိုး ဖြစ်သဖြင့်၎င်း၊ အာရုံခံတွင် တိုင်ကြီးများနှင့်တကွ ပိသုကာ လက်ရာထူးခြားသဖြင့်၎င်း၊ နံရံဆေးရေး ပန်းချီအချို့နှင့် ပုဂံခေတ်ထိုး မင်စာများ ရှိသဖြင့်၎င်း ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပါသည်။ ယခုနှစ်အတွင်း ပြီးစီးသွားသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ကွမ်းထောင်၊ ပစ္စယာများ အပေါ်နှင့် အာရုံခံအတွင်းရှိ သဲခဲများရှင်းခြင်း၊ ဖုရားပတ်လည်တောရှင်းခြင်း၊ လိုဏ်အတွင်းနံရံ ပန်းချီဆေးရေးများအားလုံး အနားသတ်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ပုံများ၊ ကွမ်းထောင်အခြေပစ္စယာ၊ ရွှေအဝင်မုခ်၊ အာရုံခံ အောက်ခြေပတ်လည်နှင့် ချင်မိတ်တီးများ၊ တိုက်မတောင်ဘက်၊ အနောက်ဘက်အောက်ခြေများ၊ ချင်မိတ်တီးများ အစားထိုးဖြည့်ပေးခြင်း၊ အပေါ်တက်လှေခါးထပ်များ ပြုပြင်ခြင်းနှင့် လှေခါးမိုးများပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

နွားပြဂူဖုရား (အမှတ် ၈၁၁)။ ။ဤဖုရားမှာ အထက်ဖေါ်ပြပါ မီးငြိမ်းကုန်းဖုရားအနီးတွင် တည်ရှိပြီး၊ နှစ်ထပ်လုံဏ်ဂူဖုရားဖြစ်၏။ အင်္ဂတေ ပန်းများ ကောင်းမွန်ခြင်း၊ နံရံဆေးရေးပန်းချီ၊ ပန်းပြောက်နှင့် ဇာတာခွင်၊ မင်စာများရှိခြင်းတို့ကြောင့် ယခုနှစ်မှစ၍ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းလိုက်ပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်း ပြုပြင်ပြီးစီးသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ အပေါ်ထပ်နှင့် အောက်ထပ်လိုဏ်ဂူအတွင်းရှိ သဲခဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ အနားသတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ ထို့မှအပ၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ အပေါ်ထပ် မုခ် ငှမုခ် ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင်အခြေပစ္စယာများ အထပ်ထပ် လိုဏ်အာရုံခံအမိုးကြမ်းပြင်၊ စိန်ထောင်များ၊ ချင်မိတ်တီးများ၊ မုန်ကွက်များ အစားထိုးခြင်း၊ ထွက်နိုင် ဝင်နိုင်သော မုခ်ပေါက်များအား ဇာပေါက်အုတ်ရိုး တပ်ဆင်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ဖုရားအမှတ်(၉၈၈)။ ။ဤဖုရားကို ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းခြင်းမှာ ပုဂံခေတ်စောစောပိုင်း လက်ရာဂူဖုရားဖြစ်သည့်အပြင် လိုဏ်အတွင်းရှိ ဆင်းကုမ္ပဏ္ဍာလွင် အဝတ်စများမံ၍၊ ပြုလုပ်ထားသဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယခုဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း လိုဏ်အတွင်း သဲများ ရှင်းပြီးရုံမျှသာ ပြီးစီးပါသည်။

အနောက်ကဿပဖုရား။ ။ပုဂံ မင်း နှစ်သုရွာ အရှေ့ဘက်ရှိ အနောက်ကဿပခေါ် ဖုရားအမှတ်(၂၉၀)ကို ယခုနှစ်အတွင်း ပထမ အကြိမ် အနေဖြင့် စတင် ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းပါသည်။ ဤအဆောက်အဦမှာ၊ အင်္ဂတေ ပန်းများနှင့် နံရံ ဆေးရေး ပန်းချီလက်ရာများ တချိုးတဖွဲ ထူးခြားကောင်းမွန်သဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြီးစီးသွားသော လုပ်ငန်းများမှာ ဖုရားပေါ်နှင့် ပတ်လည်ရှိ သစ်ပင်ချုံနှယ်များရှင်းခြင်း၊ ဖုရားဟူယာများပေါ်နှင့် ဖုရားလိုဏ်အတွင်းရှိ သဲများ ရှင်းခြင်း ထုတ်ခြင်းနှင့် အတွင်းနံရံ ဆေးရေးများ အနား သတ်ခြင်းစသည်တို့ဖြစ်၏။

ထို့အပြင် ကွမ်းထောင် ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင်အခြေကလသာအိုး အယောင်နှင့် တူသော ဖရုံတုံးနှင့် ချင်မိတ်တိုးများအစားထိုး ပြုပြင်ခြင်း၊ သိုက်ပေါက်ဖြည့်ခြင်း၊ ပစ္စယာစိန်တန်းများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဝင်ပေါက်၊ ထွက်ပေါက်မှန် ၅ ခုအား လေသွားအုတ်ရိုး ပြုလုပ်ပေးခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ပြီး စီးခဲ့ပါသည်။

အရှေ့ကဿပဖုရား (အမှတ် ၂၈၉)။ ။ဤအဆောက်အဦမှာ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ ထူးခြားကောင်းမွန်ပြီး မိုးယိုကာ၊ အခြေအနေ မှာ ပျက်စီး ယိုယွင်းနေသဖြင့် စတင် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ဤနှစ်အတွင်း ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပြီး အစိတ်အပိုင်းများမှာ အပေါ် ထပ်နှင့် လိုဏ်အတွင်း သဲများရှင်းခြင်း၊ ကြားသိတ်ခြင်း၊ ကြွင်းကျန်သော ဆေးရေးပန်းချီအနားသတ်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင် အုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ် ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ သိုက်ပေါက်ပါထေးခြင်း၊ အာရုံခံ အရွှေဘက်ပိုင်း အခြေများ၊ မုခ်တိုင်များ၊ ကွမ်းထောင်အခြေ ပစ္စယာများ၊ အစားထိုး ဖြည့်သွင်းခြင်းစသည်တို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

တရုပ်ပြေးဖုရား။ ။ဤအဆောက်အဦမှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း များစွာကပင်၊ လစ်လျူရှုထားခဲ့သော ဖုရားကြီး ဖြစ်သည့်အပြင် အဆောက်အဦ၏ အခြေအနေမှာ ပျက်စီးယိုယွင်းနေ၍၎င်း၊ မင်းနန်းသူနယ်တွင် ပိသကာလက်ရာအနေဖြင့် လိုဏ်သုံးဆင့်ဖြင့် အကြီးဆုံး အခန်းနားဆုံးဖြစ်၍၎င်း၊ မင်္ဂလာမြို့ မင်္ဂလာနက်များနှင့် တောက်ပသော ဆေးရေးပန်းချီများ များပြားစွာရှိ၍၎င်း၊ လက်ရာပြောင်မြောက် သပ်သပ်သော အင်္ဂတေ ပန်းများနှင့်တကွ စဉ့်ကူး၊ စဉ့်ကုတ်များဖြင့် အဆန်းတကြယ် ခြယ်လှယ်မှုများ ရှိခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ထိန်းသိမ်းထား ဖုရားကြီးတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ သို့ပါ၍ ယခုဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှစ၍၊ နှစ်စဉ်ပြုပြင်မှု အစီအစဉ်ဖြင့် စတင်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း ခဲ့ပါသည်။ ရံပုံငွေခွင့်ပြုသည်နှင့်အမျှ၊ ၁၉၆၄ ခုနှစ်အတွင်း ပြုပြင်ပြီးစီးသော လုပ်ငန်းအစိတ်အပိုင်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

အလယ်ထပ်လိုဏ်အတွင်း နှင့် အလယ်ထပ် ပတ်လည်ရှိ ပစ္စယာများ ပေါ်ရှိ သဲများရှင်းထုတ်ခြင်း၊ လိုဏ်အတွင်း ဆေးရေးပန်းချီ များ အနားသတ်ခြင်းနှင့် အုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ် အလယ်ထပ်အတွင်းဘက် ပေါင်းကူးများ၊ မဏ္ဍိုင် အနောက်ဘက်ခြမ်း၊ အလယ်ထပ်အပြင်ဘက် အခြေများ၊ ပစ္စယာများ စိန်တန်းများ အစားထိုး ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။

မလာမြစ်ဖုရား [အမှတ် ၃၄၄ (က)]။ ။ဤအဆောက်အဦမှာ အင်္ဂတေပန်းများ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ ထူးခြားကောင်းမွန် သဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အတွင်းတွင်လည်း ကျောက်စာတချပ်ရှိ၏။ ဤနှစ်အတွင်း ပြုပြင်ပြီးစီးခဲ့သော အစိတ်အပိုင်းများမှာ ဖုရားပေါ်ပတ်လည်ရှိ တောချုံနှင့် သစ်ပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားလိုဏ်အတွင်းနှင့် ဖုရားပေါ်ရှိ သဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ အတွင်းနံရံရှိ ဆေးရေးပန်းချီများ အနားသတ်ခြင်းနှင့် အုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ်၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ သိုက်ပေါက်များဖြည့်ခြင်း၊ အထက်ပိုင်း ပစ္စယာများ စိန်တောင်များ၊ အာရုံခံအပိုးများပြန်လည်အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ဆောင်ရွက်ပြီးစီးပါသည်။

မလုံးမြစ်ဖုရား (အမှတ် ၃၄၅)။ ။ဤအဆောက်အဦမှာ အပြင်နံရံရှိ အင်္ဂတေပန်း အပြောက်အမှန်များ၊ ပန်းဆွဲများ၊ အတွင်းနံရံရှိ ဆေးရေးပန်းချီ ပန်းခက် ပန်းနှယ်များမှာ အထူးကောင်းမွန်သည့်အပြင် ကျောက်စာ ၂ ချပ်လည်း ရှိပါသည်။ ယခုနှစ်မှစတင်၍၊ အဓိက အခြေခံထိန်းသိမ်းမှုအနေဖြင့် စတင်ထိန်းသိမ်းပါသည်။ ဤဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခဲ့သော လုပ်ငန်းများမှာ အပေါ်နှင့် အတွင်းရှိ သဲများရှင်းထုတ်ခြင်း၊ အပေါ်နှင့် ပတ်လည်ရှိ ပေါင်းမြက်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ အအက်အကွဲများအားကြားသိတ်ခြင်း၊ နံရံဆေးရေး များအား နောက်ထပ်ကွာမကျစေရန် အနားသတ် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ သိုက်ပေါက်များ ဖြည့်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင် အခြေပတ်လည်များ တတိယ ပစ္စယာနှင့် စိန်တောင်များ ပထမပစ္စယာ တောင်ဘက်ခြမ်း၊ လှေခါးထစ်များနှင့် လှေခါးအမိုးတို့အား အစားထိုး ဖြည့်ပေးခြင်း၊ ဇာပေါက်အုတ်ရိုးများ တပ်ခြင်းစသည်တို့ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ဆုတောင်းပြည့်အုတ်ကျောင်းကြီး။ ။အနောက်ပွားစောအနီးရှိ ဤအုတ်ကျောင်းကြီးကို ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းခြင်းမှာ၊ လက်ရာထူးခြား ကောင်းမွန်သည့် အင်္ဂတေပန်းများ ရှိသောနံရံကြီးအား အဓိကထား၍ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းအင်္ဂတေပန်းများအားယခင်က အနားသတ် ထိန်းသိမ်းထားခြင်းရှိသော်လည်း ၎င်းအမှီပြုရာ အဆောက်အဦကြီးမှာ အနောက်ပိုင်းတွင် ပျက်စီးပြိုကျနေပြီဖြစ်သဖြင့်၊ ထပ်မံ ပြုမကျစေရန်အတွက် ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ပါသည်။

ပြုပြင်ပြီးစီးသွားသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ အပေါ်တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင်ကြီးအား နုတ်ပစ်ခြင်း၊ အင်္ဂတေပန်းရှိသောနံရံ အပျက်အစီးများအား ဖါထေးခြင်း၊ အရွှေတောင်ထောင်ရှိ နံရံအား အစားထိုးခြင်း အမိုးကြမ်းပြင်ဟောင်းများ ခွါယူ၍၊ အုတ်လွှာသစ် ပြန်လည်ပြုလုပ်ခြင်း၊ မိုးရေလျှောဆင်းမှု လွယ်ကူစေရန် ပလပ်စတစ်ခင်းပေးခြင်း၊ ပေါင်းကူး ပေါက်ကြီးအား အစားထိုးခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးပါသည်။

ဖိုးစောကျောက်စာဂူ ဆောက်လုပ်ခြင်း။ ။အနောက်ဖိုးစောရွာ အနီးရှိ အဓိဋ္ဌာန်နှင့် သံပျင်စွာဖုရားများမှ လုံခြုံမှုမရှိသော ပုဂံခေတ် ရေးထိုးကျောက်စာများကို စုပေါင်း၍၊ ဆုတောင်းပြည့်ဖုရားပရဝုဏ်အတွင်း၌ ြေ ပေပတ်လည် ကျောက်စာဂူတခု ဆောက်လုပ် ထိန်းသိမ်းထားရှိလိုက်ပါသည်။

စေတနာကြီးဖုရား (အမှတ် ၄၁၃)။ ။ပုဂံ-ချောက်သွား ကားလမ်းဘေးရှိ သီရိပဋ္ဌယာရွာအနီးရှိ ယခင်နှစ်များက ပြုပြင်လက်စ စေတနာကြီးဖုရားပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

(က) ဟာမိက၏အထက်ရှိ အထွတ်အားကြားသိတ်ခြင်း။

(ခ) သပိတ်မှောက်အချို့ နေရာများအား ကြားသိတ်ခြင်း။

ဟာမိကအခြေ၊ သပိတ်မှောက်ထိပ်ပိုင်း၊ သပိတ်မှောက်၏ မြောက်ဘက်ခြမ်း၊ သိုက်ပေါက်၊ ခေါင်းလောင်းနား၊ အထက်ဆုံးရှိ ပဋ္ဌယာ နှစ်ဆင့်၏ အရွှေတောင် မြောက်- အရွှေဘက်ပိုင်းများအား အစားထိုးခြင်း စသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။

သယာဝတေ ဖုရား (အမှတ် ၄၁၄-က)။ ။ယင်းဖုရားပေါ်နှင့် ဘေးပတ်လည်တွင် ပေါက်နေသော တောချုံများရှင်းလင်းခြင်း လှေခါးနှစ်ဘက်မှအမိုး ၂ ချုံပြုလုပ်ခြင်း၊ အာရုံခံကြမ်းပြင်ခင်းခြင်း၊ ဒုတိယ၊ တတိယ နှင့် ပစ္စယာများအား အစားထိုးခြင်း၊ မုခ်များ ခေါင်းစီး ခြင်း၊ နုတ်လမ်းမုခ်များ၊ လှေခါးထစ်များ အာရုံခံ၏အရွှေဘက်ပိုင်း၊ အောက်ခြေပတ်လည်များ အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ အတွင်းနံရံပန်းချီ ဆေးရေးများနှင့် အင်္ဂတေပန်းများ ကြွင်းကျန်သမျှ အနားသတ်ခြင်း စသည်တို့ဆောင်ရွက်ပြီးစီးပါသည်။

သီရိဂူပြောက်ဖုရား (အမှတ် ၄၁၅-က)။ ။ဖုရားပေါ်နှင့် ပတ်လည်တွင်ပေါက်နေသောသစ်ပင် ချုံနှယ်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားပေါ် နှင့် အောက်ထပ်လိုဏ်အတွင်းမှ သဲများရှင်းထုတ်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ထိပ်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင်မျက်နှာပြင်များ အစားထိုးခြင်း၊ ကွမ်း ထောင် အခြေပစ္စယာ နှင့် စိန်တန်းအာရုံခံ အမိုးကြမ်းပြင်နှင့် စိန်တန်းထောင့်စေတီများ၊ လှေခါးထစ်များ အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ မုခ်များ ခေါင်းစီးခြင်း၊ အပေါ်ထပ်လိုဏ်အတွင်းရှိ နံရံဆေးရေးပန်းချီများ အနားသတ်ခြင်းစသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။

တာမဏိအုတကျောင်း။ ။အုတ်ကျောင်း၏ အရွှေဘက်ပိုင်း ခန်းမနှင့် အခန်းငယ်များအတွင်း သဲများရှင်းလင်းခြင်း၊ အရွှေဘက် ပိုင်း အခန်းကြီး၏ ဘေးပတ်လည် နံရံတို့အား ခေါင်းစီးခြင်း၊ အအက်အကွဲများ ဖါထေးခြင်း စသည်တို့ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ဖုရားအမှတ် (၄၄၉)။ ။ဤဖုရားမှာသီရိပစ္စယာရွာသံဃာရာဇာဖုရားစုအနောက်မြောက်ယွန်းတွင်တည်ရှိ၍၊ ၎င်းကိုပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန် ဖုရားလိုဏ်တွင်းရှိ သဲများကိုရှင်းလင်းထုတ်လိုက်သောအခါ သဲများ ဖုံးလွှမ်းနေသော နံရံဆေးရေးပန်းချီများ ပေါ်လာ၍၊ မူလအရောင် အတိုင်း တောက်ပစွာတွေ့ရပါသည်။ ဤဖုရားအတွင်းမှ ပကတိအရောင်နှင့် လက်ရာအတိုင်း ဆေးရောင်ခြယ် ပန်းပုလက်ရာ အချို့ကိုတွေ့ရှိ ပါသည်။ အဆိုပါ ပန်းပုလက်ရာများမှာ အလွန်ရှားပါး၍ တွေ့ရခဲသော ရွေးဟောင်းပစ္စည်းများဟုဆိုကာ လွဲမှားနိုင်ရန်မရှိပေ။ ထိုမှအပ မြေမီးဖုတ်အုတ်ခွက်များ ကျောက်ဖြင့်ပြီး ဗိုက်ပုရဟန္တာ၊ မဟာပိန္နနုတ်ရုပ်၊ ကြေးအတိအကျများ စသည်တို့လည်း တွေ့ရှိပါသည်။ ဤဖုရား ကို ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရန် မူလရည်ရွယ်ချင်းမှာ ဖုရားလိုဏ်တွင်းရှိ ဆေးရေးများသည် အခြားဖုရားများထက် တောက်ပကြည်လင်ပြတ်သားမှု ရှိခြင်းနှင့် အထက်ပိုင်း ပေါင်းကူးအချို့မှာ အအက်အကွဲများ ဖြစ်နေသဖြင့် အချိန်မှီ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယင်းဖုရားပတ်လည်တွင် တောရှင်းခြင်း၊ အပေါ်နှင့်ပတ်လည်ဖုရားလိုဏ်အတွင်း သဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားဘေးပတ်လည်တွင် ကပ်လျက်ပေါက်နေသော အုတ်ရိုးပျက် သစ်ပင်ကြီးများအမြစ်ပါနုတ်၍၊ အုတ်စားပြန်ဖြည့်ခြင်း၊အချို့အအက်အကွဲများအတွက် အားနဲ့သော အုတ်ရိုးဟောင်းအားဖျက်၍၊ အုတ်သစ်ဖြည့်ခြင်းဖြင့် ဖါထေးခြင်း၊ ကြီးမားသော အအက်အကွဲများအတွက် အုတ်ရိုးဟောင်းကိုထွင်းဖောက်၍၊ သပိက်ကရစ်ချိတ်များ ဖြည့်သွင်းပေးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ သိုက်ပေါက်ဖြည့်ခြင်း၊ မုခ်များ ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်း ထောင်၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများ ထပ်မံဖြည့်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်အောက်ခြေများ၊ ပစ္စယာများ၊ ချင်မိတ်တိုးများ၊ အာရုံခံကြမ်းပြင်များ၊ အတွင်းလိုဏ်ပေါင်းကူးများ၊ မုခ်တိုင်များ အစားထိုးဖြည့်ပေးခြင်း၊ အတွင်းနံရံရှိ ဆေးရေးပန်းချီများအား နောက်ထပ်ကွာမကျစေရန် အနားသတ်ပေးခြင်း၊ ပစ္စယာများမှ မိုးယိုတတ်သဖြင့် မိုးမယိုစိမ့်စေရန်နှင့် ရေအလွယ်တကူလျှောဆင်းသွားရန် ပလပ်စတစ်ကြမ်းခင်းပေးခြင်း၊ သံတံခါးတပ်ဆင်ခြင်းစသည်တို့နှင့်တကွ ယင်းဖုရားကို ဤနှစ်အတွင်း အပြီးအစီး ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ကျဆင်းဖုရား (အမှတ် ၅၅၅)။ ။ယင်းဖုရားကို ဤနှစ်အတွင်း ထန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းစတင်ခြင်းဖြစ်ပြီး အပေါ်ထပ်လိုဏ်နှင့် အမှောင် လိုဏ်ပတ်လမ်းတိုင်းရှိ သဲများအား ရှင်းထုတ်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင်အစိတ်အပိုင်းများ၊ အပေါ်ထပ်လိုဏ်မှန်များ၊ နုတ်လမ်းများ၊ပစ္စယာများ၊ ထောင့်စေတီများ၊ ပေါင်းကူးများ၊ စိန်တန်းများ၊ ဒေါင့်တင်များ၊ ချင်မိတ်တိုးများ၊ ရာမလက်ညှိုးများစသည့် တို့အား အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ အပေါ်ထပ်လိုဏ်နံရံများ၊ မိုးလျှောများအား ကြားသိတ်ခြင်း၊ ပစ္စယာများ၊ အာရုံခံအမိုးကြမ်းပြင်များပေါ်တွင် သစ်ပင်များမခေါက်ရန်နှင့် မိုးရေလျှော ကောင်းမွန်စေရန် ပလပ်စတစ်ကြမ်းခင်းခြင်း စသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။

မြစေတီကျောက်စာဂူ ဆောက်လုပ်ခြင်း။ ။မြင်းကပါရွာ မြစေတီဖုရားအနီးကပ်လျက် ယခင်က ဆောက်လုပ်ထားသော သစ်သား ကျောက်စာရုံမှာ ဟောင်းနွမ်းနေသဖြင့်၎င်း၊ မြန်မာပြည် အရပ်ရပ်မှ ဖုရားဖူးများသည် နာမည်ကျော်ကြားသော ရွေးဟောင်းကျောက်စာ လည်းဖြစ်သဖြင့် လာရောက်လေ့လာကြရာတွင်၊ အမြင်မတော်ဖြစ်နေ၍၎င်း၊ ခန့်ငြားသောကျောက်စာတိုက်တခုဖြစ်စေရန် ချည်သန်ဆောက် လုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မူလကျောက်စာတိုက်အား မည်သို့မျှထိခိုက်စေခြင်းမရှိဘဲ၊ ဂူအသစ်ထပ်မံဆောက်လုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ကျောက်စာတိုက် အတွင်းသို့ဝင်၍ အများပြည်သူတို့ လှည့်ပတ်လေ့လာဘတ်ရှုနိုင်ရန် ပြုလုပ်ထားရှိခဲ့ပါသည်။

မြောက်သံပျင်ဖုရား။ ။တောင်ဘီရွာ အရွှေဘက်အနီးတွင် သံပျင် ညီအမဖုရားဟု ခေါ်တွင်လျက်ရှိသော ဂူဖုရားနှစ်ခုမှာ ပုဂံခေတ် ပိသကာလက်ရာများဖြစ်၍၊ ယခုနှစ်အတွင်း စတင်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းလိုက်ပါသည်။ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပြီးသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ ဖုရားပေါ် နှင့် ပတ်လည်ရှိ ပေါင်းပင်များရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားပေါ်နှင့် လိုဏ်တွင်းရှိသဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင် မျက်နှာပြင်များအစားထိုးခြင်း၊ ပစ္စယာများ၊ စိန်တန်းများ၊ နုတ်လမ်းမုခ်များ၊ ဒေါင့်စေတီများအောက်ခြေပတ်လည်များအစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင် တောင်ဘက်မျက်နှာရှိ သိုက်ပေါက်အားဖြည့်ခြင်း၊ ဒေါင့်စေတီများခေါင်းစီးခြင်း၊ အနောက်ဘက် တောင်ဘက်နှင့် အာရုံခံ အရွှေဘက်ရာမလက်ညှိုးများ ခေါင်းစီးခြင်း၊ အာရုံခံမုခ်တိုင်များအချို့ချင်မိတ်များ အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း စသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။ ဤ ဖုရားမှာ ယခုနှစ်အတွင်း အပြီးမသတ်သေးပါသဖြင့် အင်္ဂတေပန်းများနှင့် နံရံဆေးရေးပန်းချီများ အနားသတ်ရန် ကျန်ရှိပြီး၊ အချို့အုတ်လုပ် ငန်းများလည်း အစားထိုးပြုပြင်ရန်ကျန်ရှိသေး၏။

တောင်သံပျင်ဖုရား။ ။ယင်းဖုရားကို ယခုနှစ်အတွင်း စတင်ပြုပြင်ပြီးဖြစ်ပြီး ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းပြီးသော အစိတ်အပိုင်းများမှာ လိုက်အတွင်းနှင့်အပေါ် သစ်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အောက်ခြေ အာရုံခံအမိုး စိန်တန်းချင်မိတ်တို့၊ ရွှေအဝင်ပေါင်းကူး၊ အောက်ခြေပတ်လည်တို့ကို အစားထိုးပြုပြင်ပြီးစီးပါသည်။

ရွှေလိပ်တူးဖုရား (အမှတ် ၁၈၂-က) ။ ။ယင်းဖုရားပြုပြင်မှုကိုယခုနှစ်အတွင်းအုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ်အောက်ခြေပတ်လည်များနှင့်အောက်ပိုင်း ချင်မိတ်တူးများ၊ အထက်ပိုင်း ချင်မိတ်တူးများ၊ မှန်များ၏ ချိတ်ကွေးများအစားထိုး ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အာရုံခံမိုင်းခွန်နှင့် တိုက်မမြောက်မှန်တို့အား ခေါင်းစီးခြင်း၊ မှန်ဝင်ပေါက်များတွင် အုတ်ကြမ်းပြင်ခင်းခြင်း စသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။

သိကြားဟစ်ဖုရား (အမှတ် ၁၇၄-က) ။ ။ပုဂံမြို့ ဝက်ကြီးအင်းရွာ အနောက်ဘက်အနီးတွင် အစဉ်အလာအားဖြင့်၊ “သိကြားဟစ်” ဖုရားဟုခေါ်တွင်သော ပုဂံခေတ် သာသနိကအဆောက်အဦမှာ ပိဿိကပညာ၊ အနုပညာ လက်ရာများဖြင့် ခြယ်လှယ်မှုမိမိ တည်ဆောက်ထားသဖြင့်၊ ယခုနှစ်အစီအစဉ်တွင် အောက်ပါအတိုင်းပြုပြင်ထားရှိလိုက်ပါသည်။

ယင်းဖုရားပေါ် နှင့်လိုက်အတွင်းရှိ သဲခဲများရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားပေါ်နှင့် အခြေပတ်လည်ရှိပေါင်းပင်များရှင်းလင်းခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အခြေပစ္စယာများ၊ အပေါ်ထပ်လိုက်ပတ်လည်လမ်းပေါက်ကူးပျက်များ၊အောက်ထပ် ပေါင်းကူးပျက်များ၊ ပစ္စယာစိန်တန်းများ စသည်တို့ကို အစားထိုးဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အရှေ့ဘက်မျက်နှာ သိုက်ပေါက်အားဖြည့်ခြင်း၊ တောင်ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်မှန်များခေါင်းစီးခြင်း၊ အာရုံခံအမိုးကြမ်းပြင်ခင်းခြင်း၊ မှန်ပေါက်များအား ဇာပေါက်အုတ်ရိုးများ တပ်ဆင်ခြင်းနှင့် အတွင်းဆေးရေးများ အနားသတ်ခြင်း စသည်တို့ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

မြတောင်အုတ်ကျောင်း။ ။အဆိုပါ အုတ်ကျောင်းကို ပိဿိကပုံစံထူးခြားပြီး၊ နံရံပန်းချီများ ရှိသဖြင့် ယခုနှစ်အတွင်းစတင်ပြုပြင်ခဲ့ရာ အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အမိုးကြမ်းပြင်ပေါ်နှင့် လိုက်ပတ်လမ်းအတွင်းရှိ သဲခဲများရှင်းထုတ်ခြင်း၊ အမိုးကြမ်းပြင်ပေါ်တွင် ပေါက်နေသော နတ်ပင် ၇ ပင်အား အမြစ်ပါနှုတ်ပစ်ခြင်း၊ တတိယထပ်လိုက်ပတ်လမ်း မြောက်ဘက် နံရံရှိ အောက်အကူများကို ဖယ်ထားခြင်း၊ လှေခါးထပ်များ ပြုပြင်ခြင်း၊ အရှေ့ဘက်နံရံထပ်ပိုင်းအား အစားထိုးဖြည့်စွက်ပေးခြင်း၊ ဒုတိယထပ် လိုက်အတွင်းအပြင် နံရံများရှိ ဆေးရေးပန်းချီများအား အနားသတ်ခြင်း စသည်တို့ပြီးစီးပါသည်။

ဝက်ကြီးအင်း အရှေ့တောင်ဖုရား (အမှတ် ၂၀၁) ။ ။ဤအဆောက်အဦမှာ အလယ်အပတ်ပတ်လည် ပေါင်းကူးများလွန်စွာပျက်စီးယိုယွင်းနေပြီဖြစ်သော်လည်း လိုက်အတွင်းရှိ ယင်းအုတ်ပတ်လည် အင်္ဂတေပန်းကြွများ၊ ဘီးလူးခေါင်းများမှာ ထူးခြားကောင်းမွန်သော ပုဂံခေတ် ပန်းတော့လက်ရာများ ဖြစ်သည့်အလျောက် ယခင်နှစ်က တောရှင်းခြင်း၊ ပြုပြင်နေသော လိုက်အတွင်းရှိ သဲခဲရှင်းလင်းခြင်း စသည်တို့သာပြုနိုင်ခဲ့သော်လည်း မပြီးပြတ်သေးသဖြင့်၊ ယခုနှစ် ဆက်လက်၍၊ သဲခဲရှင်းခြင်းထုတ်ခြင်း၊ နောက်ထပ်ပြုပြင်မှုစေရန် နံရံထပ်များ ခေါင်းစီးခြင်း နှင့် ပြုပြင်နေသောပေါင်းကူးပြုပြင်မှုများဖြင့် စသည်တို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံနယရှိ ရှေးဟောင်းဖုရားများ သံတံခါးတပ်ခြင်း။ ။၁၉၆၄-၆၅၊ ၁၉၆၅-၆၆ ခုနှစ်နှစ်အတွင်း နံရံဆေးရေးပန်းချီများနှင့် ကျောက်စာများကို မသမာသူများ နှားကျောင်းသားနှင့် တိရစ္ဆာန်များ ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးခြင်းမှ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ပုဂံနယ်တဝိုက်ရှိ အောက်ဖော်ပြပါ ဖုရားများအား သံတံခါးများ တပ်ဆင်ခဲ့ပါသည်။

၎င်းတို့မှာ မင်းနန်းသူရှိ ထိလကုန်းဖုရား၊ မဿဇာဂူ၊ အားမနာ ကျောက်စာဂူ၊ မင်းထိုင်းကျောက်စာဂူ၊ ဆင်ဖြူရှင် ကျောက်စာဂူ၊ ဆင်ဖြူရှင် ဖုရားအရှေ့ဖက်ရှိ သီဟိုဠ်ပုရားငယ်၊ အရှေ့ကယုနှင့် အနောက်ကယုဖုရားငယ်၊ အနောက်ဗျူးစောရွာရှိ သစ္စာဝတဖုရား၊ သမထီးဖုရားနှင့် မှန်ဖုရား၊ ညောင်ဦးမြို့ အရှေ့ရှိ ပြန်ကြည့်ဂူနှင့် သက်စိုးတောင်ကျောက်စာဂူ သီရိနယ်ရှိ ဖုရားအမှတ် ၄၄၉၊ ဥပါလိသိမ် အခနာဘက်ဖုရား အမှတ် ၁၄၅၊ လယ်လျားရွာ ရွှေသပိတ်ကြီးဖုရား၊ မြောက်ဘက်ရှိဖုရား၊ စိုးမင်းကြီး အနောက်တောင်ဘက်ရှိ ဖုရားအမှတ် ၄၉၈ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

စလေနယ် ရှေးဟောင်း ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်း။ ။စလေပုခန်းငယ်တဝိုက် သည် ပုဂံခေတ်နှင့် ခေတ်ပြိုင် ယဉ်ကျေးမှု ထွန်းကားခဲ့သော အရပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ တွေ့ရှိရသော သာသနိက အဆောက်အဦ လက်ရာ အနုပညာများက ထင်ရှားပြလျက်ရှိချေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဤဌာနမှ ဘိုးဘေးအမွေအနှစ် ရှေးဟောင်း ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာလက်ရာများကို တတ်နိုင်သမျှ မျက်မြေမပြတ် အစဉ်တစိုက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သွားရန် ရည်သန်ထားရှိခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ယခုနှစ်အတွင်း စလေ၊ ပုခန်းငယ်အနီးတဝိုက်ရှိ အောက်ဖော်ပြပါ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများအား လိုက် အတင်း သဲခဲများရှင်းခြင်း၊ ဖုရားပေါ်နှင့် ပတ်လည်ရှိ သစ်ပင်များ ပေါင်းပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ရိုးဟောင်းများ ပေါ်တွင် သစ်ပင်များ မပေါက်စေရန်နှင့် မိုးရေမဝင်စေရန် ကြားသိပ် ပေးခြင်း၊ လိုအပ်သည့် အပျက်အစီးများအား အုတ်လုပ်ငန်းဖြင့် အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ အတွင်းနံရံရှိ ဆေးရေးပန်းချီနှင့် အင်္ဂတေ ပန်းများအား လိုအပ်သလို အနားသတ် ထိန်းသိမ်း ပေးခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။

၎င်းပြင်အောက်ဖော်ပြပါ—

- (၁) စလေမြို့၊ ရုပ်စုံကျောင်း တောင်ဘက် ဖုရားနှစ်ဆူအနက် အနောက်ဘက်ဆူ
- (၂) ရုပ်စုံကျောင်း တောင်ဘက်နှစ်ဆူ အနက် အရှေ့ဘက်ဆူ
- (၃) စလေမြို့၊ တန်းမြင်ကျောင်း တောင်ဘက်အနီးရှိ ဖုရား၊
- (၄) စလေ၊ ရေလည်ရွာ အနောက်ဘက်ဖုရားစု မြောက်ဘက်ဆူ
- (၅) စလေ၊ ရေလည်ရွာ အနောက်ဘက် ဖုရားစု တောင်ဘက်ဆူ
- (၆) စလေ၊ ဥယျာဉ်ရွာ၊ ရှင်ပင်စာကြိုဖုရား၏ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ ဖုရား၊
- (၇) စလေ၊ ဥယျာဉ်ရွာ၊ ရှင်ပင်စာကြို ဖုရား၏ တောင်ဘက် အရှေ့ဘက်စွန်းဂူဖိုရား၊
- (၈) စလေ၊ ညီးစူရွာ အရှေ့မြောက်ဘက်ဖုရား၊
- (၉) စလေ၊ ပုခန်းငယ်ရှိ ရှေးဖြစ်ကွမ်းထောင်ဖုရား၊

ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန

စာကြည့်တိုက်

တိုက်ပိုင်အမှတ်.....၃၇၄၆

နေ့စွဲ၁၃.၁၁.၁၁

(၁၀) စလေ၊ ပုခန်းငယ်ရှိ ပုဂံမျှော်ဖုရား
စသည်တို့အား သံတံခါး တပ်ဆင်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

အထက်ပါ လုပ်ငန်းများအပြင် အောက်ပါကျောက်စာရုံများ ရေနံသုတ်ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

- (က) စလေမြို့၊ ပြာသာဒ်ဖုရားလှအနီးရှိကျောက်စာရုံ၊
- (ခ) စလေမြို့မျှော်တော်စွန်းရှိ ကျောက်စာရုံ၊
- (ဂ) စလေ၊ ဥယျာဉ်ရွာရှိ ကျောက်စာရုံနှင့်
- (ဃ) စလေ၊ ရေလည်ရွာမြောက်ဘက် ငါးမာန်အောင်ဖုရားစုအနီးရှိ ကျောက်စာရုံ

စသည်တို့အား ရေနံသုတ် ထိန်းသိမ်းထားရှိ လိုက်ပါသည်။

၎င်းပြင် အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းအနေနှင့် စလေနယ် ရေလည်ရွာ မြောက်ဘက် ငါးမာန်အောင် ဖုရားစုရှိ ယမန်နှစ်က ထိန်းသိမ်းထားသော ဖုရားတွင် ကျွမ်းထောင်အစိတ်အပိုင်းများနှင့်အောက်ခြေများပြင်ဆင်ခြင်း၊ စလေမြို့အရှေ့မဟာဗေဒိမိတ်ကျွမ်းထောင်ရှည် ဖုရားအား တိုက်မ၏ အနောက်တောင် ထောင့်တိုင်များနှင့် အခြေများအား ဖြည့်ပေးခြင်း၊ အာရုံခံ အမိုးပေါင်းကူး ပေါက်အား အစားထိုးခြင်း၊ ကြမ်းပြင်ခင်း ပေးခြင်း၊ စလေမြို့ အရှေ့မြင်းတောင်ရှိ ဖုရားအတွင်းရှိ သဲခဲများရှင်းခြင်း၊ အပေါ်နှင့် ပတ်လည်ရှိ သစ်ပင်ပေါင်းပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ စလေမြို့ ထီးလက်ရှင်ဖုရား ကျွမ်းထောင်ထိပ်အားခေါင်းစီးခြင်း၊ အာရုံခံအမိုးပေါ်တွင် ကြမ်းခင်းခြင်း၊ စလေနယ် ဥယျာဉ်ရွာ ရှင်ပင်စာ ကြိုဖုရား အာရုံခံ အတွင်းရှိ ကျောက်စာများနှင့် အလွတ်ထောင်ထားသော ကျောက်စာစုစုပေါင်း ၃ ချပ်တို့အား အမြစ်ပါထည့်ပေး၍ တိုက်မ မြောက်ဘက် မှန်အတွင်းသို့ ရွှေပြောင်းဖိုက်ထားကာ သံတိုင်အကာအရံ ပြုလုပ်ပေးခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မြင်ကွန်းနယ်တဝိုက်ရှိ ပုဂံခေတ် ပိဿိက လက်ရာရှေးဟောင်း အဆောက်အဦ များအနက် လက်ရာထူးခြားသဖြင့် ရွှေကျောင်း ဝင်းအတွင်းရှိ ဖုရားနှစ်ဆူကို ယခုနှစ်အတွင်း အောက်ပါအတိုင်း ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မြင်ကွန်းမြို့ ရွှေကျောင်းဝင်းအတွင်း။ ။ယင်းဖုရားပေါ်နှစ်ဆူတန်း တောင်ဘက်ဆူ နှင့် ပတ်လည်ရှိ သဲခဲများနှင့် ပေါင်းပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အထက်ရှိ အထွတ်စေတီအစိတ်အပိုင်း၊ ကျွမ်းထောင်အခြေပတ်လည်များ၊ ပစ္စယာများ၊ စိန်တန်းများ၊ ချင်မိတ်တိုး အပျက်အစီးများကို ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ပါသည်။ မှန်များ ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကြမ်းပြင်များခင်းခြင်း၊ လိုအပ်သော အထက်ပိုင်းနေရာများအား သစ်ပင်များမပေါက်စေရန်နှင့် မိုးရေများမဝင်နိုင်စေရန် ကြားသိပ်ခြင်း စသည်တို့ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့၏။

မြင်ကွန်းမြို့ ရွှေကျောင်းဝင်းအတွင်း မြောက်ဘက်ဆူ။ ။ယင်းဖုရား အောက်ခြေပတ်လည်နှင့် အပေါ်ရှိ သစ်ပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်မျက်နှာပြင်ရှိ အစိတ်အပိုင်းများ အစားထိုးဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အခြေများ၊ ပစ္စယာများ၊ အာရုံခံ အမိုးများ၊ အစားထိုး ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ကျွမ်းထောင်အခြေများ၊ ပစ္စယာများ၊ အာရုံခံ အမိုးများ၊ မှန်များ၊ အစားထိုး ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ပါသည်။ အတွင်း နံရံ ဆေးရေး ပန်းချီများနှင့် အပြင် အင်္ဂတေ ပန်းများ အနားသတ် ပြီးစီးပါသည်။

မြင်ကွန်းမြို့၊ လေးဆူစုံရာ ဖုရားစု၊ အနောက်ဘက် နှစ်ဆူတန်း မြောက်ဘက်ဆူ။ ။ယင်းဖုရားကို ပြုပြင်ခြင်းမှာ ပုဂံ ခေတ်လက်ရာ ဂူဖုရားဖြစ်ပြီး၊ အင်္ဂတေ ပန်းနှင့် နံရံပန်းချီ ၅၅၀ ဇာတ်တော်များ မင်စာ၊ စာတန်းနှင့်တကွ ခြံ၍ ဦးစားပေးကာ၊ ကျွမ်းထောင်အစိတ်အပိုင်းများ၊ ကျွမ်းထောင်အခြေများ၊ ပစ္စယာများ၊ စိန်တန်းများ၊ မှန်များ၊ အတွင်းပိုင်း ပေါင်းကူး ပျက်များ အစားထိုး ဖြည့်စွက် ပြင်ဆင်ပါသည်။

တောင်တွင်းကြီး မြို့နယ်ရှိ ပိဿိကမြို့ဟောင်း၊ ကုန်းအမှတ် (၉)၊ (၁၄)၊ (၂၄)တို့အား သံဆူးကြိုးဝင်းကာရံခြင်းလုပ်ငန်း။ ။အဆိုပါ လုပ်ငန်းမှာ မူလ သံဆူးကြိုးဝင်းများကို တောတိုင်များဖြင့် စိုက်ထူထားသဖြင့်၊ ခြံအစွန်းကြောင့် ပျက်စီးယိုယွင်းနေပါ၍ ထိုတောတိုင်များအစား အသားမာတိုင်များဖြင့် ခိုင်ခံ့သော သံတံခါးများနှင့်တကွ ကုန်းအမှတ် (၉)၊ (၁၄) နှင့် (၂၄)တို့အား ယခုနှစ်အတွင်း သံဆူးကြိုးဝင်းကာရံပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ပိဿိကမြို့ဟောင်း တူးဖော်ပြီး၊ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများအား ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်း။ ။အောက်ဖော်ပြပါ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ ကုန်းများအား တူးဖော်မှုသုတေသနလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့စဉ်၊ သဘာဝမြေလွှာအထိ တူးဖော်ထားရှိပြီး အုတ်မြစ်အောက်ခြေများကို မိုးရေများ တိုက်စား၍၊ ပျက်စီးနိုင်သဖြင့် အခြားတနေရာမှ၊ မြေသစ်များ တူးဖွဲ့ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ယင်းမြို့ဟောင်း ကုန်းအမှတ်များမှာ- ၁။၂။၃။၄။၅။၆။၇။၈။၉။၁၀။၁၁။၁၂။၁၃။၁၄။၁၅။၁၆။၁၇။၁၈။၁၉။၂၀ နှင့် ၂၄ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ပုခန်းကြီးကျောက်စာဂူ။ ။ဤနှစ်အတွင်း ပခုက္ကူခရိုင် ရေစကြိုမြို့နယ်၊ ပုခန်းကြီးကျေးရွာ၊ ရှင်ပင်ပျက်ဖုရား ပရုဏ်အတွင်း အတွင်းတိုင် ၉ ပေပတ်လည်ရှိ ကျောက်စာဂူတခု ဆောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကျောက်စာဂူအတွင်း အောက်ပါကျောက်စာများအား၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဇူလိုင်လအတွင်း စီနစ်တကုစိုက်ထူထိန်းသိမ်း ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

- (၁) ပေတောကျောင်းကျောက်စာ။
- (၂) မြောက်ပြင်ရွာလယ် မွေခုံအနီး ၂ တိုင်အနက်၊ အငယ်တိုင်။
- (၃) ပုခန်းကြီးမြောက်မျက်နှာ မြို့ရိုးပေါ်ရှိ ၂ တိုင်အနက် အငယ်တိုင်။
- (၄) ရွှေစောင်တင်ဖုရားကျောက်စာ ၄ မျက်နှာ၊ ၆ ပိုင်းကျိုး (မျက်နှာဘက်ပျက်စီးသွားပြီ)။
- (၅) ကြောင်လိမ်ဖုရားလိုက်အတွင်းမှတချပ်။
- (၆) မြောက်ပြင်ရွာလယ်မွေခုံအနီး ၂ တိုင်အနက် အကြီး။
- (၇) ပုခန်းကြီးမြောက်မျက်နှာ မြို့ရိုးပေါ်ရှိ ၂ တင်အနက် အကြီး။

ရွာသာရွာကျောက်စာဂူ။ ။ပခုက္ကူမြို့နယ်၊ ဗုဒ္ဓကူးကြီးအုပ်စု၊ ရွာသာရွာလုံးတော်ကြီးဖုရားအရှေ့မြောက်ဘက်အနီးတွင် အတွင်းတိုင် ၁၂ ပေပတ်လည်ကျောက်စာဂူတခု ဆောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကျောက်စာဂူအတွင်း အောက်ပါကျောက်စာများအား၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဇူလိုင်လအတွင်းစိုက်ထူ ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

- (၁) စူဠပန်ဖုရားအနီး ဂူပျက်အတွင်းမှ တမုက်နှာစာရင်း (၁၈၁) ပုံနှိပ် အထက် (၃) ၁၃၉။
- (၂) စူဠပန်ဖုရားအနီး ဂူပျက်အတွင်းမှ ၂ မျက်နှာ။
- (၃) စူဠပန်ဖုရားအနီး ဂူပျက်အတွင်းမှ ၂ မျက်နှာ၊ တိုင်းရင်း (၄၀၂က-၁)။
- (၄) စူဠပန်ဖုရားအနီး ဂူပျက်အတွင်းမှတမုက်နှာ။
- (၅) သိမ်တော်ဖုရားကျောက်စာ ၂ မျက်နှာ။
- (၆) မြစည်းခုံဖုရားအနောက်မုခ်အနီး မြောက်ဘက်မှ ၂ မျက်နှာ။
- (၇) ရှင်ပင်ယဉ်သစ် ဖုရားကျောက်စာ ၂ မျက်နှာ၊ မူလတောင်မင်းကျောင်းဖုရားအနီး လှည်းလမ်းနံဘေးမှရသည်။ ပုံနှိပ် ဘိုးတော် (၃) ၅၆၇။
- (၈) နန်းဦးရွာ ဆုတောင်းပြည့်ဖုရားမှ တမုက်နှာ၊ ဗုဒ္ဓကူးကြီးမြို့နယ် (ဦးမင်းကျော်နန်းအနီး)။
- (၉) ဘိုးလူကြီးဖုရားအနီးမှ ကျောက်စာ။

နံရံဆေးရေးပန်းချီရှိ ဖုရားများ ပုံတူထပ်ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်း။ ။ပုဂံနယ်တဝိုက်တွင် ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ အတွင်းရှိ နံရံဆေးရေးပန်းချီများမှာ ရာသီဥတုနှင့် ပိုးရွာတို့ဖျက်ဆီးမှုဒဏ်ကြောင့် မကြာမီအတွင်း ပျက်စီးယိုယွင်းနိုင်ခြင်း ကွာကျနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ပုံတူထပ်ရေးဆွဲ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရာ၊ အောက်ပါဖုရားများအတွင်းမှ နံရံဆေးရေး ပန်းချီကားချပ်ပေါင်း ၈၈ ကားမျှ မှတ်တမ်းတင် ရေးဆွဲပြီးစီး ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ မှတ်တမ်းတင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော ဖုရားများမှာ—

- (၁) ဥပါလိသိမ်အနီး ဖုရားအမှတ် ၁၁၂၄။
- (၂) ဥပါလိသိမ်အနီး ဖုရားအမှတ် ၁၁၂၃။
- (၃) ဥပါလိသိမ်အနီး ဖုရားအမှတ် ၁၁၉၂။
- (၄) ရွှေလိပ်ဥ ဖုရားအမှတ် ၁၈၀။
- (၅) ရွှေလိပ်ဥ ဖုရားအနီးအမှတ် ၁၈၁။
- (၆) ရွှေတန်ဆာ ဖုရား ၁၆၃။
- (၇) ဖုရားအမှတ် ၆၉၈။
- (၈) ဖုရားအမှတ် ၄၄၉။
- (၉) ဖုရားအမှတ် ၄၅၃။
- (၁၀) ဖုရားအမှတ် ၄၇၈။
- (၁၁) ဖုရားအမှတ် ၄၉၈။
- (၁၂) ဖုရားအမှတ် ၁၄၅။
- (၁၃) တောင်ဘီရွာ အနောက်ဘက်၊ ရွှေကျောင်းဖုရား စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံနယ်တဝိုက် အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်း။ ။ထိုမှအပ အထွေထွေ ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်မှုလုပ်ငန်းအဖြစ်—

- (က) သဗ္ဗညု ဖုရားကြီးအား ပိုမိုခိုင်ခံ့စေရန်၊ မိုးယိုနေသည့်နေရာများအား ဖုံးထေးခြင်း၊ညောင်ပင်များအမြစ်ပါတူးထုတ်နုတ်ပစ်ခြင်း၊ ရေဆင်းစဉ်ပိုက်များ အတွင်း သဲခဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊
- (ခ) ပုထိုးသားများ ဖုရားရှိ နံရံပန်းချီများအား အနားသတ်ခြင်း၊ မိုးယိုပေါက်များ ဖုံးထေးခြင်း၊ ဖုရားပေါ် ပေါက်နေသော သစ်ပင်များအမြစ်ပါ နုတ်ပစ်၍ အုတ်များ နေရာတကျ ပြန်လည်စီခြင်း၊ ရေဆင်းစဉ်ပိုက်များအတွင်း သဲခဲများ ရှင်းခြင်း၊
- (ဂ) မွေရံကြီး ဖုရားရှိ အင်္ဂတေ ပန်းများ အနားသတ်ခြင်း၊ ဖုရားပေါ် တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင်များ အမြစ်ပါတူး ထုတ်နုတ်ပစ်၍ အုတ်များ နေရာတကျ ပြန်စီခြင်း၊
- (ဃ) မင်းနန်သူ နယ်ရှိ ဆင်ဖြူရှင် ဖုရားအား အရှေ့ဘက်၊ မြောက်ဘက်နှင့်အနောက်ဘက် အဝင်မှိုတံကဲ့ရှိ၊ အင်္ဂတေ ပန်းများအား အနားသတ်ခြင်း ထိုက်မနှင့် အာရုံခံမုခ် ၅ ခုအား ဇာပေါက် အုတ်ရိုးတပ်ဆင်ခြင်း၊ ၎င်းဖုရားလိုဏ်အတွင်းရှိ ကျောက်စာ တိုင်များအား အောက်ခံခုံနှင့် တကွ စီနစ်တကျ ပြန်လည်စိုက်ထူခြင်း၊
- (င) မင်းနန်သူ ရွာအနီး ဆင်ဖြူရှင်ဖုရား မြောက်ဘက်ရှိ ကျောက်စာဂူတဝိုက် တောရှင်းခြင်း၊ သဲခဲရှင်းခြင်း၊ အပေါ်ပိုင်း အပျက် အစီးများကို အုတ်လုပ်ငန်းဖြင့်၊ အစားထိုး ပြည့်စွက်ခြင်း၊ လိုဏ်အတွင်းရှိကျောက်စာတိုင်အား အောက်ခံခုံနှင့်တကွ ပြန်လည်စိုက်ထူခြင်း၊
- (စ) ရွှေလိပ်ဥ ဖုရားပတ်လည်တွင် တောရှင်းခြင်း၊ သဲခဲများရှင်းခြင်း
- (ဆ) ဖုရားအမှတ် ၁၁၂၃ နှင့် ၁၁၂၄ ပတ်လည် တောရှင်းခြင်း သဲခဲများ ရှင်းခြင်း၊ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ အနားသတ်ခြင်း၊
- (ဇ) သကျမုနိဖုရားရှိ နံရံပန်းချီများ အနားသတ်ခြင်း၊ အပျက်အစီးနေရာများကို အုတ်လုပ်ငန်းဖြင့် ပြည့်စွက်ဖုံးထေးခြင်း

စသည်တို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ပြည်တွင်း ပြည်ပ သုတေသီများနှင့် ဖုရားဖူးလေ့လာသူများ သွားလာမှု လွယ်ကူစေရန် အောက်ပါ ဖုရားသွားလမ်းများအား ဖြေဖွဲ့၍၊ ပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းလိုက်ပါသည်။

မင်းနန်သူဖုရားသုံးဆူမှ အဇ္ဈင်ဂေါဏဖုရားသို့ သွားရန်လမ်း၊ စူဠာမဏိဖုရားမှ ဓမ္မရံကြီးလမ်းခွဲထိ၊ မွေရံကြီးလမ်းခွဲမှ အာနန္ဒာဖုရား အနောက်မုခ်အထိ၊ အာနန္ဒာဖုရားမှ ရွှေဆံတော်ဖုရားထိ၊ ပုဂံပိဋကတ်တိုက်မှ ရွှေကျွန်းကြီးဖုရားထိ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုမှအပ၊ မွေရံကြီးဖုရား၊ ရွှေလိပ်တူးဖုရား၊ ထီးလိုမင်းလို ဖုရား၊ ဥပါလိသိမ်ဖုရား အရှေ့ဖက်ဖုရားစု၊ အိမ်ယာကျောင်းဖုရား (ငါးမျက်နှာ) အိမ်ယာကျောင်းဖုရား၏ တောင်ဖက်ဘုရားငါးဆူအစု၊ မင်းမြော်ရာဇာဖုရား၊ သရပါတံခါး၊ ပိဋကတ်တိုက်၊ ရွှေဂူကြီးဖုရား၊ သမ်းတော်ကြား ဖုရား၊ ဂရို ချိုးဖုရား၊ စိမ်းညက်ညီအစ်မဖုရား၊ စိုးမင်းကြီးဖုရား တောင်ဘက် (ဖုရားအမှတ် ၄၉၆)၊ စိုးမင်းကြီး အုတ်ကျောင်း၊ စိုးမင်းကြီး

အုတ်ကျောင်းအနီး ဖုရားအမှတ် ၄၉၄ နှင့် ၄၉၅ နဂါးရုံဖုရား၊ သဗ္ဗညုဖုရား မြင်းကပါဂူပြောက်ငယ်၊ ကုသဖုရား စသည်တို့အား ၎င်းတို့၏ ပရဂုဏ်အတွင်းနှင့် ဖုရားပတ်လည်များတွင် အမြင်မတော်သော ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း မြက်တောများ ရှင်းလင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သာယာ တင့်တယ်မှု ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

၎င်းအပြင် ပုဂံနယ်တဝိုက်ရှိ အောက်ပါ သစ်သား ကျောက်စာရုံများအား ရေနံသုတ်လိမ်း ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) မင်းနန်သူလေးမျက်နှာဖုရားအနီး ကျောက်စာရုံ၊
- (၂) ညောင်ဦးရွှေစည်းခုံဖုရားအနီး ကျောက်စာရုံ၊
- (၃) အရှေ့ပျားစောရွာ ကဗ္ဗန်းအို ဖုရားအနီး ကျောက်စာရုံ၊
- (၄) အနောက်ဖျားစောရွာ သမထီးဖုရားအနီး ကျောက်စာရုံ၊
- (၅) အနောက်ဖျားစောရွာ ဆုတောင်းပြည့်ဖုရားအနီး ကျောက်စာရုံ၊
- (၆) ဝက်ကြီးအင်း မြတောင် အုတ်ကျောင်းဘိုက်အတွင်းရှိ ကျောက်စာရုံ၊
- (၇) တောင်ဇင်းရွာ ကျောက်စာရုံ၊
- (၈) တူရှင်းတောင်ပေါ်ရှိ ကျောက်စာရုံ၊
- (၉) သက်စိုးတောင်ပေါ်ရှိ ကျောက်စာရုံများဖြစ်ပါသည်။

မြင်းကပါမယ်တော်ရပ်ဖုရား၊ မြင်းကပါ မယ်တော်ရပ် ဖုရားအနီး နတ်ကြီးဖုရား၊ မြင်းကပါ အပယ်ရတနာ ဖုရားအနီး ဖုရားအမှတ် ၂၀၂၊ ပုဂံမြို့တောင်ဘက် ဗျိုင်းဂူဖုရား၊ မင်းနန်သူ ဆင်ဖြူရှင် အုတ်ကျောင်းဝင်းအတွင်း သီဟိုဠ်ပုံဖုရားငယ်။ မင်းနန်သူရွာအနီး ငလူးဂူ ဖုရား၊ ပုဂံမြို့တောင်ဘက် ရွှေဘုံသာဖုရား၊ ရွှေဆံတော်ဖုရား၏ အရှေ့မြောက်ဘက်ရှိ ဂူကလေးဖုရားအမှတ် ၈၉၆၊ မြင်းကပါရွာ ဂူပြောက်ငယ်ဖုရား အနောက်ဘက်ရှိဖုရား၊ ညောင်ဦးမြို့အရှေ့ ပြန်ကြည့်ဂူ ဖုရားငယ်အမှတ် ၁၁၀ စသည်တို့အားလည်း အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု ခေါင်းစဉ် အောက်မှ ကျခံကာ၊ တောရှင်းခြင်း၊ သဲခဲရှင်းခြင်း၊ အုတ်လုပ်ငန်းဖုံးထေးခြင်း၊ ကြားသိတ်ခြင်း၊ အနားသတ်ခြင်း စသည်တို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါ သည်။

အခြား ဆောင်ရွက်ချက်များ။ ။တောင်ဘီရွာအနီး ရွှေသပိတ်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်ရှိဖုရား။ ။ဤဖုရားမှာ ယခုနှစ်မှ စ၍ အထွေထွေထိန်းသိမ်းခြင်းဖြစ်ရာ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသော လုပ်ငန်းများမှာ ဖုရားလိုဏ်အပေါ်နှင့် ပတ်လည်တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင် ချုံနွယ်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ သဲခဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖုရားလိုဏ်သို့ ဝင်လမ်း ထွက်လမ်း ပြုပြင်ခြင်း၊ ကွမ်းထောင်ခေါင်းစီးခြင်း၊ ကွမ်းထောင် သိုက်ပေါက်ဖြည့်ခြင်း၊ မုခ်ပေါက်တိုင်များ အစားထိုးဖြည့်ခြင်း၊ မိုးမယိုစေရန် ဖုံးထေးခြင်း၊ ဇာပေါက်အုတ်ရိုးများ တပ်ဆင်ပေးခြင်း၊ အတွင်းနံရံဆေးရေးပန်းချီများ ကွာမကျစေရန် အနားသတ်ပေးခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မင်းနန်သူနန္ဒပညာဖုရား၏ အရှေ့ဘက်ကပ်လျက်ရှိ ဖုရားအမှတ် ၉၇၂။ ။ဤဖုရားမှာ ယခင်က လိုဏ်အတွင်းရှိ နံရံပန်းချီ ဆေးရေးများ လုံခြုံမှုအတွက် သံတံခါးခတ်၍၊ ထိန်းသိမ်းထားရှိပြီး ဖြစ်သော်လည်း အုတ်လုပ်ငန်း အပျက်အစီးများကို ဖုံးထေးပြုပြင်မှု မဆောင်ရွက်ရ သေး၍ အနားသတ်ခြင်း၊ ကြားသိတ်ခြင်း၊ အုတ်ရိုးအပျက်အစီး အားလုံး အစားထိုး ဖုံးထေး ပြုပြင်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

တောင်ဘီနယ် ဖုရားအမှတ် ၁၄၅၁။ ။ဤဖုရားမှာ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ ကောင်းမွန်သဖြင့်၎င်း၊ပုံစံအားဖြင့် ထူးခြားသဖြင့်၎င်း၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အထွေထွေထိန်းသိမ်းမှု ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ကျခံကာ လုပ်ငန်းသေးအဖြစ်ဖြင့် ဖုရားပတ်လည် တောများ ရှင်းခြင်း၊ လိုဏ်အတွင်း ဖုရားပေါ် ဖုရားပတ်လည်ရှိ သဲခဲများ ရှင်းထုတ်ခြင်း နံရံဆေးရေးများ အနားသတ်ခြင်း၊ အကွဲအအက်များ ကြားသိပ် ခြင်း၊ အုတ်လုပ်ငန်းဖြင့် အပျက်အစီးများကို အစားထိုး ဖုံးထေး ပြုပြင်ခြင်းဖြင့် အပြီးအစီး ပြင်ဆင် ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။

စတိုးဂိုဒေါင် ဆောက်လုပ်မှုလုပ်ငန်း။ ။ဤဘဏ္ဍာရေးနှစ် အတွင်း အသစ်ထပ်မံတွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများနှင့် ဌာနသုံး လက်နက်ကိရိယာများ သိမ်းဆည်းထားရှိနိုင်ရန် အလျား ၃၂ ပေ၊ အနံ ၁၆ ပေရှိ အုတ်ထရုကာ သစ်မိုး၊ တခြမ်းအုတ်ခင်း တခြမ်းပျဉ်ခင်း စတိုးဂိုဒေါင် အဆောက်အဦတခု ပုဂံမြို့ ရှေးဟောင်း သုတေသနပြုတိုက်ဝင်းအတွင်း၌ ဆောက်လုပ်ပြီးစီးခဲ့၏။

မန္တလေးနယ်

ယခင်နှစ်များက ပြုပြင်လက်စ လုပ်ငန်းဖြစ်သည့် မန္တလေးနန်းမြို့ရိုး ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဤနှစ်အတွင်း ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခဲ့ရာ အောက်ပေါ်ပြပါ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့၏။

(၁) အရှေ့ဘက် မြို့ရိုး။ ။အရှေ့ဘက်မြို့ရိုး ရဲခိုပေါက်လှေခါးများ ပြုပြင်ရာတွင်၊ မြို့ရိုးတံတိုင်းနှင့် အောက်ခံအုတ်ခုံပေါ်၌ ပေါက် နေသော သစ်ပင်ကြီးများကို အမြစ်မှ ခုတ်ဖြတ် ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ကျိုးအုတ်ပုံများကို ရှင်းလင်းပြီး အုတ်သစ်များဖြင့် ဖြည့်စွက်စီ၍ အင်္ဂတေကြားသိပ်သော အုတ်လုပ်ငန်းများပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ရဲခိုပေါက်နှင့် လှေခါးများကိုလည်း တဆက်တည်း ပြင်ဆင်ရာ ဦးထိမ်၊ လွန်က၊ သောင်းညွတ်တံခါးနှင့် ၎င်းတို့၏ လှေခါးများပေါ်တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင်များ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ဟောင်း အင်္ဂတေဟောင်း များဖျက်၍၊ အုတ်သစ် အင်္ဂတေကိုင်ခြင်းနှင့် ဆေးဖြူရောင် သုတ်သော လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးသွားပါသည်။

ထိုမှအပ အရှေ့ဘက်မြို့ရိုးရှိ သစ်သားပြဿနိများ ပြုပြင်ရာတွင် တိုင်ဟောင်းများကို ထုတ်နုတ်၍ တည့်မတ်ခြင်း၊ တိုင်ခြေများကို ကွန်ကရစ်လောင်းခြင်း၊ ပန်းပုထည်များကို ပြာဆန်တွင် ဝက်အူဖြင့် စုတ်၍ ပြန်လည် တပ်ဆင်ခြင်းတို့ကို တတိယဆင့်၊ စတုတ္ထဆင့်၊ ပဉ္စမဆင့် စသည့် အဆင့်လိုက်ဒေါင့်ပန်း၊ ဒုရင်တို့ကို တပ်ဆင်ကာ ကြာရှည်ခိုင်ခံ့စေရန် ရေနံသုတ်လိမ်း ထားရှိခဲ့ပါသည်။

(၂) အနောက်ဖက်မြို့ရိုးနှင့် အာဠဝိတံတား။ ။ယင်းတံတား ဆောက်လုပ်ရာတွင် တိုင်ဟောင်းများ နုတ်ပစ်၍ သစ်သား တောင်ကြီးများကို ပယ်ဖျက်စုပုံခြင်း၊ အပျက်အလုပ်များပြီးသောအခါ တိုင်သစ်များစိုက်ထူ၍ ယခင်လက်ရာဟောင်း အတိုင်း ဆေ့ရွက် လုပ်ဆောင်လည်း အခင်းမှာ သံဘောင်ခံ၍ ကွန်ကရစ်လောင်းကာ ကြမ်းခင်းပြီး၊ တောင်ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်ဘေးတွင် သစ်သားတောင် တပ်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ တောင်ဘက်မြောက်ဘက် အရှေ့ထိပ်နှင့် အနောက်ထိပ်တို့တွင် ဘေးအကာ အုတ်လုပ်ငန်းလည်း ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ အရှေ့ထိပ်နှင့် အနောက်ထိပ်အကြား တောင်အက်နှင့် မြောက်ဘက်တို့တွင် ယခင် လက်ရာ အတိုင်း သစ်သားလက်ရမ်းများထည့်ကာရန် ဖြစ်သော်လည်း ယာယီအားဖြင့် သံပိုက်လုံးများကို သာ ယာယီတပ်ဆင် အသုံးပြုခဲ့၏။

ထို့အပြင် အနောက်မြို့ရိုး (အာဠဝီတံခါး) ပေါက်နှင့် လှေခါးများ ပြုပြင်ရာတွင်၊ ၎င်းတို့အပေါ်မှ သစ်ပင်များကို ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ဟောင်းများကို ဖျက်၍ အသုံးပြုနိုင်သော အုတ်များကို ရွေးချယ်ဖုပုံကာ မြေကြီးများကို ဖယ်ထုတ်ခဲ့၏။ တံခါးနှင့် လှေခါးအုတ်ခုံ၊ လှေခါး၊ ရဲခိုတို့တွင်လည်း၊ အုတ်ဟောင်းအုတ်ဆေးများ ဖယ်ထုတ်ပြီး အုတ်သစ်များဖြည့်စွက်ခြင်း၊ အင်္ဂတေကြားသိတ်ခြင်း၊ ဆေးသုတ်ခြင်း၊ အင်္ဂတေအချောကိုင်ခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း အနောက်ဘက် မြို့ရိုး မီးတားနှင့် ရဲခိုများ ပြုပြင်ရာတွင်၊ မြို့ရိုးပေါ်၌ ပေါက်နေသော သစ်ပင်ကြီးငယ်တို့ကို ဖြတ်တောက်ရှင်းလင်းခြင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်တဝိုက်တွင် သဲခဲများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ကျိုး အုတ်ပုံများကို ဖယ်ထုတ်၍ အုတ်သစ်စိတ်တက်ခြင်း၊ အင်္ဂတေကြားသိပ်ခြင်း စသော အုတ်လုပ်ငန်းများအားလုံး ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ရဲခိုများပြုပြင်ရာတွင် အထူးသဖြင့် အာဠဝီတံခါးမြောက်ဘက်ရှိ ရဲခိုများကို ဦးစားပေး ပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

(၃) အတုမရှိကျောင်း။ ။မန္တလေးတောင်ခြေ အရှေ့ဘက်အနီးတွင် တည်ရှိပြီး၊ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းကြားကြီး၏ ကုသိုလ်တော် ရှေးဟောင်း အုတ်ကျောင်းကြီးတခုပင် ဖြစ်၏။ ယခုနှစ် အတွင်း အဆိုပါ အတုမရှိ ကျောင်းလှေခါးပေါ်နှင့် နံရံပေါ်တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင်များကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများကို ရှင်းလင်း၍ အပေါက်များကို အင်္ဂတေဖြင့် ပြန်လည် ပိတ်ဆို့ခဲ့ပါသည်။ အုတ်လုပ်ငန်းအဖြစ် စိန်တောင်များကို မတ်၍ စိန်တောင်တိုင်များကို စိုက်ထူရာတွင် အောက်ခြေ၌ အုတ်မြစ်ချ၍ အင်္ဂတေကိုင်ခြင်း၊ အရှေ့ဘက်တွင် စိန်တောင် ၁၅ ခုနှင့် စိန်တောင်တိုင် ၅ ခု၊ တောင်ဘက်တွင် စိန်တောင် ၂၁ ခုနှင့် စိန်တောင်တိုင် ၁၀ ခု စသည်တို့ကိုပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းပြင် လှေခါးနှင့် အုတ်နံရံများတွင်လည်း အုတ်စီခြင်း၊ ကြားသိပ်ခြင်း စသော လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးသွားပါသည်။

(၄) မန္တလေးနန်းတွင်း ကျောက်စာရုံ။ ။ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း မန္တလေးမြို့ နန်းတွင်းကျောက်စာရုံရှိ၊ ကျောက်စာများကို စနစ်တကျစိုက်ထူနိုင်ရန် အောက်ပါ အတိုင်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ယခင်က ကျောက်စာများ စိုက်ထူရန် ပြုလုပ်ထားသော အုတ်ခုံမှာ မခိုင်ခံ့၍၊ အုတ်ခုံအသစ်များ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ကျောက်စာများကို စနစ်တကျ ရွှေ့ပြောင်း၍ တည်မတ်စိုက်ထူခြင်း၊ အချို့နေရာများတွင် အုတ်စိ အင်္ဂတေ အချောကိုင်ခြင်း၊ ကြားသိပ်ခြင်း၊ ကျောက်တိုင်များကို ဘောင်ခတ်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများဖြင့် ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

(၅) မိုးကုလားစေတီ။ ။ဤစေတီမှာ မန္တလေး-မေမြို့သွား ကားလမ်းဘေး၊ မန္တလေးမြို့မှ ၁၇ မိုင်ခန့် ကွာဝေးသော စောမွန်လူ၏ ကောင်းမှုတော် ရွှေစာရံဖုရား၏ အနောက်ဘက်ကိုက် ၃၀ ခန့် အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ ယင်းစေတီမှာ ကုလားကျောင်းခံစေတီပေါက်လိက်ဂူဖုရားဖြစ်သည်။ အဆိုပါ စေတီ တည်ဆောက်သည့် ခုနှစ်ကိုကား အထောက်အထားတိကျသေချာစွာမတွေ့ရှိရသေးသော်လည်း စေတီ၏ပိသုကာ သဘောနှင့် နံရံပန်းချီလက်ရာများကို ထောက်ဆ၍ အမရပူရခေတ် ဘိုးတော်ဖုရားလက်ထက်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရ၏။ တွေ့ရှိသော နံရံစာ အထောက်အထားများအရ၊ တည်ဆောက်သူ ဘုရားဒါယကာမှာ မုံတောရွာမှ မောင်ကုလားနှင့် မယ်ပုတို့ပင်ဖြစ်၏။ ဤဖုရားလိက်ဂူ နံရံများတွင် ဗုဒ္ဓဝင် ဇာတ်ကြီး ဆယ်ဘွဲ့များကို သရုပ်ဖော် ခြယ်လှယ်ရေးသားထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရ၏။

ထိုကဲ့သို့ စိတ်ဝင်စား မှတ်သားဘွယ်ရာ ကောင်းသည့် နံရံဆေးရေး ပန်းချီများရှိခြင်းကြောင့် ဤနှစ်အတွင်း အဆိုပါ ဖုရား ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုများကိုဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ မိုးကုလားစေတီပြုပြင်ရာတွင် ၎င်းအပေါ်နှင့် အနီးတဝိုက်မှ ချုံများရှင်းလင်းခြင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်တွင် ရှိသော အုတ်ဟောင်း အုတ်ဆေးများ ရွေးထုတ်ပြီး အသစ်စီခြင်း၊ ဂူအတွင်းအုတ်ခင်း၍ အင်္ဂတေကြားသိပ်၊ အနားသပ်ခြင်း စသော အုတ်လုပ်ငန်းများနှင့် တံခါးရှက်အသစ်ပြန်လည်တပ်ဆင်ခြင်း၊ ကျိုးနေသော တံခါး ဘောင်များ အသစ်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ရေနံသုတ်လိမ်းခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများ ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

အမရပူရနယ်

(၁) အမရပူရ သင်္ချိုင်းဂူများ ပြုပြင်ခြင်း။ ။အမရပူရမြို့အနီး လင်းဇင်ကုန်း အရပ်ရှိ၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် မြန်မာဘုရင်များထံတွင် အမှုတော် ထမ်းခဲ့သည့် လူမျိုးခြား အာမေနီယန်များ၏ သင်္ချိုင်း အုတ်ဂူများရှိ စာတမ်းနှင့် အထိမ်းအမှတ်များ ဆက်လက်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်၊ ၎င်းဂူများ အပေါ်၌ ပေါက်နေသောချုံများ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ အနီးတဝိုက်ရှိ တောချုံများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ လိုအပ်သော နေရာများမှ အုတ်များ တူးဆွ၍ အုတ်အစားထိုးကာ အင်္ဂတေအချောကိုင်ခြင်း စသည်တို့ အပြင် သံဆူးကြိုးများ ကာရံပြီး သစ်သားတိုင်များကို ရေနံသုတ်ခြင်း စသော လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

(၂) တောင်သမန်ကျောက်တော်ကြီးဘုရား။ ။အမရပူရ တောင်သမန် ကျောက်တော်ကြီးမှာ ကုန်းဘောင်ခေတ် နောက်ပိုင်း လကရာ နံရံပန်းချီများဖြင့် ခြယ်လှယ် ရေးဆွဲထားရှိသော ရှေးဟောင်း ဘုရားလိက်ဂူတခုပင်ဖြစ်၏။ အဆိုပါ ပန်းချီလက်ရာများ အရှည် တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန် ယင်းဘုရားပေါ်တွင် ပေါက်ရောက်နေသောချုံနွယ်သစ်ပင်များ ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဘုရားဝင်း အတွင်းမှ တောချုံများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ လိုအပ်သောနေရာများတွင် အုတ်များ ဖြည့်၍ အင်္ဂတေကိုင်သည့်အပြင်၊ သံတံခါးတပ်ဆင်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

စစ်ကိုင်းနယ်

(၁) လောကမုန်ကင်းလိက်ဂူ။ ။ဤလိက်ဂူတော်မှာ စစ်ကိုင်း တောင်ရိုး လောကမုန်ကင်း ချောင်းတွင် တည်ရှိပြီး၊ တိလောကဂူလိက်ဂူတောအကြောင်းအရာ လေ့လာမှတ်သားချက်များကို၊ ဤဌာနခွဲ၏ ၁၉၆၂-၆၃ ခု နှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာတွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြထားရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ၊ နံရံပန်းချီများမှာ အောက်ထပ် စကြွပ်ပတ်လည်၌၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်၊ ဓနုကမ္ပရာဇာတ်၊ ဘုရိဒဇာတ် စသည်တို့ကို သရုပ်ဖော်ရေးခြယ်ထား၏။ အဆိုပါ ရှေးဟောင်း နံရံပန်းချီများ နောင်အစဉ် တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်၊ မိုးယိုသည့်နေရာများတွင် ဒါထေးခြင်း

ဘုရားလိက်ကြမ်းပြင်ရှိ မြေများကို တူးဆွ၍၊ အုတ်ကျိုး အုတ်ပုံများကို ဖယ်ရှားကာ ကြမ်းပြင် အချောခင်းခြင်း၊ အင်္ဂတေကြားသိတ်ခြင်း၊ နံရံပန်းချီများအနားသပ် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နံရံများမှ လိုအပ်သော နေရာတို့တွင် အုတ်လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

(၂) စစ်ကိုင်းခံတပ်။ ။အစေခံ၊ ခံတပ်ဟုလည်း အမည်တွင်သော စစ်ကိုင်းခံတပ်သည် စစ်ကိုင်းမြို့၊ အနောက်တောင် ရောဝတီမြစ်ကမ်းနား အစေခံရပ်တွင်တည်ရှိ၏။ ရတနာပုံခေတ်တွင် ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့သမားများအား၊ အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးလိုသော မြန်မာ့ ဇာတိသွေးဇာတိမာန်စိတ်ခါတ်ဖြင့်၊ ခံတပ်၊ ခံမြို့၊ ခံကတုတ်များကို ထိုးချဲ့ ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာတွင်၊ ဤစစ်ကိုင်းခံတပ်မှာလည်း တခုအပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ရှေးဟောင်းခံတပ်များသည် မြန်မာ့ ဇာတိသွေး ဇာတိမာန်ကို တက်ကြွစေသော ရှေးဟောင်း အထိမ်းအမှတ် အဆောက်အဦများ ဖြစ်သဖြင့်၊ ဤခံတပ်ကိုလည်း၊ ယခုနှစ်မှ စ၍ အောက်ပေါ်ပြပါ အတိုင်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားရှိ လိုက်ပါသည်။

၁" ယင်းစစ်ကိုင်း ခံတပ်ပေါ်တွင် ပေါက်နေသော သစ်ပင်ကြီးများကို၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဖျက်ပြီး အုတ်ဟောင်းများကို အဆိုးအကောင်းရွေးကာ မြေများဖယ်ရှားခြင်း၊ ခံတပ် အုတ်နံရံတွင် အုတ်သစ်စီခြင်း၊ လှေခါးများ၌ အုတ်ကြမ်းပြင်ခင်း၍ အင်္ဂတေအချောကိုင်ခြင်းနှင့် အထွေထွေထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

(၃) သံချက်မိုး။ ။စစ်ကိုင်းမြို့၊ ရွှေတောင်ဦးမော် အရပ်တွင် ရှိသော သံချက်မိုးမှာ၊ ရတနာပုံခေတ် စက်မှု အဆောက်အဦ တခုပင် ဖြစ်၏။ ယင်းအဆောက်အဦ၏ အခြေပတ်လည်၌ တူးဖော် ကြည့်ရှုသောအခါ၊ အုတ်နံရံဖြင့် အကုန်အကျွတ်များကို တွေ့ရှိရ၏။ အဆောက်အဦကို၊ ဤနှစ်အတွင်း အောက်ပါအတိုင်း ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ထားရှိ လိုက်ပါသည်။

သံချက်မိုးဝင်း အတွင်းမှ သစ်ပင်များ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ အုတ်ဟောင်းများ ဖြိုဖျက်၍၊ ဘေးပတ်လည်နံရံများ၊ အရှေ့ဆုံးထိပ်၊ အနောက်ဆုံး နံရံစသည်တို့ကို အုတ်သစ်ဖြင့် အစားထိုး ပြုပြင်ခြင်း၊ ကုန်ကရစ်လောင်းခြင်း၊ အင်္ဂတေ အချောကိုင်ခြင်းနှင့် ကျောက်တုံးများကို စက်ဝိုင်းသဖွယ် ဖြစ်စေရန် ပြန်လည်တီထားခြင်း စသော လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

(၄) ကျခတ်ရွာ ကျောက်စာဂူ။ ။စစ်ကိုင်းခရိုင်၊ ရွှေဘို-မန္တလေးသွား ကားလမ်းဘေးရှိ ဆားတောင်ရွာအနီး ကျခတ်ရွာတွင် မြသိန်းတန်ဘုရားကျောက်စာ၊ ရွှေသိမ်တော်ဘုရား ကျောက်စာနှင့် ကျခတ်ရွာ တောင်ဘက်အနီးရှိ အောင်မြေရွာဘုရား ကျောက်စာ ၂ ချပ်တို့မှာ ရာသီဥတုနှင့် နှစ်ပရိစ္ဆေဒဏ် အမျိုးမျိုးခံနေရခြင်းမှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပြီး၊ အရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန် ဤနှစ်အတွင်း ၆ ပေခွဲပတ်လည် ကျောက်စာဂူငယ်များ ဆောက်လုပ် ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ကျောက်ဆည်နယ်

ဤနှစ်အတွင်း ကျောက်ဆည်ခရိုင်၊ စဉ့်ကိုင် မြို့နယ်၊ စောရဲရွာ၊ မင်းရွာနှင့် စဉ့်ကိုင်၊ ရွှေစေတည်ကျောက်စာများမှာ မိုးရွာနေမှ၊ ရာသီဥတုဏ် အမျိုးမျိုးကို ခံနေရပါသဖြင့် အရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်၊ ၆ ပေခွဲ ပတ်လည်ဖြင့် ဂူသစ်များ တည်ဆောက် ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ရွှေဘိုခရိုင်၊ ဝက်လက်မြို့နယ်

ဟန်လင်းကြီးတူးဖော်မှုကုန်းများ။ ။ရွှေဘိုခရိုင်၊ ဝက်လက်မြို့နယ်ရှိ ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်း၌ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ပြီး ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦ၊ ကုန်းအမှတ် (၃)၊ (၅) နှင့် (၉) တို့ကိုလည်း ဤနှစ်အတွင်း အုတ်ဆေး၊ အုတ်ဟောင်းများကို ဖယ်ရှားပြီး လိုအပ်သော အုတ်ရိုးနေရာများတွင် အုတ်သစ်များ ဖြင့် အစားထိုး ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းထားရှိ နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအပြင် လိုအပ်သော နေရာများတွင် ကြားသိပ်ခြင်း၊ ဝါထေးခြင်းစသည့် အထွေထွေ ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် သံဆူးကြိုးဝင်း ခြံခတ်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မုံရွာခရိုင်၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်

အမြင့်ရွာကျောက်စာဂူ ဆောက်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်း။ ။ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း၊ မုံရွာခရိုင်၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ အမြင့်မြို့ရှိရွှေဘိုသာရွှေဂူနှင့် မင်းရဲကြီး ကျောက်စာများမှာ ရာသီဥတုဏ်အမျိုးမျိုးကိုခံနေရပါသဖြင့် ၆ ပေခွဲ ပတ်လည်ကျောက်စာဂူသစ်များဖြင့် ဆောက်လုပ် ထိန်းသိမ်းထားရှိ လိုက်ပါသည်။

ထို့အပြင် အမြင့်မြို့ရှိ နန်းဦးဖုရားနှင့် ကိုယ်တော်ပျောက် ကျောက်စာများကိုလည်း၊ ၆ ပေခွဲပတ်လည် ကျောက်စာဂူသစ်တည်ဆောက်ကာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

မှော်ဇော (မြည်)

ဤဌာနခွဲမှ သီရိခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၊ မှော်ဇောတဝိုက်ရှိ၊ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ များကို နှစ်စဉ်ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခဲ့ရာ ယခုနှစ်အတွင်း ဘုရားကြီး၊ ဘောဘောကြီးနှင့် ဘုရားမာ ဘုရားတဝိုက်တွင် တောချုံနွယ်များရှင်းလင်းခြင်း၊ သဲခဲများနှင့် အုတ်ဆေးအုတ်မြေ တို့ကို ထုတ်ပစ်ပြီး ပစ္စယာနှင့် ခေါင်းလောင်းပုံတို့ကို အုတ်သစ်များဖြင့် အစားထိုး မွမ်းမံပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းပြင် ဧနောက်ဈေးဂူနှင့် ဆူးပုတ်ကုန်းစေတီတို့ကိုလည်း၊ အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ ရွှေညောင်ပင်ကုန်းရိုးရှိ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦကိုလည်း တောချုံနွယ်များ ရှင်းလင်းခုတ်ထွင်ခြင်းနှင့် အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင်ဖိုးခေါင်ကန်ကုန်းနှင့် သိမ်းကုန်းကျောင်းဝင်းအတွင်းရှိ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွား၊ ကျောက်ချပ်ကြီးများ တာရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်အတွက် ရံဆောက် ထိန်းသိမ်းထားရှိပြီး အမှီးအကာနှင့် အခြားလိုအပ်သော ပြုပြင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက် ထားရှိလိုက်ပါသည်။ ပိဿနိုး မိဖုရား သင်္ချိုင်းရှိ ကျောက်အရိုး အိုးကြီးများ လုံခြုံမှု ရှိစေရန်လည်း သံဆွကြိုးဝင်း ထရံကာရံထားရှိလိုက်ပါသည်။

ပဲခူးနယ်

ပဲခူးမြို့နယ် ထန်းတောကြီးရွာ မြောက်ပိုင်း၊ ရွှေမုဋ္ဌောဘုရား အရှေ့ဘက် သိမ်အနီးရှိ အလယ်ခေတ် မွန်ကျောက်စာကို ယခုဘဏ္ဍာရေး နှစ်အတွင်း ရှိဆောက် ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအပြင် ဖုရားသုံးဆူရွာ၊ ရွှေဂူကြီးဖုရားအနီးရှိ ကျောက်ဖျာကျောင်း ကျောက်စာရုံ ကြီးနှင့် ဓမ္မစေတီမင်း၏ကောင်းမှုတော်၊ ဟံသာဝတီမဟာဗေဓိ ဘုရားနှင့် သတ္တဌာနအမှတ်အသား ကျောက်စာရုံများ၊ ပဲခူးရှိ ကလျာစိသိမ် ကျောက်စာရုံ စသည်တို့အား အမိုးအကာ ပြုပြင်ခြင်း၊ ရေနံသုတ်လမ်းခြင်းနှင့် အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ထားရှိ နိုင်ခဲ့ပါသည်။

မြို့ဟောင်း (စစ်တွေ)

စစ်တွေခရိုင် မြို့ဟောင်းတဝိုက်တွင်လည်း၊ ဤဌာနခွဲမှ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်းလိုပင်၊ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများကို အခါအားလျော်စွာ ခွင့်ပြုရုံပုံငွေရရှိသည်နှင့်အမျှ အစဉ်တစိုက် ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခဲ့ရာ၊ ဤနှစ်အတွင်း သျှစ်သောင်းဘုရားနှင့် ရတနာမာန်အောင် စေတီပေါ်တွင် ပေါက်ရောက်နေသောချုံနွယ်သစ်ပင်များကို အမြစ်ပါနုတ်၍ထုတ်ပစ်ခြင်း၊ ဘုရားဝင်းအတွင်း၌ ပေါက်ရောက်နေသောချုံနွယ် ပိတ်ပေါင်းများ ရှင်းလင်းခြင်း၊ စေတီဘုံတိုင်း ပျက်စီးယိုယွင်း နေသည်တို့ကို ပြုပြင် ဖာထေးခြင်းနှင့် အခြားလိုအပ်သော ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုများ ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထိုမှအပ ကျောက်တောင်တခုကို ပြုပြင်၍ ကျောက်များဖြင့်ကာရံတည်ဆောက်ထားသည့် ရတနာပုံစေတီရှိ ကျောက်အုတ်များ ပြိုကျ ပျက်စီး နေသည်ကို ထပ်မံပြိုမကျစေရန် ထိန်းသိမ်း ပြုပြင်ထားရှိလိုက်ပါသည်။ ၎င်းပြင် မင်းခမောင်း ဘုရားလိုက် အထက်ပိုင်း ပျက်စီး နေသည်တို့ကို မှိုမိမံပြုပြင်နိုင်ခဲ့၏။ နန်းရာကုန်း အုတ်ခုံနှင့် လေးမျက်နှာ ဖုရားရှိ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသည်တို့ကိုလည်း ဤနှစ်အတွင်း အထွေထွေ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက် ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အခန်း (၂)

တူးဖော်မှုသုတေသနနှင့်စူးစမ်းရှာဖွေလေ့လာမှု

ဤနှစ်အတွင်း သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၊ မှော်ဇာတဝိုက်တွင် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီးဒုတိယအကြိမ်မြောက် တူးဖော်မှု သုတေသန လုပ်ငန်းကို သုတေသနဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦးကတာဝန်ယူ၍၎င်း၊ ရှေ့ဘိုခရိုင်ဝက်လက်မြို့နယ်၊ ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်း တတိယအကြိမ် မြောက်၊ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်က၎င်း အသီးသီးတာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းဖြစ်သော မှော်ဇာမြို့တဝိုက်တွင် ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း၌ မြို့ဟောင်း၏ အနောက်မြောက်ဘက်ခြမ်းတွင် တည်ရှိသော၊ မှော်ဇာတူးဖော်ကွက်အမှတ် (၃) မှ (၅) အထိ ၃ နေရာတွင်၎င်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမဖြစ်ပွားမီ၊ ဤဌာနခွဲမှတူးဖော် သုတေသနပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ကုန်းဟောင်းနေရာများဖြစ်သည့် အနောက်ဈေးဂူ၊ ရွှေညောင်ပင်ကုန်းနှင့် ခင်ဘကုန်းတို့တွင်၎င်း၊ ထပ်မံတူးဖော် လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့တူးဖော်လေ့လာရာတွင် သရေခေတ္တရာ ပျူယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အထောက်အထားများအတွက်၊ အမှတ် (၃) ကုန်းမှ ပိဿုကာ ပညာဆိုင်ရာအချက်အလက်တို့ကို၎င်း၊ ကျောက်ဆစ်ပန်းတမော့လက်ရာအချို့ကို၎င်း တူးဖော်ရရှိခဲ့၏။ အမှတ် (၅) ကုန်းမှ ပါဠိဘာသာဖြင့် မောရသတ်နှင့် မင်္ဂလသတ် ပရိတ်ကြီး ဂါထာတော်များ ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာတချပ်ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ တူးဖော်တွေ့ရှိခဲ့၏။ ၎င်းပြင် ဤအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအပြင်ဘက်အောက်ခြေမှ ပျမ်းမျှအမြင့် ၃ ပေ ၅ လက်မ၊ လုံးပတ် ၄ လက်မခန့်မျှရှိ၊ သံယဉ်ကျေးမှုများနှင့် လူရိုးဦးခေါင်းခွံ စသည်တို့ကိုတွေ့ရှိခဲ့၏။

ရွှေဘိုခရိုင်၊ ဝက်လက်မြို့နယ်၊ ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်းတွင် ဤနှစ်အတွင်း ဟန်လင်းတူးဖော်ကွက်အမှတ် (ဂ)၊ (ဇ)၊ (၁၀) တို့ကို ဆက်လက်တူးဖော်ရာ၊ ကြေးမုံ၊ ပျူဒင်္ဂါ၊ ပယင်းပုတီး၊ အရိုးပုတီးစသည့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုတွေ့ရှိခဲ့၏။ ထိုကဲ့သို့ သရေခေတ္တရာနှင့် ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်း တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ကြစဉ် လေ့လာတွေ့ရှိချက် အပြည့်အစုံတို့ကို အောက်တွင် အကျယ်တဝင့်မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ဦးစိန်မောင်ဦး၊ ဦးမြင့်အောင်နှင့်အဖွဲ့ဝင်များသည် ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း မုံရွာခရိုင် မုံရွာမြို့နယ်ခံရွေး၊ ကြေးမုံတဝိုက်သို့၎င်း၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ခင်မွန်ရွာတဝိုက်သို့၎င်း၊ရင်းမာပင်မြို့နယ်၊ဘန်ပေးမြောက်ရွာ၊ပြန်လှည့် သီးကုန်းရွာ တဝိုက်သို့၎င်း၊ ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ် ဟန်လင်းမြို့ဟောင်း အရှေ့တောင်၊ ရောဝတီမြစ်ကမ်းဘေးရှိ ပယတ်ချောင်း ခံတပ်ကို၎င်း၊ ကျောက် ဆည်မြို့နယ်ပင်းယခေတ်တွင် ထင်ပေါ်ကျော်စောသည့် မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းသို့၎င်း၊ အသီးသီးခရီးထွက်ရှိပြီး၊ ရှေးဟောင်းဒေသများ စူးစမ်း ရှာဖွေလေ့လာခြင်းနှင့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ ရှာဖွေလေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ဦးသန်းဆွေနှင့်အဖွဲ့ဝင်များသည်လည်း၊ ၎င်း၏ဒေသဆိုင်ရာမလွန်၊ မြင်ကွန်း၊ ရေစကြိုမြို့နယ် ပုခန်းကြီးမြို့အနီးရှိ ပေါင်လောင်ရွာ၊ နွားထိုးကြီးမြို့နယ်၊ ဝတီးမြို့ဟောင်းနှင့် ချောက်မြို့နယ် ဆားလည်ရွာတဝိုက်တို့သို့ ရှေးဟောင်း ဒေသကွင်းဆင်းသုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များကို ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့၏။

ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲမှ ရခိုင်တိုင်းကို တာဝန်ယူရသော သုတေသနဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦး သည်လည်း အင်ဂျင် နီယာ ဝန်ထောက် ဦးထွန်းစိန်နှင့်အတူ ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း၊ ရခိုင်တိုင်း ဝေသာလီမြို့ဟောင်း၊ လောင်းကြက်၊ ကျောက်တော်၊ မဟာမုနိ စသည်တို့သို့ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုနှင့် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပဏာမ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတို့ကို ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတဝိုက်တွင် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင် ရွက်ရသော သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦးသည် မှော်ဇာတဝိုက်ရှိ ရှေးဟောင်းဒေသကုန်းဟောင်းများကို စူးစမ်းလှည့်လည်လေ့လာ နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့လေ့လာတွေ့ရှိချက် အကြောင်းအရာတို့အနက်မှ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းနိုးရာရာတို့ကို အောက်တွင်မကျဉ်းမကျယ် ကော ခ်နုတ်လျက်၊ တူးဖော်မှုအခန်းကဏ္ဍနောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်း တူးဖော်မှုလုပ်ငန်း

၁၉၆၄-၆၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်းတွင် စစ်ပြီးခေတ် တတိယအကြိမ်မြောက် တူးဖော်မှု သုတေသနလုပ်ငန်း ရပ်များကိုဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ အဆိုပါတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကိုမန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင် က တာဝန်ယူပြီး ဌာနစု အမှုထမ်းအဖွဲ့နှင့် လုပ်သား ၁၀၀ ကျော်မျှပါဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းရပ်များကို ၁၉၆၅ ခု၊ ဇန္နဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် စတင်ဆောင်ရွက်ပြီး ၎င်းနှစ် မတ်လကုန်ခန့်တွင် အလုပ်စခန်းသိမ်းခဲ့၏။ ဤနှစ်အတွင်း ယခင်နှစ်ကတူးဖော် လက်စအမှတ် (ဂ) ကုန်းကိုဆက်လက်တူးဖော်ပြီး၊ အခြားအမှတ် (ဇ) နှင့် (၁၀) ကုန်းသစ်များကိုလည်း ဆက်လက်တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့တူးဖော် စဉ်တွေ့ရှိလေ့လာချက်တို့ကို အောက်တွင်အသေးစိတ်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အမှတ် (ဂ) ကုန်းဆက်လက်တူးဖော်မှု။ ။ယမန်နှစ်က အဆုံးမသတ်နိုင်ခဲ့သော အမှတ် (ဂ) ကုန်းကို၊ ယခုနှစ်တွင် အဆုံးသတ် တူးဖော်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့တူးဖော်ရာ၌ ယမန်နှစ်ကတွေ့ရှိ မှတ်တမ်းတင်ပြီးဖြစ်ခဲ့သော အုတ်ခုံများကိုအပြီးသတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ဓါတ်ပုံရိုက်၊ ပုံဆွဲမှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အရှည်ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုအတွက် လိုအပ်သောစီမံမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းများဖြစ်သော်လည်း အရေးကြီးသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းအချို့ထပ်မံတွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းတို့မှာကြေးမုံ၊ ကြေးခြုံ၊ ပျူဒင်္ဂါ၊ ပယင်းပုတီး၊ အရိုးပုတီး၊ ပုတီးစေ့များ ကော်ကျောက်နှင့်အခြား အရိုးအိုးနှင့်အရိုးများပင်ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်းတွေ့ရှိချက်များကို ယမန်နှစ်ကတွေ့ရှိချက်များနှင့် ပေါင်းလုံးကြည့်ဆင်ခြင်၎င်း၊ အမှတ် (ဂ) ကုန်း၏တည်နေရာသည် တောင်ဘက်မြို့ရိုးနှင့်ကပ်လျက် အပြင်ဘက်ကျသဖြင့်၎င်း၊ ဖေတယျအားဖြင့် သင်္ချိုင်းရာပင်ဖြစ်သော်လည်းတုယုဆ ပါသည်။ သို့သော်ဤယုဆချက်ကို ၎င်းကုန်းမှခေတ္တရှိစုဆောင်းထားသည့် အရိုးများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာနိုင်မှသာ မှန်မည်မှားမည်ပါ ဆိုနိုင်ပါမည်။

အမှတ် (၉) ကုန်းတူးဖော်မှု။ ။ယခု ၁၉၆၅ ခုနှစ်၏ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းတွင် အမှတ် (၉) ကုန်းနှင့် အမှတ် (၁၀) ကုန်းတူးဖော်မှု များမှာအဓိကဖြစ်ပါသည်။ အခြားရည်ရွယ်ချက်များရှိသည့်အနက် အရှေးကြီးသော ရည်ရွယ်ချက်တခုမှာ ယခင်တူးဖော်မှုများက အမှတ် ထင်ထင်ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် မဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သေးသော၊ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦတခုခုရှိမြေလွှာအောက်မှထင်ထင်ရှားရှား ဖော် ထုတ်ရန် ရည်မှန်းချက်အဖြစ်ချမှတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းနှင့်အညီ နန်းတော်ရာဟုခေါ်ဆိုနေကြသော မြို့တွင်းပိုင်းအတွင်းအုတ်ရိုးအနီး အရှေ့တောင်ခေါင့်မှ ကုန်းတကုန်းကို အမှတ် (၉) ဟု အမည်ပေးရွေးချယ်တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါအမှတ် (၉) ကုန်းသည် တူးဖော်ပြီးအမှတ် (၈) ကုန်း၏ မြောက်ဘက်ဝိုက် ၁၁၅၅ ခန့်ကွာဝေး၍၊ တူးဖော်ပြီးအမှတ် (၆) ကုန်း၏ အရှေ့တောင်ဘက် ၁၇၈ ဝိုက်မျှကွာဝေးသော နေရာတွင်တည်ရှိပါသည်။ မတူးမီကဆိုလျှင် အမှတ် (၉) ကုန်းကို ယာခင်းများ၏ အလယ်တွင် အရှေ့တောင်မှ အနောက်မြောက်ဖက်သို့ ပြေပြန့်မိဆင်းသွားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ကုန်း၏အနောက်ဆုံးစွန်ကို မြောက်ဘက်ငပိအိုးရွာသို့ သွားရောက်နိုင်သော လှည်းလမ်းက ဖြတ်သန်းထား၏။ ပန္နက်ရိုက်ပြီး အတိုင်းအတာအရ အမှတ် (၉) ကုန်းသည် အရှေ့အနောက်ပေ ၁၅၀ ရှိ၍၊ တောင်မြောက်ပေ ၁၀၅ ရှိသည်။ အနောက်မြောက်စွန်ပန္နက်တိုင်အမှတ် သည်မှ တိုင်းထွာလျှင် ကုန်း၏အမြင့် ဆုံးအပိုင်းဖြစ်သော အရှေ့မြောက်ဘက်သည် ၅ ပေမျှမြင့်သည်ကိုတွေ့ရ၏။

အဆိုပါ ကုန်းကို တူးဖော်လိုက်သောအခါ အလျားပေ ၁၂၀၊ အနံပေ ၃၈ ရှိ စတုဂံ အုတ်အဆောက်အဦတခု၏ အခြေပိုင်းကိုတွေ့ရှိ ရပါသည်။ အဆိုပါ အဆောက်အဦကြီး၏ နံရံများကို အပြင်ဘက်အထူးသဖြင့် အရှေ့တောင်နှင့် မြောက်ဘက်များမှ ကပ်လျက်မြေဖွဲ့၍၊ ဖွဲ့မြေ၏အထက်တွင် အုတ်တလွှားစီထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရ၏။ အဆောက်အဦ၏ အတွင်းတွင် ပျမ်းမျှလုံးပတ် ၁ ပေမျှရှိသော မီးလောင်ထားသည့် သစ်သားတိုင် အခြေပိုင်း စုစုပေါင်း ၅၈ တိုင်ကို ၄ တိုင်တတန်း ကျတွေ့ရှိရသည်။ ထို့အပြင် မတော်တဆ တူးဖိ သွားသော မီးသွေးနှင့်ပင်ကိုယ်ကပ်အနေအထား ပျက်စီးသော တိုင်ရာများလည်း ရှိပေသေးရာ အဆောက်အဦကြီးအလိုက် ကနဦးကဆိုပါမျှ တိုင်စုစုပေါင်း ၈၄လုံးဖြင့် တည်ဆောက်ခဲ့မည် ဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းရပါသည်။ ဤအချက်ကို ထောက်၍ အဆောက်အဦ မီးသင့်လောင် ကျွမ်းခြင်းမခံရမီ အခါက သစ်သား တိုင်လုံးကြီးများဖြင့် များစွာထယ်ဝင်ခန့်ငြားမည်ကို ခန့်မှန်းယူဆနိုင်သည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အရှေ့တောင်နှင့် မြောက်ဘက်များတွင် အုတ်ရိုးများနှင့် ကပ်လျက် ဖွဲ့မြေများဖွဲ့ထားသည်မှာ စုစုပေါင်း တဘက်လျှင် အလျား ၁၉ ပေကျော်၊ အနံ ၃ပေနှင့် အခြားတဘက်တွင် ၁၁ ပေကျော်၊ အနံ ၃ ပေမျှရှိ၍၊ အမြင့်မှာလည်း လက်ရှိ အုတ်တံတိုင်း နံရံများ အမြင့်နှင့် တပြေးညီလျက် ၅ ပေ ၆ လက်မတိုင်အောင်ရှိခြင်း၊ အတွင်းဘက် ကြမ်းပြင်ထက် မြင့်အောင် ဖွဲ့ထားခြင်းတို့ကို ထောက်သော် ကြုံခိုင်မှုအတွက် သာမန်ဖွဲ့ ရုံမျှမက အတွင်းပိုင်း၌ သဘာဝ အအေးခေါတ် ဖြစ်ပေါ်စေရန် ပါကြံဆောင် ထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

အဆောက်အဦ၏ တည်ဆောက်ပုံ ပုံသဏ္ဌာန် သဘောများကို လေ့လာသော အခါ အဆောက်အဦကြီးကို စတုဂံကျကျ တည်ဆောက် ထားသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း အရှေ့ဘက်မှ အုတ်ရိုး (ပါ) တောင်မြောက်အနံသည် တောင်မြောက်တည့်တည့် ကျအောင် ဆောက်လုပ် ထားခြင်းမရှိဘဲ၊ အနောက်ဘက်သို့ ၁၉ ဒီဂရီ ၅၆ မိနစ် တိမ်းနေကြောင်း တွေ့ရသည်မှာ များစွာထူးခြားပါသည် (ပိဿနိုး မြို့ဟောင်းမှ တူးဖော်ပြီး အမှတ် ၂ ကုန်းမှ တောင်မြောက် အလျားသည် နောက်ဘက်သို့ ၁၃ ဒီဂရီမျှ တိမ်းနေ၏)။

ဟန်လင်းမြို့ဟောင်း၌ တူးဖော်ပြီးသမျှ အဆောက်အဦများကဲ့သို့ပင် ယခုအဆောက်အဦကြီး၌လည်း အုတ်စိပ်မှာ အစီအနဉ်း မကောင်းမွန် မခိုင်ခံ့လှချေ။ အထက်တလွှာမှ အုတ်နှင့် အောက်တလွှားမှ အုတ်တို့မှာ တခုပေါ်တခု သာမန်ထပ်ရုံမျှသာ ထပ်ထားသဖြင့် ယင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြားလပ်များမှာ ကြုံခိုင်မှုကို လုံးဝပေးစွမ်းနိုင်ခြင်း မရှိချေ။ သို့သော် အခြား အဆောက်အဦများကဲ့သို့ အပြင်မျက်နှာပြင်များတွင်သာ အုတ်လွှာ ညီညာစီ၍ အတွင်းသားကို အုတ်ကျိုး အုတ်ပုံသွတ်သွင်းထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ၊ အတွင်းအပြင် ကျန်စွာအလျားလိုက်စီထားကြောင်း တွေ့ရသည်မှာ ထူးခြားပါသည်။ အုတ်များမှာမူ အကြီးဆုံး ၂၀ × ၉ × ၂ လက်မနှင့်၊ အသေးဆုံး ၁၇ × ၈၂ × ၁၃ လက်မများကို နေရာအသီးသီး၌ သုံးထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ ပျက်စီးမှု အခြေအနေများ မရှိလှသော အရှေ့တောင်ဘက်တွင် တွေ့ရသည်မှာ အရှေ့ဘက် အပိတ်အုတ်ရိုးသည်၎င်း၊ မြောက်ဘက် အပိတ်အုတ်ရိုး ရှေ့သည်၎င်း၊ ၅ ပေ ၆ လက်မမျှ အမြင့်ကျန်ရှိ၍၊ ထု ၆ပေနှင့် အုတ်လွှား ၂၅ကျန်ရှိသေးသည်။ အုတ်ရိုးများတွင် ထူးခြားသော အချယ်အလှယ်အဝန်း အငိုက်များ မတွေ့ရှိရပါ။ သို့သော် အရှေ့ဘက် အပိတ်အုတ်ရိုးနှင့် တောင်ဘက်အပိတ်အုတ်ရိုးတို့ တွေ့ဆုံရာထောင့်အတွင်းမျက်နှာပြင်တွင် သန့်ရှင်းထုံးတီဖြင့် ပြီးသော သရိုးကွက်ငယ်တခုကို တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသရိုးကွက်ငယ်မှာ တခုတည်းသာဖြစ်သော်လည်း၊ အတွင်းဘက်နံရံအားလုံးကို သရိုးကျံထားခဲ့သလောဟုတွေးတောနိုင်အောင် လမ်းစဖော် ပေးနေကြောင်း ယူဆနိုင်ပါသည်။

ဤမျှကြီးမားသော အဆောက်အဦတွင် အတွင်းသို့ ဝင်ပေါက်မတွေ့ရသည်မှာ ထူးခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ အရှေ့ဘက်အပိတ်အုတ်ရိုးတွင် ၃ ပေ ၄ လက်မ အကျယ်ရှိသော အပျက်ရာတခုတွေ့ရသဖြင့် ဝင်ပေါက်များ ဖြစ်သလောဟု စုံစမ်းရာတွင် အုတ်ကျိုးကိုဖြတ်လျက် အတွင်းသို့ ခိုးယိုပေါက် ဝင်သွားသည့်လက္ခဏာ မပြသဖြင့် ပကတိ အပေါက်တခု မဟုတ်နိုင်ကြောင်း လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ရပါသည်။

အဆောက်အဦကြီး၏ အတွင်းပိုင်း အနောက်ဘက်မြေလွှာ (၃) ဖွဲ့မြေ၏ အပေါ်ယံတွင် သဲနှင့်ထုံး ရောစပ်စိမ့်ထားသောခင်းပြင် (၁) ကြမ်းပြင်တခုကို ထုတလက်မအထိ နေရာအနှံ့ တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်း၏အပေါ်ယံသည် အဖြူရောင်ရှိ၍၊ အောက်ပိုင်း၌ မနက်လျက် မီးလောင် ဒဏ်ခံရကြောင်း လက္ခဏာပြသနေ၏။ ယင်းကြမ်းပြင်နှင့် မြေလွှာ (၃) တို့အပေါ် နေရာအနှံ့တွင် မီးသွေးတိုင်ရာများ မီးလောင်ထားသော သစ်သားချောင်းများ အဆောက်အဦကြီး အလိုက် နေရာအနှံ့ တွေ့ရပါသည်။

အဆောက်အဦကြီး၏ ဇာတ်လမ်းအစုကို ကုံလုံပြည့်စုံစွာ သိရှိရန် ရည်ရွယ်၍ အရှေ့ဘက်အုတ်ရိုးနှင့် ကပ်လျက်အဘုင်းပိုင်း တနေရာကို အောက်ဆုံးအုတ်လွှာ၏ အောက်သို့ ၆ ပေမျှ အထိ တူးဖော်စူးစမ်းလိုက်သောအခါ အဆောက်အဦ၏ အုတ်ရိုးသည် အုတ်မြစ်မဲ့ တည်ဆောက် ကြောင်းတွေ့ရသည်။ သဘာဝ မြေထပ်ဖြစ်သောထုံးနှင့် သဲရော မြေခွံများပေါ် တွင်တည်ဆောက်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရ၏။ ယင်း၏ အထက်လွှာတွင် မြေလွှာ (၃) ဖြစ်သော မြေခွံထုကို အုတ်လွှား ၁၄ လွှားအထိ မြုပ်အောင် ဖွဲ့၍ အဆောက်အဦအားကြုံ ခိုင်မှုကို ဖြစ်စေကြောင်း တွေ့ရသည်။ အဆိုပါမြေလွှာ (၃) ၏ အထက်ပိုင်း၌ပင် အထက်တနေရာပါ ကြမ်းခင်းကိုင်၎င်း၊ မီးသွေးတိုင်အခြေများကိုင်၎င်း၊ မီးလောင်ထားသော သစ်သားချောင်းများကိုင်၎င်း၊ တွေ့ရှိရခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းတို့၏ အထက်တွင် မီးလောင်ကြောင်း သက်သေခံသည့် ၃ လက်မမျှထူရှိသော မီးလောင်မြေ အထပ်ကိုပြာများအိုးမဲများ ပေကျံလျက်တွေ့ရသည်။ ဤမြေလွှာပါးကလေးသည် ပါးလွှာပင်ပါးလွှာငြားသော်လည်း

မီးအကြီးအကျယ်လောင်ကျွမ်းခဲ့ကြောင်းကိုမူ ပြသလျက်ရှိ၏ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းအလွှာပါးနှင့်ယှဉ်လျက်တွေ့ရသော မီးသွေး ချောင်း မီးလောင်တိုင်များမှာ အရေအတွက် များလှသောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။

မီးလောင်ပျက်စီးရာကိုပြသည့်အလွှာပါးကလေး၏ အထက်တွင်အမှတ် (၂) မြေလွှာဖြစ်သော ပြိုပျက်လွှာကို တွေ့ရသည်။ ယင်းသည် ထူးအားဖြင့် ၂ ပေကျော်ရှိ၍ အုတ်ခဲများ ပြွမ်းလျက်နေကြ၏။ မီးလောင်သည့်အရှိန်ကြောင့် ကနဦးက ပျက်စီးပြိုကျသွားသည့် အဆောက် အဦအပေါ်ပိုင်းသစ်သားထပ် လျောက်တိုင်တို့၏ အပေါ်သို့ အုတ်များပါ ပြိုပျက်ကျရောက် ဖုံးလွှမ်းသွားရသော အချက်ကို ဤအလွှာ (၂) က ပြသ၏။ အလားတူအလွှာ (၂) ၏ တစ်ဝတ်တပိုင်းကို ပြသသော အေ ၃ မှ အနောက်ဘက် ဘီအိတ် (၆) ၃ အထိ မြေလွှာ ဆက်ကို လေ့လာသော အခါ အဆောက်အဦကြီးသည် မီးလောင်ဒဏ်ကြောင့် အနောက်ဘက်သို့ ပြိုလဲပျက်စီးရကြောင်း သိသာ၏။ ယင်းအမှတ် (၂) အလွှာ၏ အထက်တွင် အနီရင့်ရောင် သစ်မြစ်ရောင်အလွှာ (၁) ကိုထု ၁၀ လက်မအထိ တွေ့ရသည်။ သစ်မြစ်များ ရောပြွမ်း လျက်ရှိသည့် သဘောသည် ဤအဆောက်အဦကြီး မီးသင့်လောင်ကျွမ်းပြီးသည့်နောက်၌ထပ်မံနေထိုင်ကြခြင်းမပြုသောကြောင့်၊ သစ်ပင်ခံ့၍ နွယ်များဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခဲ့သော အချက်ကို ပြ၏။

အထက်ပါ အချက်အလက်တို့မှာ အမှတ် (၉) ကုန်းကို စုံနှစ်တကျ တူးဖော်ရာမှ လေ့လာတွေ့ရှိရသော အဆောက်အဦဆိုင်ရာ အချက် အလက်များပင်ဖြစ်ကြသည်။ မြော်လင့်သလို လူသားပစ္စည်းများအရ နည်းခြင်းသည်၎င်း၊ (အမှတ် ၉ ကုန်းမှ ရသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ လေ့လာချက်ကို နောက်ဆက်တွဲများတွင်ကြည့်ပါ)၊ အိုးခြမ်းကျဲများပင် မြော်လင့်သလောက် မရရှိခြင်းသည်၎င်း၊ မြေလွှာသဘောအရ လူနေမှုအလွှာကို တူးဖော်ရာ၌ တွေ့ရှိရခြင်းသည်၎င်း၊ ဤအဆောက်အဦ၌ လူနေအမြဲရှိခဲ့သည့်လက္ခဏာကိုမပြချေ။ သို့သော် ပေ ၁၂၀ ရှိ၍ ညီ လျားသော အဆောက်အဦကြီးတွင် သစ်သားတိုင်ပေါင်း ၈၀ ကျော်မျှအသုံးပြု၍ ခင်းနားစွာ ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့်အချက်၊ အတွင်းနံရံများ ၌သရိုးကျံခဲ့သည့်အချက်၊ အတွင်း၌ အအေးခေါတ်ရရှိအောင် ကြမ်းပြင်ထက် ကျော်လွန်၍ အပြင်ဘက်မှမြေဖွဲ့ထားသည့် အချက်၊ နန်းတော်ရာ အတွင်းပိုင်းနှင့် ကပ်လျက်ရှိသည်များကို ထောက်ဆသော် ဤအဆောက်အဦကြီးမှာ သက်ဆိုင်ရာ ခေတ်အတွက် လူထုခန်းမဆောင် ကြီး (Tribal Assembly Hall) တခုဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

အမှတ် (၁၀) ကုန်းတူးဖော်မှု။ ။အမှတ် (၁၀) ကုန်းသည် ယခင်နှစ်က တူးဖော်ခဲ့သော အမှတ် (၈) ကုန်း၏ အရှေ့မြောက်ဘက် ခပ်ယွန်းယွန်းကွက် ၅၅၀ နှင့် ယခုနှစ် တူးဖော်ခဲ့သော ကုန်းအမှတ် (၉) မှ အရှေ့တောင် ယွန်းယွန်းကွက် ၁၁၀ အကွာ၊ တောင်ဘက်မြို့ရိုး ပေါ်တွင် တည်ရှိပါသည်။ ကုန်း၏ အကျယ်အဝန်းမှာ တောင် မြောက် ပေ ၂၃၀ နှင့် အရှေ့ အနောက် ပေ ၁၃၅ အသီးသီးရှိသည်။ ကုန်း၏ တောင်ဘက်စွန်းသည် မြို့ရိုးနှင့် ဆက်၍၊ တောင်မှ မြောက်သို့ ဆင်ခြေလျှောဆင်းသွားသည်။ တောင်ဘက် မြို့ရိုးနှင့် တွေ့ဆုံသော အမြင့်ဆုံးအပိုင်းသည် မြေပြင်မှ ၁၇ ပေမျှ မြင့်၏။

ယင်းကုန်းကို ရှေးခွယ်တူးဖော်ရာတွင် အခြား ရည်ရွယ်ချက်များ အနက်၊ မြို့ရိုးကို ဖြတ်သန်း၍ မြို့ပေါက် ဖောက်လုပ်ထားခြင်း ရှိမရှိ စူးစမ်းရန် အဓိကဖြစ်ပါသည်။ ရှေးဟောင်းမြို့များကို တူးဖော် သုတေသနပြုလုပ်ရာ၌ မြို့တည်ပုံစံနစ်၊ ကာကွယ်ရေးနှင့် ပြင်ပဆက်ဆံရေး ပြဿနာရပ်များကိုပါ အခြေရှာလေ့လာရန် လိုအပ်သည်နှင့်အညီ မြို့တွင်းနေရာများကိုသာမက၊ ပြင်ပဆက်ဆံရေး အတွက် အရေးကြီးသော မြို့ပေါက်နှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကိုပါ ဖော်ထုတ်ပေးရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ရည်ရွယ်ချက်ချမှတ်ထားသည့်နှင့်အညီ တူးဖော်လိုက်ရာတွင် မြော်လင့်ထားသည့် အတိုင်း မြို့ပေါက်ကြီးတခုကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းမြို့ပေါက်ကြီးသည် အကျယ် ၁၇ ပေ ရှိ၍၊ တောင်ဘက်သို့ ထွက်ခွာသွားရောက်နိုင်ရန် မြို့ရိုးကိုဖောက်လုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ပိသုကာ သဘောအရ လေ့လာရာတွင်၊ မြို့ပေါက်ကြီးမှာ မူလ မြို့ရိုးမှ အတွင်းသို့ ကျေဝိုက် ပြေပြေ ချိုးဖောက် လုပ်ထားသောကြောင့် တနည်းအားဖြင့် ဆိုရပါမူ၊ မြို့ရိုးနှင့် တသားတည်းကျလျက် ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏။ အတွင်း ပြေပြေ ချိုးထားသော အုတ်ရိုးများ၏ အကြားတွင် ဖောက်လုပ်ထားသည့်လမ်းမှာ အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသည့်အတိုင်း အကျယ် ၁၇ ပေ ရှိသည်။ အတွင်းချိုးနှစ်ခု အနက် အရှေ့ပတ်အတွင်း ချိုးသည့် အနံ ၁၈ ပေရှိ၍ အတွင်းသို့ ဂုတ်ချင်း ချိုးဝင်ထားပုံဖြစ်သော်လည်း၊ အနောက်ဘက် အတွင်းချိုးမှာမူ အနံ ၁၉ ပေ ၉ လက်မ ဖြစ်၍ အတွင်းဘက်သို့ ပြေပြေချိုးဝင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တူးဖော်လိုက်၍ ပေါ်ထွက်လာသော မြို့ရိုး၏ တစ်ဝတ်တပိုင်း အရှေ့မှ အတွင်း ချိုးဝင်ထားသောအစိတ်အပိုင်းတို့၏ စုစုပေါင်းအလျားသည် ၁၅၂ ပေ ရှိသည်။ အလားတူ အနောက်ဘက်မှ အပိုင်းသည်၊ စုစုပေါင်း ၁၉၄ ပေရှိသည်။ အရှေ့ဘက်ကအပိုင်းတွင် လက်ရှိအခြေအနေအတိုင်းအုတ်လွှာရေ ၁၄ လွှာ အထိ တွေ့နိုင်သေးသော်လည်း အနောက်ဘက်က အပိုင်းကိုမူ အုတ်လွှာရေ ၁၂ လွှာသာ ရှိတော့ ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ [မြို့ပေါက်ဖောက်လုပ်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ အလားတူ လက်ရာများကို ပိဿနိုးမြို့ တူးဖော်ပြီး ကုန်း အမှတ် (၁၃) နှင့် (၁၅) တို့မှ မြို့ပေါက်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်အောင်ပင် တူညီနေကြောင်းတွေ့ရ ပေသည်။] အုတ်များကို စီချီထု၌ အစီးအနင်း မကောင်းမွန်ချေ။ အမှတ် (၉) ကုန်း အုတ်ရိုးများကဲ့သို့ အလွှာစဉ် စီထားခြင်း မရှိဘဲ မျက်နှာစာကသာ အလွှာမှန်၍ အတွင်း၌ အုတ်ခဲကျိုးများကို ဝမ်းစာဖြည့်ထား၏။

မြို့ပေါက်ကြီး၏ ထူးခြားချက်များတွင် အရှေ့ဘက်အတွင်း ချိုးကို ကျားသဖွယ်ကန်ထားသော အုတ်ရိုးတခုကို မြောက်ဘက်၌ အလျား ပေ ၃၀ ကျော်၊ အနံ ၁၁ ပေကျော်သည်အထိ တွေ့ရ၏။ ယင်းသည် သာမန် ကျားကန်ခြင်းမျိုး ဟုတ်မဟုတ် ဆက်လက် စူးစမ်းရန်အတွက် လိုအပ်သလို ဆက်လက် တူးဖော်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူ ကျားသဖွယ်ကန်ထားသော အုတ်ရိုးကို အနောက်ဘက် အတွင်းချိုး၌ မတွေ့ရှိရသည့်မှာ ထူးခြားပါသည်။ သို့သော် အနောက်ဘက် အတွင်းချိုးနှင့် ၆ ပေ ၁၀ လက်မခွဲရှိ၍ တည်ဆောက်ထားသော လေ့ခါးထစ် ၇ ထစ်ပါ အုတ်ခုံတခုကို တွေ့ရသည်။ ယင်းအုတ်ခုံသည် လေ့ခါးထစ်များပါသည်ကို ထောက်ဆ၍၊ မြို့ရိုး အထက်ပိုင်းသို့ တက်ရောက်ရန် ဖြစ်ကြောင်း အကဲခတ်နိုင်ရကား မူလ မြို့ရိုးနှင့် အထက်တွင် တည်ရှိနိုင်သည့် ပြဿနာကဲ့သို့သော အဆောက်အဦတို့မှာ အတန်ငယ် မြင့်မား လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

ပိဿနိုးမြို့ဟောင်းရှိ မြို့ပေါက်များ အနက် အမှတ် (၁၅) ကုန်းမှ မြောက်ဘက်လှည့် မြို့ပေါက်တွင် သူရဲခိုများ၊ တံခါးတိုင်နေရာများ တွေ့ခဲ့ရသော်လည်း ယခုဟန်လင်းမြို့ပေါက်ကြီးတွင် အလားတူ လက္ခဏာများကို မတွေ့ရချေ။ သို့သော် လေ့ခါး တပ်ဆင်ထားသည့်ကား ထူးခြားချက် တရပ်ပင် ဖြစ်၍၊ ယင်းသို့သော လေ့ခါးမျိုးကို ပိဿနိုးမြို့ပေါက်များတွင် မတွေ့ရချေ။ မြို့ပေါက်ကို ဖောက်လုပ်ရာ၌လည်း တောင်စူးစူးသို့ မျက်နှာပြု ဖောက်လုပ်ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ တောင် မြောက်ပြအိမ်မြောင်ပါ တောင်စူးစူးဘက်မှ အရှေ့သို့ ၉ ဒီဂရီ တိမ်းစောင်း နေကြောင်းတွေ့ရသည်။ အပေါ်ယံမျက်နှာပြင်မှ အောက်သို့ ၃ ပေ ကျော်တူးဖော်သောအခါ ထုတေထားသော အုတ်ခဲရောမြေသားများဖြင့် ပြီးသည့် လမ်းကို ဖောက်လုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အဆိုပါလမ်းရိုးတနေရာ၌ သက်ဆိုင်ရာခေတ်က ဖြတ်သန်းသွားလာသောကြာ ထင်ရှား ကျန်ရစ်သော လှည်းဘီးရာ နှစ်ခုကို တဘက်အစွန်းမှ အခြားတဘက် အစွန်း ၆ ပေ ၁၀ လက်မခြားလျက် တွေ့ရှိရပါသည်။

မြို့ပေါက်ကို တူးဖော်ရာ၌ သဘောသကန်သိရုံမျှသာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အပြည့်အစုံသိရှိရန် အတွက် ရွှေနစ် တူးဖော်မှုရာသီတွင်၊ ဆက်လက် အပြီးသတ်ရန် တူးဖော်ပြီး အပိုင်း၏ မြောက်ဘက် နေရာများကို ချန်လှပ်ထားပါသည်။ သို့သော် တူးပြီးသမျှ လေ့လာရာ၌ မူ မြို့ပေါက်တွင် မြေလွှာ ၂ လွှာတွေ့ရ၏။ မြေလွှာ (၁)သည် အနီရောင် မြေပူဖြစ်၍အုတ်ခဲရောပြွမ်း၏။ မြေလွှာ (၂) မှာ အဖြူရောင်ရှိရုံမျှ မက၊ အုတ်မှုန့်များ၊ ပြာများ၊ မီးသွေးခဲများ ရောပြွမ်းလျက် တွေ့ရသည်။ မြေလွှာ အထောက်အထားနှင့် မီးသွေးခဲ အချို့တို့ တွေ့ရှိသည်ကို ထောက်၍ ဤမြို့ပေါက်၏ သစ်သားအဆောက်အဦ (ဥပမာ၊ ပြဿဒ်၊သို့မဟုတ် မုခ်ကူး) တို့မှာ မီးသင့် လောင်ကျွမ်းချက်စီးသွားဟန် တွေးဆနိုင်ပါသည်။

ယင်းမြို့ပေါက်ကိုတူးဖော်ရာမှ ပျူဒဂ်ါး၊ မြေပုတီးတွေ့များ၊ သံခါးသွား၊ လှံသွားအမျိုးမျိုးနှင့် မေးပိုင်းသာ ပါရှိတော့သော ကျောက်ဆစ် ရုပ်ကြွမျက်နှာတို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သံထည်လက်နက် ပစ္စည်းများကို ထောက်ရှု၍ မြို့ပြ ကာကွယ်ရေးတွင် ခါးလှံ လေးမြားတို့ကို အသုံးပြုဟန်တူကြောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း ဟန်လင်းကြီးမြို့ဟောင်း၌ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမှတ် (၈) ကုန်းကို အပြီးသတ် တူးဖော်နိုင်ခြင်း အမှတ် (၉) ကုန်းမှ အဆောက်အဦတခုကို ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ထုတ်ထားရှိနိုင်ခြင်းနှင့် အမှတ် (၁၀) ကုန်းမှ တောင်ဘက်မြို့ပေါက်ကြီးတခုကို သရုပ်ဖော်နိုင်ခဲ့ခြင်းများကြောင့် လုပ်ငန်းများမှာ ရည်မှန်ထားသကဲ့သို့ အောင်မြင်ပါသည်။ မြို့ရိုးတစ်ဝိုက်တဒေသနှင့် မြို့ပေါက်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်သောကြောင့် တရုတ်ထန်ရာဇဝင်ဟောင်းတွင် ပါရှိသော “မြို့တော်၏ တံတိုင်းဝန်းကျင်ကို စဉ် အုတ်နှင့်စီ” ထားသောမြို့မှာ ဟန်လင်းကြီး ဖြစ်နိုင်စရာ မရှိချေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဟန်လင်းကြီး မြို့ရိုးမှ အုတ်များတွင် စဉ် သုတ်ထားခြင်း အထောက်အထား တခုမျှ မတွေ့ရသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုမှတဆင့် တက်၍ ထန်ရာဇဝင်တွင် ဖော်ပြထားသော “ဖျောက်” တို့၏ မြို့တော်သည် ဟန်လင်း ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ရန် သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိလာပါသည်။ အရေးကြီးသော အဆောက်အဦများမှာ မီးသင့်လောင်ကျွမ်းခြင်းခံရသည်ဟု ဆိုနိုင်စေကာမူ (အထောက်အထားမှာ နည်းပါးပါသေးသည်) မီးသွေးခဲများ၊ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များနှင့် ရောနှောတွေ့ရှိရသော ခါးသွား၊ လှံသွား၊ မြားသွားတို့မှာ မြော်လင့်သည်ထက် နည်းပါးစွာတွေ့ရှိရ၏။ ဤအချက်ကြောင့် ရာဇဝင် ဆရာအချို့ ယူဆသကဲ့သို့ **ဖန်ချို၏ ဖန်ရွာကျမ်း**လာ အေဒီ ၈၃၂ ခုနှစ်၌ နန်ကျောင်တို့ တိုက်ခိုက်၍ ပျက်စီးရသော ဖျောက်တို့၏ မြို့တော်မှာ ဟန်လင်းကြီး ဖြစ်ကောင်းမှ ဖြစ်ပေမည်။ လာမည့်နှစ်များအတွင်း၌လည်း၊ အဆိုပါ ဟန်လင်းကြီး မြို့ဟောင်း၏ တိကျသော သမိုင်းအထောက်အထားများ ပိုမိုပြည့်စုံစွာ သိရှိနိုင်ရန် ဤဌာနခွဲမှ ဆက်လက်တူးဖော် စူးစမ်းလေ့လာရပေဦးမည်။

သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း တူးဖော်မှုလုပ်ငန်း

သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၌ ပထမဆုံးအကြိမ် သိပ္ပံနည်းကျကျ တူးဖော်မှုကို ၁၉၆၃-၆၄ ခုနှစ်တွင် စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။ ၎င်းနှစ်အတွင်း မှော်ဇာအမှတ် ၁ ကုန်း၊ အမှတ် ၂ ကုန်း၊ အမှတ် ၃ ကုန်းများအပြင်၊ ရန်ကုန် ပြည် မီးရထားလမ်းမိုင်တိုင် ၁၅၇/၁ အနီးရှိ မြို့ရိုး တစ်ဝိုက်တဒေသကို တူးဖော်ခဲ့သည်။ သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းရာသည် ကျယ်ပြန့်လှသည့်အလျောက် ၃ လခွဲမျှ တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ရာတွင် အထိုက်အလျောက်သာ ပျူယဉ်ကျေးမှုကို ဖော်ထုတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပို၍ ပြည့်စုံတိကျသော ပျူယဉ်ကျေးမှုကားချပ်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်အတွက် ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၌ တူးဖော်မှု လုပ်ငန်းကို ဒုတိယ အကြိမ်မြောက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပါသည်။

သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း ဒုတိယ အကြိမ် မြောက်တူးဖော်ရာတွင် ၁၉၆၅ ခု၊ ဇန္နဝါရီလ ၉ ရက်နေ့မှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး၊ ဧပြီလ ၇ ရက်နေ့တွင် တူးဖော်မှု လုပ်ငန်းကို ဆိုင်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းတူးဖော်မှု လုပ်ငန်းကို ဤဌာနခွဲမှ ရှေးဟောင်း သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦးက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ပြီး၊ ၎င်းခွင့်သွားသော အချိန်ကာလ အတွင်း ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုမှ သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးသန်းအောင် ၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်နေ့မှ မတ်လ ၉ ရက်နေ့ထိ ကြားဖြတ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပါသည်။ ၎င်းတူးဖော်မှုတွင် ဤဌာနခွဲမှ အမှုထမ်းအဖွဲ့ဝင်များနှင့် လုပ်သားပေါင်း ၁၀၀ ကျော်မျှပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။

မှော်ဇာ အမှတ် (၃) ကုန်း

ဤကုန်းကို ပြီးခဲ့သော ၁၉၆၃-၆၄ ခုနှစ်အတွင်း တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း၊ အပြီးသတ် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါ။ သို့ဖြစ်၍ ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း မှော်ဇာ အမှတ် ၅ ကုန်းကို တူးဖော်နေဆဲတွင်၊ အလုပ်သမား အနည်းငယ်ကို ခွဲထုတ်ကာ၊ ၎င်းကုန်းပေါ်တွင် ပေါက်နေသော ချုံနွယ်သစ်ပင်များကို ရှင်းလင်းခြင်း၊ အဆောက်အဦပုံသဏ္ဌာန် ပီပီသသပေါ်ထွက်လာရန် ဘောင်များကို ဖြိုပေးခြင်း၊ မိုးရာသီအခါ၌ ရေများ လွယ်လင့်တကူ လျောဆင်းသွားစေရန် အပြင်ဘက်ဆုံး ဘောင်နှုတ်ခမ်းများကို ဆင်ခြေလျော့ညှိပေးခြင်း၊ မတူးရသေးသော အချို့အကွက်များကို ဆက်လက်တူးဖော်ခြင်း စသည်တို့ကို တတ်အားသမျှ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ဤကုန်းကို တူးဖော်ရာတွင်အကြမ်းအားဖြင့် အလျား ၁၀၅ ပေအန့် ၇၇ ပေရှိသောအုတ် အဆောက်အဦတခုကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။ ၎င်းအဆောက်အဦသည် လေးထောင့်တိတိကျကျမဟုတ်ချေ။ အရှေ့ဘက်တွင် ဆင်ဝင်သဘွယ်ထုတ်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဤနှစ်အတွင်း ဖော်ထုတ်နိုင်သော ဆင်ဝင်၏ အလျားမှာ ၂၂ ပေခန့်မျှ ရှည်လျား၏။ အလျားအပြည့်အစုံကိုမူကား ဆက်လက် တူးဖော်ကြည့်မှသာ သေချာစွာ သိရှိနိုင်ပေမည်။

ဤနှစ်အတွင်း ဆက်လက် တူးဖော်ရာတွင် တောင် မြောက်တန်းလျက် အုတ်နံရံတခုကိုဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအုတ်နံရံသည်ပင် အုတ်အဆောက်အဦကြီး၏ မူလ အနောက်ဘက် မျက်နှာ နံရံဖြစ်သည်။ ဆီခဲပြီးသောအုတ် အဆောက်အဦ မြောက်ဘက်နံရံနှင့် တပြေးတည်း ဆက်စပ်၍ အရှေ့ အနောက်တန်းလျက် ရှိသော အုတ်နံရံ တခုကိုလည်းတွေ့ရ၏။ ယင်းအုတ်နံရံသည် အုတ်အဆောက်အဦ၏ မြောက်ဘက် နံရံကိုတွေ့၍ ဆက်ထားပါသည်။ ထို့အပြင် အထက်ဖော်ပြပါအုတ် အဆောက်အဦကြီး၏ မြောက်ဘက် နံရံ အနောက် တောင်ဘက်တွင်ကပ်လျက်အရှေ့ဘက်သို့မျက်နှာမူကာ အုတ်နံရံတခုပေါ်ထွက်လာ၏။ ယင်းအုတ်နံရံသည် အလျား ၃၂ ပေခန့်မျှ ရှိ၏။ လက်ရှိ အခြေအနေအရ ယင်း အုတ်နံရံသည်အုတ် အဆောက်အဦနှင့် မည်သို့မျှ ဆက်စပ်နေဟန်မရှိချေ။ သို့သော်လာမည့် နှစ်တွင် ဤကုန်းအား အကုန်အစင် တူးဖော်ပြီးစီးသောအခါတွင်၊ ဤအုတ်နံရံနှင့်အုတ်အဆောက်အဦတို့သည် မည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆက်သွယ်နေသည်ကို ကြာဆင့်လိမ့်မည်ဟု မြော်လင့်ရပါသည်။

အဆောက်အဦတွင် ကြမ်းပြင် အခင်းများလည်း တူးဖော်တွေ့ရသည်။ ရှေးက ဤကုန်းကြီးကို သိုက်ဆရာများ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် တူးဖော်သွားသဖြင့် ၎င်းအုတ်ကြမ်းပြင် အခင်းများသည် ကျိုးပေါက်လျက်ရှိ၏။ ထို့အပြင် ၎င်းအုတ်ကြမ်းပြင်များသည် မြေလွှာတလွှာတည်းတွင်၊ သို့မဟုတ် တညီတညာတပြေးတည်းတွေ့ရသည်မဟုတ်ချေ။ ၎င်းအုတ်ကြမ်းပြင်များကို လေ့လာရခြင်း အားဖြင့် ဤအုတ်ခုံပေါ်တွင် ၃ ကြိမ် ၃ ခါထက် မနည်း အဆောက်အဦများ ဆောက်လုပ်ခဲ့ဟန်ရှိသည်။ နောက်ဆုံး အနေအားဖြင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၀ ခန့်က ဤကုန်းပေါ်တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်း တဆောင် ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ဆီခဲပြီးသော အုတ်နံရံ အခင်းများသည် အုတ်အဆောက်အဦနှင့် တချိန်တည်း တခါတည်းမဟုတ်ဘဲနောက်ပိုင်းတွင်အလီလီခင်းလုပ်ထားကြောင်းကို လာမည့်နှစ်များတွင် လိုအပ်သော ဘောင်များကို ဖြိုဖျက်လေ့လာလျှင် ပို၍ ထင်ရှားသိသာ လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်က ဤကုန်းမှ ကျောက်ရုပ်ကြီးများကို တွေ့ရှိခဲ့ရာ၊ ၎င်းကျောက်ရုပ်ကြီးများသည် ဆီခဲပြီးသော အုတ်ကြမ်းပြင်၏ အောက်ခြေပိုင်းတွင် တွေ့ရှိသဖြင့် ယင်းကျောက်ရုပ်ကြီးများ ပြုလဲယူက်စီးပြီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် အချို့အုတ်ကြမ်းပြင်များကို ထမိန်၍ အသစ်စီ ခင်းခဲ့လေသလောဟု တွေးတောရပေသည်။

ဤအဆောက်အဦသည် အလျား ၁၀၅ ပေ၊ အနံ ၇၇ ပေရှိသည်ဖြစ်ရာ၊ အတော်ပင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော အဆောက်အဦပင်ဖြစ်၏။ ကျင်းအမှတ် ၇၊ ၂ နှင့် ၇၊ ၆ တွင် ပေါ်နေသော အုတ်နံရံများကို အတွင်းဘက်မှ နေ၍ စမ်းသပ်တူးဖော်ကြည့်ရာ၊ ဤမျှကြီးမားသော အဆောက်အဦနှင့် မလိုက်အောင်ပင် အုတ်နံရံသည် ပါးလွှာလွန်းကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ဤအဆောက်အဦကို လေ့လာရာတွင် အောက်ပါ အချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပေမည်။

- (၁) အလျား အနံ ကြီးမား ရှည်လျားသော အဆောက်အဦပင်ဖြစ်သော်လည်း ပြိုကျသော အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့နည်းပါးခြင်း။
- (၂) ၎င်း အုတ်အဆောက်အဦအတွင်းပိုင်းတွင် တလွှာခြင်း ခင်းထားသော အုတ်စီ ကြမ်းပြင်များကို တွေ့ရခြင်း၊
- (၃) အုတ်အဆောက်အဦ၏ ထုထယ်သည် ပါးလွှာလွန်းခြင်း၊
- (၄) ယခင်နှစ် အစီရင်ခံစာတွင် ဤကုန်းမှ မီးလောင်ငုတ်များကို တွေ့ရကြောင်း သိရှိရခြင်း

စသည်တို့ကြောင့် လွှာခြင်းသာရှိသော အုတ်အဆောက်အဦကို ဆောက်ကာ အတွင်း၌ မြေစာများကို လောင်းထည့်သိပ်ပြီးနောက် အုတ်များကို အပြားလိုက် စီခင်းကာ အပေါ်မှ သစ်သားတိုင်များ ထူ၍ အဆောက်အဦ သီးခြား ဆောက်လုပ်သည်ဟု မှတ်ယူဘွယ်ရာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းအဆောက်အဦ အကြွင်းအကျန်သည် ပုဂံ၌ တွေ့ရှိရသောအချို့ အဆောက်အဦ (ပုံစံအားဖြင့် မင်းနန်သူရွာမှ လေးမျက်နှာစေတီ) ကဲ့သို့ အောက်ခံခုံ၊ သို့မဟုတ် ပလ္လင်သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု တွေးတောရပေသည်။

ဤအဆောက်အဦကို ဆောက်လုပ်ရာ၌ မည်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောက်လုပ်၍ မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုခဲ့သည်ကို တွေးခေါ်ရန် ခဲယဉ်းလှသည်မဟုတ်ပေ။

- (၁) ဤအဆောက်အဦအတွင်းမှ မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ နတ်ရုပ်များကို တွေ့ရခြင်း။
- (၂) လူနေ အဆောက်အဦဟု ပြောဆိုရန်မှာ၊ မြို့ရိုးနှင့် နီးကပ်စွာ တည်ရှိပြီး လူမှု အသုံးအဆောင်များကို အဆောက်အဦနှင့် ကိုက်ညီအောင်ပင် အများအပြား မတွေ့ရခြင်း။
- (၃) ကြွင်းကျန်ရစ်သော အဆောက်အဦသည် ပုဂံခေတ်တွင် ဆောက်လုပ်လေ့ရှိသော သာသနာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများကဲ့သို့ အောက်ခံ ပလ္လင်ဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားခြင်း။

စသော အကြောင်းခြင်းရာများကို ထောက်ချင့်၍ ကိုးကွယ်မှု ဆိုင်ရာ သာသနိက အဆောက်အဦ တခု ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရပေမည်။ ဤကုန်းပုပင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စပ်ဆိုင်သော အုတ်ခွက်ဘုရား၊ ဆင်းတု စသည်တို့ရရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ဤအဆောက်အဦသည်၊ မူလက မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ သာသနိက အဆောက်အဦဖြစ်၍ နောင်တွင် ဆောက်လုပ်သော အဆောက်အဦ များမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်ရာ သက်သက်မျှ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဤကုန်းမှ တွေ့ရှိသည့် အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာကျိုးပဲ့နေသော ကျောက်တုံးများအနက် ရုပ်ကြွပါသော ကျောက်တုံးများမှာ အရေအတွက် အားဖြင့် လေးခုဖြစ်သည်။

ဘောင်အမှတ် အေ ၁ နှင့် ၂ မူရသောကျောက်ရုပ်။ ။ဤကျောက်ပြားကို မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်းဘောင်အမှတ် အေ ၁ နှင့် ၂ ကိုဖယ်ရှားရာမှရသည်။၎င်းကျောက်ချပ်သည်အလျား ၁၄၂ လက်မ၊ အနံ ၁၂ လက်မရှိသည်။ ကျောက်အမျိုးအစားမှာ သဲကျောက်ဖြစ်သည်။

၎င်းကျောက်ပြားတွင်ပါသော ရုပ်ကြွများမှာ အမျိုးသားတယောက်သည် ပုဆိပ်တုပ်ထိုင်လျက်၊ ဘယ်ဘက်လက်ကို ကွေးကာရင်ဘတ်သို့ ကပ်ထားသည်။ ၎င်းလက်ထဲတွင် အသီးဟုမှတ်ထင်ရသော အရာတခုကိုတွေ့ရသည်။ ညာဘက်ကိုမူ ကွေးထားပြီး ဘယ်ဘက်လက်တွင်းမှ အရာဝတ္ထုကိုထိန်းထားသည်။

ဝမ်းနည်းဘွယ်ရာအချက်မှာ ၎င်းရုပ်ကြွ၌ ဦးခေါင်းပိုင်းမပါရှိတော့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းရုပ်ကြွ၏ ညာဘက်တွင် အလားတူ ရုပ်ကြွတခုရှိသေးကြောင်းကို လက်မောင်းနှင့် ရင်အုပ်အပိုင်းအစကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် သိရှိရပေသည်။

ကျင်းအမှတ် ၁၂ မူရသောကျောက်ရုပ်များ။ ။ဤကျင်းမှ ရသောကျောက်ရုပ်များသည် အရေအတွက်အားဖြင့် နှစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းရုပ်ကြွပါသော ကျောက်ပြားများသည် အခြားကျောက်တုံးကျောက်ပဲ့များနှင့်အတူတွေ့ရ၏။ သို့သော်အခြား ကျောက်တုံးကျောက်ပဲ့များတွင်မည်သည့်ရုပ်ကြွမျိုးမျှ ပါရှိသည်ကို မတွေ့ရပေ။

ဘီလူးငယ် သုံးကောင်ပါသောကျောက်ပြား။ ။ဤကျောက်ပြားသည် အလျား ၄၀ လက်မခွဲ၊ အနံ ၃၀ လက်မရှိသည်။ ထွင်းထားသောအရုပ်များမှာ ပုဆိပ်တုပ်၍ထိုင်နေကြသော ဘီလူးငယ်သုံးကောင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းဘီလူးငယ်သုံးကောင်သည် ဘယ်ဘက်လက်တွင်တင်းပုတ်များကိုကိုယ်စီကိုယ်ခွကိုင်ကာ ထမ်းထားကြသည်။

ယောကျ်ားရုပ်ပါသောကျောက်ပြား။ ။ဤကျောက်ရုပ်သည်အလျား ၂၀ လက်မ၊ အနံ ၂၆ လက်မခွဲရှိသော ကျောက်ပြားပေါ်တွင် ထွင်းထားသည်။ အထက်တွင်ဖေါ်ပြထားသော ကျောက်တုံးနှင့်တပ်တည်းတွေ့ရှိရသည်။

၎င်းကျောက်ရုပ်သည် ညာဘက်သို့လှည့်၍ ပုဆစ်တုပ်ထိုင်ကာ ဘယ်လက်ကိုထောက်ထားသည်။ ညာလက်ကိုမူကား မတွေ့ရတော့ပေ။ ဘယ်လက်သည်ပင် ရုပ်ကြွအတိုင်း အပြည့်အစုံတွေ့ရတော့သည်မဟုတ်ပေ။ လက်မောင်းနေရာ၊ လက်ဖျံနီနေရာများတွင် ကျောက်သားများ အလွပ်လိုက်ကွာကျနေသည်။

ယခုတွေ့ရှိသော ကျောက်ရုပ်သည် ယခင်နှစ်က တွေ့ရှိခဲ့သောကျောက်ရုပ်ကဲ့သို့ပင် ထင်ထင်ရှားရှား ပြတ်ပြတ်သားသားမဟုတ်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ကျောက်ရုပ်၏ ကိုယ်လက်ဟန်အနေအထားမှလွဲ၍ ထူးထူးခြားခြားမသိရပေ။ ကိုယ်နေဟန်ထားနှင့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါ အဆစ်အမြစ် အရယောကျ်ားရုပ်ဖြစ်သည်ဟုခန့်မှန်းရပေသည်။

ဤကျောက်ရုပ်၏ကျန်ရှိသမျှအစိတ်အပိုင်းကို လေ့လာလျှင် ယမန်နှစ်က တွေ့ရှိခဲ့ဘူးသော ကျောက်ရုပ်ဖြင့် အနေအထားခြင်း ဆင်တူ ယိုးမှားဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရပေသည်။ ယခင်နှစ်ကတွေ့ရှိသော ကျောက်ရုပ်သည် ဘယ်ဘက်သို့လှည့်ကာ ပုဆစ်တုပ်ထိုင်လျက်ရှိပြီး ယခုတွေ့သော ကျောက်ရုပ်မှာ ကားညာဘက်သို့လှည့်ကာ ပုဆစ်တုပ်လျက်ထိုင်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။

ယခင်နှစ်ကတွေ့ရှိခဲ့သော ကျောက်ရုပ်နှင့် ယခုတွေ့ရှိရသော ကျောက်ရုပ်အကျိုးအပွဲများသည် မျဉ်းတပြေးတည်း ဖြစ်ကြောင်းသိရ ပေသည်။ အကယ်၍ ၎င်းအရုပ်များသည် မူလနေရာ၌ပင် ကျိုးပဲ့ပျက်စီးနေသည်ဟု ယူဆခဲ့လျှင်၊ ဆိုတည်းမဟုတ် ၎င်းအရုပ်များကျိုးပဲ့ ပျက်စီးလျက်တွေ့ရှိရသောနေရာသည်၊ ၎င်းတို့၏မူလနေရာများနှင့် များစွာကွာခြားလှပေ၍ မဟုတ်ဟုယူခဲ့လျှင်၊ ယင်းကျောက်ရုပ်များသည် မူလရိုက်ထုတ်ကအတွင်းဘက်သို့လှည့်ကာ ပုဆစ်တုပ်လျက် ထိုင်နေကြကြောင်း သိရှိနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဆင်အပြင် အနေအထား ညီညွတ်မှုရှိကြောင်းသိရ၏။

ယခုတွေ့ရှိထားသော ကျောက်ရုပ်များမှာ ကျောက်ရုပ်ကြီးတခုတည်းမှ အစိတ်အပိုင်းများပင်ဖြစ်သည်။ တတိယမြောက်ကျောက်ရုပ်သည် ထိပ်ဆုံးမှကျောက်ရုပ်ဖြစ်သည်ကို ယမန်နှစ်ကတွေ့သော ကျောက်ရုပ်၏ အနေအထားနှင့် ပုံစံကိုဗိုခြမ်းပြု၍ လေ့လာလျှင်သိနိုင်ပေသည်။ တတိယမြောက်ကျောက်ရုပ်၏အောက်ခြေတွင် အခြွေအရံများ နှစ်တန်းတန်းလျက်ရှိသည်။ ပထမမြောက်ဖြစ်သောလက်တွင် သစ်သီးကိုင် ထားသည့်ကျောက်ရုပ်သည် အပေါ်ဆုံးတန်း လက်ဝဲဘက်မှအရပ်ဖြစ်၏။ ကျောက်ဘီလူးရုပ် သုံးရုပ်ပါသော ကျောက်ပြားသည် အောက်ဆုံး တန်းလက်ဝဲဘက်မှ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည်။ ကျန်ရှိသေးသော အစိတ်အပိုင်းများကို ရှာဖွေသော်လည်း မတွေ့ရသေးပေ။ ယခုတွေ့ရှိသော ကျောက်ရုပ်အစိတ်အပိုင်းများကို ဆက်စပ်လေ့လာရာတွင် ယမန်နှစ်က တွေ့ရှိဘူးသော မဟာယာဉ်ဝိုင်းဆိုင်ရာရုပ်တုမျိုးပင် ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပေသည်။

အခြားပစ္စည်းအသေးအဖွဲများ။ ။ဥာဏ်တော်တလက်မခန့်ရှိ ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်တဆူရရှိရာ၎င်းမှာ၊ ရောင်စပ်ထားသော သတ္တုတမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။ ၎င်းဆင်းတုတော်သည် ပလ္လင်ပေါ်တွင် လက်တော်ဘယ်တင်ညာချကာ ဘူမိဓနဟန်ဖြင့် စမ္ပယ်နေသည်။ ဘယ်လက် ပေါ်တွင်သပိတ်၊ သို့မဟုတ် သစ်သီးကို ကိုင်ထားသည်။ ခေါင်းတော်မှာမူပဲ့လျက်ရှိ၏။ ခေါင်းတော်ပဲ့သွားခြင်းမှာ မြေသားအတွင်း၌ ကြာမြင့် စွာနေရခြင်းကြောင့် အချဉ်ခါတ်စား၍ပဲ့ကြေသွားခြင်း မဟုတ်ဘဲ လေးလံသော အရာဝတ္ထုတခုဖြင့် ထိခိုက်မိသောကြောင့် ပြန်ကြွေသွားခြင်း မျိုးသာဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ ကြင်းကျန်ရစ်သော အပိုင်းများသည် ချေးစားခြင်းမရှိဘဲ ပကတိနိးပါး ကောင်းမွန်သေးသည်။ ၎င်းဆင်းတု တော်သည် မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ပူဇော်ထားသော ဆင်းတုဖြစ်ဟန်ရှိသည်။

မြေခရပတ်များ။ ။ဤကုန်းမှမြေခရပတ်ခေါ်မြေကြီးဖြင့်ပြုလုပ်၍ ခရုအိမ်သဖွယ်အရစ်ရစ်ဖေါ်ထားသော အရာဝတ္ထုများကို တူးဖော် ရရှိသည်။ ၎င်းမြေခရပတ်အားလုံးကို ကျင်းအမှတ် ၈ ၄ မှ တစုတဝေးတည်းတွေ့ရှိရသည်။

မော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်း။ ။ရန်ကုန်-ပြည် မီးရထားလည်းဖြတ်သန်းသွားရာ သရေခေတ္တရာမြို့ရိုးဟောင်း အနောက်ဘက်ခြမ်း၊ မီးရထားမိုင်တိုင်အမှတ် ၁၅၇/၆ အနီးရှိမြို့ရိုးတစ်ဝိုက်တဝေးကို ယမန်နှစ်ကပင် ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကုန်းကို မော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်းဟု အမည်ပေးလျက် ဆက်လက်ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ဖော်ထုတ်ရခြင်းရည်ရွယ်ချက်မှာ မီးရထားစီး ခရီးသည် လုပ်သားပြည်သူ များသည် မီးရထားပေါ်မှပင် လွယ်လင့်တကူ ရှေးဟောင်းမြို့ရိုးကို လေ့လာကြည့်ရှုနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ယမန်နှစ်ကတူးဖော်ခဲ့သောအပိုင်းမှာ မီးရထားလမ်း၏ တောင်ဘက်အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး ယခုတူးဖော်သော အစိတ်အပိုင်းမှာ မီးရထား လမ်း၏မြောက်ဘက်အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၏။

ယမန်နှစ်ကတူးဖော်ခဲ့သော မြို့ရိုးမှာ အရှေ့ဘက်မျက်နှာ၊ အနောက်ဘက်မျက်နှာ နှစ်ဘက်စလုံး တွေ့မြင်ရသော်လည်း ယခုနှစ်တူးဖော် ထားသောမြို့ရိုးမှာ အပျက်အစီးများသဖြင့် အရှေ့ဘက်မျက်နှာပြင်ကို မတွေ့ရတော့ပေ။ အနောက်ဘက် မျက်နှာကိုသာ တွေ့ရပေသည်။ ယင်းကဲ့သို့အပျက်အစီး များပြားခြင်းမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ခံကတုတ်များ တူးဖော်ထားခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

- မြေလွှာများ။** ။ဤကုန်းတွင် မြေလွှာ သုံးမျိုးတွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။
- (၁) အနက်ရောင်မြေသားနှင့် အုတ်ခဲကျိုးများ ထူထပ်သိပ်သည်းစွာ ရောထွေးနေသောမြေလွှာကို အပေါ်ဆုံး၌ ထိပ်စီးသဖွယ် တွေ့မြင်ရသည်။ ၎င်းမြေလွှာသည် မြို့ရိုးပေါ်၌ ခံကတုတ်တူးဖော်ရာတွင် ဘေးသို့ယက်ထုတ်ရာမှဖြစ်ပေါ်လာသောမြေလွှာ ဖြစ်သည်။
 - (၂) ဒုတိယမြေလွှာသည် အဝါရောင်မြေသားနှင့် အုတ်ခဲကျိုးများ ထူထပ်သိပ်သည်းစွာ ရောနှောလျက်ရှိသောမြေလွှာဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာသည် မြို့ရိုးပြိုပျက်၍၊ သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခံရ၍ ပြိုပျက်ကျိုးပဲ့လာသော အုတ်ခဲကျိုးများဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေလွှာဖြစ်သည်။
 - (၃) တတိယ မြေလွှာသည် အဝါရောင်မြေသားတွင် ဘေးငယ်သောအုတ်ခဲကလေးများ ပျောက်ကြား ရောထွေးနေသော မြေလွှာ ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာသည်မြို့ရိုးကြီး တည်ဆောက်ပြီးသည်မှ ပျက်စီးမီ ကာလအတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေသော မြေလွှာဖြစ်သည်။

တွေ့ရှိသောပစ္စည်း။ ။ဤမြို့ရိုးကြီးကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် မြို့ရိုးအနောက်ဘက်မျက်နှာနှင့် ကပ်လျက် သံမယ်နကြီး တချောင်းစိုက် ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းသံမယ်န၏ အရှည်မှာ ၃ ပေ နှင့် ၄ လက်မဖြစ်သည်။ တတိယမြေလွှာအတွင်း၌သာ လုံးဝဘဲရှိသည်။ ၎င်းသံမယ်န၏ အဖျားပိုင်းသည် မြို့ရိုး၏ အောက်ဆုံးအုတ်လွှာကိုကျော်လွန်စူးဝင်နေခြင်း မရှိသဖြင့် မြို့ရိုးတည်ဆောက်ပြီး အတန်ကြာမှ ဤသံမယ်နကို ရိုက်စွဲထားကြောင်းသိရသည်။

မော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း၊ တည်နေရာနှင့်အသွင်အပြင်။ ။ဤကုန်းသည် ရန်ကုန်-ပြည် မီးရထားလမ်းမိုင်တိုင် ၁၅၇/၁ ၏ မြောက် ဘက်ကိုက် ၂၃၀ အကွာတွင်တည်ရှိသည်။ ၎င်းကုန်းသည် သရေခေတ္တရာမြို့ရိုး အနောက်ဘက်ပိုင်း၏ တစ်ဝိုက်တဝေးဖြစ်သည်။ ၎င်းနေရာကို မတူးဖော်မီ ကုန်းဆင်း လေ့လာမှုပြုလုပ်စဉ်ကတည်းကပင် ဤနေရာသည် မြို့ဝင်ပေါက်ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပေသည်။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် မြို့ရိုးနှစ်ဘက်၏ အစွန်းများသည် ဤနေရာ၌တဘက်နှင့်တဘက် တွေ့ဆုံခြင်းမရှိဘဲ အတွင်းဘက်သို့ ကွေ့လျက်ဝင်နေကြောင်း တွေ့မြင်ရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤမြို့ဝင်ပေါက်ကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ရှုလျှင် ပိဿနိုးမြို့ဟောင်းမှ မြို့ဝင်ပေါက်များကို သဘိရဘွယ်ဖြစ်ပေသည်။

ဤကုန်းသည်အလျားပေ ၂၆၀၊ အနံပေ ၁၅၀ ခန့်ရှိသည်။မြို့ရိုးလက်တန်နှစ်ခုသည် အတွင်းဘက်သို့ ကွေ့ဝိုက်ဝင်သွားပြီးနောက် မျဉ်း ပြိုင်သဘွယ် အရှေ့အနောက်တန်းသွားသည်။ ထို့ကြောင့်အတွင်းဘက်သို့ ကွေ့ဝင်သွားသော လက်တန်ကလေးများသည်၊ တောင်တန်းများ သဘွယ်ဖြစ်ပေါ်နေပြီး အလယ်၌ မြေပြင်ခြားလျက်ရှိသည်။ ၎င်းလက်တန် နှစ်ခုအနက် တောင်ဘက်လက်တန်၏အမြင့်သည် ပတ်ဝန်းကျင် မြေမျက်နှာပြင်ထက် ၇ ပေခန့်မြင့်သည်။ သို့သော်မြောက်ဘက်လက်တန်၏ အမြင့်သည် ၁၄ ပေခန့်မြင့်သည်။ ၎င်းလက်တန်နှစ်ခုကြားရှိ မြေပြင်သည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် ၆ ပေခန့်ကျယ်ဝန်းသည်။

၎င်းကုန်း၏အရှေ့ဘက်၊ တောင်ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်တွင် လယ်ကွက်များရှိသည်။ အနောက်ဘက်တွင်မူ ကောနေသောကျုံးဟောင်း ရှိ၏။ ၎င်းကျုံးဟောင်းသည်ပင် စပါးစိုက်ပျိုးရာ လယ်ဖြစ်လျက်ရှိပေသည်။

ဤကုန်းကို အရှေ့အနောက် ၁၅ ပေကွက် ၂၁ ကွက်၊ တောင်မြောက် ၁၅ ပေကွက် ၁၃ ကွက်ရှိက်၍၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၃ ရက် နေ့တွင်စတင်တူးဖော်ခဲ့သည်။

မြေလွှာများ။ ။မော်ဇာအမှတ် ၅ ကုန်းသည် မြို့ရိုးအစိတ်အပိုင်းသာဖြစ်ပြီး လူနေမြေနေယာမဟုတ်သောကြောင့် မြေလွှာများကို မြောက်မြောက်မြားမြား မတွေ့ရပေ မြေလွှာပေါင်းငါးလွှာကိုသာတွေ့ရသည်။ သို့သော် ဤမြို့ရိုးမှအုတ်များကိုတူးဖော်ယူခြင်း၊ ဤကုန်းပေါ်၌ ယာခင်းပြုလုပ်ခြင်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး အတွင်းက ဤမြို့ရိုးပေါ်၌ ကတုတ်များတူးဖော်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့် မြေလွှာများသည် အပိုင်းပိုင်းအပြတ်ပြတ်ဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ရပေသည်။

ဤမြေလွှာများကို လေ့လာရန် ဖြတ်မြင်ပုံအဖြစ် အရှေ့ဘက်သို့မျက်နှာမူနေသော ဘောင်အမှတ် အေ ၆ မှ ဂျေ ၆ အထိသတ်မှတ် လိုက်ပါသည်။ ၎င်းဖြတ်မြင်ပုံ အေ ၆ မှ ဂျေ ၆ တွင်မြေလွှာပေါင်း ၅ လွှာအထိမြင်ရသည်။ အထက်ဆုံးမြေလွှာမှ အောက်ဆုံးမြေလွှာအထိ အစဉ်အတိုင်း လေ့လာလျှင် အောက်ပါအတိုင်းမြင်ရသည်။

- (၁) အပေါ်ယံမြေဆီလွှာသည် ဖွယ်၍ ညစ်မွဲမွဲအရောင်ရှိသည်။ အုတ်ခဲကျိုးများ ရောနှောလျက်ရှိသည်။ ၎င်းမြေလွှာ၏အထူ သည် ၂ လက်မခွဲမှ ၄ လက်မခန့်အထိသာထူသည်။ ဆင်ခြေလျောနေရာများတွင် ၎င်းမြေလွှာများကို ပါးပါးလွှာလွှာသာ တွေ့မြင်ရသည်။
- (၂) ဤမြေလွှာသည် အုတ်ကျိုးပွဲမြေလွှာဖြစ်သည်။ မြေလွှာ၏အသားမှာမာကြောသည်။ အရောင်မှာအနီရောင်ဖြစ်သည်။သရေ ခေတ္တရာမြို့ရိုးသည် မြို့ပျက်ပြီးနောက် အုတ်များကို အောက်ခြေနိးပါးထိ တူးဖော်ယူခြင်းခံရရာ စွန့်ပစ်ထားသော အုတ်ကျိုး အုတ်ပွဲများနှင့် မြေစာများရောထွေးကာ ဘေးတဘက်တချက်စီသို့ပြိုဆင်းလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသောမြေလွှာဖြစ်သည်။
- (၃) ဤမြေလွှာသည်လည်း အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲမြေလွှာပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြေလွှာအမှတ် (၂) ကဲ့သို့ အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲများ ထူထပ်ခြင်းမရှိလှပေ။ အသင့်အတင့်သာ ရောနှောလျက်ရှိ၏။ မြေလွှာအရောင်မှာ အဝါရောင်ဖြစ်ပြီး မာကြော၏။ သရေခေတ္တရာမြို့ ပျက်သုဉ်းသွားပြီးနောက် မြို့ရိုးမှ တစ်စပျက်စီးလာသော အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲများ၊ သို့တည်းမဟုတ် အနည်း ငယ်ခြင်း ဖျက်ဆီးယူငင်သော အုတ်များအနက် အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲများနှင့် မြေလွှာတလွှာ ဖြစ်ပေါ်လာဟန်ရှိသည်။
- (၄) ဤမြေလွှာသည် အဖြူရောင်၊ သို့မဟုတ် ဖြူဝါရောင်ရှိသော မြေလွှာဖြစ်သည်။ မြေသားမှာပူသည်။ ၎င်းမြေလွှာသည် မြို့ရိုး၏ အခြေတွင်ကပ်လျက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။
- (၅) ဤမြေလွှာသည် သဘာဝ မြေလွှာဖြစ်ပြီး သိပ်သည်း ကျစ်လစ်၍ အဝါရောင်ဖြစ်သည်။ ဤမြေလွှာပေါ်တွင် မြို့ရိုးကိုတည် ဆောက်ထားသည်။

ဤမြေလွှာ ၅ မျိုးစလုံးကို မြို့ရိုးအဝင်လမ်း လကျောဘက်တွင် အတွေ့ရများသည် မြို့ရိုး၏ကျောဘက်၊ သို့မဟုတ် အတွင်းဘက်တွင်မူ ကား မြို့ရိုးတည်ဆောက်စဉ်အခါက ဖွဲ့လောင်းခဲ့သော မြေလွှာများကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အောက်ပါ မြေလွှာငါးမျိုးကို မြို့ပေါက်မှ အရှေ့ ဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် အတွင်းဘက်သို့ ဝင်ခဲ့လျှင် လက်ဝဲဘက် မြို့ရိုး၏ ကျောဘက်တွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။

- (၁) အပေါ်ယံ မြေဆီလွှာသည် ဖွယ်၍ ညစ်မွဲမွဲ အရောင်ရှိသော မြေလွှာဖြစ်သည်။ အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲ အနည်းငယ်ရောလျက်ရှိသည်။
- (၂) ဒုတိယမြေလွှာသည် အုတ်ကျိုးပွဲ မြေလွှာဖြစ်သည်။ အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲများနှင့် တနေရာမှ တူးဖော်လာသော သဘာဝ မြေကြီးများကို ရောစပ်လျက်သိပ်ထားသောမြေလွှာဖြစ်သည်။
- (၃) တတိယမြေလွှာသည် အဖြူရောင်ရှိသော မြေလွှာဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာသည် ယေဘုယျအားဖြင့်ဖွယ်သည်။ ၎င်း မြေလွှာ တွင် အဝါရောင်စိတ်နီသောမြေများ၊ သဲများနှင့် အုတ်ခဲအစအနများ ရောထွေးလျက်ရှိသည်။
- (၄) စတုတ္ထမြေလွှာသည် နီကျင်ကျင် အရောင်ရှိသော မြေလွှာဖြစ်၍ မြေသားမှာကျစ်လစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာတွင် အုတ်ကျိုး အုတ်ပွဲ အစအနများ ရောထွေးလျက်ရှိသည်။

(၅) ပဉ္စမ မြေလွှာသည် အဖြူရောင်ရှိသော သဲမြေလွှာဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာသည် ဖွယ်သည်။ အုတ်နံရံ၏ အောက်ခြေတွင် ကပ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေသော မြေလွှာဖြစ်သည်။

မြို့ရိုးပေါက်လက်တန်နှစ်ခုအနက် မြို့တွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မျက်နှာပြုလျက် ဝင်လာလျှင် လကျာဘက် မြို့ရိုး လက်တန်ကို လက်ဝဲဘက်ရှိ မြို့ရိုးလက်တန်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် နိမ့်ကျလျက်ရှိသည်။ လက်ဝဲဘက်ရှိမြို့ရိုး လက်တန်ထက် လကျာဘက်ရှိမြို့ရိုး လက်တန်သည် ပိုမို၍ အပျက်အစီးများကြောင်း ဆိုလိုရင်းပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့ရိုး၏ ကျောဘက်တွင်လည်း ဖို့လောင်းထားသော မြေကြီးများသည် အလွှာလိုက်တည်ရှိနေဟန်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ၎င်းမြေလွှာများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- (၁) အလွန်ပါးလွှာသော အပေါ်ယံမြေဆီလွှာ။
- (၂) နီကြန့်ကြန့် အရောင်ရှိသော အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့မြေလွှာ၊ ၎င်းမြေလွှာသည် မြေသားအသင့်အတင့် သာမာသည်။ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များ ပြောက်ကြားရောနှောလျက်ရှိသည်။
- (၃) တတိယ မြေလွှာသည် ဖြူဝါရောင်ရှိသော မြေသားဖြစ်သည်။ မြေမှာကျစ်လစ် သိပ်သည်းသည်။
- (၄) စတုတ္ထမြေလွှာသည် အညိုဖြောင့်ရောင်ရှိသော မြေလွှာဖြစ်သည်။ ၎င်းမြေလွှာတွင် အုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့ကလေးများ ပြောက်ကြားရောနှောလျက်ရှိသည်။

ပေါ်ထွက်လာသော အဆောက်အဦ။ ။ မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းသည်မြို့ရိုး၏ အဝင်ပေါက်ဖြစ်ကြောင်းကို မတူးဖော်မီကတည်းကပင် ကုန်း၏အနုအထား အသွင်အပြင်အရ မှန်းဆ သိရှိနိုင်ပေသည်။

တူးဖော်ပြီးသောအခါတွင် မြိုင်ခေါက်ကြီးတခုဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစွာ တွေ့ရပေသည်။ မြို့ရိုးလက်တန်နှစ်ခုအနက် တောင်ဘက်မြို့ရိုး၏ အလျားသည် ၂၅၅ ပေဖြစ်ပြီး မြောက်ဘက်မြို့ရိုးသည်၏ အလျားသည် ၁၁၃ ပေရှိသည်။

မြို့ရိုး၏ ထုမှာ တနေရာနှင့်တနေရာ မတူညီကြချေ။ လကျာဘက်မြို့ရိုး၏ ထုသည် အသိမ်ဆုံး နေရာ၌ ၁၀ ပေ ၃ လက်မရှိသည်။ အထူးဆုံး နေရာ၌ ၁၂ ပေ ၁၀ လက်မရှိသည်။ သို့သော်ပျမ်းမျှ အထူမှာ ၁၂ ပေခန့်ရှိသည်။ လက်ဝဲဘက်မြို့ရိုးသည် အသိမ်ဆုံး နေရာ၌ ၄ ၁၁ ပေ ၁ လက်မရှိသည်။ အထူးဆုံး နေရာများ၌ ၁၅ ပေခွဲရှိသည်။ မှတ်သားရန် အချက်တချက်မှာ လက်ဘက်မြို့ရိုး အဝင်အနီး၌ ထပ်မံတိုးချဲ့ထားသောကြောင့် ဤမျှထူထယ်ရှိသခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

တူးဖော်ပြီးသည့်အထိ လေ့လာလျှင် လက်ဝဲဘက် မြို့ရိုးသည် လကျာဘက် မြို့ရိုးထက် ပို၍ မြင့်မားသည်။ မြို့ရိုး၏ အမြင့်ဆုံးနေရာသည် ၉ ပေ ၃ လက်မ မြင့်သည်။ အနိမ့်ဆုံး နေရာသည် အမြင့် ၉ လက်မ ခန့်သာ ရှိသည်။ အုတ်လွှာမှာ သုံးလွှာမှ သုံးဆယ့်သုံးလွှာထိ ရှိသည်။ လကျာ ဘက်မြို့ရိုးသည် အမြင့်ဆုံး နေရာ၌ ၃ ပေ ၆ လက်မ ရှိ၏ အနိမ့်ဆုံးနေရာတွင် အမြင့် ၈ ပေသာရှိသည်။ အုတ်လွှာမှာမူ သုံးလွှာမှ တဆဲ့ခြောက်လွှာအထိ သာရှိသည်။

လကျာဘက်မြို့ရိုး လက်တန်၏ အရှေ့ဘက်ဆုံး ထိပ်တွင် အုတ်မြို့ရိုး သက်သက်ကိုသာမဟုတ်ဘဲ အဆောက်အဦဟု ယူဆရသော အုတ်နံရံများကိုပါတွေ့ရသည်။ ၎င်းအဆောက်အဦဟု မှတ်ထင်ရသော အုတ်နံရံများနှင့် ဆက်စပ်လျက် အုတ်ကြမ်းပြင်များနှင့် မီးလောင်ကြမ်းထားသော တိုင်ကိုပါ တွေ့ရသည်။ အချို့နေရာများတွင် အုတ်လွှာများသည် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များပေါ်တွင် တွေ့ရသဖြင့် မြို့ရိုးနှင့် တခေတ်တည်း ဆောက်လုပ်ထားခြင်း မဟုတ်ဟုယုံကြည်နိုင်သည်။ ၎င်းနေရာတွင် တူးဖော်သုတေသန ပြုလုပ်ဆဲပင်ဖြစ်သည်။ နောင်နှစ်ဆက်လက် တူးဖော်သောအခါတွင် ၎င်းအဆောက်အဦ၏ သဘောကို အပြည့်အဝ ဖော်ထုတ်နိုင်ပေသည်။

မြို့ရိုးကြီးကို တည်ဆောက်ရာတွင် မြေပြင်ပေါ်တွင်သာစီ၍ ဆောက်လုပ်သည်။ ဆောက်လုပ်ရာတွင် အုတ်များကို အစီးအနင်းညီညွတ်စွာ စီ၍ ဆောက်လုပ်သွားမည်မဟုတ်ပေ။ တည်ဆောက်ပြီးနောက် မြို့ရိုး၏ နောက်ဘက်တွင် မြေကြီးများ လောင်းသိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြို့ရိုးမှအုတ်များ။ ။ အုတ်များသည်ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့်အလျား ၁ ပေ ၅ လက်မနှင့် ၁ ပေ ၆ လက်မရှိသည်။ အနံမှာပျမ်းမျှခြင်း ၉ လက်မရှိသည်။ ထုမှာပျမ်းမျှခြင်း ၂ လက်မခွဲရှိသည်။ အုတ်များသည် မီးဖုတ်ထားသော အုတ်များဖြစ်ပြီး ကောင်းစွာကျက်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြို့ရိုးတည်ဆောက်ရာတွင် နမိမ်းနေရာများတွင် သာအုတ်ကောင်းများကို အသုံးပြုပြီး ဝမ်းဘက်နေရာများတွင် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များကို အသုံးပြုထားသည်။

လက်ဝဲမြို့ရိုးမှ အုတ်များနှင့် လကျာဘက်မြို့ရိုးအုတ်များသည် အရွယ်အစားခြင်း များစွာမကွာခြားလှကြောင်း တွေ့ရ၏။

သံမဏိနီကြီးများ။ ။ မှော်ဇာအမှတ် ၅ ကုန်းကိုတူးဖော်ရာတွင် သံမဏိနီကြီးပေါင်းစုစုပေါင်း ၈ ချောင်း ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းသံမဏိနီကြီး ၈ ချောင်း စလုံးပင်မြို့ရိုး၏အပြင်ဘက်အောက်ခြေတွင် ကပ်လျက်စိုက်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းသံမဏိနီ အရှည်သည် ၃ ပေ ၃ လက်မ မှစ၍ ၃ ပေ ၇ လက်မအထိရှည်လျားသည်။

၎င်းသံမဏိနီများသည်မြို့ရိုး အောက်ခြေတွင်ကပ်လျက် တွေ့ရသောကြောင့် ဤမြို့ရိုးကြီးကို တည်ဆောက်စဉ်က ပန္နက်အဖြစ် ဤသံမဏိနီများကို အသုံးပြုခဲ့သလောဟု တွေးတောစရာရှိပေသည်။ သို့သော် မြေလွှာများနှင့် တိုက်၍ လေ့လာရာတွင်မူ သံမဏိနီအားလုံးကို မြို့ရိုးကြီး မတည်ဆောက်ခင်က ရိုက်စွဲထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အကယ်၍ မြို့ရိုးမတည်ဆောက်မီက ရိုက်စွဲထားခဲ့သည်ဆိုလျှင် မြို့ရိုး တည်ဆောက်ထားသည့် သဘာဝ မြေလွှာအတွင်းသို့ နက်နက်နဲနဲ ဝင်ရောက်ရန်သာရှိသည်။ သို့သော် သံမဏိနီတိုင်းပင် သဘာဝမြေလွှာ တွင်းသို့ စူးဝင်နေကြသည်မဟုတ်ပေ။ ကျင်းအမှတ်အကဲ(၆) ၆ တွင်ပေါ်သော သံမဏိနီသည်တူးထူးခြားခြားပင် အုတ်မြို့ရိုးပေါ်တွင်စိုက်လျက် တွေ့ရသည်။

ပြီးခဲ့သော ၁၉၆၃-၆၄ ခုတူးဖော်မှုတွင်လည်း အလားတူ သံမဏိနီကြီးများကို အမှတ် ၃ ကုန်းအနီးမှ တွေ့ရှိခဲ့၏။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး မဖြစ်ပေါ်မီက မှော်ဇာ အနီးအနားတဝိုက်တွင် တူးဖော်ရာတွင်လည်း အလားတူသံမဏိနီများကို ရရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ သံမဏိနီကြီးများ၏ အသုံးကား ကျယ်ပြန့်လှသည်ဖြစ်ရာ ခိုင်လုံသောအထောက်အထားရှိမှသာ ၎င်းသံမဏိနီကြီးများ၏ အသုံးကိုတိကျစွာ သတ်မှတ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လူရိုးများ။ ။ ကျင်းအမှတ်စီ ၁၃ တွင်လူခေါင်းခွံ ၂ လုံးနှင့်တကွ အခြားအရိုးများကို တစုတဝေးတည်းတွေ့ရသည်။ ၎င်းကျင်းနှင့် ကပ်လျက် လက်ဝဲဘက်စီ ၁၃ ကျင်းနှင့်ကပ်လျက် စီ ၁၂၊ စီ ၁၃ ဘောင်အတွင်း၌လည်း လူခေါင်းခွံတခုကို တွေ့ရသည်။ ထိုနည်းတူစွာပင် ဘောင်အမှတ် စီ ၁၃၊ စီ ၁၄ အတွင်းမှ လူခေါင်းခွံတလုံး တွေ့ရှိသည်။

၎င်းလူရိုး အားလုံးပင် မြေလွှာအမှတ် ၃ အတွင်း၌ပင်တည်ရှိသည်။ သို့သော် မြေပြင်တညီတညာတည်း တပြေးတည်း တွေ့ရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် ၎င်းလူရိုးအားလုံးသည် စံနစ်တကျ မြှတ်နှိုထားဟန်မရှိပေ။ အားလုံးပင် ကြုံ့ပြန့်လျက် ဖရှိဖရဲ ဖြစ်နေသည်။

စွန့်ပစ်ထားသော ရုပ်အလောင်းများကို တိရစ္ဆာန်များ မှီဝဲစားသောက်ပြီး နောက်ကျန်ရှိနေသော အရိုးများသည် လေလွင့်လျက်ရှိရာ နောက်ဆုံးတွင် အမှတ် ၃ မြေလွှာဖုံးအုပ်သွားသည်ဟု ယူဆရပေသည်။

အမှတ် ၃ မြေလွှာသည် မြို့ရိုးကြီး ပျက်စီးယိုယွင်းပြီးသောအခါမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေလွှာဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် ၎င်းအရိုးစုများသည် မြို့ရိုးကြီး ပျက်စီးပြီးနောက်ပိုင်းတွင် မြေလွှာဖုံးအုပ်သွားကြောင်းသိရသည်။ ဘောင်အမှတ် စီ ၁၃၊ ၁၄ တွင် ပေါ်ထွက်လာသော ဦးခေါင်းခွံသည် မြို့ရိုး အုတ်များပေါ်တွင် တင်လျက် တွေ့ရသောကြောင့် ပို၍ ခိုင်လုံသော အထောက်အထား တရပ်ဖြစ်ပေသည်။

ရှေးဟောင်း ပျူကျောက်စာ။ ။ မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းကိုတူးဖော်ရာတွင် မြို့ရိုး၏ အဝင်ဝ လက်ဝဲဘက်၌၊ မြို့ရိုးနှင့် ကပ်လျက် ကျောက်စာတိုင်တတိုင်ကိုတွေ့ရသည်။ ၎င်းကျောက်စာတိုင်သည် သဲကျောက် အမျိုးအစားပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းကျောက်ချပ်၏ အရွယ်သည် အမြင့် ၄၅ လက်မ၊ အကျယ် လက်မ ၃၀၊ အထူမှာ ၃ လက်မမှ လက်မ ၂၀ အထိရှိသည်။

ယင်းကျောက်စာတိုင်သည် မူလနေရာ မပျက် တည်ရှိခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းကျောက်စာတိုင် စိုက်ထူရာတွင် အောက်ခြေ၌ အလွန် စေးထန်းသော အဝါရောင် မြေသားနှင့် ကျောက်စရစ်များကို ရောကာ အခိုင်အမာ ပြုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည့်ပြင် ကျောက်စာတိုင်၏ အောက်တည်တည်တွင် ရွှေပြားပိုင်းငယ်များ ခံထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသောကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

လက်ရှိတွေ့မြင်ရသော အခြေအနေအရ၊ ၎င်းကျောက်စာတွင် စာကြောင်းရေ ၂၉ ကြောင်းမျှ ပါဝင်၏။ ၎င်းကျောက်စာတိုင်သည် မီးသင့်လောင်ခြင်း နေသောကြောင့် စာသားများ ပြန်းထီး ပျက်စီးသွားသည့်ပြင် အလယ်မှလည်း ကျောက်သားများ အဖတ်လိုက်ကွာကျ ကုန်သဖြင့် လကျာဘက်အောက်ခြေမှ စာလုံးအချို့ကိုသာ ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ ဖတ်ရှုရသမျှမူ မင်္ဂလသုတ်နှင့် မောရသုတ်များကို ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (ကဗျည်းကျောက်စာ အခန်းတွင်ရှု)။

ရွှေပြားပိုင်းကလေးများ။ ။ ပျူကျောက်စာတိုင်၏ အောက်မှ ရွှေပြားပိုင်းကလေးများကို တူးဖော်ရရှိပေသည်။ ရွှေပြားပိုင်းနှင့် အစအနကလေးများ စုစုပေါင်း ၁၅ ခု ရရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက် အကောင်းပကတိ၊ သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာ ချွတ်ယွင်းသော ရွှေပြားပိုင်း ၈ ခု ပါဝင်၍ အနည်းငယ်စီ ပဲ့ရွဲ့နေသော ရွှေပြားပိုင်းမှာ ၄ ခု ဖြစ်သည်။ ကျန် ၃ ခုမှာ မပြည့်စုံတော့သော အစအန အကျိုးအပဲ့များသာဖြစ်ပါသည်။ အရွယ်မှာ ၆ လက်မမှ ၁၁ လက်မ အထိရှိသည်။ ၎င်းရွှေပြားကလေးများကို စက္ကူတရွက်၏ အထူအထိ ပါးလွှာစွာ ခတ်ထားသည်။

ပျူသို့သည့် ရွှေကို ရွှေစေ့ချပ်များ၊ ဆင်းတုတော်များ လက်ဝတ်လက်စားများသာမက လောကီ ကိစ္စများတွင်လည်း မိမိတို့ စိတ်ကူးရသကဲ့သို့ ချဲ့ထွင်သုံးစွဲတတ်ကြောင်း သိရသည်။

အရူးအိုး

မှော်ဇာအမှတ် ၅ ကုန်းသည် မြို့ရိုး၏ တစိတ်တဒေသပင် ဖြစ်လင့်ကစား လက်ဝဲဘက်မြို့ရိုး အနီး အဝင်ဝတွင် အရူးအိုးတလုံးကို တူးဖော်ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းအရူးအိုးသည် ကြေးမှုပျက်စီးလျက်ရှိသည်။ ၎င်း အရူးအိုးကို အုတ်ကျိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းနေသော အမှတ် (၃) မြေလွှာအတွင်းမှ ရသဖြင့် သရေခေတ္တရာ မြို့ရိုးကြီး ပျက်စီးပြီးနောက် လာရောက် မြှုပ်နှံသော အရူးအိုးပင် ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။

ကြေးပြားပိုင်းများ။ ။ ကြေးပြားပိုင်းများကို ကျောက်စာတိုင်၏ ဝဲဘက်အောက်ခြေ ၁ ပေခန့် အကွာ ကြမ်းစင်း မြေလွှာအတွင်းမှ ရသည်။ ၎င်းကြေးပြားပိုင်းများသည် အရေ အတွက်အားဖြင့် ၁၁ ခုရှိသည်။ တခုနှင့်တခု ပူးတွဲကပ်နေသဖြင့် တပြားခြင်း သေချာစွာ စစ်ဆေးရန် ဓါတ်ဆေးဖြင့် သန့်စင်ပြီးမှသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သံတိုသံစများ။ ။ ဤကုန်းကို တူးဖော်ရာတွင် သံနှင့် ပြုလုပ်ထားသော ရှေးဟောင်း ဗုဒ္ဓဦးများကိုလည်း တူးဖော်တွေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ သံချွန်တခု၊ သံချောင်း ၁ ခု၊ သံချောင်းအပိုင်းအကျိုးတခု၊ သံချွန်တုံးကြီး ၁ ခုနှင့် သံဆုံကြီး ၁ ခုတို့ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးပင် အလွန်အမင်း သံချေးတက်လျက် ရှိသည်။

ပုတီးများ။ ။ ဤကုန်းမှပင် မြေပုတီး နှစ်လုံး၊ အစိမ်းရောင်ရှိသော ကျောက်ပုတီး ၁ လုံးကို ရရှိသည်။ မြေပုတီး နှစ်လုံးအနက် ၁ လုံးမှာ အပေါက် မပါကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကုန်းဟောင်းများကို ပြန်လည် တူးဖော်ခြင်း

ဤနှစ်အတွင်း တူးဖော်ခဲ့သော ကုန်းများ အနက် ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ကြီး မဖြစ်ပေါ်မီက ဤဌာနမှ တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ခဲ့သော ကုန်းဟောင်းများလည်း ပါဝင်သည်။ ဤအစီရင်ခံစာ တင်ပြသည့် နှစ် (၁၉၆၄-၆၅) အတွင်း ပြန်လည် တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ခဲ့သော ကုန်းများမှာ (၁) အနောက်ဈေးဂူ (၂) ရွှေညောင်ပင်ကုန်းနှင့် (၃) ခင်ဘကုန်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းတို့ကို ထပ်မံ တူးဖော် သုတေသနပြုလုပ်ရခြင်းမှာ သရေခေတ္တရာခေတ်၏ ယဉ်ကျေးမှုတွင်တကဏ္ဍအဖြစ် ပါဝင်သော ဗိဿုကာ ပညာရပ်များကို ရှေးကထက် ပိုမို ပြည့်စုံတိကျစွာ တင်ပြနိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

အနောက်ဈေးဂူ။ ။အနောက်ဈေးဂူသည် နန်းတော်ရာ၏ တောင်ဘက်၊ တောင်လုံးညိုရွာ၏ အနောက်တောင်ယွန်းယွန်း ၃ မီလီခန့် အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ၎င်း အနောက်ဈေးဂူ အဆောက် အဦ၏ အရှေ့ဘက်ဝိုက် ၃၀၀ ခန့် အကွာတွင် ဧခြား ရှေးဟောင်း အဆောက် အဦတစ်ခုရှိသည်။ ၎င်း အဆောက်အဦကို အရှေ့ဈေးဂူဟု ခေါ်တွင်သည်။ ယခုနှစ်တူးဖော်သောအဆောက်အဦသည် ၎င်း အရှေ့ဈေးဂူ၏ အနောက်ဘက်တွင် တည်ရှိသောကြောင့် အနောက်ဈေးဂူဟု ခေါ်တွင်လျက် ရှိသည်။

၎င်းအဆောက်အဦသည် အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာမူကာ ဆောက်လုပ်ထား၏။ ယင်းအဆောက်အဦသည် ဂန္ဓကုဋ်ခေါ် အတွင်းတိုက်ခန်း စကြာ လမ်းတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားသော သာသနိက ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

သာမန်အားဖြင့် လေးထောင့် စံနစ်ပုံ တည်ဆောက်ထားသော အဆောက်အဦဟု ခေါ်ဆိုရသော်လည်း အဆောက်အဦ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် အတွင်းနံရံနှင့် အပြင်နံရံတို့ဖြင့် တဆက်တည်း အရှေ့ အနောက် တန်းလျက် လက်တန် နှစ်ခု ထိုးထွက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

အတွင်းဘက် နံရံဖြင့် တဆက်တည်း ထိုးထွက်နေသော လက်တန်၏ အလျားသည် ၉ ပေ ၁ လက်မ ရှိသည်။ အနံမှာ ၂ ပေ ၇ လက်မ ဖြစ်သည်။ အပြင်ဘက် နံရံဖြင့် တဆက်တည်း ထိုးထွက်နေသော လက်တန်၏ အလျားသည် အလျား ၁၉ ပေ ၆ လက်မ ရှိ၍ အနံမှာ ၄ ပေ ၅ လက်မ ရှိသည်။

အဆောက်အဦ၏ ထောင့်ဘက် အပြင်နံရံ၏ အထူမှာ တညီတညာတည်း တမြောင့်တည်း ဆောက်လုပ်ထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ အနောက်တောင်ထောင့်မှ စ၍ ထိုင်းထွာလျှင် ၅ ပေ ၈ လက်မ အကွာတွင် အုတ်နံရံမှ အနံ ၂ ပေ ၉ လက်မ၊ အလျား ၂၉ ပေ ၁ လက်မရှိသော အုတ်နံရံတခု ထပ်ဆင့် ထွက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းထပ်ဆင့် အုတ်နံရံ၏ အထူသည်ပင် တညီတညာတည်း မဟုတ်ပေ။ အနောက်ဘက်တွင် ၂ ပေ ၉ လက်မ ရှိသော်လည်း အရှေ့ဘက်တွင်မူ ၁ ပေ ၁၁ လက်မ သာရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

အဆောက်အဦ အရှေ့ဘက်မျက်နှာတွင် ပေါက်လုပ်ထားသော ဝင်ပေါက်များမှ ဝင်ရောက်နိုင်သည်။ ဝင်ပေါက်များ သုံးပေါက်ရှိသည်။ ၎င်းဝင်ပေါက်များသည် စည်းစိနစ်ကျနစွာ ပေါက်လုပ်ထားသည်မဟုတ်ပေ။ တောင်ဘက်ဆုံး ဝင်ပေါက်၏ အကျယ်သည် ၃ ပေ ၁ လက်မ ရှိသည်။ အလယ်ဝင်ပေါက်၏ အကျယ်သည် ၅ ပေ ၁ လက်မ ရှိသည်။ မြောက်ဘက်ဆုံး ဝင်ပေါက်၏ အကျယ်သည် ၅ ပေ ၆ လက်မရှိသည်။

၎င်းဝင်ပေါက် သုံးပေါက်မှ အတွင်းသို့ ဝင်သွားလျှင် ဂန္ဓကုဋ်တိုက်ခန်း၊ သို့မဟုတ် အတွင်းခန်းသို့ ရောက်နိုင်သည်။ အတွင်းခန်း၏ အလျားသည် ၃၄ ပေ၊ ၉ လက်မရှိသည်။ အနံသည် ၂၉ ပေ ၅ လက်မရှိသည်။

အတွင်းခန်း၏ ပတ်လည်တွင် ပုဂံခေတ်ဘာသာရေးအဆောက်အဦများကဲ့သို့ စကြာ လမ်းရှိသည်။ ၎င်းစကြာ လမ်း၏ အရှေ့အနောက် အရှည်မှာ ၄၁ ပေ ၅ လက်မ ရှိ၍ တောင်မြောက် စကြာ အရှည်မှာ ၁ ပေ ၅၀ ရှိသည်။ စကြာ လမ်း၏ အကျယ်မှာ တသမတ်တည်းကား မဟုတ်ပေ။ ၆ ပေ ၄ လက်မမှ ၇ ပေ အထိ ကျယ်ဝန်းသည်။

ထူးခြားသည်ကား ကြွင်းကျန်ရစ်သော အဆောက်အဦပုံစံကို စစ်ဆေးလေ့လာသောအခါ ၎င်းစကြာ လမ်းသို့ဝင်နိုင်သော အပေါက်များကို မခတ္တုရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အတွင်းခန်းတွင်၎င်း၊ အပြင်မျက်နှာစာဘက်တွင်၎င်း၊ စကြာ လမ်းသို့ဝင်ရန်အပေါက်များ ပေါက်လုပ်ထားခြင်းမရှိပေ။

မြောက်ဘက်စကြာ လမ်း၊ အတွင်းဘက်အုတ်နံရံတွင် မြောက်ဘက်သို့ မျက်နှာပြုကာမုခ်ကပ်လိုဏ်ငယ် (Nich) တခုပေါက်လုပ်ထားသည်။ ၎င်းလိုဏ်၏အကျယ်မှာ ၂ ပေ၊ ၅ လက်မ၊ အရှည်မှာ ၅ ပေ ၂ လက်မဖြစ်သည်။ ၎င်းလိုဏ်သည် အနောက်မြောက်ထောင့်မှထိုင်းထွာလျှင် ၃ ပေ ၁၁ လက်မအကွာသောနေရာ၌ တည်ရှိသည်။

တောင်ဘက်ရှိစကြာ လမ်း၊ တောင်ဘက်အပြင်နံရံတွင်လည်း မြောက်ဘက်သို့မျက်နှာမူလျက် လိုဏ်ဂူငယ်လေးခု ပြုလုပ်ထားသည်။ အရှေ့ဘက်ဆုံးတွင်ရှိသော လိုဏ်ဂူမှအပ ကျန်သုံးခုသည် တရွယ်တည်းဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းလိုဏ်ဂူငယ် သုံးခုစလုံးပင် အလျား ၁ ပေ ၆ လက်မ။ အနံ ၁ ပေ ၆ လက်မရှိကြသည်။အရှေ့ဘက်ဆုံးလိုဏ်ဂူသည်အဝအကျယ် ၂ ပေ ၁ လက်မရှိသည်။ အတွင်းသို့ ၁ ပေ ၁၁ လက်မအရှည်ရှိသော နံရံပြုလုပ်ထားပြီး အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်မှ ၄ လက်မစီအတွင်းဘက်သို့ချိုးဝင်သည်။ ထိုနောက်အလျား ၂ ပေ ၂ လက်မရှိသောလိုဏ်ဂူငယ်တခုကိုထပ်ဆင့် ပေါက်လုပ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဤလိုဏ်ဂူသည် အင်္ဂလိပ်အက္ခရာ T ပုံစံကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။

ဤအဆောက်အဦသည် ပုဂံခေတ်ကြို့ပုံစံဟု ခေါ်ဆိုသင့်သည်။ ဤပုံစံများနှင့်တူညီသော သာသနိက အဆောက်အဦများကို ပုဂံ၌ အများအပြားတွေ့ရသည်။ သို့သော် ဤအဆောက်အဦသည် ပုဂံခေတ်အဆောက်အဦများကဲ့သို့ သေသပ်လှပမှုမရှိသည့်ပြင် ဆောက်လုပ်ပုံ လက်ရာမှာလည်း ညံ့ဖျင်းသည်။

အဆောက်အဦ၏ နံရံများသည် တသမတ်တည်းညီညာစွာ ဆောက်လုပ်ထားသည် မဟုတ်ပေ။ အတွင်းခန်း၏ အုတ်နံရံသည် တနေရာ၌ လေးပေ၊ တနေရာ၌လေးပေတလက်မ၊ တနေရာတွင် ငါးပေနှစ်လက်မ စသည်ဖြင့် အကွဲကွဲအပြားပြားဖြစ်နေသည်။

မုခ်ကပ်လိုဏ်ဂူကလေးများ ပေါက်လုပ်ထားရာတွင်လည်း စံနစ်တကျအကွာအဝေး တိကျစွာ ပြုလုပ်ထားသည်မဟုတ်ပေ။ မုခ်ကပ်လိုဏ်ဂူကလေးများ၏ အစီအစဉ်အနေအထားမှာလည်း စံနစ်တကျရှိသည်ဟုလည်း မဆိုသာပေ။

အနောက်ဈေးဂူသည် အရှေ့ဈေးဂူကဲ့သို့ပင် ဘာသာရေး အဆောက်အဦဖြစ်သည်။ ဤကုန်းကို တူးဖော်သောအခါ သတ္တုတမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဗုဒ္ဓဆင်းတုတော်တဆူကို တွေ့ရှိသည်။ ၎င်းဆင်းတုတော်သည် ပလောင်ပေါ်၌ လက်တော် ဘယ်တင်ညာချကာ ဘုမိဖုရားဟန်ဖြင့် စပယ်နေသော ဆင်းတုတော်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းဆင်းတုတော်သည် ပုဂံခေတ်ဦးဆင်းတုတော်များကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှု အဓွန့်အသက်များတွေ့ရသည်။

ရွှေညောင်ပင်ကုန်း။ ။ဤကုန်းသည် တောင်လုံးညိုရွာ၏ အရှေ့တောင်ယွန်းယွန်း ၅ မီလီခန့်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။တူးဖော်မှုမပြုလုပ်မီကတည်းကပင် ဤကုန်းသည် ရွှေညောင်ပင်ကုန်းဟု ခေါ်တွင်လျက်ရှိရာ တူးဖော်မှုပြီး၍ ပေါ်ထွက်လာသော အဆောက်အဦကိုလည်း ရွှေညောင်ပင်ကုန်းဟု ခေါ်တွင်လျက်ရှိသည်။

ဤအဆောက်အဦကို အပိုင်း ၃ ပိုင်းခွဲခြားနိုင်သည်။ (၁) ဆင်ဝင်ဆောင်၊ (၂) အလယ်ဆောင်နှင့် (၃) ဆောင်မကြီးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းအဆောက်အဦသည် အရှေ့ဘက်သို့မျက်နှာမူကာ ဆောက်ထားသော အဆောက်အဦဖြစ်သည်။ အရှေ့ဘက်တံခါးပေါက်မှ ဝင်လျှင် ဆင်ဝင်ဆောင်သို့ရောက်သည်။ ၎င်းတံခါးပေါက်၏အကျယ်သည် ၅ ပေ ၅ လက်မဖြစ်သည်။ ဆင်ဝင်ခန်း၏အကျယ်မှာ အလျား ၇ ပေ အနံ ၆ ပေ ၉ လက်မရှိသည်။ ၎င်းဆင်ဝင်ခန်းနှင့် အလယ်ဆောင်ခေါ် ဒုတိယခန်းမကြီးကို အကျယ် ၁ ပေခန့်ရှိသော ကျောက်ခြေနင်းခုံတန်းဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်။

၎င်းအလယ်ဆောင်သည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် အလျား ၂၁ ပေ ၁၀ လက်မ၊ အနံ ၁၂ ပေ ၉ လက်မရှိသည်။ တောင်နှင့်မြောက်တည့်တည့်တွင် ဝင်ပေါက်တပေါက်စီ ပေါက်လုပ်ထားသည်။ ၎င်းဝင်ပေါက်၏အကျယ်မှာ ၂ ပေ ၁၀ လက်မဖြစ်ပြီး အလျားမှာ ၄ ပေ ၈ လက်မဖြစ်သည်။ ၎င်းဝင်ပေါက်များတွင်လည်း အကျယ် ၁ ပေခန့်ရှိသော ကျောက်ခြေနင်းခုံများရှိသည်။ ၎င်းအလယ်ဆောင်သည် လေးထောင့်တံတိကျကျမဟုတ်ပေ။ ထောင့်ချိုးများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။

အလယ်ဆောင်မှ အတွင်းဘက်ပိုင်းသို့ ဆက်လက်ဝင်ရောက်သွားလျှင် ဆောင်မကြီးသို့ရောက်သည်။ ဆောင်မကြီး၏ အလျားသည် ၁၈ ပေ၊ ၅ လက်မရှိ၍ အနံမှာ ၁၀ ပေရှိသည်။ တောင်ဘက်မြောက်ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်မျက်နှာများတွင် လေဝင်ပေါက်များရှိသည်။ ၎င်းလေဝင်ပေါက်များ၏ အကျယ်မှာ ၅ ပေ ၇ လက်မဖြစ်သည်။ ဆောင်မကြီးမှာ ၅ ပေ ၅ လက်မရှည်လျားသော စကြာ လမ်းကလေးများ ပြုလုပ်ထားပြီး ၎င်းလေဝင်ပေါက်များထံ ကျောက်လှေခါးသုံးဆင့် တင်ဆင်ထားသည်။

၎င်းအဆောက်အဦ၏ အချို့ပုဏ္ဏားကွက်ကလေးများတွင် လိုဏ်မုခ်ကပ်ကလေးများရှိသည်။ ၎င်းလိုဏ်မုခ်ကပ်ကလေးများသည် အမြင့် ၁ ပေ ၈ လက်မခွဲရှိ၍ အကျယ် ၁ ပေ ၁ ခွဲ လက်မရှိသည်။ လိုဏ်မုခ်ကပ်ကလေး၏အထက်၌ စလစ်များတင်ဆင်ခြယ်လှယ်ထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဤအဆောက်အဦသည် ပုံစံအသွင်အပြင်မှစ၍ အနောက်ဈေးဂူ အဆောက်အဦထက် သာလွန်လှပေသည်။

ဤအဆောက်အဦသည် ပုံစံအနေအထားနှင့် မုခ်ကပ်ငယ်ကလေးများကို လေ့လာဆင်ခြင်ရခြင်းအားဖြင့် ဘာသာရေး အဆောက်အဦဟု ယုံကြည်ရပေသည်။

ခင်ဘကုန်း။ ။ဤကုန်းသည် သရေခေတ္တရာမြို့၏ တောင်ဘက်အပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ကုလားကန်ရွာ၏ အနောက်တောင်ယွန်းယွန်း ၃ မီလီခန့်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ခင်ဘကုန်း၏တောင်ဘက်ကိုက် ၁၅၀ ခန့်အကွာတွင် သရေခေတ္တရာမြို့ရှိ တည်ရှိသည်။

၎င်းကုန်းသည် အလျားပေ ၁၅၀၊ အနံပေ ၁၀၀ ခန့်ရှိသည်။ အမြင့်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်မြေမျက်နှာပြင်ထက် ၆ ပေခန့်မြင့်သည်။ ဤကုန်းကို ခရစ်ခုနှစ် ၁၉၂၆-၂၇ ခုနှစ်အတွင်း စတင်တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။ ဤကုန်းကိုတူးဖော်ရာတွင် ကျောက်ချပ်တေတချပ်၊ ပိဋကတ်တော် ကောက်နုတ်ချက်များပါသော ရွှေပေလွှာများ၊ ပျူစာများရေးထိုးထားသော ငွေဗေဗေပိဋကတ်၊ စသော ပျူယဉ်ကျေးမှုအတွက် အရေးပါအရာရောက်လှသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

ဤကုန်းကို တူးဖော်နေဆဲပွဲတွင် ခွင်ပြုထားသော ဘဏ္ဍာတော်ငွေ ကုန်ခန်းသွားသည့်အတွက် ဤနှစ်အသို့ ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ပါသည်။ အဆောက်အဦ၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများသည် ပေါ်ထွက်လာ၍ဖြစ်သော်လည်း အလုံးစုံပေါ်ထွက်သော အခါတွင်သာ ၎င်းအဆောက်အဦကို အတိုင်းအတာနှင့်တကွ အတိအကျပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိအခြေအနေအရ ၎င်းခင်ဘကုန်း အဆောက်အဦသည် လေးထောင့်အဆောက်အဦဖြစ်၍ အလယ်ဗဟိုမကျတကျတွင် ဌာပနာတိုက်ခန်းရှိသည်။ ၎င်းဌာပနာတိုက်ခန်းနှင့် အဆောက်အဦ၏ အရှေ့တောင်ထောင့်နှင့် အရှေ့မြောက်ထောင့်များသို့ အုတ်နံရံများဖြင့် ဆက်သွယ်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

- နိဂုံး။ ။၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းကို ဒုတိယအကြိမ်မြောက် တူးဖော်ခြင်းဖြင့်...
- (၁) ပိသုကာပညာရပ် လေ့လာမှုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော အဆောက်အဦများနှင့် မြို့ရိုးမြို့ဝင်ပေါက် စသည်တို့ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်း။
 - (၂) သရေခေတ္တရာခေတ် ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ ကျောက်ရုပ်များကို ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့ခြင်း။
 - (၃) အရေအတွက်အားဖြင့် ရှားပါးလှသော ပျူကျောက်စာတချပ်ကို မူလ နေရာ အတိုင်း တူးဖော်တွေ့ရှိခဲ့ခြင်း။
 - (၄) ဆင်းတုတော်များ၊ ရွှေပြားပိုင်းများ၊ သံမဏိဓမ္မေ ခရုပတ် စသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများကို အတိုက်အလျောက် တူးဖော်စုဆောင်းမိခြင်း

စသော အချက်အလက်များကို ထောက်ရှုဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် စိတ်ကျေနပ်ဘွယ်ရာ အောင်မြင်မှု ရှိကြောင်း ဆိုရပေမည်။ အလစ်အလပ် ဟာကွက်များဖြင့် ပြည့်လျက်ရှိသော ပျူယဉ်ကျေးမှုကားချပ်သည် ဤနှစ်အတွင်း တူးဖော် သုတေသနပြုလုပ်ရသော အချက်အလက်အသစ်များဖြင့် အတော်အသင့်ပြည့်စုံနိုင်မည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် အတိမ် အနက် မမှန်းသောသေးသော ပျူယဉ်ကျေးမှုသည် နှစ်ကြိမ်မျှ တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ရုံမျှနှင့် ပြည့်စုံလုံလောက်သည်ဟု မဆိုသာသေးပေ။ ရှေ့သို့ ဆက်လက်ကာ တူးဖော် သုတေသန ပြုလုပ်ရဦးမည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန
စာကြည့်တိုက်
တိုက်ပိုင်အမှတ်.....

မုံရွာခရိုင် ရင်းမာပင်မြို့နယ်မှ ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများ

မုံရွာခရိုင်၊ ရင်းမာပင်မြို့နယ် လုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မီတီ၏ ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများ တွေ့ရှိကြောင်း သတင်းပေးချက်အရ၊ မန္တလေးမြို့ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနမှ ဦးစိန်မောင်ဦးနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည်၊ ရင်းမာပင်မြို့နယ်သို့ ခရီးထွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ရင်းမာပင်မြို့နယ်၊ ဘန်ပေးမြောက်ရွာ၊ ဓေတုင်း တူးဖော်ရာမှ တပေ သုံးလက်မခန့်ရှိ သွားရာများပါသော ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း အရိုးတခုနှင့် အသွားများကို တွေ့ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းမှာ ဓေတုင်း အနက် ၁၅ တောင်ခန့်တွင် တွေ့ရှိခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ခန္ဓာဗေဒပရဂျူများနှင့် ဆက်လက်နီးနှောလေ့လာရန် လက်ခံရယူခဲ့ကြပါသည်။

ထို့နောက် ရင်းမာပင်မြို့မြောက်ဘက် (၆) မိုင်ခန့်အကွာ ပြန်လှည့် သီးကုန်းရွာသို့ ခရီးဆက်လက် ထွက်ရှိခဲ့ကြ၏။ အဆိုပါ သီးကုန်းရွာ၏ အရှေ့မြောက် ကိုက် ၃၀၀ ခန့် အကွာတွင် ၎င်း ရွာသား ဦးရဲလှဆိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်သည် တောခြံနွယ်များ ရှင်းလင်းရင်း၊ ဖုရားငုတ်တို့ ဌာပနာတိုက်တခုကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အဆိုပါ ဌာပနာတိုက်တွင်းမှ ဓါတ်တော်များ၊ ကျောက်နှင့် ကြေးဆင်းတုများ၊ ငွေနှင့် ပယင်းစေတီငယ်များ၊ စသည်တို့ တွေ့ရှိသည်ကို လေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ကြပါသည်။ ကြေးဆင်းတုများမှာ အင်းဝခေတ် နောက်ပိုင်း လက်ရာများဟု မှန်းဆရပြီး၊ ဤစေတီငယ်မှာ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးပိုင်းခန့်တွင် တည်ဆောက် ဌာပနာခဲ့သည်ဟု ယုံကြည် ယူဆရပေသည်။

သီးကုန်းရွာမှ အပြန် ခရီးတွင်၊ မုံရွာမြို့နယ်၊ မုံရွေးကြေးမုံရွာသို့ ခရီးဆက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုဒေသတဝိုက်သည် ကုန်းဘောင်ခေတ် ဦးပိုင်းမှစ၍ စည်ကားသော ရွာကြီးများ ဖြစ်သည့် အလျောက် သာသနိက အဆောက်အဦ၊ ဖုရား တန်ဆောင်း၊ ဂူကျောင်း၊ ပြဿ်များ ပေါကြွယ်လှပေသည်။

မုံရွေးမဟာဇေတဝန်ကျောင်း။ ။မုံရွေးရွာဦးတွင် တည်ရှိသော မဟာ ဇေတဝန်ကျောင်းသည် အထက် မြန်မာပြည်ရှိ ရှေးအကျဆုံး သစ်သားကျောင်းများ အနက် တခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကျောင်းကြီးကို သက္ကရာဇ် ၁၀၈၅ ခုနှစ်တွင် မုံရွေးရွာ၌ ဇွဲးမြင်သော ခုံမင်း ဦးပုက ၁၁၂၇ ခုနှစ်တွင် ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းထားဖွဲ့ခဲ့သည်။ ဦးပုသည် ပစ္စည်း ဥက္ခများစွာ ကြွယ်ဝချမ်းသာသူ ဖြစ်သည်။ ဤကျောင်းကမူလကအတွင်း အပြင် ရွှေခရု၊ စမြင်ပါ လေးထပ်၊ မုခ်လေးဆူ၊ တုရင်းမုန်ကင်း၊ လေးခါး ၄ ဆူ၊ ကျောင်းဦးဆောင်၊ ရုံးဆောင်၊ ဓနုဆောင်၊ ဝိယာဆောင်၊ ဘောဂဆောင် စသည်တို့ဖြင့် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ ဆောက်လုပ်ထားရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ၊ လည်ပေါ်သုံးဆင့်နှင့် ဆောင်မကြီးမှတပါး အခြား အဆောင်များကို မတွေ့ရတော့ပေ။ ဤကျန်ရှိသေးသော အဆောင်တွင်၊ ဥကင်တော်၊ ရာဇပလ္လင်၊ တံကဲ စသည့် သစ်သားပန်းပု လက်ရာ အချို့ကို မြင်တွေ့မှတ်သားခဲ့ပေသည်။

ဤကျောင်းတွင် ကျောင်းထိုင်ပုဂ္ဂိုလ် ခြောက်ဆက်တိုင်အောင် သီတင်းသုံးတော်မူခဲ့ကြသည်။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ (၁) ပဌမဇေတဝန် ဆရာတော် မဟာဝိစိတ္တာရာမမဟာထေရ်၊ (၂) မုံရွေးဆရာတော်ရှင်အရိယာဝံသအာဒိဋ္ဌေသီ၊ (၃) ရှင်ဝိစိတ္တမဟာထေရ်၊ (၄) ရှင်မေမေ မဟာထေရ်၊ (၅) ရှင်ကေသရဝံဇေမဟာထေရ်နှင့် ယခုလက်ရှိ သီတင်းသုံးနေတော်မူသော အရှင်ဥတ္တမဗုဒ္ဓိတို့ ဖြစ်ပေသည်။

မုံရွေး လောကမုန်ကင်းစေတီ

ဤစေတီမှာ မုံရွေးရွာ၊ မဟာဇေတဝန်ကျောင်း၏ မြောက်ဘက် အနီးတွင် တည်ရှိ၏။ မှတ်ခါးလေးမျက်နှာနှင့် လိုက်ဝှဲဖြစ်ပြီး အာပေါ်တွင် ကွမ်းတောင်ဆန်ဆန်ပေါက်ထားသောစေတီပင် ဖြစ်၏။ အဆိုပါ စေတီလိုက်ဝှဲအတွင်း နံရံများ၌ နံရံပန်းချီဆေးရေးများကို စိတ်ဝင်စားဘူးသောတွေ့ရှိရ၏။ ရေးခြယ်ထားသော အကြောင်းအရာများမှာ ဇာတ်ကြီး ဆယ်ဘွဲ့မှ၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်၊ ငိုရဇာတ်၊ စန္ဒကုမာရဇာတ်၊ ဘုရားဝတ်ဇာတ်၊ မဟာသမ္မိတဇာတ်နှင့် တေမိဇာတ် စသည်တို့ကို သရုပ်ဖော် ရေးခြယ်ထား၏။ အပေါ်ပိုင်းတွင် နှစ်ကျပ်ရှစ်ဆူဘုရား ပုံများနှင့် ပန်းခက် ပန်းနွယ်၊ ခြူးပန်း၊ ကနုတ်ပန်း စသည်များဖြင့် ခြယ်လှယ်မုမ်းမံထားသည်ကိုတွေ့ရှိရ၏။ အဆိုပါ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများကို ဓါတ်ခွဲခွဲကူး မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြပါသည်။

ဤလိုက်ဝှဲကို ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၅ ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်ကျော် (၉) ရက် အင်္ဂါနေ့တွင်စ၍ တည်ပြီး ၎င်းနှစ်နှစ်တော်လဆန်း (၅)ရက်နေ့တွင် ပြီးစီးကြောင်း ယင်း ဘုရား နံရံတွင် တွေ့ရှိသော နံရံမင်စာ စာတမ်းကို ထောက်ဆ၍ သိရှိရ၏။ လှူဒါန်းသူ ဒါယကာမှာ မောင်ရွှေဦးနှင့် မြောက်သားတော် ရှင်ပုလဲသမီး မောင်နုဖြစ်၏။

ခင်မွန်ရွာဘဇိုက်ရှိ ရှေးဟောင်းဘုရား ပုထိုးများနှင့် နံရံဆေးရေးပန်းချီ

ခင်မွန်ရွာသည် မန္တလေး-မုံရွာသွား ကားလမ်းဘေး တဘက်တချက်တွင် တည်ရှိပြီး၊ မုံရွာမြို့မှ (၁၁) မိုင်နှင့် ချောင်းဦးမြို့မှ (၃) မိုင်ခန့် အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ တွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်း ကျောက်စာများ အထောက်အထားအရ သက္ကရာဇ် ၅၀၀ ကျော် ပုဂံခေတ်မှစ၍ ပင်းယ အင်းဝ ကုန်းဘောင်ခေတ်များအထိ ထင်ရှားစည်ကား ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သော ရွာတရွာပင် ဖြစ်ကြောင်း သိရှိရ၏။ မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနမှ ဦးမြင့်အောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း မုံရွာခရိုင်၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်ရှိ အဆိုပါ ခင်မွန်ရွာ တဝိုက်သို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာရင်း တွေ့ရှိသော နံရံဆေးရေး ပန်းချီရှိ ဘုရားများနှင့် ပတ်သက်သည့် လေ့လာတွေ့ရှိချက် အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်မှတ်တမ်းတို့ကို အောက်တွင် မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ခင်မွန်ရွာ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ညောင်ရမ်းခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦးပိုင်းနှင့် နောက်ပိုင်းဆိုင်ရာနံရံပန်းချီလက်ရာများရှိသော ဖုရားများကို ဖူးမြင်တွေ့ရှိရ၍ လေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရ၏။ ယင်းတို့အနက်....

(၁) **လောကအောင်မြေဘုရား။** ။ယင်းဘုရားမှာ ခင်မွန်ရွာ၏ အရှေ့မြောက်ယွန်း မန္တလေး-မုံရွာသွားကားလမ်း အရှေ့ဘက်က တပါးသို့ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ ဂန္ဓကုဋိအတွင်း နံရံဆေးရေးကားများကို အောက်ခြေ ကြမ်းပြင်မှ အထက် ၄ ပေ၊ ၅ ပေ အကွာအမိုး ထိအောင် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ဇာတ်ကြီး ၁၀ ဘွဲ့ မှတည်၍ ခြယ်လှယ်ထားသည်။ ဆေးရေးပုံစံနစ်မှာ နံရံတဖက်တချက်ကို အလျားလိုက် အကန့် (၅)ကန့်ကြား၍၊ တကန့်တကန့်လျှင် ဇာတ်ကြီး ၁၀ ဘွဲ့ လာဇာတ်တော်ကိုတဖက်ကျစီရေးထားသည့် စံနစ်ကိုအသုံးပြုပါသည်။ ဂန္ဓကုဋိ၏ တောင်ဘက်နံရံတွင် အောက်ခြေမှစ၍ ရေသော် နေမိဇာတ်၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်၊ ရဟန္တာ ၂ ဆူရထားသော ဘုရားရှင်ရုပ်ပွားတော်များ၊ အထက်ဆုံးမျက်နှာကြက်၌ ပုဂံချုပ်များစွာ ပါသော ကြာပွင့်ကြီးဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြောက်ဘက်နံရံတွင်လည်း အောက်ခြေမှစ၍ ရေလျှင် ဝိဓူရဇာတ်နှင့် အခြားဇာတ်တော်၊ ရဟန္တာ ၂ ဆူစီ ရံထားသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များနှင့် ကြာပန်းကြီးတို့

ဖြစ်၏။ အရှေ့ဘက်နှင့် မြောက်ဘက်မုခ်ထွက်များတွင် ကြက် ၂ ကောင်ခွပ်နေပုံနှင့် သေနတ်ထမ်း၊ အမြောက်ဆွဲ ဘောင်းဘီဝတ် စစ်သားပုံများကိုတွေ့ရသည်။ ဂန္ဓကုဋိတောင်ဘက်နံရံတွင် နေမိဇာတ်ကို သရုပ်ဖော်ထားသော လက်ရေးပိုင်းဖြင့် ပြီးသည့် မင်စာတတန်းနှင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်သရုပ်ဖော် မင်စာတတန်းတို့ကို ဖတ်၍ ကူးယူနိုင်ခဲ့ပါသည်။

(၂) **ရုပ်စုံဘုရား။** ။ယင်းဘုရားသည် ခင်မွန် အနောက်ရွာ အမှတ် (၂) မူလတန်းကျောင်း မြောက်ဘက်အနီးတွင် ရှိသောပြာသာဒ် ဘုံပေါက်အတွင်းမှ ဆေးရေးများရှိသည့် ဘုရားပင်ဖြစ်သည်။ လောကအောင် မြေဘုရားကဲ့သို့ပင် ဂန္ဓကုဋိ နံရံများကို အလျားလိုက် အကန့် ၅ ကန့်ခြား၍ မြတ်စွာဘုရား ဝါဆိုစဉ် များကို အပြည့်အစုံရေးခြယ်ထားရှိပါသည်။ အထက်ပိုင်း အကန့် ၂ ကန့်တွင် မည်သည့်အရပ်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အဘယ်အကြိမ် ဝါဆိုတော်မူကြောင်း လက်ရေးပိုင်းဖြင့် မင်စာ (၄) တန်းကျစီ ရေးသားထားရှိသော်လည်း အောက်ခြေ ၂ ကန့်တွင် မူ မင်စာ (၁) တန်းကျ စီသာရေးမှတ်တားပါသည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ပုံတော်များကို ရေးခြယ်ရာ၌ တပ်ပလ္လင် ခေလျက် ရွှေသိင်္ဃာတူမျက်နှာမူနေဟန်နှင့် ကိုယ်တဝောင်း၊ ခြေဆင်းထားသော ပုံတော်များကို သာရေးခြယ်ထားပါသည်။ အနုပညာအနေဖြင့်မူ ရုပ်ပုံတော်တို့မှ ကိုယ်ခန္ဓာအပိုင်းနှင့် တပ်ပလ္လင်ခေအပိုင်းက ကြီးနေသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ပန်းချီဟန်နှင့် ရုပ်ပုံ၏ လက်ရာစာပေအရေးအသား တို့ကို ထောက်သော်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် လက်ရာဟု ခန့်မှန်းရ၍၊ အောင်မြေလောက ဆေးရေးများထက် အနီးငယ် နောက်ကျဟန်ရှိပါသည်။

(၃) **ဆူးလေကုန်း တောင်ဘက်ရှိ ဘုရားမှ နံရံဆေးရေးပန်းချီ။** ။အဆိုပါဘုရားမှာ ခင်မွန်ရွာ ဆူးလေကုန်းရပ်တောင်ဘက်၊ မုံရွာ မန္တလေးသွားကား လမ်းဘေးကပ်လျက်တည်ရှိ၏။ အတွင်းတွင် နံရံဆေးရေးပန်းချီများ အန့် ရေးခြယ်ထားရှိ၏။ ဆေးရောင်နှင့် ရုပ်ပုံလက်ရာများကို ထောက်ဆ၍ ကုန်းဘောင်ခေတ်ထက် စောသော၊ ညောင်ရမ်းခေတ်လက်ရာဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။ ရေခြယ်ထားသော စနစ်မှာ အောင်မြေလောကနှင့် ရုပ်စုံဘုရားအတွင်းရှိ စံနစ်မျိုးဖြစ်သော်လည်း ဆေးရောင်များမှာ မူအတန်ငယ်ညှိမှိုင်းပါသည်။ အထူးသဖြင့် အနီရောင်ကို အသုံးများ၏။ အရုပ်များမှာမည်သည့်အဘယ်များနှင့် သက်ဆိုင်ကြောင်း လေ့လာရန် စာတန်းများမတွေ့ရှိရသဖြင့် မသိသာချေ။ သို့သော် အရုပ်တိုင်း၏ မျက်စေ့များရှိ မျက်နှာအိမ်သည် အောက်စိုက်နေပုံကိုသာ ရေးထားကြောင်း တွေ့ရသဖြင့် ရသအနေဖြင့် မူးဒ်ဩနေသည့် သဒဘာတခုတည်းကိုသာ ဖော်ပြထားရှိပါသည်။ ယင်းသည်ပင်လျှင် အင်းဝခေတ် အငွေ့အသက်များ ကြောင့်လောဟု တွေးတောဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားဆင်ယင်ထုံးစံပုံနှင့် ဟန်အမူအရာများကို ထောက်သော် ခင်မွန်ရွာ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဆေးရေးပန်းချီများအနက် ရှေးအကျဆုံး ဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။

ပတ်ချောင်းခံတပ်

ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ရွှေဘိုခရိုင်၊ဝက်လက်မြို့နယ်၊ဟန်လင်းကြီး မြို့ဟောင်း တူးဖော်မှု သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များကို တာဝန်ယူသောသုတေသန ဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်သည်တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်စဉ် ဟန်လင်းကြီး မြို့ဟောင်းမှ ၁၅ မိုင်ခန့် အကွာ ရောဝတီမြစ်အနောက်ဘက်ကမ်း၊ ပတ်ချောင်းရွာ တောင်ဘက်တမိုင်ခန့်ရှိ၊ ပတ်ချောင်း ခံတပ်ဟောင်းကြီးကိုသွားရောက်စစ်ဆေးလေ့လာကြည့်ရှုမှတ်သား ခဲ့ပါသည်။

ရှေးဟောင်းခံတပ်များသည်၊ လူမျိုးနှင့်တိုင်းပြည်အတွက် အဓိက ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာများပင်ဖြစ်ချေသည်။ တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုး မကွယ်ပျောက်စေရန်နှင့် လူမျိုး၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် လွတ်လပ်ရေး ထိန်းသိမ်းထားရှိမှုအတွက် ခံမြို့များနှင့် ခံတပ်များကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်တွင် ရှေးခေတ် ပျူလူမျိုးများမှ အစပြုပြီး၊ မြို့ပြတည်ထောင်ကာမြို့ရိုး၊ မြို့ပေါက်၊ မြို့တံခါးများ အဆင့်ခံတည်ဆောက်ခဲ့ကြ၏။ အနောက်ရထားမင်းစောခေတ်တွင်လည်း ခံမြို့ပေါင်း ၃၂ မြို့တည်ဆောက်ခဲ့ကြောင်း၊ မဟာရာဇဝင်ကြီးများတွင် အဆိုအမိန့်လာရှိ၏။ ကုန်းဘောင်ခေတ်နယ်ချဲ့မြို့တည်များ၏ ရန်ကို ခုခံကာကွယ်နိုင်ရန် သရက်ခရိုင် မင်းလှခံတပ်၊မကွေးခရိုင် ကွေချောင်းခံတပ်၊မန္တလေးမြို့အနီးတွင် အင်းဝဆင်ကျုံး၊ သခဲပြတန်းနှင့် စစ်ကိုင်းခံတပ်များ စသည်တို့ကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြ၏။

ပတ်ချောင်းခံတပ်မှာ ပုဂံခေတ်နှင့် ကုန်းဘောင်ခေတ်အကူး အင်းဝခေတ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ဟန်ရှိ၏ ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်ကြီး ဒုတိယ အုပ်စာမျက်နှာ ၅၂ တွင် အောက်ပါအတိုင်း လာရှိသည်ကို ထောက်ဆ၍ သိရ၏။

သက္ကရာဇ် ၇၈၇ ခုနှစ် (ခုနှစ်ရ၇၅၈ဆယ်ခုနှစ်ခုနှစ်)နှစ်တော်လတွင် ကလေးကျေးတောင်ညှိ နန်းတက်သည်။ တပေါင်းလမိုးညှင်းမင်းတရားရေးအားကြည်းအား မိုးညှင်းကချီတော်မူလာသည်။ ကလေးကျေးတောင်ညှိလည်း ပုခန်းတရဖျားကို မင်းသမီး ရှင်စောပုကိုပေး၍ အဝမြို့က ခံရသည်။ တောင်ငူစောလူးသင်္ခယာ၊ တောင်တွင်းသီဟပတေ့၊ ဘယကာမင်္ဂ၊ ရာဇသင်္ကြံ တို့ကိုလည်း ဆုလာတ်များစွာ ပေး၍ ခံရသည်။ အုန်းပေါင် လယ်သဘွားကိုလည်း လက်ဆောင်လက်နက်များပေး၍ ခံရသည်။ အဝမြို့ အရှေ့ဘက် တပ်ကြီးကတိုက်ဆင် (၈၀) ရှစ်ဆယ်။ မြင်း (၂,၀၀၀)နှစ်ထောင်။ စစ်သည်သူရဲ (၂,၀၀၀၀) နှစ်သောင်းနှင့်ခံရသည်။ သရေစည်သူ၊ သရေပညာဘယ ကျော်ထင်တို့ကိုလည်း တိုက်လေ့ (၂၀၀) နှစ်ရာ။ ဗိုလ်ချေ (၂၀,၀၀၀) နှစ်သောင်းနှင့် သစ်ဆိမ့်အရပ်က ဆီးကြို၍ ခံရသည်။

မိုးညှင်းမင်းတရားသားတော် မိုးရွှေစား၊ ဝန်းသိုစားတို့လည်း အဝကလာသည့် လေ့တပ်ကို တွေ့လျှင် ရွပ်ရွပ်ချီချီလုပ်ကြံလေ၍ အဝက လေ့တပ်ပျက်၏။ လေ့ (၈၀) ရှစ်ဆယ်။ လူ (၂၀,၀၀၀) နှစ်သောင်းကျော်ခန့်ရလေ၏။ သစ်ဆိမ့်တွင်ခံသော တပ်ပျက်၍ ပြန်လာလျှင် ရဲမက်ဗိုလ်ပါလောင်းစွက်၍ ဘယကျော်ထင်၊ နန္ဒသင်္ကြံ ၊စုက္ကတေး၊ သရေစည်သူတို့ လေးတပ်ကို တိုက်လေ့ (၃၀၀) သုံးရာ၊ စစ်သူရဲ (၃၀,၀၀၀) သုံးသောင်းနှင့် ဝက်ချက်က ဆီးကြို၍ ခံပြန်ရသည်။

မိုးရွှေစား၊ ဝန်းသိုစားကိုလည်း ခမည်းတော် ကြည်းကြောင်း ချီတော်မူသည့် မရောက်လာသည့်နှင့် ဆယ်ရက်ခန့် သစ်ဆိမ့်တွင်၌ နေတော်မူသည်။ ခမည်းတော်ရောက်လျှင် မူးမက်ဗိုလ်တို့ကို ငါးပတ်ချောင်းအရပ်တွင် သစ္စာတော်ပေးပြီးလျှင် ရေအား ကြည်းအား ချီတော်မူ၍ ဝက်ချက်တွင် ခံသောလေ့တပ်ကို တိုက်တော်မူသည်၊ ပျက်ပြန်ချေ၏။ တိုက်လေ့တရာ၊ လူတထောင်ကျော် ရတော်မူပြန်၏။ ယမ်းကမူ ရေဝန်းတွင် နေတော်မူပြန်၏ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေသည်။

အထက်ပါ ကောက်နုတ်ချက်များအရ ပတ်ချောင်းခံတပ်ကြီးမှာ အင်းဝခေတ် မိုးညှင်းမင်းတရားက အင်းဝမင်းကလေး ကျေးတောင်ညှိကို သစ်ဆိမ့်ကြီးတိုက်ပွဲ၌ အောင်ပွဲ ရလိုက်ပြီးနောက် ရွှေဆက်လက် မချီထက်သေးမီ ပတ်ချောင်းအရပ်၌ တပ်ချရပ်နား၍ တပ်မှူး ဗိုလ်မှူးတို့ကို သစ္စာပေးခဲ့ကြောင်းထင်ရှားပါသည်။ ယင်းကိုအထောက်အကူပြုသော အချက်မှာ ခံတပ်ကြီး၏တောင်ဘက်ကပ်လျက် တောင်ပူစာပေါ်ရှိ မိုးညှင်း မင်းတရား ကောင်းမှုတော် သစ္စာရတုတရားပင် ဖြစ်ပေသည်။

အင်းဝခေတ်မိုးညှင်းမင်းတရား (သက္ကရာဇ် ၇၈၈—၈၀၀)တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသော ငါးပတ်ချောင်းခံတပ်ကြီးမှာ ယခုအခါ မြစ်ကြောင်း ပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်၍၊ ရောဝတီမြစ်မနှင့် နှစ်မိုင်ခန့်မျှ ကွာအေးစွာ တည်ရှိသော သဲသောင်ပြင် ကျွန်းကြီးခြားလျက် မူလမြစ်ကမ်း နဖူးပေါ်တွင်ရှိ ပေ ၂၀၀ ခန့်မြင့်သည့် တောင်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားပေသည်။ ခံတပ်အရှေ့ဘက် အုတ်တံတိုင်း သက်သက်ကပင် လက်ရှိအခြေအနေအတိုင်း ပေ ၂၀ ကျော် မြင့်မားပါသေးသည်။ အမြင့်ပေ ၈၈ပေါင်း ၂၂၀ ကျော် အထက်မှစီး၍ ကြည့်လျှင် ရောဝတီမြစ် ကြောင်းကို ကောင်းစွာ ရှုနိုင်ပေသည်။ မြစ်အကွေ့တွင် တည်ဆောက်ထားသောကြောင့်လည်း အကြွေအညှာ အရပ်တို့မှ ချီတက်လာသော လှေဘပ်များကို ကောင်းစွာ ဆီးကြိုခံ တိုက်ခိုက်နိုင်မည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ခံတပ်ကြီးမှာ မြစ်ဘက်ကိုလှည့်ထား၍ အရှေ့မျက်နှာ ပြုဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ပန္နက်ပုံစံမှာ စတုဂံဖြစ်၍ အရှေ့အနောက် ရွေ့လျား၏ စုစုပေါင်းပေ ၂၇၀ နီးပါးနှင့် တောင်မြောက်အနံ ၈၈ပေါင်း ၂၁၇ ပေရှိပါသည်။ အရှေ့ဘက်နံရံ အစွန်းမှ အနောက်ဘက်သို့ ပေ ၁၅၀ အကွာနှင့် အနောက်ဘက်မှ အရှေ့ဘက်သို့ ပေ ၁၂၀ အကွာတွင် တောင်မြောက် ကန်ထားသော အုတ်ရိုးတခုရှိ၏။ အုတ်ရိုး ၏ အနောက်ဘက် ကပ်လျက် တွင် အတွင်းခန်းတခုကို အနောက်အုတ်ရိုးမှ ၅၅ ပေအကွာတွင် ရှိတည်ဆောက်ထားပါသည်။ ယင်းအခန်းငယ်မှာ အလျား ၅၂ ပေ နှင့် အနံ ၄၇ ပေ အသီးသီးရှိပါသည်။ လက်ရှိ အမြင့်မှာ ၁၃ ပေ ၃လက်မဖြစ်၏။ ခံတပ်အရှေ့ ရင်ပြင်၏ တောင်ဘက်နံရံကို မေါက်လျက် ၁၇ ပေ အကျယ် ရှိလေ့ခါးတခု၊ အရှေ့ဘက် အုတ်ရိုးကို မေါက်လျက်၎င်း၊ အနောက်ဘက်အုတ်ရိုးကို မေါက်လျက်၎င်း၊ ၁၇ ပေအကျယ် အသီးသီးရှိ လှေခါး ၂ ခု အသီးသီးတပ်ဆင်ထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ အရှေ့ရင်ပြင် မြောက်ဘက်တွင် အုတ်ရိုးကို မေါက်၍ လှေခါးတပ်ဆင်ထားရန် သင့်သော်လည်း တပ်ဆင်ထားကြောင်း မတွေ့ရှိရသည်မှာ ထူးခြားပါသည်။

ခံတပ်ကြီး၏ အုတ်ရိုးလေးဘက်စလုံးတွင်မူလက တံတိုင်းများ (၀၁) သူရဲခိုများ ရှိခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားတွေ့ရသော်လည်း၊ အနီးအပါးရှိ ဘုရားပုထိုးများ ပြိုပျက်သည့်အခါတိုင်း လွယ်လင့်တကူ သူရဲခိုများကိုဖျက်၍ အုတ်ခဲများသယ်ယူအသုံးပြုသောကြောင့် ယခုအခါ သူရဲခိုများ မကျန်ရှိတော့ပါ။ အရှေ့မြောက်ထောင့် တနေရာတွင်သာ သစ်မြစ်များကထိန်းထားသည့် သူရဲခိုအစွန်းတခုသာ ကျန်ရှိပါတော့သည်။

ခံတပ်ကြီး၏ အရှေ့ဘက်ရင်ပြင်သည် တချိန်တည်းနှင့် စစ်သည်တော် ၅၀၀ ခန့် စုဝေးနိုင်အောင် ကျယ်ပြန့်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိပါသည်။ ခံတပ်ကြီးကိုအရှေ့ရင်ပြင်နှင့် အနောက်အတွင်းပိုင်း အကန့်ခြား၍ အုတ်တံတိုင်းဖြင့်ကာရံထားရာ ယင်းအုတ်တံတိုင်းတွင် အချို့နေရာများ၌ အုတ်ကွက်များဖော်၍ ခမ်းနားစွာ ပြုလုပ်ထားကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေအရ အကန့်ခြားအုတ်တံတိုင်းမှာ အမြင့် ၇ ပေ၊ ၅ လက်မထိအောင် ကျန်ရှိနေသေး၍ ထုမှာမူကား တပေရှိပါသည်။ အကန့်ခြားအုတ်တံတိုင်းတွင် အလျား ၁ ပေ၊ ၃ လက်မ အနံ ၇ လက်မခွဲ၊ ထု ၂ လက်မအရွယ်ရှိ အုတ်များကိုသုံး၍ ၎င်းခံတပ်လေးမျက်နှာရှိ အုတ်တံတိုင်းများတွင် အလျား ၁ ပေ၊ ၃ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထု ၂ လက်မအရွယ်ရှိ အုတ်များကို၎င်း သုံးစွဲဆောက်လုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ခံတပ်ကြီး အရှေ့ဘက်အနောက်ဘက်နှင့် တောင်ဘက်တို့တွင် အုတ်တံတိုင်းများကို မေါက်တွင်းလျက်တပ်ဆင်ပြုလုပ်ထားသော လှေခါးများမှာ လှေခါးထပ်မံမှုရှိကြောင်း မသိသာနိုင်အောင် မြို့ပျက်လျက်ရှိ၏။ သို့သော် အရှေ့ဘက်နှင့်တောင်ဘက် အုတ်တံတိုင်းကြီးတို့၏ အပြင်မျက်နှာပြင်တွင် တပေပတ်လည်အသီးသီးရှိ အုတ်ကွက်များအတန်းလိုက်ဖော်လျက် လိုက်မုခ်ငယ်များပြုလုပ်ထားသည်ကို အလှအပအဆင် တန်ဆာအဖြစ်တွေ့ရှိရပါသည်။ ဤသို့လိုက်မုခ်များ ပြုလုပ်ထားသည့်အတွက်ကြောင့် အလားတူပြုလုပ်လေ့ရှိသော ရှေးဟောင်းဘုရားတံတိုင်းများကို ပြေး၍မြင်စရာအကြောင်းရှိပါသည်။ သို့သော် ဤအဆောက်အဦကို ရှင်းလင်းရာ၌၎င်း အဆောက်အဦကြီး၏ အတွင်းခန်းကို စမ်းသပ် တူးဖော်ရာ၌၎င်း၊ ရှေးဟောင်း သာသနိကဗုဒ္ဓည်းတစုံတရာမျှ မရရှိခဲ့ချေ။ ရာဇဝင်အထောက်အထားများနှင့် စမ်းသပ်တူးဖော်လေ့လာ တွေ့ရှိချက်အရ စစ်အတွင်း မိုးညှင်းမင်းတရားကြီး ခေတ္တစံမြန်းသွားဟန်ရှိသော အဆောက်အဦ (၀၁) ယာယီစံနန်းတော်၊ တနည်းအားဖြင့် စစ်အတွင်း ရန်သူများ ချောင်းမြောင်း လုပ်ကြံခြင်းတေးမှ ကင်းဝေးအောင် ခံတပ်သဘွယ်အသုံးပြုစံမြန်းသွားသည့် ခံတပ်ဟောင်းကြီးဟူ၍ ယာယီအားဖြင့် မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပြီး ပိုမိုတိကျနိုင်လှသော အထောက်အထားများကို ဆက်လက်စူးစမ်းရှာဖွေရပေဦးမည်။

မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်း

မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းသို့ မန္တလေးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ဦးစိန်မောင်ဦး နှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် ၁၉၆၄ ခု၊ စက်တင်ဘာလတွင်း၌ တကြိမ်၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဇူလိုင်လတွင်း၌၊ ဦးမြင့်အောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည်တကြိမ်၊ ကွင်းဆင်းလေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဦးမြင့်အောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များ ကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ် ရုံးအဖွဲ့သားများ သာမက၊ မန္တလေး ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံတက္ကသိုလ်မှ ကထိက ဦးမောင်မောင်တင် နှင့် ဘူမိဗေဒကထိက ဒေါက်တာ မော့နွဲ့နှင့် ဇနီးတို့လည်း လိုက်ပါကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အထက်ဖော်ပြပါ ဦးစိန်မောင်ဦးနှင့် အဖွဲ့ဝင်များကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ် မှတ်သားသွယ်ရာတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းသည် ကျောက်အုတ်မြို့၏ အရှေ့တောင်ယွန်း ၄ မိုင်ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ ယင်းမြို့ဟောင်းတွင် မြို့ရိုးဟောင်းနှင့် ရှေးဟောင်း စေတီပုထိုးများကို တွေ့မြင်နိုင်၏။ ရှေးဟောင်းစေတီပုထိုးများဖြစ်သည့် လက်သယ်ဘုရား၊ ချမ်းသာရဘုရား၊ နန်းဦးဘုရား၊ လေးမျက်နှာဘုရားနှင့် ရွှေဥမင်စေတီစသည်တို့ဖြစ်ရာ၊ ၎င်းတို့အနက် စိတ်ဝင်စားဘွယ်ရာ ကောင်းသော စေတီမှာ ရွှေဥမင်စေတီနှင့် ၎င်းရှိ ပန်းချီလက်ရာတို့ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ရွှေဥမင်စေတီနှင့်တည်နေရာ။ ။ဤစေတီသည် မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်း အတွင်း၌ တည်ရှိသော စေတီမဟုတ်ပေ။ မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းအနီး ကုလားကျောင်းရွာ၏ အရှေ့တောင်ဘက် ၅ ဖါလုံခန့် အကွာ တောင်ကုန်းကလေး၏ မြောက်ဘက်ဆင်ခြေလျှောတွင်တည်ရှိ၏။

စေတီ၏ပုံသဏ္ဌာန်။ ။အပြင်မှနေ၍ ကြည့်လျှင် ညောင်ဦး၊ ချောက်ဖလ၊ အရပ်ရှိကျောက်ကူးဥမင်နှင့်တူ၏။ စတုဂံပုံသဏ္ဌာန်ဖြစ်ပြီး တောင်နံရံကို ထွင်းဖောက်ကာ အုတ်ကျောက်တို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ ကျောက်ကူးဥမင်တွင် လိုဏ်တပေါက်သာရှိသော်လည်း၊ ဤ ရွှေဥမင်အဆောက်အဦတွင်မူ အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာမူသော လိုဏ်ပေါက် (၅)ခုရှိပြီး၊ တောင်ဘက် မျက်နှာတွင် လိုဏ်ပေါက်တခုနှင့်အားလုံး လိုဏ်ပေါက် (၆)ခုရှိ၏။ ပုံစံအားဖြင့် စစ်ကိုင်းတောင်မျိုးရှိ လောကမှန်ကင်းလိုဏ်ကုနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသည်။ သို့သော် လောကမှန်ကင်းလိုဏ်ကု မှာ နှစ်ထပ်ဖြစ်ပြီး ဤရွှေဥမင်မှာ တထပ်တည်းသာဖြစ်ပေသည်။

စေတီ၏သမိုင်းနောက်ခံ။ ။ဤစေတီ၏ အကြောင်းအရာအတ္ထုပ္ပတ္တိသည် တိမ်မြုပ်လျက်ရှိသည်။ ဤလိုဏ်ကုကို မြင်စိုင်းမြို့သို့ တရပ်စပ်တင်ချီတက်လာသော ၆၆၂ ခုနှစ်တွင် တရပ်တို့တည်ဆောက်သွားသည်ဟု သိရသည်။ သို့သော် အပြင်ဘက်ရှိ အုတ်အဆောက်အဦမှာ ခေတ်အဆက်ဆက် ကုသိုလ်ရှင်များ ပြုပြင်လာခဲ့ကြပုံရသည်။

စေတီအတွင်းရှိနံရံဆေးရေးများ။ ။အချို့လိုဏ်ပေါက်နံရံနှင့် မျက်နှာကျက်များတွင်၎င်း၊ အရှေ့အနောက် မေါက်လှံထားသောကြော့ လမ်း၏ နံရံအချို့အစိတ်အပိုင်းများတွင်၎င်း၊ ပန်းချီဆေးရေးများကိုတွေ့နိုင်ပေသည်။ သို့သော် အများအားဖြင့် မွေးမှိုန်ပျက်ပြယ်လျက်ရှိသည်။

ရေးဆွဲထားသော ပန်းချီများမှာ အင်းဝခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်များတွင် တွေ့ရသော ဇာတ်တော်များမှ ကောက်နုတ်ရေးဆွဲချက် မဟုတ်ပေ၊ လိုဏ်ပေါက်နံရံ ပတ်လည်တွင် စက်ဝိုင်းပုံများ ထိစပ်ရေးဆွဲထားပြီး၊ ၎င်းစက်ဝိုင်းအတွင်း၌ အရုပ်များရေးဆွဲထားသည်။ ယင်းအရုပ်များမှာ မိန်းမရုပ်၊ ငှက်ရုပ်၊ ဒေါင်းရုပ်၊မြင်းရုပ်၊သမင်ရုပ်၊ဆင်ရုပ်နှင့် ပဉ္စရူပရုပ် စသည်တို့ကို ရေးဆွဲထား၏။အချို့နေရာများတွင် ဇိတ်ကူး ယဉ်ကာ ရေးဆွဲထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ပုံစံပြရလျှင် မြင်းခေါင်းလည်ဆံဖွားတွင် အတောင်တင်ကာ ငှက်အမြီးပါသော အမည်မပေါ်ပြ နိုင်သည့်သတ္တဝါများ၊ လည်ဆံရှေ့ အမောက်ဖျားနှင့် ခြေလေးချောင်း သတ္တဝါများ၊ ရေးဆွဲထားသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

အတွင်းနံရံ အချို့နေရာများတွင် အထက်ဆုံး၌ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားပုံစံများ၊ ၎င်းအောက်မှ ငှက်တိရစ္ဆာန်များ၊ မိန်းမရုပ်များကိုတွေ့ရပါသည်။ အချို့နေရာများတွင် ဘိလူးရုပ်နှင့် တူသော အရုပ်များကိုလည်း တွေ့ရ၏။

ဆေးရောင်များ။ ။အသုံးပြုသော ဆေးရောင်များမှာ၊ (၁) ဟင်္သာပြဒါးအနီရောင်၊ (၂) အညိုရောင်၊(၃) မြေဝါရောင်၊(၄)အနက် နှင့် (၅)အပြာရောင်စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဟင်္သာပြဒါး အနီရောင်မှာ အနည်းငယ်သာ တွေ့ရသည်။ အညိုရောင်၊ မြေဝါရောင်နှင့် အနက်ရောင်များ ဖုံးလွှမ်းနေသဖြင့် တောက်ပြောင်သော အနီရောင်သည် မပွင့်လင်းနိုင်တော့ဘဲ ပန်းချီ ဆေးရေးများသည် မှိုင်းညိုသော အသွင်ဆောင်လျက်ရှိပေသည်။

ပန်းချီဆေးရေးများ ရေးဆွဲရာတွင် အသုံးပြုထားသော အရောင်များသည် မှိုင်းညိုသော အရောင်များ ဖြစ်သဖြင့် ရှေးကျဟောင်းမြင်းသော အသွင်ကိုဆောင်လျက်ရှိသည်။ အတွင်းရှိဆေးရေးများမှာ မိန်းမရုပ်များကို လေ့လာပါက ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးစံမှသည် ပုဂံခေတ်ဖက်သို့ပိုမိုနီးစပ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ပန်းချီလက်ရာများအနေအထားဖြင့် ပုဂံခေတ် ပန်းချီများကဲ့သို့ မနုမယဉ်လှဘဲ ကြမ်းတမ်းလှပေသည်။ မြင်စိုင်းပြည် တည်ထောင်ဦးကပင် ပုဂံနှင့်ဆက်သွယ်လျက်ရှိကြောင်း ရာဇဝင်အရသိခဲ့ရရာ၊ ပုဂံခေတ် ပန်းချီပညာသည်များ မြင်စိုင်းသို့ရောက်မည်မှာ ယုံမှားဘွယ်ရာမရှိပေ။

မြင်းစိုင်းမြို့ရိုးနှင့်မြို့ကွက်များလေ့လာတွေ့ရှိချက်။ ။ဦးမြင့်အောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များ မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းသို့ သွားရောက်လေ့လာစဉ် တွေ့ရှိသည့်စိတ်ဝင်စားဘွယ်ရာ အချက်အလက်တို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းမှာ မြို့ကွက် ၃ ခုမျှ ရှိပြီး မြို့ရိုးများမှာ တခုနှင့် တခု ဆက်လျက် တည်ရှိနေကြပါသည်။ မြို့၏ ရေိယာမှာ ၀°၆ စတုရန်းမိုင်ခန့်မျှ ရှိပြီး တောင်မြောက်တန်းလျက်ရှိ၏။ မြို့ကွက်များမှာ တောင် မြောက်တန်းလျက် ရှိကြစေကာမူ မြို့ရိုးတခုနှင့်တခု သီးခြား ကင်းလွတ်တည်ရှိနေကြခြင်း မဟုတ်ဘဲ မြောက်အစွန်ဆုံးကျသော မြို့ကွက်မှ အနောက်နှင့် /တောင် မြို့ရိုး နှစ်သွယ်ကို အလယ်ကျသော မြို့ကွက်က ငုံ့၍ ဆောက်လုပ်ထားပြီး၊ တဖန် တောင် အစွန်ဆုံးကျသော မြို့ကွက်မှ မြောက်ဘက်မြို့ရိုးမှာလည်း၊ အလယ် မြို့ကွက်နှင့် ပေါင်းစပ်ထားပုံတွေ့ရှိရပါသည်။ (ပူးတွဲပါ မြေပုံကို ကြည့်ပါ) ခရီးတွင် အတူလိုက်ပါသော ဘူမိဗေဒပညာရှင်လည်းဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်ခေတ်သမိုင်းကို စနစ်တကျလေ့လာမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သူ တဦးလည်း ဖြစ်သော ဒေါက်တာမော့ရစ်၏ လေ့လာချက်အရ မြောက်ဘက်မြို့ကွက်သည် ဇေးအကျဆုံးဖြစ်၍၊ အခြားအလယ်နှင့် တောင်ဘက် မြို့ကွက်များထက် မည်မျှရှေးကျကြောင်း သိရှိရန် လိုအပ်လှပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ မြို့ရိုးများ ဖြတ်သန်းကြရာ အချက်အချာ နေရာများကို တူးဖော် စူးစမ်းရန် လိုအပ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။ ဒေါက်တာမော့ရစ်က ဆက်လက် ဆိုထားသည်မှာ မြောက်ဘက်မြို့ကွက်သည် အလယ်နှင့် တောင်ဘက် မြို့ကွက်များ၏ အနောက်ကျိုးများကဲ့သို့ သင်းတူးတွေးမြောင်းမှ ရေကို အသုံးပြုခဲ့ဟန် မတူကြောင်းဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သင်းတူး တူးမြောင်း မဖောက်လုပ်မီကပင် မြောက်ဘက်မြို့ကွက်သည် ရှိနှင့်ပြီး ဖြစ်ဟန်တူ၏။

ဒေါက်တာမော့ရစ်၏ လေ့လာချက်အပြင် ကိုယ်တိုင်ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့သဖြင့်သိရှိရသည်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ဆည်မှ လာလမ်းအတိုင်း ရောက်ရှိခဲ့သော ရှမ်းရွာကြီးမှ ရွှေသို့ အနည်းငယ် ဆက်လျှောက်၍ ဦးစွာတွေ့ရသည့် မြောက်မြို့ကွက်မှ တောင်မြောက်တန်းလျက် တည်ဆောက်ထားသော အနောက်မြို့ရိုးအတိုင်း အနောက်မြောက်ထောင့်အထိ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးသောအခါ၊ လက်ရှိ မြို့ရိုးသည် မြေပြင်မှ အထက်သို့ ၅ ပေခန့်မျှ ကျန်ရှိနေကြောင်းတွေ့ရ၏။ သို့သော် အနောက်မြောက်ထောင့် နေရာသည် ၁၁ ပေခန့် မြင့်နေသေးခြင်းမှာ ခြွင်းချက်ပမာဖြစ်၏။ မြို့ရိုးမှ အတွင်းဘက်သို့မဟုတ် အရှေ့ဘက်သို့ ဆင်ခြေလျှောနိမ့်ဆင်းသွားသည်မှာ ပေ ၁၂၀ ကျော်မျှ ရှိပါသည်။ မြို့ရိုးတွင် လှည်းလမ်းကြောင်းများ ဖြတ်သန်းထားသည်ကို တွေ့ရခြင်းသော်လည်း၊ မူလအုတ်လွှာများကို ရေတုတ်တိုင်းထွာ ကြည့်နိုင်အောင် အခြေအနေမရှိတော့ကြောင်းတွေ့ရသည်။ မြို့တည်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်သည် နုံးမြေဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၍ နေရာအနှံ့တွင်ရေခွဲများ ကျောက်စရစ်ခဲများတွေ့ရ၏။ အဆိုပါမြေများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်မှ မိုးနှင့် တောင်ကျရေများက တိုက်စားယူဆောင်ခဲ့ကြဟန်တူ၏။

မြောက်ဘက်မြို့ကွက်ရာကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုပြီးလျှင်၊ အလယ်မြို့ကွက်ရာဘက်သို့ ဆက်လက်ကြည့်ရှု လေ့လာပါသည်။ ထို့နောက်အလယ်မြို့ကွက်၏ မြောက်နှင့် တောင် မြို့ရိုး ၂ ခုကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ယင်းတို့အနက် မြောက်ဘက် လှည်းလမ်းဖြတ်သန်းရာ အပိုင်းကို လေ့လာသောအခါ၊ မြို့ရိုးမှ အုတ်လွှာများ စီထားပုံတို့မှာ ညီညာကြောင်းတွေ့ရ၏။ သို့သော် အုတ်တို့ကို မီးဖုတ်ရာ၌မူ အတွင်းသားများ ကျက်အောင်မဖုတ်သဖြင့် အတွင်းပိုင်း၌ အဖွဲ့မပါရှိနေကြသော ရေခွဲများပင် မီးလောင်ထားခြင်း မရှိကြရသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ အသုံးပြုသော အုတ်များမှာ ကြီးမားကြသော်လည်း၊ အလျား အနံတို့ကို တိုင်းထွာနိုင်အောင် အခြေအနေမရှိကြချေ။ မြို့ရိုးကို အတွင်းဘက်မှ ခြေ၌၍ ကြံ့ခိုင်မှု ပြုလုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ အလယ်မြို့ကွက်၏ တောင်ဘက်မြို့ရိုးသည် ၁၀ ပေခန့်မြင့်သေး၏။ အလယ် မြို့ကွက်၏ အရှေ့ဘက်အပိုင်းတွင် နန်းဦးဘုရားကိုတွေ့ရ၏။ အဆိုပါ ဘုရား၏ ဥာဏ်တော်မှာ အတော်မြင့်မား၍ ယခု ရုပ်လုံးမပေါ်အောင် ပြိုပျက်လျက်ရှိပေပြီ။ သို့သော် အတွင်းပိုင်း၌ စေတီတဆူကို ထပ်မံ ငုံ့ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့မြင်ခဲ့ကြရ ပါသည်။ စေတီမှာ မြို့နှင့် ခေတ်ပြိုင် ဖြစ်ဟန်တူသည်။

အလယ်မြို့ကွက်ကို ဖြတ်သန်းလိုက်သောအခါ အလယ်မြို့ကွက်၏ တောင်ဘက်မြို့ရိုးကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ အဆိုပါ မြို့ရိုးမှာလည်း ၎င်းမြို့ကွက် မြောက် မြို့ရိုးနှင့် တည်ဆောက်ပုံ မခြားနားလှချေ။ မြို့ရိုးနှင့်ကပ်လျက် တောင်ဘက်တွင် ကောင်းကင်မြေတိုင်း ဓါတ်ပုံများ၌ မဲနက်နက်ပေါ်လွင်နေသော ကျုံးဟောင်းကို ပေ ၅၀ ခန့်မျှ ကျယ်ဝန်းအောင် ပြုလုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ကျုံးကို ဖြတ်လိုက် သောအခါတောင်ဘက် မြို့ကွက်၏ အရှေ့ဘက် မြို့ရိုးကို ရောက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ မြို့ရိုးမှာလည်း မြောက် အစွန်ဆုံး မြို့ကွက်မှ မြို့ရိုးများ သဖွယ်အမြင့် ၅ ပေခန့်မျှသာ ကျန်ရှိပါတော့သည်။

ယင်းသို့ အထက်ပါအတိုင်း ကွင်းဆင်းလေ့လာရာတွင် မြို့ကွက်တခုနှင့်တခု ဖြတ်သန်းကြရာ နေရာများကို ဦးစားပေးကြည့်ရှု လေ့လာပါ သည်။ သို့သော် အတိအကျဖြတ်သန်းထားကြပုံကို လက်ရှိအခြေအနေတွင် များစွာမထင်ရှားသဖြင့် သာမန်ကွင်းဆင်းရုံမျှဖြင့်မသိသာနိုင်ချေ။ သို့သော် ဤဖြတ်သန်းရာများကိုပင် ဦးစားပေး တူးဖော်ပါက မည်သည့်မြို့ရိုးကို ဦးစွာတည်ဆောက်ကြောင်း သိနိုင်မည်ဖြစ်ရကား။ မြို့ကွက် များ၏ ခုနစ်သက္ကရာဇ်ကို ခန့်မှန်းရယူနိုင်သွယ်ရာရှိပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေအရ အလယ်မြို့ကွက်ကို ဦးစားပေး တည်ဆောက် ထားကြောင်း ထင်ရှားသည်မှာ ၎င်းမြို့ကွက်မှ မြို့ရိုးများမှာ အပေါ်လွင်ဆုံး၊ အမြင့်မားဆုံး ကျန်ရှိနေကြခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြို့ကွက်သုံးကွက်နေရာ များမှ စုဆောင်းရယူခဲ့သော အိုးခြမ်းကဲ့များတွင်လည်း မြောက်နှင့်တောင် မြို့ကွက်များမှ အိုးခြမ်းကဲ့တို့မှာ အရွယ်အစား သေးငယ်ကြ၍ ပုံပန်းမဖော် သာအောင် ရှိကြသော်လည်း၊ အလယ်မြို့ကွက်မှ အိုးခြမ်းကဲ့တို့မှာမူ အရွယ်အစား ကြီးမားကြရုံမျှမက အခြယ်အလွယ် များပင် ပါရှိကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အိုးခြမ်းကဲ့အချို့သည် တူးဖော်ပြီး ဟန်လင်းနှင့် ဒိဿန်းမြို့ဟောင်းများမှ အိုးခြမ်းကဲ့များနှင့် ပုံသဏ္ဌာန် တူကြ ကြောင်း သတိပြုမိပါသည်။

နိဂုံးချုပ် အနေဖြင့် ဖော်ပြရသော် ဒေါက်တာမောရစ်၏ ယူဆချက်ဖြစ်သော မြောက်အစွန်ဆုံးမြို့ကွက်သည် အစောဆုံးမြို့ဖြစ်ဟန် လက္ခဏာရှိပါသည်။ ဒေါက်တာမောရစ် မည်သို့မျှမဆိုသော တောင်အစွန်ဆုံးမြို့ကွက်မှာမူ ဗုတ်ယအစောဆုံးမြို့ပင်ဖြစ်ဟန်ရှိ၍၊ အလယ်မြို့ကွက်မှာ ခေတ်အနေဖြင့် နောက်အကျဆုံးဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။ ဒေါက်တာမောရစ် အယူအဆအရ၊ မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်း ရာများကို တူးဖော်ခြင်းဖြင့် အကယ်၍ပုဂံနှင့် ပျူခေတ်များထက် ရှေးကျသောမြေလွှာများကို တွေ့ရှိပါသော် အနီးအနားရှိ ကျောက်ဆောင်လိုဏ်ဂူများ အတွင်း၌ပို၍ နေကြသောမြေလွှာများကိုလည်း အလားတူလေ့လာနိုင်၍၊ ကျောက်ခေတ်သစ် သို့မဟုတ် ၎င်းထက်ရှေးကျသော ခေတ်များဆီသို့ပင် ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု ကွင်းဆက်များ ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။

မြင်ကွန်းနှင့် ရေစကြို၊ ပုခန်းကြီးသို့ ခရီးထွက်လေ့လာခြင်း

ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း၊ ပုဂံမြို့ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ၊ ဦးသန်းဆွေနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် မကွေးခရိုင်၊ မြင်ကွန်းမြို့တဝိုက် ပခုက္ကူခရိုင်၊ ရေစကြိုမြို့နယ်၊ ပုခန်းကြီးမြို့အနီး ပေါင်းလောင်ရွာတဝိုက်ရှိ ရှေးဟောင်းဒေသများသို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ်၊ ပုဂံခေတ်ရေးထိုး ကျောက်စာသစ် ၃ ချပ်ကို တွေ့ရှိခဲ့၏။ [အဆိုပါကျောက်စာတို့၏ အက္ခရာပြန်ဆိုချက်ကို ရှေးဟောင်းကဗျည်းစာပေကဏ္ဍအခန်း (၃)တွင် ကြည့်ရှုရန်]။

နှားထိုးကြီးမြို့အနီးမှ ဝတီးမြို့ဟောင်း

ဤနှစ်အတွင်း အဆိုပါအဖွဲ့ဝင်များသည် မြင်းခြံခရိုင်၊ နှားထိုးကြီးမြို့၊ အရှေ့တောင်ယွန်း ၅ မိုင်ခန့်အကွာ ဘုရားကြီးကျေးရွာအနီးရှိ “ဝတီး” မြို့ဟောင်းသို့လည်းကွင်းဆင်း လေ့လာနိုင်ခဲ့ရာ စိတ်ပါဝင်စားဖွယ်ရာ အချက်အလက်တို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ဝတီးမြို့ဟောင်းမှာ မြို့ရိုးအဝန်းအပိုင်း ၄ မိုင်ခန့်ဖြင့်တည်ဆောက်သည်ကိုတွေ့ရှိရပြီး၊ မြို့ရိုးအတွင်း၌လည်း ကုန်းမို့မို့များကို တွေ့ရှိရ၏။ မြို့ရိုးအဝန်းအပိုင်းဖြင့်တည်ဆောက်ပုံမှာ ပျူလူမျိုးတို့ အသုံးပြုခဲ့သော သီရိခေတ္တရာမြို့ဟောင်းနှင့် တူညီကြောင်းသိရှိရပြီး၊ သီရိခေတ္တရာမြို့ ဟောင်းမှ တွေ့ရလေ့ရှိသည့် အဖြူနှင့်အနက်ကြား ကျောက်ပုတီးစေ့များကိုလည်း မြို့ဟောင်းတွင်းမှ စစ်မဖြစ်မီအချိန်ကအများအပြားတွေ့ရှိ ခဲ့ပြီး၊ ယခုလည်းမကြာခဏတွေ့လေ့ရှိကြောင်းသိရှိရပေသည်။ ၎င်းအပြင် ရှေးဟောင်းသုတေသနတွင် ဝါသနာထုံသူကျောင်းဆရာဦးထွန်းဟင် (ရှေ့ဖြူရွာ) နှင့် နှားထိုးကြီးမြို့ ရှေ့ကျောင်းဆရာတော် ဦးကလျာဏတို့ထံတွင် ပျူဗုဒ္ဓ၏အချို့ကိုတွေ့ရှိရ၏။ အဆိုပါ ဒဂုံမြို့များမှာ လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်ခန့်က နှားထိုးကြီးမြို့ တောင်ဘက်တမိုင်ခန့်အကွာ ရွာသုံးကုန်းနေရာဟောင်းတွင် ယာထွန်းရာမှတွေ့ရှိသောအိုးနှင့်ထည့် ထားသည့် ပျူဒဂုံတရာကျော်ခန့် အနက်မှ အချို့ဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းဒဂုံမြို့များကို တွေ့ရှိသူထံမှ အလျှူခံရယူထားကြောင်းလေ့လာသိရှိရ၏။ ယင်းအချက်တို့ကို ထောက်ထား၍ ဤနှားထိုးကြီးနယ် တဝိုက်တွင် ရှေးခေတ်အချိန် အခါက ပျူလူမျိုးများ အခြေစိုက်အဖြစ်တွယ်နေထိုင် သွားခဲ့လေသလောဟု တွေးတောမှန်းဆရပြီး စံနစ်တကျ ထပ်မံဆက်လက် စူးစမ်း လေ့လာရပေဦးမည်။

နှားထိုးကြီးမြို့တွင်တွေ့ရှိသော၊ သာသနိကအဆောက်အဦများနှင့် အဆိုပါ ဝတီးမြို့ဟောင်းတဝိုက်တွင် တွေ့ရှိရသော ပုဂံခေတ်ရေးထိုး ကျောက်စာများ၊ အထောက်အထားအရ၊ ပုဂံခေတ်ကောင်းစားစဉ်ကပင် အဆိုပါမြို့ရွာများသည် ထွန်းကားစည်ပင်ခဲ့ကြောင်း ခိုင်လုံစွာသိရှိ ရပေသည်။

ဆားလည်ရွာနှင့် ပုဂံခေတ်လက်ရာများ

ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ချောက်မြို့နယ် အိုးဘိုအုပ်စု ဆားလည်ရွာ တဝိုက်သို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာစဉ် စိတ်ဝင်စား မှတ်သားဖွယ်ရာ များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

အိုးဘိုကျေးရွာအုပ်စု ဆားလည်တဝိုက်တွင် ပုဂံခေတ်ရေးထိုးကျောက်စာ ၇ ချပ်ခန့်မျှရှိပြီး၊ ပုဂံခေတ်ဆိုင်ရာ သာသနိက အဆောက်အဦ ၂၅ ဆူခန့်မျှရှိ၏။ ဤသည်တို့ကိုထောက်ဆ၍၊ ထိုခေတ်အချိန်အခါက လူနေရပ်ကွက်အတန်ပင် စည်ကားခဲ့သည့်အရပ်ဒေသ တခု ဖြစ်ဖွယ်ရာရှိသည်ဟု ယုံကြည်ရပါသည်။

ဂူဘုရားမှာ သပိတ်ပေါင်းကူးများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသော ရိုးရိုးကွမ်းထောင်ပေါက်ဂူဘုရားများ၊ မဟာပေါမိကွမ်းထောင်ပေါက် နှစ်ထပ်လိုက်ဂူဘုရားနှင့် ကုလားကျောင်းများ စသည့် ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများကို တွေ့ရှိရ၏။ အဆိုပါလိုက်ဂူအတွင်းနံရံ၌ ပေါင်းကူး မှန်ကူးများတွင် ၅၅၁ ဇာတ်တော်များကို မင်စာ စာတမ်းနှင့်တကွ ရှုဖွယ်နံ့မျှ အတင့်အတယ် ရေးခြယ်ထားသည်ကို တွေ့မြင်လေ့လာရ၏။ အာရုံခံမှခံရမှုများတွင်လည်း၊ ပါဒစက်စုံ ဆေးရေးပုံနှင့်တကွ ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်း စသည့် ပုဂံခေတ်သူ၊ ခေတ်သားများအား၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးသည့် နံရံ ဆေးရေး ပန်းချီလက်ရာများကို တွေ့ရှိရပေသည်။

ဖိုးမန်ကုန်း အနောက်တောင်ဘက်ကုန်းပေါ်ရှိ ဂူဘုရားများ။ ။အဆိုပါ ကုန်းပေါ်တွင် အရှေ့မှန်လှည့် တောင်မြောက်တန်းလျက် ပုဂံ ခေတ် ဂူဘုရားသုံးဆူအနက် မြောက်ဘက်စွန်ဂူမှာ ၅၅၁ ဇာတ်ကွက်နံရံ ဆေးရေးပန်းချီ အပြည့်အစုံကိုမင်စာစာတမ်းနှင့်တကွရေးခြယ်ထား သည်ကိုတွေ့ရှိရ၏။ ထိုမှအပ ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်း၊ စွယ်တော်လေးဆူပူဇော်ဟန် လောကနာထရုပ်ပုံများစသည့်တို့ကိုမင်စာစာတမ်းနှင့်တကွထင်ရှား စွာရေးခြယ်ထား၏။ ဆေးရောင်များမှာ နီညို၊ နက်၊ ဖြူ၊ စိမ်းပြာ နှင့်မီးခိုးရောင်တို့ဖြင့် ရေးခြယ်ထားပေသည်။

ဖိုးမန်ကုန်းအနောက်တောင်ဘက်ကုန်းပေါ်ရှိ ဂူဘုရားများ။ ။ဖိုးမန်ကုန်း၏ အနောက်မြောက်ဘက်ကုန်းပေါ်တွင် အရှေ့လှည့်ပုဂံ ခေတ်ဂူဘုရား ၄ ဆူ တောင်မြောက်တန်းလျက်ရှိပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အနောက်ဘက်တွင် ပုဂံခေတ် ကုလားကျောင်းပျက်တခုနှင့် စေတီလုံးတခု ကိုတွေ့ရှိရ၏။

ယင်း ဂူဘုရား ၄ ဆူအနက် တောင်ဘက်ဆုံးစွန် ဂူမှာ နံရံဆေးရေး ပန်းချီများ ထူးခြားကောင်းမွန်ခြင်း၊ လျှိုဝှက်လိုက်ပတ်လမ်း နှင့် လိုက်နစ်ဆင့် မဟာဗေဒိပုံ ကွမ်းထောင်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားခြင်း၊ လိုဏ်အတင်းဘုရား နောက် ခံသစ်သားတံကဲ့လည်း ဘုရားနှင့်ခေတ်ပြိုင် တည်ဆောက်ခဲ့ဟန် ရှိပြီး၊ ပုဂံဘုရားများတွင် တွေ့နေကြအင်္ဂုတေပန်းတံကဲ့ ကဲ့သို့ ခြယ်လွယ်မွမ်းမံ ထုလုပ်ထားသည့် ပန်းပုလက်ရာစသည့်တို့မှာ အလွန်ရှားပါးသည့် ရှေးဟောင်းလက်ရာ ပစ္စည်းများပင် ဖြစ်တော့၏။ ထို့ပြင် အာရုံခံမှန် အဝင်တောင်ဘက်နံရံ၌ ဇာတ်ကွက် ၂၀၈၊ မြောက် ဘက်နံရံ၌ ဇာတ်ကွက် ၂၇၁၊ စုစုပေါင်း ၅၅၁ ဇာတ်ကွက်အပြည့်အစုံကို မင်စာ၊ စာတမ်းနှင့်တကွ ရေးခြယ်ထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရ၏။ ပုဂံခေတ်ဆိုင်ရာ ၅၅၁ ဇာတ်ကွက်များကို ရေးခြယ်ရာတွင် အများအားဖြင့် ၅၄၇ ဇာတ်သာ တွေ့ရလေ့ရှိပြီး၊ ဤဘုရားတွင် အပြည့်အစုံတွေ့ရ သည်မှာ ထူးခြားမှတ်သားဖွယ်ရာပင် ဖြစ်ပေသည်။

စစ်တွေခရိုင်

ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း၊ ဤဌာနခွဲမှ သုတေသနဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦး နှင့် အင်ဂျင်နီယာ ဝန်ထောက် ဦးထွန်းစိန်တို့သည် ခရိုင်တိုင်း၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်း၊ လောင်းကြက်ကျောက်တော် မဟာမုနိစသည်တို့သို့ ရှေးဟောင်းထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုလုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် ခရိုင်ပြည်၌ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများ စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပဏာမကွင်းဆင်း လေ့လာခဲ့ကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ကွင်းဆင်း လေ့လာစဉ် စစ်တွေခရိုင်မြို့ဟောင်း နှင့် ကျောက်တော် တဝိုက်မှ လေ့လာမှတ်သားဖွယ်ရာ ကောင်းသည့် ရှေးဟောင်းစေတီပုထိုးများ၏ နောက်ခံရာဇဝင်အမှတ်အသားနှင့် အနုပညာလက်ရာ အကျဉ်းချုပ်တို့ကို အောက်တွင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

(က) မြို့ဟောင်းမြို့ တဝိုက်မှ ရှေးဟောင်းစေတီပုထိုးများ

(၁) ထုပ်ခံသိမ်စေတီ။ ။ဤစေတီကိုရခိုင် ဘုရင်မင်းဘင် တည်ထားခဲ့ကွယ်ခဲ့သည်။ ပေ ၃၀၀ ခန့်မြင့်သောတောင်ကုန်းပေါ်တွင် တည်ထား၏။ ထုထည်ကြီးမားလှသော ကျောက်အုတ်တို့ဖြင့် ဝက်ဘာသဖွယ် ဆောက်လုပ်ထားသည်။ တခနက် ကြီးမားရှည်လျားသော ကျောက်ထုပြင်ကြီးများခံ၍ ဆောက်လုပ်ထားသဖြင့် ထုပ်ခံသိမ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်ဟုသိရသည်။ မြန်မာပြည်မှ ပဌမဦးဆုံး ရှေးဟောင်းသုတေသန ပညာရှင်ဖြစ်သော ဒေါက်တာ အီးဖိုချားမင်းသည်၊ ဤစေတီကို ဒုက္ခံသိမ်ဟုအမှတ်မှားသဖြင့် (Shrine of Misery)ဟု ပြန်ဆိုထားသည် ကိုမှတ်သားရပါသည်။

(၂) အံတော်သိမ်စေတီ။ ။အစဉ်အလာအားဖြင့် ဤစေတီ၌ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ အံတော်ဓါတ်ကို ဌာပနာထားသည်ဟု ယုံကြည်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းစေတီကို မင်းဘင်တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။ အဆောက်အဦ အသွင်အပြင်မှာ ထုပ်ခံသိမ်စေတီနှင့် ဆင်တူ ယိုးမှားပင် ဖြစ်သည်။

(၃) ရှစ်သောင်းစေတီ။ ။ဆင်းတုတော် ရှစ်သောင်းထားရှိကိုးကွယ်ရာစေတီဖြစ်၍ ရှစ်သောင်းစေတီဟု ခေါ်တွင်သည်။ စေတီ နံရံပတ်လည်တွင် မြတ်စွာဘုရား နုစဉ်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့သော တိရစ္ဆာန်များကို ထုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ဟိန္ဒူနတ်ရုပ်များကို ပြောက် ကြားတွေ့ရ၏။

(၄) သကျမာရ်အောင်စေတီ။ ။ကျောက်အုတ်အတိအကျ ဆောက်လုပ်ထားသော စေတီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာစေတီပုံစံမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်ပစ္စယာပန်းတင်ခုံကို ကြာဖတ်ကြီးများသဖွယ် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်။ ဤစေတီကို တည်ဆောက်သူမှာ သီရိသုဓမ္မရာဇာမင်းဖြစ်သည်။

(၅) ရတနာမာရ်အောင်စေတီ။ ။ကျောက်အုတ်ဖြင့်တည်ထားသည့် စေတီဖြစ်သည်။ ပုံစံမှာ မြန်မာစေတီပုံစံမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ဤစေတီကို စန္ဒသုဓမ္မရာဇာမင်း တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။

(၆) လောကမာရ်အောင်စေတီ။ ။အထက်ပါ စေတီများကဲ့သို့ပင် ကျောက်အုတ်ဖြင့် ပြီးသော မြန်မာစေတီပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။ ဤစေတီကို တည်ထားကိုးကွယ်သူမှာ မထင်ရှားပေ။ ဤစေတီ၏ထောင့်များရှိ ခြင်္သေ့ ရုပ်များမှာ ပုံစံထူးခြားပေသည်။

(၇) မင်္ဂလာဓါတ်ပေါင်းရွှေဂူ။ ။သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ကျော်တွင် တည်ဆောက်ထားသည်ဟု အစဉ်အလာ မှတ်သားထားခဲ့သည်။ ရဟန္တာတပါး ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသွားရာတောင်ထွတ်ပေါ်တွင် မင်းခြောက်ဆက်ကိုးကွယ်ခဲ့သော ဓါတ်တော် မေ့တော်များကို စုပေါင်း၍တည်ထား ကိုးကွယ်သော စေတီဖြစ်သည်။ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသဖြင့်မကြာသေးမီကအကောင်းပကတိပြုပြင်ထားသည်။ ပစ္စယာအဆင့်ထောင့်များတွင် ကျောက်ရုပ်ကြွများရှိသည်။ ၎င်းကျောက်ရုပ်ကြွများကို ကျိုးပဲ့နေရာများတွင် အသစ်တဖန်ဖန်ထားပြုပြင်ထားသည်။

(၈) အလံစိုက်စေတီ။ ။မြို့ဟောင်းသင်္ဘောဆိပ်အနီးတွင်ရှိသည်။ ဥာဏ်တော် ၁၄ ပေခန့်ရှိသည့် ကျောက်စေတီဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို တွေ့မြင်လေ့လာနိုင်သည်။

(၉) မင်းခေါင်ရွှေဂူစေတီ။ ။ဤလိုက်ဂူစေတီသည် ကိုးသောင်းစေတီသွားရာ ခရီးလမ်းတွင် တည်ရှိသည်။ ဂန္ဓကုဋီတိုက်ခန်း ပေါ်တွင် စေတီပေါက်ထားသော အဆောက်အဦဖြစ်သည်။ ပန်းကြွပန်းနွယ် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ ရှိသည်။ သပိတ်မှောက်တွင် သိုက် ဆရာများလက်ချက်ကြောင့် ပျက်စီးနေသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။

(၁၀) **ဣန္ဒမဉ္ဇူစေတီ။** ။ဤစေတီသည် ကျောက်အုတ်ဖြင့် တည်ထားသော မြန်မာစေတီ ပုံစံမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ဤစေတီတွင် ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ စေတီထိပ်ပိုင်းနှင့် နံရံများတွင် ပျက်စီးနေသည်။

(၁၁) **လင်ပန်းပျောက်စေတီ။** ။ကျောက်အုတ်ဖြင့် ပြီးသော မြန်မာစေတီ ပုံစံမျိုးပင် ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို လည်း တွေ့ရသည်။ ထူးခြားသည်မှာ တံတိုင်းတွင် ရောင်စုံစဉ်များဖြင့် မွမ်းမံထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စဉ်ပြားများတွင် ပန်းပုံစံများ တွေ့ရသည်။

(၁၂) **ပိဋကတ်တိုက် (မြင်ကိုက်တော်)။** ။ကျောက်ဖြင့် ပြီးသော အဆောက်အဦဖြစ်သည်။ ရခိုင်ဘုရင်များလက်ထက်တွင် ပိဋကတ်သုံးပုံ သိုမှီးထားရာ အဆောက်အဦဖြစ်သည်။

(၁၃) **ပိဋကတ်တိုက် (မုတ်ဆိတ်တော်)။** ။ကျောက်ဖြင့် ပြီးသော အဆောက်အဦပင် ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

(၁၄) **နန်းတော် မြို့တံခါးများ။** ။ မြို့ဟောင်းနန်းတော်ကို မြို့ရိုးသုံးထပ်ကာရံထားသည်။ ၎င်းမြို့ရိုးများသည်ကျောက်အုတ်ဖြင့် အခိုင်အမာ တည်ဆောက်ထားသော်လည်း နေရာများစွာတွင် ပျက်စီးလျက်ရှိသည်။ အပြင်ဘက်ဆုံး မြို့ရိုးသည် သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော တောင်တန်းများအကြားတွင် တံတိုင်းများ ဖြည့်စွက် ဆောက်လုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့ရိုးများတွင် တံခါးပေါက်အချို့ကို ယခုတိုင်တွေ့မြင်နိုင်သေးသည်။ ၎င်းတံခါးများမှာ ဆင်ဖြူတံခါး၊ ကြွေတံခါးအစရှိသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတံခါးများကို မုခ်ပေါက်ဝ များသဖွယ် ပြုလုပ်ထားပြီး ရင်တားများလျှိုသော နေရာများနှင့်တကွ ပြုလုပ်ထားသည်။ ကြီးမားသော ရထားများ ဆင်များပင် ချောင်ချောင်ချိချိဝင်ထွက်သွားလာနိုင်သည်။

(၁၅) **နံ့သာကန်။** ။ဤကန်သည် မြို့ဟောင်း နန်းတော်ရာ၏ အရှေ့ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။ လေးထောင့်ကန်ဖြစ်၍ ကျောက်အုတ် အပြည့်စီထားသည်။ ထောင့်လေးထောင့်တွင် ဘီလူးရုပ်များ ထုလုပ်ထားသည်။ ရှေးက ရခိုင်မင်းများ မျက်နှာသစ်တော်ရေခပ်ရာ ကန်ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။

(ခ) ကျောက်တော်မြို့ ပတ်ဝန်းကျင်မှ ရှေးဟောင်းစေတီ ပုထိုးများ

ကျောက်တော်မြို့သည် ကုလားတန်မြစ်၏ ညာဘက်ကမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ မြို့ဟောင်းမြို့၏ မြောက်ဘက် ၄၀ မိုင် အကွာတွင် ရှိ၍၊ မီးသင်္ဘောဖြင့် နေဝက်ခရီးမျှ ဆန်တက်သွားလာရသည်။ ကျောက်တော်မြို့၏ တဘက်ကမ်းတွင် သေလာဂီရိခေါ်တောင်တန်းရှိသည်။ ၎င်းတောင်တန်းတလျှောက်တွင် စေတီများ စီကာတည်ထားသည်ကို တွေ့မြင်ရပေသည်။

(၁) **သေလာဂီရိစေတီ။** ။မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကညောင်တော်မြို့ပေါ်တွင်သီရိမင်းသမီးတစ်ပါးကြွတော်မူရာ ဤနေရာဒေသတဝိုက်တွင် ဘုရားအလောင်း နှစ်ဦးက ကျက်စားခဲ့ဘူးကြောင်းညွှန်ပြတော်မူခဲ့သည့် အရပ်၌ စန္ဒရသုရိယမင်းသည် စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့သည်ဟု အစဉ်အလာမှတ်သားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းစေတီတော်ကို ခေတ်အဆက်ဆက်၌ ကုသိုလ်ရှင် အဆက်ဆက်တို့သည် မွမ်းမံပြုပြင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းစေတီလိုက်အတွင်းရှိ ဆင်းတုတော်ပလ္လင်၌ ရခိုင်ပြည်တွင် ရှေးကျသော သက္ကဋသာသနာဖြင့် ရေးထိုးထားသော စာတမ်းများ ရှိခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရသည်။ သို့သော် ယခုအခါတွင် အင်္ဂတေများ ဖုံးအုပ်သွားသဖြင့် မတွေ့မြင်ခဲ့ရပေ။

(၂) **မဟာမုနိ။** ။မဟာမုနိစေတီသည် ကျောက်တော်မြို့၏ တဘက်ကမ်း ငါးမိုင်ခန့် ကွာဝေးသော နေရာ၌ တည်ရှိသည်။ မန္တလေးမြို့၌ ရှိသော မဟာမုနိ ရုပ်ပွားတော်ကြီးသည် ဘိုးတော်မင်းတရား လက်ထက်တွင် ဤစေတီမှ ရွှေပြောင်းသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မူလ တန်ဆောင်းဟောင်းမှာ ပျက်စီးယိုယွင်းသွားပြီဖြစ်၍၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၇၃ ခုနှစ်တွင် စစ်တွေမြို့မှ သူဌေးကြီး ဦးရဲကျော်သူနှင့် ဇနီး ဒေါ်သန္တာဖြူတို့က တန်ဆောင်းအသစ် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းကြောင်း သိရှိရသည်။

(၃) **မဟာမုနိမှ ကျောက်ရုပ်များ။** ။မဟာမုနိတန်ဆောင်းတွင် တံတိုင်းနှစ် ဆင့်ကာရံထားသည်။ မဟာမြတ်မုနိတန်ဆောင်းကို ပတ်ချာလှည့်လျက်၊ ၎င်းတံတိုင်းအနီးတွင် ကျောက်နတ်ရုပ်များကို စိုက်ထူထားသည်။ ၎င်းနတ်ရုပ်များသည် ပရိတ်ကြီး ပါဠိတော်တွင် လာရှိသော အစောင့် နတ်များကို ရည်ရွယ် ထုလုပ်ဖိုက်ထူထားဟန် ရှိသည်။ မူလက နတ်ရုပ်ပေါင်း ၂၅ ရုပ်ရှိခဲ့သော်လည်း၊ ယခုအခါတွင် ၂၁ ရုပ်သာတွေ့ရတော့သည်။ အချို့နတ်ရုပ်များကို သိုက်ဆရာများက နတ်ယူကာ ရိုက်ချိုးထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

(ဂ) လောင်းကြက်မြို့ဝန်းကျင်မှ စေတီပုထိုးများ

သက္ကရာဇ် ၇၆၅ ခုနှစ်တွင် လကျာမင်းနန်းသည် လောင်းကြက်မြို့ကို စတင် တည်ထောင်ကာ ထီးနန်းစိုက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဤနေရာသည် ကျန်းမာရေးနှင့် မလျော်ညီသည့် အတွက် သုံးနှစ်သာ ထီးနန်းစိုက်သည်။ သက္ကရာဇ် ၆၀၁ ခုနှစ်တွင် အလဲဖြူမင်းသည် ဤမြို့ကို ထပ်မံပြုပြင်၍ ထီးနန်းစိုက်သည်။ မင်းစောမွန်သည် မြို့ဟောင်းမြို့ကို တည်ထောင်သော နှစ်နောက်ပိုင်းမှစ၍ 'တဖြည်းဖြည်း ဆိပ်သွင်းလာလေသည်။

(၁) **တိဿဘုရား။** ။ဤရုပ်ပွားတော်သည် လောင်းကြက်ရွာနှင့် နန်းကျားရွာ အကြား၌တည်ရှိသည်။ ၎င်းရုပ်ပွားတော်သည် တန်ဆောင်းတခုအတွင်း အခြေအနေကောင်းမွန်စွာ ကျိန်းဝပ်တော်မူလျက်ရှိသည်။ ၎င်းရုပ်ပွားတော်၏ စေ့တွင် စာတင်ကြောင်း ပတ်လည် ရေးထိုးထားသည်။ အကြောင်းအရာမှာ ဤရုပ်ပွားတော်ကို ပြုလုပ်လှူဒါန်းကြောင်း ပင်ဖြစ်သည်။

(၂) **မေရုံဘုရား။** ။နန်းကျားကြီးဘုရင်၏ ကောင်းမှုဖြစ်သည်။ ၎င်းရုပ်ပွားတော်သည် ဥာဏ်တော်အမြင့် ၉ တောင်ခန့်ရှိပြီး အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ကွဲကျလျက်ရှိသည်။ ၎င်းရုပ်ပွားတော် အနီးမှရသော ကျောက်ရုပ်တခုကို နန်းကျားရွာ ဖုန်းကြီးကျောင်းတွင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ၎င်းကျောက်ရုပ်သည် အမြင့် ၁ ပေ ၃ လက်မ ခန့်ရှိပြီး နန်းကျားကြီးဘုရင် ရုပ်ထုဟု ယုံကြည်လျက်ရှိသည်။

(၃) **ရှေးဟောင်းဆင်းတုကြီး။** ။၎င်းကျောက်ဆင်းတုသည် ဥာဏ်တော် ၇ ပေခန့်ရှိသည်။ လူမသမာတို့၏ ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် နန်းကျားရွာ ဖုန်းတော်ကြီးက အသစ်တဖန် ပြန်လည်ပြုပြင်ထားသည်။ ၎င်းဆင်းတုတော်၏ အောက်ခြေတွင် သက္ကဋ စာကြောင်းအနည်းငယ်ကိုကား မပျက်မစီး တွေ့ရသေးသည်။

(သ) တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းအတွက် ပဏာမ ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်း

မြို့ဟောင်းမြို့။ ။မြို့ဟောင်းသည် ရှေးမြို့တော် ဟောင်းတခုဖြစ်ခဲ့သော်လည်း၊ ပိဿနိုးဟန်လင်း၊ သီရိခေတ္တရာစသော ရှေးမြို့တော်ဟောင်းများကဲ့သို့ လူသူလေးပါး စွန့်ခွာသွားသော ဒေသမျိုးမဟုတ်ဘဲ ယနေ့တိုင် ရိုး၊ ရဲဌာန၊ ဈေးစသည်တို့ဖြင့် လူနေအိမ်ခြေ စည်ကားတိုးပွားလျက်ရှိသောဒေသဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တူးဖော်စမ်းသပ်ရန်အတွက်မှာ ကျဉ်းမြောင်း ကျပ်တည်းလှပေသည်။ စမ်းသပ်တူးဖော်သင့်သောနေရာမှာ မြို့ဟောင်းအတွင်း နန်းရာကုန်းပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းမြို့ဟောင်းနန်းရာကုန်းပေါ်၌ပင်၊ စာတိုက်၊ နန်းရာကုန်းပြတိုက်၊ ရဲဌာန၊ စစ်တန်းလျား စသော အဆောက်အဦများ တည်ရှိသဖြင့် တူးဖော်ရန်အတွက်မှာ ပိုမိုကျဉ်းမြောင်းလျက်ရှိပေသည်။

ဝေသာလီမြို့ဟောင်း။ ။ဤမြို့တော်ကိုသက္ကရာဇ် ၁၅၂ ခုနှစ်တွင် မဟာတဉ္ဇနွားမင်းတည်ထောင်ခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။နန်းရာကုန်းတွင် အုတ်ရိုး အစအနများနှင့်တကွ ကျောက်အပိုင်းအစများကို နေရာအနှံ့အပြားတွင် တွေ့ရသည်။ ဝေသာလီနန်းတော်ရာသည် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော နန်းတော်ရာပင်ဖြစ်လင့်ကစား ယခုအခါတွင် အိမ်ယာများဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ ထို့အပြင် ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း အားကောင်းသောဒေသဖြစ်၍ သေချာစေ့စပ်စွာ ကွင်းဆင်းလေ့လာရန် လွယ်ကူလှသည်မဟုတ်ပေ။ နန်းရာကုန်း၏ အနောက်ဘက်တွင် တူးဖော်စမ်းသပ်ရန် သင့်တော်သော ကုန်းမို့မြို့များ တည်ရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ တူးဖော်ရာ၌ အုတ်အဆောက်အဦများကို အကောင်းပကတိ ရရန်မလွယ်ကူပေ၊ ကျောက်ရုပ်တုများ၊ ကျောက်ဆစ်လက်ရာပါ ကျောက်တုံးများကိုမူ မြှော်လင့်နိုင်ပေသည်။

သီရိခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းတဝိုက်တွင် စူးစမ်းလေ့လာခြင်း။ ။ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း သီရိခေတ္တရာ မြို့ဟောင်း တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရသော ဦးစိန်မောင်ဦးနှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည်၊ အားလပ်ခွင့်ရသော ရက်များအတွင်း၊ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသတဝိုက်သို့ လှည့်လည် စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ လေ့လာစဉ် တွေ့ရှိသော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

လက်လုပ်ကုန်း။ ။ဤကုန်းသည် သီရိခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၏ အနောက်ဘက်မြို့ရိုး အပြင်ဘက်တွင်တည်ရှိ၏။ မှော်စာတူးဖော်မှုအမှတ် (၅) ကုန်း၏ အနောက်တောင်ယွန်းယွန်း (၄) ဖာလုံခန့် အကွာတွင်တည်ရှိသဖြင့်၊ မီးရထားစီး ခရီးသည်များပင် သိမြင်လွယ်သည့် ကုန်းမို့မြို့ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ဤကုန်းကို အဝေးမှနေ၍ ကြည့်လျှင် သဘာဝအလျောက် သွယ်တန်းနေသော တောင်တန်းကလေးဟု မှတ်ထင်ရပေမည်။ ၎င်းကုန်းပေါ်တွင် ဥာဏ်တော် ၆ ပေ ၄ဝ ခန့်ရှိသော “ စုတ်ရေ ” ဘွဲ့တော်ရှိ စေတီတစုနှင့် တကွ ထန်းပင်များကိုစီကာစိုက်ထားသည်ကို မြင်တွေ့ရသဖြင့် သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော တောင်ကုန်းသက်သက်ဟူ၍ပင် မှတ်ထင်ဖွယ်ရာရှိပေသည်။

ထိုတောင်ကုန်း၏ အနီးသို့ကပ်၍ သေချာစွာလေ့လာသောအခါတွင် အဆိုပါကုန်း၏ မြောက်ဘက် မျက်နှာသည် ထူးထူးခြားခြား မက်စောက်နေသည်ကို တွေ့ရပေမည်။ နေရာသီ တောမီးလောင်ပြီးသောအခါတွင် ထပ်မံသွားရောက်လေ့လာသောအခါ ချုံများရှင်းလင်းနေသဖြင့် ၎င်းကုန်း၏ တောင်ဘက်မျက်နှာတွင် အုတ်နံရံတခု စီထားသည်ကိုတွေ့ရှိရ၏။

ယင်းလက်လုပ်ကုန်း အပေါ်သို့တက်ရောက်လေ့လာရာတွင် သီရိခေတ္တရာနယ်တွင် အများအပြားတွေ့ရတတ်သော အုတ်ခွက်ဘုရားအကျိုးအပွဲများကို အနီးအပြားတွေ့ရသည့်အပြင်၊ ၎င်းကုန်း၏ အရှေ့ဘက်တနေရာတွင်အရိုးဒီးတလုံး၏ ထိပ်ပိုင်းပေါ် ထွက်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ မြေပြင်ပေါ်ရှိ သာဓကပစ္စည်းများအရ ဤကုန်းသည် ပျူလူမျိုးတို့နှင့် တနည်းမဟုတ်တနည်း ဆက်သွယ်နေကြောင်း သိရပေသည်။

ဤကုန်းသည် လူနေအဆောက်အဦဟောင်း မဟုတ်ကြောင်း ထင်ရှားသကဲ့သို့ ရည်ရွယ်ချက်တခုခုဖြင့် ပြုလုပ်ထားကြောင်းလည်း ထင်ရှားသိသာပါသည်။ တွေ့ရှိရသော အထက်ဖော်ပြပါအထောက်အထားများအရ၊ လူသေလျှင်အရိုးနှင့် ပြာကိုအိုးတွင် ထည့်၍၊ အရိုးထိုးများ မြှုပ်နှံရာ ကုန်းမို့မြို့ပင် ဖြစ်လေသလောဟု တွေးတောမှတ်ယူရပေသည်။

ရှေးဟောင်းကဗျည်းစာပေ

ဤဌာနခွဲမှ ၁၉၆၄-၆၅ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်းကဗျည်းကျောက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာနှင့် အုတ်ခွက်စာများ စုစုပေါင်း ၁၆ ခုမျှ အသစ်တွေ့ရှိခဲ့ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ တွေ့ရှိသောကျောက်စာ၊ ခေါင်းလောင်းစာနှင့် အုတ်ခွက်စာများအနက် အထူးစိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းသောကျောက်စာမှာ၊ ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းအနီး သင်းကျစ်တောင်ခါးပန်းမှ ရှာဖွေရရှိသည့်၊ သက္ကဋသာသနာဖြင့် “ယေဓမ္မာ” အစချီကာ ရေးထိုးထားသည့် စာလေးကြောင်းပါ ကျောက်ချပ်ငယ်ပင်ဖြစ်၏။

အခြားစိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းသော ကျောက်စာမှာ သရေခေတ္တရာ၊ မြို့ဟောင်း အနောက်မြောက်ဘက် မြို့ရိုးတံခါးတခုဖြစ်သော “ရွှေတံခါးဝ ” မှ တူးဖော်တွေ့ရှိသည့် စာတမျက်နှာပါ ပျူကျောက်စာပင်ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းကျောက်စာမှာ မီးသင့်လောင်းခြင်းခံရသောကြောင့်၎င်း၊ ရာသီဥတုနှင့် နှစ်ပရိစ္ဆေဒ မြောက်မြားစွာ မြေကြီးထဲ၌ နစ်မြုပ်ခြင်းဒဏ်ကို ခံရ၍၎င်း၊ အလယ်ပိုင်းမှ စာသားအချို့မှာ အဖတ်လိုက်ကွာကျပျက်စီးနေသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ ထင်ရှားစွာ ဖတ်ရှုရသမျှကို ထောက်ဆ၍ သရေခေတ္တရာမြို့ရိုး တံခါးဝများတွင် ရန်အန္တရာယ် ကင်းဝေးစေရန် ပရိတ်ကြီးဂါထာတော်များ၊ အထူးသဖြင့် မင်္ဂလာသုတ်နှင့် မောရသုတ် ပရိတ်ကြီး ပါဠိ ဂါထာများ ရေးထိုးစီကုံးနှုန်းဖွဲ့ထားသည်ဟု ယုံကြည်ရ၏။ တနည်းအားဖြင့် ပျူမင်းတို့သည် နိုင်ငံနှင့် အဝှန်း တိုင်းသူပြည်သားအပေါင်းတို့အား ၃၈ ဖြာမင်္ဂလာတရားတော်များလိုက်နာကျင့်သုံးပြန်ပျိုးစေရန် ရည်သန်စိုက်ထူ ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရပေမည်။ အဆိုပါကျောက်စာကို သရေခေတ္တရာ ရှေးဟောင်းပြတိုက်တွင် ထိန်းသိမ်းထားရှိခဲ့ပါသည်။

ထိုမှအပ ပုဂံ ခေတ်ရေးထိုး ကျောက်စာများကို ပုဂံမြို့ဟောင်း တာမဏီကျောင်းတိုက်တဝိုက်မှ၎င်း၊ မြင်ကွန်းမြို့တဘက်ကမ်းတွင် မင်းဘူးမြို့နယ်ရေသာယာရွာနှင့် ကန္တိရွာတဝိုက်တို့မှ၎င်း၊ ကျောက်စာသစ်များ ရှာဖွေတွေ့ရှိ မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ပုဂံခေတ် ရေးထိုးကျောက်စာများကို ရောဝတီဖြစ်၏ အရွှေဘက်ကမ်းတဝိုက်တွင်သာ အများအပြားတွေ့ရှိခဲ့ပြီး၊ မြစ်၏အနောက်ဘက်ကမ်းတွင်ကား အနည်းငယ်သာ တွေ့ရှိခဲ့ဘူးရာ၊ ဤကျောက်စာသစ်များသည် ပုဂံခေတ်သမိုင်းကားချပ်ရုပ်ပုံလွှာဝယ် ပိုမိုထင်ရှားလာစေရန် ထပ်လောင်းဖြည့်စွက် ပေးခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ရေစကြိုမြို့နယ် ပုခန်းကြီးမြို့အနီး ပေါင်လောင်ရွာတဝိုက်မှ၎င်း၊ ကျောက်ဆည်ခရိုင်၊ တံတားဦးမြို့နယ်၊ စကားအင်းရွာလေးမှ၎င်း၊ သားများဘရွာမှ၎င်း၊ ပင်းယရွှေစည်းခုံ ဖုရားအနီးမှ၎င်း၊ ဂေါဇာသကရစ် ၇၀၀ ကျော်ခန့် ပင်းယခေတ်တွင် ရေးထိုးသည့် ကျောက်စာအသစ်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပြီး မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အလယ်စော်မွန်စာဖြင့် သက္ကရာဇ် ၉၅၀ ကျော်ခန့်တွင် ရေးထိုးသည့် ထားဝယ်မြို့တောင်ဘက် ၆ မိုင်ခန့် အကွာ မုတ္တီးဖုရားအနီးမှ မွန်ခေါင်းလောင်းစာကိုလည်း ခေတ်လယ်မွန်ဝေါဟာရများ မှတ်တမ်းတင်ထားရှိသည့်အနေနှင့် ဤနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၎င်းအပြင် တံတားဦးမြို့နယ် ရွှေဘုံသာကျောင်းဝင်းအတွင်းမှ တွေ့ရှိသော အင်းဝခေတ် ရေးထိုးကျောက်စာနှင့် အခြားကုန်းဘောင်ခေတ် ရေးထိုးသောပျူ ကန်ရွာ အနီး ကန်တော်ဦး ကျောက်စာတို့မှာလည်း စာပေအရေးအသား ရှုထောင့် အနေနှင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းသော ကျောက်စာများပင် ဖြစ်ပေသည်။

သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းမှ တွေ့ရှိသော ပျူကျောက်စာနှင့် အုတ်ခွက်စာ အသီးသီးတို့၏လေ့လာတွေ့ရှိချက် အကျဉ်းချုပ် မှတ်တမ်းနှင့် အခြားကျောက်စာများ၏ အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်နှင့် ဖတ်ရှုချက် အသီးသီးတို့ကိုလည်း အောက်တွင် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ဤဌာနခွဲမှ ပဏ္ဍိတ်များသည်လည်း အစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း၊ ပုဂံတဝိုက်သို့ ခရီးထွက်ရှိပြီးအောက်ဖော်ပြပါ ဖုရားများမှ ရှေးဟောင်းကဗျည်း နံရံမင်္ဂလာများကို လေ့လာဖတ်ရှု မှတ်တမ်းထားရှိနိုင်ပါသည်။

၎င်းတို့မှာ—

- (၁) လောကဉာဏျောင်ဖုရား။
- (၂) ငပုန်သင်ယောင်ဖုရား။
- (၃) သယမ္ဗူဖုရား။
- (၄) နွားပြဂူဖုရား။
- (၅) မြင်းကပါဂူပြောက်ငယ်ဖုရား။
- (၆) အပါယ်ရတနာဖုရား။
- (၇) သက်တော်ရဖုရား။
- (၈) အရှေ့နှင့် အနောက်ဖက်လိပ် ဖုရားရှိ ဇာတ်ကွက် စာတမ်းများ

စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အသစ်တွေ့ရှိသော ကျောက်စာများ

(၁) ကန်တွင်းကြီးဖုရားကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာကို ပုဂံမြို့ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုမှရေစကြိုမြို့နယ်၊ ပုခန်းကြီးတဝိုက်သို့ လေ့လာရေးခရီးထွက်ရှိရင်း ပေါင်လောင်ရွာသားများ သတင်းပေးချက်အရ၊ ပေါင်လောင်ရွာ၏ တောင်ဘက် ကန်တွင်းကြီးဖုရားပျက် လိုဏ်ဂူအတွင်းမှ တွေ့ရှိသော စာတမျက်နှာပါ ကျောက်စာဖြစ်၏။ သက္ကရာဇ် ၁၉ ခုနှစ်ထိုးကျောက်စာဖြစ်ပြီး၊ စာကြောင်းရေ ထင်ရှား ဘတ်ရှုရသမျှမှာ (၂၂) ကြောင်းခန့်မျှရှိ၏။ ကျောက်စာမှာ အပိုင်းအကျိုးဖြစ်ပြီး အောက်ပိုင်း၌ စာကြောင်းရေ မည်မျှရှိသေးသည် မသိသာချေ။ ကျောင်းနေ ဆရာတော် သူမြတ်များအား လယ်ယာဝတ်မိုးဝတ်မြေလှူဒါန်းကြောင်းမှတ်တမ်းတင် ရေးထိုးထားခြင်းဖြစ်၏။ မှတ်သားဘွယ်ရာကောင်းသည်မှာ လင်္ကာစကားပြေနှစ်တွေရာရာက ရေးသားဖွဲ့နွဲ့ ထားပုံပင်ဖြစ်၏။ အဆိုပါ ကျောက်စာကို ပေါင်လောင်ရွာရှိ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာန ကျောက်စာ ဂူသစ်တွင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

(၂) ယခုလင်မယား ကျောင်း ကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာမှာ ပုဂံမြို့ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုမှ တာမဏီအုတ်ကျောင်းတိုက်၊ ကုလားကျောင်းပျက်တခုကို ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု ဆောင်ရွက်ရာတွင်တွေ့ရှိသောစာ (၂) မျက်နှာပါ ယခုလင်မယားတို့သမီး (၄) ယောက်ကို ကျောင်းကျွန် အဖြစ် လှူဒါန်းခြင်းနှင့် ဖျက္ခသမင်းသည် ဝတ်မိုးဝတ်မြေကျောင်းအား လှူဒါန်းကြောင်း ရေးထိုး မော်ကွန်းတင်ထားရှိခဲ့သော ကျောက်စာပင် ဖြစ်၏။ တာမဏီအရပ်မှာ သီရိပဏ္ဍိယာမြို့ဟောင်း၏ အရှေ့မြောက်အရပ်တွင် တည်ရှိပြီး များစွာသော ရှေးဟောင်း အုတ်ကျောင်းပျက် နီနီရဲရဲကြီးများကို ယခုထက်တိုင် မြင်တွေ့နိုင်ပေသေး၏။ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများတွင် ရေးသားဖော်ပြလေ့ရှိသည့် မြတ်ကြီးဘာမလိန္ဒမှာ ကမ္မောဇပြည်သား ဖုလန်းတော် တပါးဖြစ်ပြီးလျှင် ပုဂံပြည်နုရပတိစည်သူ မင်းကြီး လက်ထက်တွင် ဆပဋမဟာထေရ်၊ သီဝလိမဟာထေရ်၊ အာနန္ဒမဟာထေရ်တို့နှင့် အတူ ပုဂံသာသနာကို ထွန်းလင်းတောက်ပစေခဲ့သော မရုဟာထေရ်တပါးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ယခုလင်မယားကျောက်စာမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ပုဂံခေတ် ကျေးကျွန်စုံနစ်၏ သရုပ်ကို ဖော်ပြနေသိသည့် အလား ရှိတော့၏။ သက္ကရာဇ် ၅၉၀ ခုနှစ်တွင် မောင်ငုဖုတ်မျောက္ကပိသည် အလှူကြောင့် နှမယဉ်ကို သက်သေစုံရာဖြင့် ရောင်း၏။ ယဉ်ကို လင်ဖြစ်သူ ခေါ်သည့် တပန်းပြန်လည် ရွှေယူ၏။ အနွှစ်မောင်နှံ နှစ်ယောက်သည် ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ လုပ်၍ရသော ချေးနည်းစာဖြင့် ကုလားကျောင်း တခု ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း၏။ ၎င်းတို့တွင် ကျွန်နွားမဲ့ရကား၊ သမီးမိလှယဖ၊ ယဖ၊ အိမ်ပုံတို့ကို ဖုရားကျွန် ကျောင်းကျွန် အဖြစ် လှူဒါန်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားရှိခဲ့ပေသည်။

ကျောက်ဘက်ပါ ဖျက္ခသူမင်း၏ သက္ကရာဇ် ၅၈၈ ခုနှစ်ထိုး ကျောက်စာမှာ မန္တလေးမြို့ နန်းတွင်း ကျောက်စာရုံ၊ ကျောက်တိုင်အမှတ် ၂၉ နှင့် စာသား သဘောသွား အကြောင်းအရာ တူညီသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ အကြောင်းအရာမှာ ဖျက္ခသူမင်းသည် ဝတ်မိုးဝတ်မြေလှူဒါန်းထားကြောင်းပင် ဖြစ်၏။ အဆိုပါ ကျောက်စာ မိတ္တူကို အမရ ၆၁၊ စာရင်း ၁၉၈ နှင့် မြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာပုံ အမှတ် ၅၇၄ (ခ) တို့တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။ မန္တလေးနန်းတွင်း ကျောက်စာရုံရှိ တမျက်နှာ ကျောက်စာ စာသားရေးထိုးပုံမှာ အရေးအသားရှေးကျပြီး ယခုတွေ့ရှိသော ကျောက်စာမှာ အက္ခရာအရေးအသားကို ထောက်ဆ၍ နောက်ထပ် ဆင့်ထိုး ကျောက်စာပင် ဖြစ်ရာ၏။ မန္တလေးနန်းတွင်းရှိ ကျောက်စာအောက်ခြေ၌ လက်ရေးပိုင်းဖြင့် “တပယ်မျိုင်းလေမျက်နှာဖုရား” ဟု ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အဆိုပါ ကျောက်စာကို ယခုအခါ ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်း သုတေသနပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

(၃) တာမဏီအုတ်ကျောင်းအနီးမှ ကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာမှာ အစိတ်အပိုင်းမျှသာဖြစ်၍ဝဲဘက်နှင့် အထက်အောက်တို့တွင် စာမည်မျှရှိသည် မသိသာ။ ကျောင်းအား လယ်ယာမိုးမြေ လှူဒါန်းသော ကျောက်စာ တပိုင်းတစမျှသာဖြစ်သော်လည်း တွေ့ရှိရသမျှ ကဗျည်းအက္ခရာအရေးအသား အထောက်အထားတို့ကို မှတ်တမ်းတင်ထားရှိသည့် အနေနှင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကျောက်စာ အစိတ်အပိုင်းကိုလည်း ပုဂံမြို့ရှေးဟောင်း သုတေသနပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

(၄) စစ်သူကြီးရာဇသင်္ကြန်မယား ကျောက်စာ။ ။ကျောက်ဆည် ခရိုင် စကားအင်းရွာ၊ ရွာလေးအတွင်း ဦးတင်မောင် ဥယျာဉ်အတွင်းမှ တွေ့ရှိသော စာတမျက်နှာပါ ကျောက်စာဖြစ်သည်။ သက္ကရာဇ် ၇၂၂ ခုနှစ်တွင် စစ်သူကြီး ရာဇသင်္ကြန် မယား မင်းသမီးသည် တရာဗတ်အတွက် လယ်ယာမိုးမြေတို့ကို လှူဒါန်းထားရှိခဲ့ကြောင်း မော်ကွန်းတင်ထားခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်၏။ စာကြောင်းရေ (၁၈) ကြောင်းမျှရှိပြီး ကျောက်စာပါ အက္ခရာပြန်ဆိုချက် အပြည့်အစုံကို နောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

(၅) ငွေဖုရား ရွှေဖုရား စသည် လှူသော ကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာကို ပုဂံမြို့၊ ငဏ္ဍာမဏိဖုရား တောင်ဘက် (၃) မါလံခန့် အကွာ တက်ဖုရား၏ တောင်ဘက်ယွန်းယွန်း အုတ်ကုန်းပျက် တခုမှ တွေ့ရှိသည်။ ကျောက်စာမှာ စာ (၂) မျက်နှာ ရေးထိုးထားပြီး အစိတ်အပိုင်းမျှသာဖြစ်သဖြင့် အထက်ပိုင်းတွင် စာမည်မျှရှိသည် မသိသာပေ။ ခုနစ်သက္ကရာဇ် မပါသော်လည်း အရေးအသားကို ထောက်ဆ၍ ဂေါဇာသက္ကရာဇ် ၆၀၀ ကျော်ခန့်က ရေးထိုးခဲ့သည်ဟု မှန်းဆရ၏။ စာကြောင်းရေ တဘက်တွင် ‘(၈) ကြောင်းနှင့် အခြားတဘက်တွင် (၁၀) ကြောင်းခန့်မျှရှိပြီး ငွေဖုရား ရွှေဖုရား စသည်တို့ကို လှူဒါန်းကြောင်းနှင့် ကျိန်စာများရေးထိုးထားခဲ့သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ အဆိုပါ ကျောက်စာ အစိတ်အပိုင်းများကို ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်း သုတေသနပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်း ထားရှိခဲ့ပါသည်။

(၆) မင်းကျောင်း ကျောက်စာ။ ။အစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း ပုဂံမြို့ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုမှ မြင်ကွန်းမြို့ တဝိုက်သို့ လေ့လာရေးခရီးထွက်ရှိရင်း၊ ရှေးဟောင်းတွင် ဝါသနာထုံသူ မြင်ကွန်းမြို့ အစိုးရအလယ်တန်းကျောင်းမှ ဆရာ ဦးသောင်းညွန့်၏ သတင်းပေးလိုက်လံကူညီညွှန်ပြချက်အရ တွေ့ရှိသော ကျောက်စာပင် ဖြစ်၏။ ကျောက်စာမှာ မင်းဘူးမြို့နယ် ရေသာယာရွာ တောင်ဘက် တမိုင်ခန့် အကွာ မင်းကျောင်း ဖုရား အရှေ့တောင် ပေ ၁၀၀ ခန့် အကွာတွင် ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများ ပိုးအုပ်လျက်ရှိသဖြင့် ခက်ခဲစွာ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ရ၏။ ယခုအခါ ရေသာယာရွာအနီး၊ ရွာဦးကျောင်းဝင်းအတွင်း၌ ဤဌာနခွဲမှ ကျောက်စာဂူ ဆောက်လုပ်ကာ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ထားရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်မှာ သက္ကရာဇ် ၆၁၉ ခုနှစ်တွင် လက်ယာနှင့် အပေါင်းပါ ၆ ဦးတို့သည် ဖုရားကြီးနှင့် သင်္ဃာတို့အား ကျွန်နှင့် မြေများ လှူဒါန်းထားခဲ့ကြောင်း မော်ကွန်းတင် ရေးထိုးထားခဲ့သော စာတမျက်နှာပါ ကျောက်စာပင် ဖြစ်၏။ဤသို့လှူဒါန်းရသော အကျိုးအားဖြင့် အဓိမေတ္တယူဖုရားမပွင့်မီကြား လူနတ်စည်းစိမ်ကိုခံစံရပြီး အဓိမေတ္တယူ ဖုရားပွင့်သော ကာလ ရဟန္တာဖြစ်လိုကြောင်း ဆုတောင်းပတ္တနာပြုထား၏။ ကုသိုလ်ကောင်းမှု အဖို့ ဘာဂကို အမျှပေးပေခြင်းနှင့် ကျိန်စာများ ထည့်သွင်း ရေးသားထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

အောက်ပိုင်းတွင် သက္ကရာဇ် ၈၁၇ ခုနှစ်၌ ကောင်းမှုရှင်တဦးက ဖုရားကြီးအား ကျွန်သီးတော်များ လှူဒါန်းခြင်း ထွဋ္ဌာပစ္စည်းများ လှူဒါန်းခြင်း စသည်တို့ကို ဆင့်ထိုး ထပ်မံ ရေးသား မှတ်တမ်းတင် ထားခဲ့ပေသည်။

(၇) ကန္တိရွာမှ ဂူဖုရားလှူသော ကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာမှာ အထက်ဖော်ပြပါ မင်းကျောင်း ကျောက်စာကို ရှာဖွေစဉ် တပါးတည်း အသစ်တွေ့ရှိခဲ့သော မင်းဘူးမြို့နယ် ရေသာယာရွာ အောက် (၂) မိုင်ခန့် အကွာ ကန္တိရွာ အနောက်တောင်၊ ကန္တိကျောင်းပင်းအတွင်း၊ ပုဂံခေတ် ဂူငယ်တခုမှ တွေ့ရှိသော ကျောက်စာပင် ဖြစ်ပေသည်။ စာကြောင်းရေ (၂၅) ကြောင်းပါ၊ သက္ကရာဇ် ၅၈၃ ခုနှစ်ထိုး မယားမတရာသင်နှင့် လင်သမ္ပပိန်ဝါကောင်သာသင်တို့က ဖုရားတည်၍ဆင်းတုတော်အား ရွှေရည်ရေးခြင်းနှင့် ရတနာသုံးပါးအား ကျွန်သီးတော်များ လှူဒါန်းခဲ့ကြောင်းနှင့် ဖျက်စီးသတ္တိအား ကျိန်စာများသင်စေရန် ဆုတောင်း မော်ကွန်းတင် ရေးထိုး မှတ်တမ်းတင် ထားရှိခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

(ဂ) သရေခေတ္တရာမြို့ရိုးဟောင်း အနောက်မြောက် တံခါးဝမှ တွေ့ရှိသော ပျူကျောက်စာ။ ။၁၉၆၄-၆၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ် အတွင်း သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းကို စစ်ပြီးကာလ ဒုတိယ အကြိမ်မြောက် ဆက်လက်တူးဖော်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာတွင် “ရွှေတံခါးဝ” ခေါ် သရေ ခေတ္တရာ မြို့ရိုးဟောင်း တံခါးဝကို တူးဖော်မှုကုန်းအမှတ် မော်ဇာ(၅) ဟူ၍ သတ်မှတ်တူးဖော် လေ့လာခဲ့ရာ မြို့ရိုး၏ အဝင် လက်ဝဲ ဘက်၌ မြို့ရိုးနှင့် ကပ်လျက် ပျူကျည်းစာ အရေးအသား ပါသော ဤကျောက်စာတိုင်ကို တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းကျောက်စာမှာ စာကြောင်းရေ ၃ဝ မျှပါဝင်ပြီး မီးသင့်လောင်ခြင်း နှစ်ကြိမ်ခန့်မျှ ခံရသဖြင့်၊ စာသားများ ပျက်စီးပြွန်းတီး နေသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ တွေ့ရှိသော မြေလွှာ အထောက်အထားများအရ၎င်း၊ ကျောက်စာတိုင်၏ အောက်တည်တည်တွင် ရွှေပြားပိုင်းငယ် များကို သဘာဝမြေလွှာ၌ ခံထားသည်ကို တွေ့ရှိရ၍၎င်း၊ ဤကျောက်စာတိုင်မှာ မူလနေရာမပျက်တွင် တည်ရှိခဲ့သည်ဟုယူဆရ၏။

စာသားများပျက်စီးပြွန်းတီးမှုများပြားသဖြင့်၊ လက်ျာဘက်အောက်ခြေမှ စာလုံးအချို့ကိုသာ ဘတ်ရှလေ့လာနိုင်ပါသည်။ ထင်ရှားစွာ ဖတ်ရှုရသမျှမှာ “ပထဝီဥဘာသော” အစချီလျက်၊ မောရသုတ်နှင့် မင်္ဂလသုတ်ပါဠိဂါထာများကို ရေးထိုးထားသည်ဟု ယုံကြည်ရပေ သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ မောရိယပြည်ကြီးရှင်၊ သိရိမောသောကမင်းကြီးသည်၊ မိမိနိုင်ငံတော်၏ အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက် အစွန်းတို့၌ ရှိသော နယ်ခြားမှတ်တိုင်များ အနီးတွင် မျက်နှာပြင် ညီသော ကျောက်အောင် ကျောက်ချပ်များပေါ်ဝယ် ထိုခေတ်သုံး ဗြဟ္မီအက္ခရာ၊ ခေရာသဘီ အက္ခရာတို့ဖြင့် မင်္ဂလသုတ်ခေသနာတော်များကို ထွင်းထုကာ မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့၏။ ထိုကဲ့သို့ အလားတူပင် သရေ ခေတ္တရာရှိ ပျူမင်းများကလည်း မိမိတို့ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသား အပေါင်းတို့အားလည်း မင်္ဂလာဓမ္မ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လိုက်နာ ကျင့်သုံးကြစေရန် ရည်သန်၊ လျက်၊ ဤကျောက်စာကို ရေးထိုးထားရှိခဲ့လေသလောဟု အနုမာန မျက်ရမ်းဆ၍ တွေးတောကြရပါသည်။

(ဇ) သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း ကုန်းရိုးရွာအနီးမှ တွေ့ရှိသော ပျူကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာမှာ သရေခေတ္တရာ မြို့ရိုးဟောင်း အရှေ့မြောက်ထောင်ရှိ တွင်းပြဲကုန်းရိုးရွာ မြို့ပေါက်အနီးမှ တွေ့ရှိသော ပျူ ပါဠိစာ ၅ ကြောင်းပါ၊ ကျောက်စာ ထိပ်ပိုင်းကျိုးဖြစ် သည်။ ယင်းကျောက်ပြားပေါ်တွင် အိန္ဒိယ တောင်ပိုင်း ရှေးဟောင်း အက္ခရာဖြင့် “ (ဣ) ဝေါဟုရဝါသဂ္ဂေသ္မ ” စသည်ဖြင့် ရတနာသုတ်တော်ကို ရေးထိုးထားကြောင်း တွေ့ရှိရ၏။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ရွှေတံခါးဝတွင် တွေ့ရှိသော ပျူကျောက်စာနှင့် ဤကျောက်စာ ထိပ်ပိုင်းကျိုး တို့ကို ထောက်ဆ၍၊ သရေခေတ္တရာ ပျူလူမျိုးတို့သည် မြို့ပေါက်ဝများ၌ ရန်အန္တရာယ်အပေါင်းမှ ကင်းဝေးစေရန်၊ ပရိတ်တော်များ ရေးထိုး မှတ်တမ်းတင် ထားရှိခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။ အက္ခရာ အရေးအသားကို ထောက်ဆ၍ (၆) ရာစုနှင့် (၇) ရာစု အေဒီခန့်အတွင်း ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာဖြစ်သည်ဟု ယူဆရ၏။

(ဃ) သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၊ ဖုရားကြီးမှရရှိသော ပျူအုတ်ခွက်စာ။ ။ ဤပျူစာပါသည့် အုတ်ခွက်ငယ်မှာ အမြင့် ၄ လက်မ အကျယ် ၆ လက်မ၊ ထု ၂ လက်မမျှရှိပြီး၊ ထိပ်ပိုင်းကျိုးဖြစ်၏။ ဖုရားကြီး စေတီ ပစ္စယာများကို ရှင်းလင်းတူးဖော်ရာမှ တွေ့ရှိသော အုတ်ခွက် ဆင်းဟုငယ်ဖြစ်သည်။ မျက်နှာဖက်၊ ဘောင်ပတ်လည်တွင် ပျူအက္ခရာ ကဗျည်းစာများ ရေးထိုးထားသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ အဆိုပါ အုတ်ခွက် ငယ်ကို သရေ ခေတ္တရာ မြို့ဟောင်း ပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းပြသထားပါသည်။

(ဃ) ရခိုင်ပြည်မှ ရသော “ ယေဓမ္မာ ” အစချီသော ကျောက်စာ။ ။ဤကျောက်စာမှာ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းအနီး၊ သစ်းကျပ် တော် တောင်ခါးပန်းတွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ နှစ်မြုပ်နေသော ဂူတိအက္ခရာဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် စာလေးကြောင်းပါ “ယေဓမ္မာ” အစချီ သော ဂါထာတော်ဖြစ်၏။ ယင်းဂါထာတော်ကို သက္ကလွှာဘာသာဖြင့် စီကုံးနှုန်းဖွဲ့ထားသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ ထိုဂါထာတော်၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ- ပဉ္စဝဂ္ဂို ငါးဦးတွင် တဦး အပါအဝင် ဖြစ်သော အဿဇီမထေရ်က ရှင်သာရိပြတုအလောင်းအား ဗုဒ္ဓတရားတော်၏ အဆီအနှစ်ကို အကျဉ်း ချိုး၍ ဟောပြောတော်မူသော ဂါထာတော်ဖြစ်၏။ ယင်းဂါထာတော် မြန်မာ အက္ခရာပြန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

“ယေ ဓမ္မာ ဟေတု ပြာဝါ ဟေတု၊
တေပါ တထာဂတော ဟုဒဒတ၊
တေပါညယောဏ်ဓာဓေါ၊ ဇဝံ
ဝါဒီ မဟာ ဂြမဏး”။ ။

အထက်ဖော်ပြပါ “ယေဓမ္မာ” အစချီသော ဂါထာတော်၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ—

“အကြင် ခန္ဓာ ငါးပါး တော့မကဝဋ်တရားတို့သည် အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာသာလျှင် အမှန်အစရှိကုန်၏။ ထိုခန္ဓာငါးပါး အစရှိသော တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယတရားကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူ၏။ ထိုအကြောင်းဖြစ်သော သမုဒယ သစ္စာတရားတို့၏ အကြင်ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာသည်ရှိ၏။ ထိုနိရောဓသစ္စာကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် မိန့်တော်မူ၏။ ရဟန်းကြီး ဖြစ်သော မြတ်စွာဖုရားသခင်သည် ဤသို့ အယူရှိတော်မူ၏။” စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဤဂါထာတော် အမျိုးအစားကို သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း မောင်ကန် ရွှေလေ့လာ၌၎င်း၊ ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီမြို့ဟောင်းနှင့် ကျောက် တော်ရွာ ကျောက်စာများမှ၎င်း၊ အရိမဒ္ဒနမူရပုဂံမြို့ဟောင်း တပိုက်မှ တွေ့ရှိသော အုတ်ခွက်များမှ၎င်း၊ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ တွေ့ရှိခဲ့ဘူး၏။

ရခိုင်တိုင်းတွင်အလားတူ “ယေဓမ္မာ” အစချီသောဂါထာတော်ဖြင့်ရေးထိုးထားသည့်၊ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကိုအတော်အသင့် တွေ့ရသည်။ သို့သော်အထက်ပါ ကျောက်စာများသည်၊ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့်၊ ယခုအခါအပြည့်အစုံ မတွေ့ရတော့ပေ။ ယခုတွေ့ ရှိရသော ကျောက်စာသည် ရှေးက တွေ့ခဲ့ဘူးသော ကျောက်စာများထက် လက်ရေးလက်သားပီသ၍ စာသားများ ပြည့်စုံကြောင်းတွေ့ရ သည်။ ထိုကျောက်စာ၏ ရေးသားပုံအက္ခရာပီသကို ထောက်ဆ၍ ခရစ်နှစ် အေဒီ (၇) ရာစုနှစ်ခန့်တွင်ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာဟု ယုံ ကြည်ယူဆရ၏။ ဤကျောက်စာကို ပေါ်ထုတ်နိုင်ခြင်းသည် ရခိုင်တိုင်း၏ ရှေးကျသော သာသနာဝင် အထောက်အထားတခုကို ဖြည့်စွက် ပြသနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ အဆိုပါ ကျောက်စာမင်ပွတ် ဓါတ်ပုံကို နောက်ဆက်တွဲ ဓါတ်ပုံများကဏ္ဍ၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

(၁၂) ထားဝယ်မြို့မှ သူရိယကုမာခေါင်းလောင်းစာ။ ။ထားဝယ်မြို့ တောင်ဘက် ၆ မိုင်ခန့်အကွာ၊ မုတ္တီးဖုရားမှ သူရိယကုမာ ခေါင်းလောင်းစာမှာ စာကြောင်းရေ ၃ ကြောင်းမျှရှိပြီး၊ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးမှတ်တမ်းတင်ထားရှိပေသည်။ သကရာဇ် ၉၅၅ ခုနှစ်၊ အချိန် ခန့်ရှိ အလည်ခေတ်မွန်စာပေ ဝေါဟာရများကို မှတ်တမ်းတင်သည့်အနေနှင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခုနှစ်တွင် မြို့စား သူရိယကုမာဇနီးမောင်နှံသည် အခြားသူများနှင့်အတူကြေးပိဿာချိန် ၂ဝဝ ကျော်ခန့်ရှိ ခေါင်းလောင်း ကို မင်္ဂိုလ်နိဗ္ဗာန်ရည်စူး၍ လှူဒါန်း ပူဇော်ထားရှိခဲ့ကြောင်း၊ ထိုကဲ့သို့၏ အဖို့ဘာကို မင်းဧကရာဇ်နှင့် တကွ လွန်တ်အပေါင်းတို့အား အမျှပေးဝေကြောင်း၊ ကြွယ်ဝကျော်ဇောခြင်း ဘဝ ဆက်တိုင်း ဖြစ်လိုကြောင်း ဆုတောင်းထားရှိသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်၏။

(၁၃) ပင်းယဖိဖုရားစောဥမ္မာကျောက်စာ။ ။စောဥမ္မာ ကျောက်စာမှာ ပင်းယမြို့၊ ရွှေစည်းခုံဖုရားတန်တိုင်းအတွင်း၊ မြောက်ဘက် ပိုင်းရှိ အုတ်ကုန်းဟောင်းဘဓမ္မ ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိသော စာတမျက်နှာပါ ကျောက်စာဖြစ်၏။တွေ့ရှိသောကျောက်စာမှာ အောက်ပိုင်းကျိုးသာ ဖြစ်နေ၍ အထက်ပိုင်းတွင် စာကြောင်းမည့်မျှရှိသည် မသိသာပေ။ဘတ်ရှရသမျှမှာ စာကြောင်းရေ ၁၁ ကြောင်းမျှရှိပြီး သက္ကရာဇ် ၇၅၂ ခုနှစ် တွင် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ၏ ဖိဖုရား စောဥမ္မာသည် တန်ဆောင်းနှင့် တရားဝတ် အတွက် လယ်ယာမိုး မြေတို့ကို ကွမ်းစိုက် လှူဒါန်းထားရှိခဲ့ ကြောင်း ရေးထိုး မော်ကွန်းတင် ထားရှိခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

(၁၄) တံတားဦးမြို့နယ်၊သားဖျား ဘရွာ၊ရွှေမြင်တင်ဖုရားအနီး တောင်တန်းပေါ်မှရသောကျောက်စာ။ ။တံတားဦးမြို့နယ်၊ သားဖျား ဘရွာ၊ ရွှေမြင်တင်ဖုရားအနီး တောင်တန်းပေါ်မှရသော ကျောက်စာမှာ ဤဌာနခုံ၏ ၁၉၆ဝ-၆၁ ခု နှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ် သော ကျောက်စာ သုံးစိတ်ပိုင်းကျိုး၏ အဆက်အထက်ပိုင်းမှ ကျောက်စာ၊ စာသားများကို အသစ်ထပ်မံတွေ့ရှိခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ ထပ်မံ တွေ့ရှိသောကျောက်စာမှာ စာ ၂ မျက်နှာပါ၊ အပိုင်း ၉ ပိုင်းကျိုးဖြစ်လျက်၊ ဆက်စပ်၍ ဘတ်ရှလေ့လာရသမျှမှာ မျက်နှာ ဘက်တွင် ၂၃ ကြောင်းနှင့် ကျောဘက်တွင် ၁၆ ကြောင်းမျှဖြစ်၏။

ယင်းကျောက်စာမှာ၊ သက္ကရာဇ် ၇၆၁ ခုနှစ်တွင် ဂြိုတြိဖဝနာဒိတျာ ပဝရဓမ္မရာဇာတရများ မင်းကြီးသည် သံသရာ ဆင်းရဲမှ လွတ် မြောက်ရာမင်္ဂိုလ် နိဗ္ဗာန်ကိုရည်၍၊ ရတနာသုံးပါးအား လယ်ယာ မိုးမြေတို့ကို အပိုင်းအခြား နှင့်တကွ ဖော်ပြ၍ လှူဒါန်းထားခဲ့ကြောင်း မော်ကွန်းတင်ထားရှိခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ဖတ်ရှုချက် အပြည့်အစုံကို အောက်တွင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

(၁၅) တံတားဦးမြို့နယ်၊ ပြူကန်ရွာ ကန်တော်ဦး စေတီကျောက်စာ။ ။ပြူကန်ရွာ ကန်တော်ဦးစေတီကျောက်စာမှာ၊ စာနှစ် မျက်နှာပါ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် ဘဝရှင် မင်းတုန်းမင်းကြားကြီး လက်ထက်ရေးထိုးခဲ့သောကျောက်စာဖြစ်သည်။ မျက်နှာဘက်တွင်စာကြောင်း ရေ ၅၄ ကြောင်း၊ ကျောဘက်တွင်စာကြောင်း ၈ဝ ဖြင့် ရေးထိုးမော်ကွန်းတင်ထားရှိပေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ်မှ ၁၂၁၇ ခုနှစ် အတွင်း ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် တံတားဦးမြို့နယ်၊ ပြူကန်ရွာအနီးရှိ အနော်ရထာမင်းမြတ်ဆည်ဖို့တော်မူခဲ့သော ကန်တော်ကြီးမှာ ထန်းတသွင်နီအစောက်မျှ ကျိုးပျက်နေသည်ကို ညီတော် ဥပရာဇာနှင့်တကွဝန်ရှင်တော်မြတောင်မြို့စား၊ သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှကျော်သူ အစရှိသော မှူးမတ် ဗိုလ်ပါအပေါင်းတို့အား၊ အသပြာ ငွေတော်- ၄,၉၀ဝ ကျပ် ထုတ်တော်မူ၍၊ ဆည့်ဖို့ပြုပြင်စေ ကြောင်း၊ ထိုကန်တော်ကြီး အနီးတွင်လာရောက်ဖို့ခိုကြသော သား၊ ငါး၊ တိရစ္ဆာန်တို့အား ဘေးမဲ့ ပေးတော်မူကြောင်းတို့ကို ပါဠိ၊ မြန်မာ စကားပြေနှစ်ထွေရောယှက်လျက် လေးလုံးတပိုဒ်ကာရန်သွားဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ရေးသား မော်ကွန်းတင်ထားရှိခဲ့သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ရတနာပုံခေတ်ကျောက်စာပင်ဖြစ်သော်လည်း စာပေရေးသားဟန်နှင့် ဗဟုသုတ ဖြစ်ဘွယ်မှတ်သားစရာအကြောင်း အရာများ ပါဝင်သဖြင့် မှတ်တမ်း တင်သည့် အနေနှင့် ဤနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာတွင် ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ စာသား အပြည့်အစုံကို အောက် တွင် ဆက်လက်ဘတ်ရှလေ့လာနိုင်ပါသည်။

(၁၆) ရွှေဘုံသာကျောင်းကျောက်စာ။ ။တံတားဦးမြို့နယ်၊ မြို့သာမြို့ရှိ ရွှေဘုံသာကျောင်းဝင်းအတွင်းမှ တွေ့ရှိသော စာတမျက်နှာပါ ကျောက်စာဖြစ်၏။ သက္ကရာဇ်အတို ၂၉ ခုနှစ်တွင် ငသိန်းစည်စသော သူတို့သည် ရတနာသုံးပါးအား မြေနှင့်ထန်း လှူဒါန်း ပူဇော်ထားခဲ့ ကြောင်း စာ ၁၆ ကြောင်းဖြင့် မော်ကွန်းတင်ခဲ့သည့် ကျောက်စာပင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကျောက်စာတွင် ငသိန်းစည်စသော သူတို့သည် မြေနှင့် ထန်းတို့ကို လှူဒါန်းရာတွင်၊ မြေတိုင်တို့ သွေးဆောင်၍ လှူဒါန်းခြင်း၊ သဒ္ဓါတရားပြည့်စုံ၍ လှူဒါန်းခြင်း စသည်တို့ကို မြေယာစာရင်း အင်းနှင့်တကွ အသေးစိတ်ဖော်ပြပြီး ကောင်းမှုကို ချီးပွင့်ပါသောသူကား၊ ငါနှင့် ထပ်သူရကြပါစေ၊ ပျက်ဆီးသသူကား အဝိစိ ငရဲ၌ ခံစားစေ သတည်း စသည်ဖြင့် ကျိန်စာများ ရေးထိုးထားရှိခဲ့ပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၈ဝဝ ပြည့်နှစ်တွင် အင်းဝမိုးညှင်းမင်းတရားသည် ဒေဒင်ကိန်းခန်းအရ သက္ကရာဇ် ၇၉၈ ခုနှစ်ကျိန်ရှိ၍ ၂ ခု ကြွင်းထား၏။ ပြည်သူအများတို့ ကောင်းစွာမလိုက်နာဘဲ၊ ပုပ္ပါးစောရဟန်းမင်း လက်ထက် မြို့ကြွင်းသက္ကရာဇ်ကို အရှည် မိုးညှင်းမင်း တရားဖြ့် သက္ကရာဇ် ကို အတိုဟူ၍သုံးစွဲကြ၏။ ယခုကျွန်ုပ်တို့သုံးစွဲခေါ်ဝေါ် နေသော ဂေါတသက္ကရာဇ်မှာ ပုပ္ပါး စောရဟန်းမင်း ပြိုကြွင်း သက္ကရာဇ်မျှသာ ဖြစ်၍ အဆိုပါ သက္ကရာဇ်အတိုမှာ များစွာမှထင်ရှားလှပေ။ ပုဂံဖုရားများရှိ နံရံမင်္ဂလာ ဇာတာခွင် အချို့၌ သက္ကရာဇ် အတိုအရှည်ပူးတွဲလျက် အင်းဝခေတ်သူ ခေတ်သားများသည် ရေးသားမှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

၁။ ကန်တွင်းကြီးဖုရားကျောက်စာ (တမျက်နှာ) သက္ကရာဇ် ၇၁၇ ခု

(ပခုက္ကူခရိုင်၊ ရေစကြိုမြို့နယ်၊ ပုခန်းကြီးမြို့အနီး ပေါင်လောင်ရွာတောင်ဘက်၊ ကန်တွင်းကြီးဖုရားပျက် လိုက်အတွင်း၌ စတင်တွေ့ရှိ၍ ယခုအခါ ပေါင်လောင်ရွာရှိ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ဆောက်လုပ်ထားသော ကျောက်စာဂူတွင် စိုက်ထူထားသည်)။

- (၁) (၂) ၊ ၊ နမောတဿ ဘဂဝတော အ) ရဟတော သမ္မာသ မ္မုဒဿ၊ (၂) (နာလင်လူမျှာပုန်အာ ဗ္ဗ)
- (၂) (စံသ) သကရစ်ကာ မည်မှတ်ထင်စွာ၊) ၇၁၇ ခု၊ (၂) (ခပ်မူ ဗ္ဗ စံလာ အာသိန်နှစ်ကာ တက်သ)
- (၃) စံအတာ (ကွာသတထူတန်) ခူလကုန် ကဆုန်လွန်းမှန်သ ၃ ရက် (မပျက်) သာ
- (၄) သနာ ၆ နေ့လျှင်၊ (၂) ငယ်အသစ်ယာ ကမ္ပါတသိန် အက်နီ (စောဇ) ထုံထအ
- (၅) ငိ ပါရမီ ဗ္ဗ ညီသထင်စွာတသ်တာနီက ချံသာခံစန်နတ်မျှာပုန်ရယ်ဆုံမှန် (မပေါက်) လှ
- (၆) ရွာရောက်ကာ (၆) ကြာက်သန်မိတ်ထိတ်သန္တရမထုံလသ ခပ်ကလစ်တင်ကြိုလထွက်မိတ်ဖက်နောမာ။
- (၇) စုလာပြတ်ရယ်လွတ်ခယ်ရန်ပင် မာတင်ဆင်သိုဝ်သွင်ခံခြံပွင်ခါနီရယ်မိမိပေါက်ဖက်

မုတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာအောက်၌ စာကြောင်းမညီမျှသည့်ရှိသော်။ ဤကျောက်စာနှင့်အလားတူ၊ ယင်းကုန်တွင်ကြီးလူရားပျက်မြောက်ဘက်အနီး ဆုတောင်းပြည့်လုံးရား ၂ ဝိုင်အနက် အကြီး ၂ မျက်နှာကျောက်စာမျက်နှာဘက်တွင်ပါသေးသည်။

(မြင်းခြံခရိုင်၊ ပုဂံမြို့နယ်၊ တာမကီအုတ်ကျောင်းမှတွေ့ရှိ၍၊ ယခုယင်းကျောက်စာကို ပုဂံပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။)

- မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာ၏ကျောဘက်သည် ၅၀၀ ခုထိုးဖျက်မှုမှရှောင်ရှားနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

မူလသို့ကျောက်စာမှာ၊ မန္တလေးမြို့နယ်တွင်းကျောက်စာရုံကျောက်တိုက်အမှတ် (၂၉) ဖြစ်ပြီး၊ အမရ ၆၀ စာရင်း၊ ၁၉၈ ဘိုးရင်း၊ ၅၇၄ (၁) ဖြစ်ကြောင်း သိရှိ၏။ အသုံးပြုကြိမ်နှိမ့်သိမ်းထားရသည်။

(မြင်းခြံခရိုင်၊ ပုဂံမြို့နယ်၊ တာမခိုအုတ်ကျောင်းနှင့် သီဟိုဠ်ပုလှားအကြားမှတွေ့ရှိ၍၊ ယခုပုဂံပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်)။

- (၎င်းကျောက်စာကို ကျောက်ဆည်ခရိုင် စကားအင်းရွာ ရွာလေးအတွင်း ဦးတင်မောင်၏ ဥယျာဉ်၌ တွေ့ရှိသည်။)

- မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာသည် အစိတ်အပိုင်းမှဖြစ်၍၊ အထက်ပိုင်းတွင် စာမည်မျှရှိသေးကြောင်းမသိသာ။

၆။ မင်းကျောင်းဖုရားကျောက်စာ (တမုက်နှာ) သက္ကရာဇ် ၆၁၉ ခု

။ (မင်းဘူးခရိုင်၊ မင်းဘူးမြို့နယ်၊ ရေသာယာရွာ၊ တောင်ဘက်တဝိုင်းခန့်အကွာ၊ မင်းကျောင်းဖုရား အရှေ့တောင်ပေ ၁၀၀ ခန့်အကွာမှ တွေ့ရှိ၍၊ ယခုအခါ ရေသာယာရွာ၊ ရွာဦးကျောင်းဝင်း အတွင်းရှိ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန ကျောက်စာဂူ၌ စိုက်ထူထားသည်။)

- (၁) ။ ။သကရစ် ၆၁၉ ခု၊ ဩဂုတ်လလဆုတ် ၁၀ ရက်အ
- (၂) ကံနိယံလက်ယာက် ၁။ မိယာအိုညပ်သင် ၁။ သာသကရ
- (၃) အိုညယ်ငန်ငါကန်တုငါပစ်ဤယ်သူ ၆ ယောက် ပုဂ္ဂါကြီး
- (၄) င်သင်ခါလှသောအိုနိုင် ၁ သာ (သ) ပုံစင် ၁ ငါစံ ၁ ငါပုန်ဆုံသင် ၁ ပိယ်သော
- (၅) ပယ်လုံခင်မြို့ယ် ၁ ခြင်္သေ့ောင်သည် ၁ ငါကြွ ၁ ငါတန်လိုင် ၁ ငါရိန် ၁ ပိယ်
- (၆) သောပယ်လုံခင်မြို့ယ် ၁ ခြင်္ဂဗုဂရိုပ်မလှူ၊ ရှယ်သန်ဂျင် စိတ်လက်
- (၇) ကောက် ၁ ဆူဤကာသင်ခါကတေ။ ။ဤလှူသော အတ္တိပိကာ ပုဂ္ဂာသွိုင်မ
- (၈) ဟာမိတ်တြာမဇ္ဇစ် သောကြာလှတေဗ္ဗစ်ကြာလှစိဉ်မိ ချံသာခံစရလိပ်
- (၉) သတေ နတ်တေဗ္ဗကာ နတ်စိဉ်မိချံသာခံစရ လိပ်သတေပုဂ္ဂာသွိုင်မိကြွာ
- (၁၀) ဗ္ဗစ်သာဗျပ်ခါ ရဟန်တာဗ္ဗစ်လိပ်သတေငါမိငါမလွန်လိပ်ပြီသောငါသာ ၄
- (၁၁) ယောက် အမိမုလာသော အမျှပ် ၁၁ ဆက်အမုလာသော အမျှပ် ၁၁ ဆက်လှ
- (၁၂) နတ္တိကာ တာတပ်ယမာမင်ကြိ ဝါသုန်မြို့ယ်ကြိအသုန်တရိယံခပ်သိမ် (လေရ) စိယ်သတေ
- (၁၃) ဤယ်မြို့ယ်ပိယ်သောသူကာ (ငါ) တောင်သော ဆုအတိုင် အတ္တိပိထပ်တရစပါစိယ်သတေ ငါပ ၁ အို
- (၁၄) ကောင်သင် ၁ ငါသင်ပွင် ၁ အတ္တိပိထပ်တရစပါစိယ်သတေ ဤယ်ငါလှူကိုင်ဖျက်သောသူ
- (၁၅) ကာ ငါဆယ်ငါပွင်ကျင်လညောင် ပွင် သုတပါကျင်လညောင်အငါစိယ်ငြ
- (၁၆) (ယ်) လျင် ကျက်စိယ်သတေ ပုဂ္ဂာ ဩာသခါဟူသာ အမှတ်မသိစိယ်စုံတေ။
- (၁၇) လှူသောကြာပါသာကာသူကြွယ်အိုင်ပင်သင် ၁ ယောက် အိုပွည်သင် ၁ အိုကောင်ရ
- (၁၈) ည်သင် ၁ အိုနယ်သင် ၁၊ ဤယ်အလိုင်မိုင် ငါလှူ ၂ ငါပုန် ၁ ဤယ်သင်ဖေ ၈ ယောက်
- (၁၉) ကြာပါမ ဤယ်ကြာပါသောသူလေငါနှင့် အတ္တိပိထပ်တရစပါစိယ်သတေငါ
- (၂၀) ဗ္ဗစ်လိယံရာ ၂ ကာအလှူပိယ်တတ်သော၊ စောင်လိုတတ်သော ကောင်မူကိုင်မ
- (၂၁) မိယ်မလှုပ်ကျင်တတ်သော ဗ္ဗစ်လိုင်သတေ။ ။
- (၁) သကရစ် (၈၁၅) ခု...ကြိလှူသော၊ ကျန်တယောက်၊
- (၂) (ကြယ်) ၃ ကောင် ဗ္ဗစ်တေ ကံ၊ ကြိကိုင်ပွေတာလိုသတေ
- (၃) အသွတ်တေ၊ ခွက်တညွပ် သန်တိယ်တညွပ်၊ သာရိပုတ္တရာ
- (၄) ရလိုသတေ၊

မှတ်ချက်။ ။ဤကျောက်စာတွင် နောက်ဆုံးစာ ၄ ကြောင်းသည်၊ နောက်မှရေးထိုးခြင်းဖြစ်၍၊ စာလုံးများလည်း သေသပ်ခြင်းမရှိသဖြင့်၊ အစိုးပျယ်ပြည့်စုံစွာ မဖတ်သာချေ။

၇။ ကနီရွာမှ ဖုရားလှူသောကျောက်စာ တမုက်နှာ။ သက္ကရာဇ် ၅၈၃ ခု

(မင်းဘူးခရိုင်၊ မင်းဘူးမြို့နယ်၊ ရေသာယာရွာအောက် ၂ မိုင်ခန့်ရှိ ကရွာနီအနောက်တောင် ကနီကျောင်းဝင်းအတွင်း ပုဂံခေတ်ဂူငယ်၌ တွေ့ရှိသည်။)

- (၁) ။ သကရစ် ၅၈၃ ခု၊ အာသတ်နှစ်။ တပေါင်လပွည့်ကြာသ
- (၂) ပတိယနိယံ။ ကူပုဂ္ဂာလွတ်၏။ ထိုင်နိယံလျှင် အမျှပ်လှူ
- (၃) ဝိက ငါသြင်သာကိုနီ ပုဂ္ဂာသွိုင်မတရာသင်လှူသတေ။ အမျှပ်
- (၄) ဝိလညောင် အိုနီစည်စိမိကိုပ် ပုဂ္ဂာသွိုင် သုခမိန်လှူသ (တေ)။
- (၅) (မိယာ) မတရာသင်မပြီ။ လင်သုခမိန်ငါကောင်သာသင်...
- (၆) (ရှယ် ၅) ဣပုဂ္ဂာသွိုင်ကိုဝိတ်ရှယ်ရည်ရိယံ၏။ ရှယ်ပုဂ္ဂာ ၁ ယောက်
- (၇) ကိုင်လေပစ္စရာပြီ၏ အသသန်ကောက်ပုဂ္ဂာသွိုင်လေပြီ၏။ အိုနီ
- (၈) စည်စိမိနှင့်ငါအလိုင်တုနယ်ရပုန်ဆုလိုင်ခွင်ရကာ ဤယ်ပုဂ္ဂာသွိုင် (၂၆)
- (၉) (ယာယ်) ပုဂ္ဂာတိုင်ကိုပ်။ လုပ်ရစ်လှိုင်ရစ်စိယ်တေဟရယ်။ သုခမိန်ငါ
- (၁၀) (ကေါင်သသ) င်လှူသောပတရာ ၁ ယောက်။ အိုနီရမြတ် ၁ ငါကောင်စွာ ၁ မိ
- (၁၁)သင် ၁။ သာငါကောင်မုန် ၁။ သာမိအိုနီဖုန်ဖွစ် ၁။ အိုနီပလည် ၁ ။
- (၁၂)၁။ ငါသြင်စင် ၁။ အိုနီကုံသာ ၁။ ယောက်ယာကျန်တိုင် (ကာ)
- (၁၃) (ရှယ်ပုဂ္ဂာ) ၃ ယောက် အတိုနီလုပ်လှိုင်ရစ်စိယ်သတေ။ အနောက်မူရကာ)
- (၁၄) (ပုဂ္ဂာလှူ) သတေ။ အရှိယ်မူရကာတရွာသင်္ဘာလှူသတေ။...
- (၁၅)ကျန် ဖွစ်ရကာ အသွိုင်ကိုဝိတ် (အစန်အတိုင်လျှင်)....
- (၁၆)စိယ်သတေ။ အမိဖုရားစပ်တောင် ညွှင်သည် ဗ္ဗစ်နှင့်....
- (၁၇)င မြို့ယ်။ မင် ဗ္ဗစ်ခင်ဥန်.....
- (၁၈)ရွာသူကြီ (ဒုရင်) တကြွကုတ်နှင့်ပိယ်အံ၊ မြယ်မြှပ်.....တိုနီ
- (၁၉)နောင်ရွာသူကြီ ဖွစ်ရစ်သော သူတိုင်လေ ရစိယ်ကုန်သ
- (၂၀)ပုဂ္ဂာကျန်တိုင်ကိုဝိတ်သိယ်ခရစ်သော ဖျက်ဆီသော သူတိုင်ကာ၊ ။ လူဗ္ဗစ်လေလူ
- (၂၁)စိယ်သတေ။ သိယ်မူကာ မြို့ယ်ကြိကံဖာကာအထက်
- (၂၂)ငြယ်ကြိ အဝိစိယ်အထယ်လျှင်ကျက်စိယ်
- (၂၃)
- (၂၄)
- (၂၅)ညောင်။

၈။ ရွှေတံခါးမြို့ပေါက်မှ ပျူအက္ခရာပါဠိကျောက်စာ။ ခရစ်နှစ် ၆ ရာစုနှင့် ၇ ရာစုအတွင်း

(သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း၊ ရွှေတံခါးမြို့ပေါက်အဝင် လက်ဝဲဘက်မြို့ရိုးအုတ်နရံအနီးမှ တူးဖော်ရရှိ၍၊ ယင်းကျောက်စာကိုယခုအခါ မှော်ဘွားကျောက်ကာ သိမ်ကုန်းကျောင်း ပြတိုက်တွင်သိမ်းဆည်းထားသည်။)

- (၁) အထိ ပျက်။
- (၂)ပထဝိပ္ပဘာသောတံတံနမ.....
- (၃)အပေတယံစက္ခုမာ.....
- (၄)ဝိမုတ္တိယာထုမံသော.....
- (၅)ဇေတဝနေအနာထဝိ.....ကသ.....
- (၆)ခေါသာဒေဝတာဘဂဝန္တိ.....
- (၇)ဣသမ္မာပနိဝိဝ ဇေတမဂ်လမု.....
- (၈)ဝဇ္ဇာနိကမ္မနိဒေတမဂ်လမု.....

၉။ တွင်းပြဲကုန်းရိုး မြို့ပေါက်မှ ပျူအက္ခရာပါဠိကျောက်စာ။ ခရစ်နှစ် ၆ ရာစုနှင့် ၇ ရာစုအတွင်း

(ပြည်ခရိုင်၊ မှော်ဘွားမြို့နယ်၊ ပေါင်းတမော့အုပ်စု ကုန်းရိုးရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းအနီး တွင်းပြဲကုန်းရိုးမြို့ပေါက်မှတွေ့ရှိ၍၊ ယင်းကျောက်စာ ကို မှော်ဘွားကျောက်ကာ သိမ်ကုန်းကျောင်းပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။)

- (၁) သိဒ္ဓိ ယဏီ.....ဝေါ ဟုရုံဝေါ သဂ္ဂေသု ဝါယံရတနံပဏီတံ (နနောသမံ)
- (၂) အတ္တိတထာဂတေန (ဣ) ဒိပိဗုဒ္ဓေရတနံမဏိတံတေန သဓ္ဓေနသု (ဝတ္ထိ . တု)
- (၃) ယာနီဓ (ဘူ) တာနီ (သမာ) ဂတာနိဘုမ္မနိဝါယာနိ ဝါအန္တလိက္ခေတထာဂတံ
- (၄) (ဒေ) ဝမ (န) သ (ပ) ဇိတံ (ဗုဒ္ဓနမသာမဓမ္မေနမဿာမိ) သဃိ နမဿာမိ
- (၅) (သုဝတ္ထိ . တု)

၁၀။ ဖုရားကြီးစေတီမှ ပျူအုတ်ခွက်စာ။ ခရစ်နှစ် ၆ ရာစုနှင့် ၇ ရာစု

(ပြည်ခရိုင်၊ မှော်ဘွားမြို့နယ်၊ ဖုရားကြီးစေတီမှရရှိ၍၊ ယခုအခါ ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲတွင် သိမ်းဆည်းထားသည်။)

(၁)(ဗီး) ဥဗ္ဗေ ဗုဂ္ဂ ဗီးရုဗရပေါ ဗန္ဓ (ဗ).....

၁၁။ ရခိုင်ပြည် သင်းကျပ်တောင်တောင်မှရသော ကျောက်စာငယ်။ ခရစ်နှစ် ၇ ရာစုခန့်။

(ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းအနီး သင်းကျပ်တောင်တောင်ခါးပန်း၌ မူလစတင်တွေ့ရှိပြီး၍၊ ယခု ၎င်းမြို့ဟောင်းပြတိုက်တွင် သိမ်းဆည်း ထားသည်။)

- (၁) ။ယေ ဓမ္မိ ဟေတု ပြဘဝါ ဟေတု၊
- (၂) ဟေယံ တထာဂတော ဟျဂဒတိ၊
- (၃) တေဟည ယော ဏိရောဓေါ၊ ဧဝံ
- (၄) ဝါဒီမဟာ ဂြမဏး။

၁၂။ သူရိယကုမာ မွန်ခေါင်းလောင်းစာ။ သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု

(ထားဝယ်မြို့တောင်ဘက်၊ ၆ မိုင်ကွာ ရှင်မုတ္တီးဖုရားတွင်တွေ့ရှိသည်။)

(၁) ။သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ဗပေင်ဂတုစံ ၃ တွဲယးတူ ၉ စချောန် တလ၌သူရိယကုမာ သိကြွဟ်ပြဲသုညး ဂ မိုင်ပပထာ ၃ ကိုင်မှာ သမကော ၃ ဒကာဘော (ကး) ဂ သာပ် ၂၀၀ သာပြု၊ လခံကုသု၊ လမို မနိတ်၊

(၂) အိတမိုလအိတ်၊ မသော ၃၊ ဖိမကန့်ကုသုပုံ၊ မက်ပန်ဖိပန်ကို ကလိဂုံညိ၊ ညင်ဒလူ မဆိုင်လူးတဲ ကိုဒဟ်ညိ၊ ပုန်ဆိဒယတ်ညင် ပုန်ဆိကို ရပ်ဆဲးသဲဒေါ၊ ခွဲဒဒိဝ်သာသနာညိ ဖိုကုသိုပုဇိန်ကို

(၃) မိတ်ဒဒဝတိ ဂ မိုင်ဆုသိုင် ကေလိဂေါအံဒာပ်ဘာညိ၊ ။

(မြန်မာဘာသာပြန်)

သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု၊ တန်ကူးလပြည့် အင်္ဂါနေ့နံနက် ၉ ဖဝါးအချိန်၌၊ မြို့ပိုင်သူရိယကုမာဇနီးမောင်နှံတို့သည်၊ အခြားလူအများနှင့်တကွ၊ ဒါယကာဘောဂ၏သား မဘာသာမိကိုအမှုးပြု၍၊ ကျပ်ပိဿာ ၂၀၀ ကျော်ဖြင့် “လမိုမနိတ်၊ အိတမိုလအိတ်” မည်သောသူတို့၏၊ ကုသိုလ် ကောင်းမှု အစဉ်အဆက်တွင်ခေါင်းလောင်းသွန်းလှူကြ၏။ ဤကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုရသောအကျိုးကြောင့် မင်္ဂလေးပါး ဖိုလ်လေးပါးရပါစေ သတည်း၊ အမှိုက်တိုက်သည်၊ နေရောင်နှင့်တွေ့ဆုံသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ကြွယ်ဝကျော်စောခြင်းသည်၊ သာသနာ့အလယ်တွင် ပုဏ္ဏမိ လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ တင့်တယ်ပါစေသတည်း။ ဤကုသိုလ်၏အကျိုးကို မင်းကေရာင်းနှင့်တကွ လူတန်အပေါင်းတို့အား၊ အမျှပေးဝေပါ၏။ ရန်သူတို့သည် မကြံစည် မဖျက်ဆီးနိုင်ပါစေသတည်း၊ ကြွယ်ဝကျော်စောခြင်းကို ဘုရားတော်တို့ မရပါလို၏။

၁၃။ မိဖုရား စောမြတ်ကျောက်စာ (တမုက်နှာ) သက္ကရာဇ် ၇၅၂ ခု

(တံတားဦးမြို့နယ် ပင်းယရွှေစည်းခုံ ဖုရားတန်တိုင်းအတွင်း ဖုရားမြောက်ဘက် အုတ်ပုံထဲမှ တွေ့ရှိ၍ ၊ ယင်းဖုရားအတွင်း သိမ်းဆည်းထား သည်။)

- (၁) တန်ဆောင်ကိုင်ငါလှူ၏၊ သကရစ် ၇၅၂ ခု တမှတ်တိတ် ၆
- (၂) ဣဒ်မညသဘာပနိက် ဗိဇုရာဇ်ဗိဒ္ဓိ အြာတန်ဆောင်ဩာ

- (၃) ဝတ်ယူမိဟုကဲ့ ၁၀၀၀ ဖိုက်၏ နေ့ အရပ်ကားသဖြည့်စည်
- (၄) ပင်ခရ ၃၀၀ ထက်ဝက်ကားနေ့အသျှင် ထက်ဝက်ကားတန်ခ
- (၅) ဆောင်ကိုယ်လျှူ၏၊ ပုတီးပင်နွေကံတွင် ၄၀၀ ထက်ဝက်ကွင်းနွေ
- (၆) အသျှင်ထက်ဝက်ကားတန်ဆောင်ကိုယ် လျှူ၏ပုတီးပင်တော
- (၇) င်နွေတွင်သော ၂၀၀ ထက်ဝက်ကား နေ့လ်အသျှင်ထက်ဝက်ကား
- (၈) တန်ဆောင်ကိုယ်လျှူ၏ သိဈာန်သို့ သျှောင်နွေကံ ၂၀၀ ဖိုက်
- (၉) ၏ ထက်ဝက်ကား နေ့အသျှင် ထက်ဝက်ကား တန်ဆောင်ကိုယ် လျှူ၏။
- (၁၀) သက်နက် အသပ်စစ်နွေကံ သံလွှပ် ရှယ်ကိုယ်ကိုင်ရွှေသော မိမိနွေဆောင်သ
- (၁၁) ည်ကိုယ်ခွေပျည် ၃၀ နှင်ဝယ်၏။ ထိုင်နွေနွေကံ နွေကံလေးမျက်နှာ

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာအထက်ပိုင်းကျိုးနေ၍၊ စာကြောင်းမည်မျှရှိသည် မသိသာ။

၁၄။ တံဘားဦးမြို့နယ် ရွှေပြင်တင် ဖုရားအနီးမှ တွေ့ရှိသော ကျောက်စာ။ သက္ကရာဇ် ၇၆၁ ခု

(တံဘားဦးမြို့နယ်သားများဘရွာရွှေ မြင်ဘင် ဖုရားမြောက်ဘက်အနီး တောင်းရိုးပေါ်မှ တွေ့ရှိ၍ သားများဘရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌ သိမ်းဆည်းထားသည်။)

(၁) ။ ။နမော

(၂) စိရယ်သာ (သ)

(၃) ၆ တည်ခ

- (၁)
- (၂)ကြည်လာ
- (၃)(မ)မ် ကြိ၏
- (၄)၏ချံသာကို
- (၅)(ကောင်) ၏ဟု ပြန်လစ်ရယ်သိက္ခာနတ်မင်သည်
- (၆)ခပ်သိမ်ကို ခြုတ်ခြယ်နိုင်ရယ်မြဲမာပွည် အကုန်ကိုအစို
- (၇) ရထ.....သရေအကျောင်အစပ် ရံ ရင်ခြင်တိုပုံနှင့် လည်ပြည်စုံစွာထ ၆
- (၈) ရတ္တ (နာသုမိပါတိုဝ်နွေ) ကံ လည်ယမိကြည်စွာ ထ ၆ ဖြိုကြိ ဖဝနာ ဗိကျာပဝရဓမ္မရာဇာ
- (၉) တြာဖျာမင်ကြည် သသီရာဆင်ရံမှ လွတ်ရယ်နိဗ္ဗန်ဟု ၆ ချံသာကိုယ်လိုင်ရကား
- (၁၀) ကြိုကြိစွာ ၆ ကောင်မမျာလည် ပျံ၍ လျှိုတ်မူ၏လျှာတို၏ အစိအစွာကိုလည်ရံ ၆
- (၁၁) ပ၏ရေမင် ဟောင်တိုင်လျှူခဲ (၆) အလျှိုတ်ကိုလည် အစိ အပါ မမူလျှိုတ်မူ၏ ဖုရေဇ္ဇိတ်
- (၁၂) (မ)နီလွန်ပြီ သာသနာ ၅၀၀၀ တည်စိမ် ၆ ငါ ရှေ့တိုင်လောင် စပ်တိုင်သရံရ ခတ်တံအများတိုင်
- (၁၃) (ကိုယ်)ထာပနာခဲ (ရယ်ပျံ) ခဲ ၆ စာတိတ်နှင့် တောင်တိုင်ကို ပျံလစ်ရယ် ဖုရေဇ္ဇိတ်မူနီဗ္ဗန်လွန်
- (၁၄) (ပြီသာ)သနာ။၁၉၇။ သက္ကရာဇ် ၇၆၁ ခုအာသနတ် တန်ဆောင်မုနီဗ္ဗန် ၁၂ ရက် သောက်ကြာ
- (၁၅) နေသိဟသုရဆဋ္ဌ၊ သိခင်မင်၏သာချင်တိုင်ထက် ရံရင်ခြင်ပွင်လွန်ထ ၆ စာကို
- (၁၆) ပြည်နွေကံဖက် အကုန်ကို အစို ရထ ၆ အသစ်ယာမည် ၆ မင်ကြိုသို့ရင်၏သို့စ
- (၁၇) ဝိဇ္ဇိထ ၆ မိဖုရားနှင့် ညီညွတ်စွာမူရယ် ပစ်စည် လေပါအလိုငှါလျှိုတ်မူသည်
- (၁၈) ကာသက်ရွာ အရှေ့ဘက် ကုတိုပုံနှင့် (အကုအ) နောက်၊ ရွန်ရွာခဲ၊ တန်ဆောင်ဦ
- (၁၉) ကုတိုပုံနှင့်အကု ဆိတ်အောက်ရွာနှင့် ကုတိုပုံနှင့်အကု ၁၀ ပီ အင်နွေနှင့်၊ အင်
- (၂၀) နှင်အကု၊ လပကန်၊ ၊ သက်ရွာနေ၏ အခြာကား၊ အင်နွေကံ ကံမနာအ
- (၂၁) ရေတောင်ထောင်ကာ၊ တောင်ချွန်နွေလျှင်အခြာ၊ တောင်ကာနွေ၊ အနော
- (၂၂) ကံ ထောင်ကာကုလာရွာ၊ အနောက်ကား တောင်မျှိုတ်လျှင်အခြာ၊ နောက်
- (၂၃) နွေကံထောင်ကာ ကိုယ်တိုင်ကြိ နွေ ဂူခဲပစ် တောင်လျှင်အခြာ၊ နွေကံ

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာကို ၁၉၆၀-၆၁ ခု၊ နှစ်ချုပ်တွင်ပါပြီးဖြစ်သော်လည်း၊ ကြွင်းကျန်သောအပိုင်း ၉ ပိုင်းတို့ကိုထပ်မံရရှိ၍ ပြည့်စုံစက်တင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းနောက်ထပ်တွေ့ရှိသော ကျောက်ပိုင်း ၉ ပိုင်းတို့သည်၊ သားများဘရွာဘုန်းကြီးကျောင်းမှတွေ့ရ၍ ၎င်းကျောင်း၌ရှိသည်။

“၎င်းကျော”

- (၁)အနောက်နာ
- (၂)အနောက်ကာနွေ
- (၃)နွေအရေ

(လ)

- (၁) ကံနွေ၏
- (၂) စံ၊ ထိုင်မွှေ
- (၃) လည်မွှေ
- (၄) င်အခြာတေညို၊ တန်ဆောင်ဦနွေ၏ အခြာကား.....

- (၅) ကာပေယုရွာ၊ တောင်အနောက်ကာနွေ၏၊ နွေကံကျော်ပြောက်သည် နွေဆိပ်အောက်နွေ၊ကာသုရ
- (၆) နွေလျှင်အခြာ၊ တောင်ကာခရီ အနောက်ကာဆိပ်နွေကံကာ.....အင်
- (၇) နွေ၏ အခြာကား အရှေ့ကာနွေ၏၊ တောင်လည်နွေအနောက် တောင်ထော(င်ကား) ဆော
- (၈) ကံရည်၊ နွေကံကာစကားနွေ ငွေလဝန် နွေလျှင်အခြာ၊ နွေကံ အရှေ့ထောင်ကာ
- (၉) ကွန်ပြောက်နွေလျှင် အခြာအင်ကာဂပ်အင်ကာစစ်တလွဲပင်ကံ၊ လပကန်
- (၁၀) နွေ၏အ (ခြာကားအ) ရှေ့တောင်ထောင်ကာမင်ထန်နွေ၊ တောင်သိုဝ်လာသည်။
- (၁၁) တောင်မန်နွေမှခရိုကြောင်မအခြာ၊ ခပိုင်နွေကံနာ အနောက်ထောင်ကာ
- (၁၂) ဝိရွာနွေနှင့်အခြာကားကွန်ထိပ်ရေဝေလျှင်အခြာ၊ နွေကံထောင်....
- (၁၃) မိနွေလျှင်အခြာ၊ နွေကံလည်ကွန်ထိပ်ရေဝေလျှင်အခြာ၊ နွေကံ....
- (၁၄) ထောင်သိုဝ်လာသည်ကာမင်ကန်နွေမှခရိုကြောင်မအခြာ၊ အရှေ့ကာပင်သဆိုင်
- (၁၅) နွေအစပ်လဲအင်အရှေ့ကနောင်ပင်လျှင်အခြာ။၈။ နွေကံမိဖုရားကြိုဥ
- (၁၆) ပုတ်စာဆိပ်ဝတ်သင်ပုန်ဝတ်အလိုငှါထာတ်မူသည်။ ငွေရွက်နီကိန် ၅၀။

မှတ်ချက်။ ။ ဤကျောက်စာကို ၁၉၆၀-၆၁ ခုနှစ်ချုပ်တွင်ပါပြီးဖြစ်သော်လည်း၊ ကြွင်းကျန်သောအပိုင်း ၉ ပိုင်းတို့ကို ထပ်မံရရှိ၍ ပြည့်စုံစက်တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းနောက်ထပ်တွေ့ရှိသော ကျောက်ပိုင်း ၉ ပိုင်းတို့သည်၊ သားများဘရွာဘုန်းကြီးကျောင်းမှတွေ့ရ၍ ၎င်းကျောင်း၌ရှိသည်။

၁၅။ ပြုကန်ရွာကန်တော်ဦးစေတီ ကျောက်စာ (၂ မျက်နှာ၊ မျက်နှာ) သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-၁၂၁၇

(တံဘားဦးမြို့နယ်ပြုကန်ရွာကန်တော်ဦးစေတီအနီးတွင်ရှိသည်။)

- (၁) ယေတ။ ။ နာနာရဋ္ဌိရာဇာနီ။ ယောဘူပေါဝရဝံသဇော။ အတိတေဂါမဏိရာဇာဝ။ အကာသဒ္ဓမ္မဇောတန်။ ယောသံပါ
- (၂) ဇိနသဿန။ ။ နာနာရဋ္ဌိရာဇာနီ။ ခေမာရဌကဓမ္မာဇကစသည် သီးသီး တိုင်းကြီး ပြည်ထောင် အခေါင်နန်းနေ ပဒေသရာဇ်
- (၃) မင်းအပေါင်းတို့ထက်။ ဝရဝံသဇော။ မဟာသမ္မတသံကျသကီဝင်နွယ်လျှည်မပျက်ရွှေနန်းဆက်ဖြစ်၍ မြတ်တော်မူသော။
- (၄) ရေမြေသေဋ္ဌိနင်း မင်းထက်မင်းသည်။ အတိတေ။ လွန်လေမဆွရွေးကာလနွေကံ ဂါမဏိရာဇာ ဣဝ။ ဒုဌဂါမဏိကျွန်းကြီး
- (၅) သို့။ သဒ္ဓမ္မဇောတန်။ သူတော်ကောင်းတရားတို့၏ ထွန်းပခြင်းကို။ အကာ။ ပြုတော်မူပြီ။ သောဘူပါလော။ ထိုရေမြေ
- (၆) တဝများစွာ သံသရာနွေကံ ခါတရံတို့ မကြုံဘူးမြဲရစေသော။ နဝင်။ အဘူတဓမ္မ ဝေဒဏ္ဍကစသည်အပြား အင်္ဂါကြီးပါးနှင့်
- (၇) မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်ကို။ သံပါလေတု။ စောင့်တော်မူစေသတည်း။ ။ အနန္တဝိသယ။ ညာဏတန်ဆောဇ်။ အံ့တိုက်
- (၈) တက်နေသိသို့။ ပါဠိဟာရိုက်။ သီးသီးဆိုက်သား။ ယမိုက်အစုံ။ မီးရေခြုံလျက်။ ဥဏ္ဏာလုံမေ့ခါတ်။ လျှပ်နှယ်ခတ်သား။
- (၉) ဆင့်မဟန္တိ။ မီးနှယ်ညီသည်။ တိလောက ဥသျှောင်။ ထို့မာရ်အောင်သား။ ။ တဏှကံရာဇဓမ္မဗျား။ ဘုရားဘုန်းခေါင်။
- (၁၀) သာရမဏထက်။ ဘိညာဏိလောကီ။ ဈာန်ဝသီနှင့်။ ယောဂီထေရ်ကျော်။ သူတော်မြတ်စွာ။ သုဓမ္မခါဇမ်။ ရသေ့ဖြစ်ဖြင့်။
- (၁၁) ညီသည်။ မာရဇိဓမ္မမောက်။ သံတော်အောက်နွေကံ။ ထုတ်ခြေသိမ်းဖျား။ ဘဝင်သားတိုင်။ ကျော်ကြားမဆိတ်။ ဗျာဓိတ်
- (၁၂) စောင့်ကြပ်မကွာ။ သဒ္ဓါရိုးရင်း။ သတင်းအရညပါ။ ဆယ်ဖြာပါရမီ။ အညီဆင့်ဆင့်။ ကိုယ်တော်ကျင့်ဖြင့်။ ဖြည့်ခွင့်ကုန်
- (၁၃) ပတ်ဝိုက်။ တိုက်မဇ္ဈိမ။ ဒေသချက်ဓမ္မ။ အောင်မြေအနာ။ မဟာသီရိ။ ရှိန်ဝါညီသား။ ခေါ်မိမုရ။ ပလ္လင်သားထက်။
- (၁၄) သိဒ္ဓတ္တဘရင်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရင်၍။ လင်းစင်သမယ။ ကာလတုလွတ်။ ခါကောင်းမြတ်နိုးကံ။ နတ်မနောတူ။ ရန်မသူကို။ ဆယန္တူ
- (၁၅) တောင်လူနတ်။ ပရိသတ်ဝယ်။ မချွတ်ထင်ရှား။ ဘုရားထိုရှေ့၌။ ဗုဒ္ဓလတ်ဆော်တည်း။ ထိုပြီသံရော်။ မြေပေါ်ဘဝင်။
- (၁၆) သည်။ ဝိသုဒ္ဓိပရမေ။ လူဆွေထွဋ်ဖျား။ ထိုဘုရားကား။ ။ ပဉ္စတာဇီ။ အညီစဆုံး။ ဝါလလုံးလျှင်။ ရှင်ပြီးမဟာ။
- (၁၇) ဗုဒ္ဓရာ။ နေသစာချမ်းမြေ့။ ကြုံလေ့စမြဲ။ ကိုတော်ကလျက်။ ခပဲလူနတ်။ ပရိသတ်ကို။ ရိုမင်းသာခေါင်။ တေးမဲ့
- (၁၈) တော်မူလင့်ပြီး။ ။ ဝါရမိသန္တာ။ မသန်သ၍။ မပါကျန်ရစ်။ ကာမမြစ်နွေကံ။ မွန်းနှစ်ကုန်ကြိ။ လူထိုမျှကို။ ငနွယ်စတေ။
- (၁၉) ခွဲမိနီမှာ။ သာသနာကား။ စည်လာမကွာ။ ဆရေခေတ္တရာ။ အောင်ချာပုဂံ။ ညာဆန်ခြင်စိုင်း။ စကိုင်းနဂိုရ်။ ရွှေဘို
- (၂၀) သာသနာ။ ရောင်ဝါမစံ။ နန်းပွဲမင်လာ။ မဟာသတင်။ နရည်းရွှင်လျက်။ ပဟိရိသံထင်။ ရင်ရာဇာမူလည်းဖြစ်ထသော။ ။
- (၂၁) ရာနရိနတ်။ ။ လေးကျွန်းဆတ်သည်။ မန္တဝန်တုန်းရှိ။ ခြေတော်ညီသား။ မုနိထွဋ်ဖျား။ ဘုရားထိုသာ။ ဖြစ်စွင့်ခါမှ။

- (၂၂) ဝိဇ္ဇာကုဋ်နှင့်။ ပဗ္ဗတုတ္တမ။ ငါးလုံးခသော။ မြို့မရာဇဂြိုဟ်။ ပြည်မြင်းကိုကဲ့သို့။ ရေညီသီဒါ။ ရပ်ဆင်းပြာသား။ ရောဝတီ။ ကျော်လှပသည့်။ နဒီမြစ်ဆိပ်
- (၂၃) တောင်ကပ်ထိပ်ထက်။ ပေါပေါတက်သား။ ကြက်ယက်မင်းစံ။ တောင်သမန်နှင့်။ စာရိမြင့်ခေါင်။ မိုးမိုမှောင်သား။ တောင်တို့အတွင်း။ ကြယ်ဝင်းကန်သာ။ နန္ဒာ
- (၂၄) လခိုင်း။ ရံခိုင်းညိုညို။ ဥယျာဉ်လှည်း။ နတ်မြို့ နန္ဒဝံ။ နတ်ရေကန်နှင့်။ နှိုင်းရန်တရှိ။ သာမောဘိသည်။ ဘူမိတိဗျား။ တရားမန္တာတ်။ နေနတ်တို့သာ စံထိုက်ရာ
- (၂၅) တမူလည်း ဖြစ်ထသော။ ။ ဤသို့လျှင်။ နေဝတီကမ်းနှုတ်။ ရပ်ဝတ်ယက်ပြေး။ ဝေါဟာရေးကား။ တက်သေးတောင်သမန်။ ပတ်ခြံအင်းထိပ် ရန်ညွန့်နှိပ်လျက်
- (၂၆) ချမ်းရိပ်စန္ဒ။ လရောင်ပသို့။ ဇေယတုံသိုက်ရ။ ထီးပေါင်းခဝယ်။ ဇင်္ဂမက်နိုး။ နှုတ်သိမ်ဌာဝရ။ အောင်ကိန်းရသော။ လောကနိဗ္ဗာန်။ ညာဆန်အမရ။ ရွှေပြည်မက်
- (၂၇) ပဌမထောင်ထား။ မင်းတရား၏။ ပတ္တမြားမြက်နစ်။ သားချစ်ရင်သွေး။ ချစ်မြေးရင်နှစ်။ နွယ်မြစ်မတော။ ငါးဆက်မြေခံနှိုက်။ ထွန်းတောက်သုရိန်။ နေနှယ်ရိန်သော
- (၂၈) အဘဟိန်ဓမ္မရာ။ ပွင့်လျာမြန်ဘောင်။ ပြည်ထောင်သေဌ်နှင့်။ တရားနေမင်းသည်။ အတိတ် ပပျိုနိုး။ နှစ်တန်ကာလ။ နှိုးရင်ရသော။ ပညာပါရမီ။ ပင့်ချီထို
- (၂၉) ရော်။ နှိုးသော်ချီးပင့်။ ဘုန်းကျိုးပွင့်သဖြင့်။ စက္ကဝါကျောဘိုက်။ ပတ်ငိုက်သမ္ပရာ။ ဒီပါသောင်းမြေ။ နံ့ကြားစေလျက်။ အောင်မြေအချာ။ ရတနာသိမ် ပြည်မ
- (၃၀) ရန်မြို့။ မြို့ရွှေဘိုနှိုက်။ သာသနာတော် ၂၃၉၆။ သက္ကရာဇ် ကောဇာ ၁၂၁၄ ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့။ သုတဗြဏာလလွတ်ကျော်။ သိဒ္ဓိဝိဇယအခါတော်
- (၃၁) နှိုက်။ ဂေဟဣဒ္ဓန်း။ ရွှေနန်းဇမ္ဗူ။ မြတ်စံတော်မူ၍။ ထိုနှစ် တန်းခူးလပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့။ သက္ကသကာလီဝင်။ နွယ်တော်စည်ဖြစ်သော။ နှမတော်မြတ်။
- (၃၂) နတ်သမုတိ။ မျိုးစံထိုက်။ သာဘိသေက။ နန်းမရိပ်မြုံ။ ရွှေဘုံစိုးမှတ်။ ညာထားနတ်ဟု။ လေးမြတ်ကြည်လင်။ တင်တော်မူ၍။ မဟာသုတသောမစသော
- (၃၃) ဘေးတော်ဘုန်းများ။ မင်းတရားကြီးတို့ကဲ့သို့။ ပြည်ကြီးသေဌ်နှင့်။ မင်းတို့၏အသရေကို ဆောင်တော်မူသတည်း။ ။ ထိုအခါ။ ဗါရာဏသီ။ ခုန့်ဆီပြည့်ဝ
- (၃၄) ပြည်မစောခီး။ မဟာကဋ္ဌနမင်းကြီးကဲ့သို့။ စဘုပါရီ။ သုဒ္ဓိအပြား။ လေးပါးပင်မ။ မြစ်ခြေချ၍။ သမထ ဝိပဿနာ။ ဘာဝနာဘုဒ္ဓိ။ စီးပြန်ချီလျက်။ သဘိသံ
- (၃၅) ဗေဇ္ဇာင်။ ရွက်ရှင်တံခါး။ ကျည်းသေးတားလျက်။ စောင့်ထားမမေ့။ ပျိုးစီးတော်မူလေ့ရှိသော။ ဘုန်းတော်ကေရာဇ်။ စောစပ်ပဝရ။ နရိန္ဒကား။ သနာပရန္တ။ တိုင်းမ
- (၃၆) အချာ။ ရတနာသိမ်။ ပေါပြာခြံ။ ရွှေပြည်တော်ကြီးမှစ၍။ များဖျင်သတ္တဝါ။ လူလိုပါအား။ ရသောမျက်။ ဟင်းတက်ကြောင့်။ သီလယွင်းကွက်။ ခန္ဓာပျက်
- (၃၇) က။ နရက်ပါယ်ရွာ။ လားလေရာ၏ ဟူသော တရားကို ရိုးရင်းတော် မူလျက် သာသနာတော်၏ အညစ်အကြေး။ ပြည်လှေးပြည်ပွား။ ခိုးသားခိစ္စာ။ ယုတ်မာသော
- (၃၈) သူဟူသမျှကို။ ဒုတိယအပေး။ ယဉ်ကျေးစေမှု။ အနုသာသန။ ကျိုးပြစ်ပြလျက်။ ဂရုဓမ္မ။ မာဃဘေရီ။ မြောက်ချီသံလေး။ စည်မောင်း ကြေးလျက်။ ဝေး
- (၃၉) စေတော်မူပြီး၍။ ဒေဝါနံ ပီယာဘိဿ။ ဒီပသေဌ်နှင့်။ သီဟိဋ္ဌ်မင်းတို့ကဲ့သို့။ သာသနဒါယကာ။ ပွင့်လျာကေရာဇ်။ ဖြစ်တော်မူ၍။ သာသနာတော်ကို။ ချီးမြှင့်
- (၄၀) တော်မူရကား။ ။ ရှစ်သောင်းလေးထောင်။ ကုန်အောင်ကမ္ဘာ။ ဗြဟ္မာသက်ရှည်။ စည်းစိမ်သည်လည်း။ အတည်မမြဲ။ ဈာန်ဘုရားစံကာ။ ဘောလှပါယ်ရွာ
- (၄၁) လားပြန်ရာ၏။ တန်းခိုးတောဒာ။ ရှိန်ဝါမြို့တေ။ ကြက်သရေဝင်းလျှံ။ မိုးယံခပင်း။ ပထွန်းပြင်းလည်း။ ဆီးနှင်းပမာ။ ရေပွက်သာတည်း လျှပ်စပ်မာ
- (၄၂) စကြာကေရာဇ်။ လူမင်းဖြစ်သက်။ နိဗ္ဗာန်ကေရာဇ်။ မင်းကြီးဖြစ်၍။ မြေးရပ်အဝိဇ္ဇာ။ မှောင်တိမ်လွှာနှင့်။ ခန္ဓာပင်မ။ သက္ကာယကို။ ပဟာန
- (၄၃) ပရိညာ။ မဂ်ပညာဖြင့်။ ပါယ်ခွါလတ်လတ်။ ကြွင်းမဲ့ဖြစ်၍။ ဖလသမာပတ်။ ချမ်းသာမြတ်ကိုရခြင်းသည်သာလျှင် မြတ်၏ ဟူသော တရားအချိုး
- (၄၄) ကို။ အသင့်ယူကျုံးနုလုံးပိုက်တော်မူ၍။ ။ နဝရတ်ပုံ။ ကိုးပါးဂုဏ်နှင့်။ အစုံရေမီး။ ခြေဝံ့ရောင်ညီသော။ စောဓိပရမ။ သုံးလူတ၏။ နဝင်သာသနာ
- (၄၅) ရောင်ဝါကြက်သရေ။ ထွန်းစေခြင်းငှါ။ ရွှေတန်ဆာဘုရားမှစ၍ ယိုယွင်းပျက်ပြားသော။ ကုသိုလ်ဟောင်းတို့ကို ထပ်မံပြင်ဆင်တော်
- (၄၆) မူသည်။ အနော်ရထာစသော မင်းကြီးတို့ကဲ့သို့။ ပြုပျက်ယွင်းပါးသော မဟာနန္ဒာကန်တော် အစရှိသော များစွာသော ကန်ချောင်းဆင့်
- (၄၇) မြောင်းတို့ကို ထပ်မံဆည်တော်မူပြီး၍ အသီးသီးဘေးမဲ့ ချမ်းသာကဗျည်း ကျော်စာထိုးမှတ်တော်မူသည်။ ဤသို့အစရှိသော နည်းဖြင့်
- (၄၈) များစွာသော ရွှေခွေတို့ကို ထုတ်တော်မူ၍ အဗ္ဗန္ဓရပဇ္ဇာန်ကျသို့။ ပဋိသန်ရဏ။ ဌာဝရဖြစ်သော ကုသိုလ်တော် အမွေကို ခံတော်မူခြင်းဖြင့်
- (၄၉) သာသနာတော်ကို ခြီးမြှောက် ရွက်ဆောင်တော်မူခဲ့ပြီး၍ ဥဇ္ဇေနီပြည်မှခါ၍ ပါဠိလိပုတ်ပြည့်နှိုက်။ ထီးနန်းစိုက်ထူထိသိုက်မူသော သိရိဓမ္မာ
- (၅၀) သောကမင်းကြီးကဲ့သို့။ ရတနာသိမ်ပြည်မရန်အောင်မြို့ကုန်းဘောင်မှ စကြာသေဌ်နှင့်မင်းတို့ပြကတော့။ ဓလေ့ဘာသာ။ မေ့တာဖြင့်။ ဆုံ
- (၅၁) နှစ်ယူဒနာ။ ဗိုလ်ပါသင်းထူး။ သူရဲစုတို့နှင့်။ စတုရန္တ။ ဒီပလေးကျွန်း။ နိုင်ငံဝန်းနှိုက်။ မုဒိမ်းခိုးသေး။ ရန်ညစ်ကြေးကို ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းငှါ

- (၅၂) ရံခါရံခါ။ ဒေသစာဖြင့်။ လေးကျွန်းချမ်းသာ မင်္ဂလာကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့။ အမြိုက်ဘုန်းခေါင်။ ပြည်ထောင်သေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းလည်း။
- (၅၃) မဟေသိမြတ်နန်းမနတ်နှင့်တကွ။ သာသနာတော် ၂၃၉၇။ သက္ကရာဇ် ကောဇာ ၁၂၁၅ တန်းဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့။ ရွှေနန်း
- (၅၄) ပွင့်လျာ။ မဟာဥပရာဇ်။ ညီတော်ချစ်အမျိုးရှိသော။ မင်းညီ မင်းသား မှူးတော် မတ်တော် များလှစွာသော သားတော်သမီးတော်တို့လည်း

“၎င်းကျော”

- (၁) အသီးအသီး။ စိုးရသင်းပင်း။ ဆင်မြင်းဗိုလ်ထူး။ သူရဲစု
- (၂) တို့ဖြင့်။ ကြည်းတပ်ရေတပ်။ တပ်ချင်းထပ်မျှ။ ရှက်စပ်ဝန်းကျင်
- (၃) ဗိုလ်ပုသင်းနှင့်။ မြေထူရေပြင်။ ကောင်ကင်ရိုက်ထိန်။ တော်ကြီးအိန်မျှ။ အစုံ
- (၄) စကြာ။ ဒေသစာရီ။ ကြွချီတော်မူလတ်၍။ ဘေးတော်ရှိက်ရာ။ မဟာအမရ။ အယုဇ္ဇမည်
- (၅) သာ။ ပြည်အောင်ချသို့။ မင်္ဂလာတပ်တော်ဆိုက်လတ်သောတည်း။ ။ ထိုအခါ။ လူဒ္ဓိပဒေသာ။ ခက်ဖြာ
- (၆) ဆင့်ဆင့်။ ရွှေဘုန်းပွင့်သည်။ ရာမင်းသေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းကား။ မဂ္ဂဒေဝ။ ဒဋ္ဌနေမိ။ စောဘုန်းရှိတို့ကဲ့သို့။ ပြည်ဆူး
- (၇) ပြည်ပြောင့်။ မှောင်ရောင်ခက်ချော်။ မသူတော်တို့ကို။ သူတော်ဥစ္စာ။ သဒ္ဓါရိုးရင်း။ သတင်းပဋ္ဌာသီ။ အညီတကွ။ စာရိတ္တနှင့်။ အ
- (၈) ဌာနဥပသ်။ မယုတ်စေရ။ သမထ ဝိပဿနာ။ ဘာဝနာနယ။ နည်းသေပြု၍။ ဂရုဓမ္မ။ မာဃဘေရီ။ မြှော်ချီသံလေး။ စည်မောင်း ကြေးလျက်
- (၉) ယဉ်ကျေးအောင်ဆွေတော်မူခြင်းဖြင့်။ ဗိုလ်လှေးများစွာ။ သတ္တဝါကို။ မင်္ဂလာကောင်းခြီး ပျိုးစေပြီး၍ ။ သာသနာတော် ၂၃၉၈။ သက္ကရာဇ်
- (၁၀) ကောဇာ ၁၂၁၆ ခု၊ ကဆုန်လဆန်း ၈ ရက်နေ့။ ကာလလွတ်ကျော်။ သုတဗြဏာခါတော်နှိုက်။ ပဒုမာရေထိပ်။ ကြာတံဆိပ်သို့။ ခြံရိပ်စံသည့်။ လရောင်ညီ
- (၁၁) သာ။ သီရိပဝရ မဟာရာဇိန္ဒာရတနာဒေဝီ။ မဟေသိမြတ်။ ရှစ်သောင်းနတ်နှင့်တကွ။ အမရပူရ။ တတိယပရမေ။ မိုးမြေဝန်သည်။ ရန်မျက်လှည်းသား
- (၁၂) ခမည်းတော်ကေရာဇ်။ မွေနှစ်ရိုက်ရာ။ အောင်ချာအယုဇ္ဇ။ ဂေဟဣဒ္ဓန်း။ မြို့နှင့်နန်းကို။ သိမ်မြန်းစိုးယူ။ တက်စံတော်မူပြီး၍။ ရှစ်ဆိုင်ရွက်ကြာ။ ဥကင်သာ
- (၁၃) ထက်။ ပြည်ကြီးသေဌ်နှင့်။ မင်းတို့ထံတွာ။ ရာဇဘိသိက်။ ဝှန်းထိန်ဆူဝေ။ ကျွန်းသပြေထက်။ ရေမြေမကြွင်း။ စိုးနိပ်နင်းလျက်။ မင်းအမြတ်ကို ယူတော်မူပြီး၍
- (၁၄) ဓမ္မုတသောင်း။ ထီးဆောင်းဆယ်ကျိပ်။ ရာမင်းထိပ်ကို။ နင်းနှိပ်ရွှေစံ။ ရာဇဝံအပြား။ ဆယ်ပါးမင်းကျင့်။ ဖြူဝန်းဖွင့်လျက်။ နတ်မင်းစရာ။ ဝေယန္တကဲ့သို့။ ဂီတိ
- (၁၅) ရောင်ခြယ်။ ရွှေနန်းလယ်နှိုက်။ တာရာများလယ်။ လမင်းကယ်သို့။ တင့်တယ်စံပျော်။ ထိုခါရော်နှိုက်။ ဘုန်းတော်ကေရာဇ်။ မင်းဖြူကြီးမြတ်။ ရေမြေညစ်သည်
- (၁၆) တူလွတ်ဘက်ရှား။ တို့ဘုရားကား။ ။ အာရာမရောပါဝန်ရောပါ။ ယေဇနာသေတုကာရကာ။ သဗ္ဗဉ္ဇူဒပနဉ္ဇယေဒဒေန္တိဥပဿသံ။ တေသိဒိဝါစရေဣာစ။ သဒါ
- (၁၇) ပညာပာစုတိ။ ဤပါဠိရှိတ်။ တောလမ်းခရီး။ ဗိုလ်ကြီးသစ်ပင်။ ဥယျာဉ်အရံ။ ရေကန်ရေတုင်း။ ခင်းလည်းတံတား။ လမ်ပါးထင်ထင်။ ရေအိုးစင်နှင့်။ လူရှင်ကိန်းအောင်
- (၁၈) ကျောင်းနှင့်စရပ်။ အမြတ်ဌာဝရ။ ဒါနအပြား။ ဤခြေခံပါးကို။ စိတ်ထားကြည်ဖြူ။ လှူသောသူကား။ အလှူပညာ။ နေ့ညမဟူ။ ပျိုးသောသူဟူသောတရားကို။ အသင့်
- (၁၉) တိုက်ရိုက်။ နှစ်လုံးပိုက်တော်မူ၍။ ။ သာသနာတော် ၁၅၇၄။ သက္ကရာဇ် ကောဇာ ၉၉၂ ခု ပြုရွာအနီး။ ပုဂံမြို့အနော်ရထာမင်းစော ဆည်တော်မူခဲ့သော ထီးနန်း
- (၂၀) ဆက်ရှည်။ ဆည်တို့မနိုင်။ ပျက်ခေါင်တိုင်သော။ ထန်းတသူခန့် အစောင့်ရှိသော ကျိုးပျက်သော ကန်တော်ကြီးကို။ နောင်လာရာဇဝင်။ ထီးစည်မပျက် ရွှေနန်းဆက်တို့တိုင်။
- (၂၁) သတ္တဝါအများ။ လုပ်ခွန်စီးပွား။ မပျက်မယုတ်စေခြင်းငှါ။ ရွှေတိုက်တော်မှ။ ဓမ္မိကဥစ္စာ။ ၄၃၈၀ သော အထပြာ ငွေတော်တို့ကို ထုတ်တော်မူ၍။ ရွှေနန်းပွင့်လျာ။ မဟာ
- (၂၂) ဥပရာဇ်။ ညီတော်ချစ်အမျိုးရှိသော ဝန်ရင်တော် ပြတောင်မြို့စားသတိုး မင်းကြီးမဟာ မင်းလှကျော်သူ။ အဝမြို့ဝန်ရေနံချောင်းမြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်းမင်းကျော်
- (၂၃) ဝန်ထောက်တော်ရှိ ၄၀ ခိုင်းဝန်မဟာမင်းလူသိဟသူ။ စာရေးကြီး မင်းလှကျော်ထင် တို့ကိုကြီးကြပ်ဆော်တန်စေ၍ ဆည်ရင်းကန်ပေါင်အလျားတာတော် ၁၀၀၀၀။ ဘည်
- (၂၄) ရင်းတူအခြေတာတော် ၅၂။ ငါတို့ပဝသခင် ထပ်မံဆည်တော်မူသည် ကန်ပေါင် အလျားတာတော် ၁၂၀၀၀။ ယုဒအခြေတာတော် ၇၂ ပမာဏ ဦးသော ကန်တော်ကြီးကို
- (၂၅) သာသနာတော် ၂၃၉၈။ သက္ကရာဇ် ကောဇာ ၁၂၁၆ ခု၊ ပြည်ပြည့်ကျော် ၈ ရက်နေ့။ သမင်္ဂလဗ္ဗ ခါတော်နှိုက်။ ကောင်းကင်မြေမှီး။ ပဲ့ထင်ကျိုးမျှ။ ကန်ရိုးနုပိုင်။ မရိုင်
- (၂၆) မညွတ်။ ကြီးတန်းခတ်လျက်။ သေသတ်စည်ပေး။ လှည်းနွားနှစ်ခွင်စာ။ ရွှောင်လွှာသော ကန်ပေါင်ထိပ် ခရီးမရှိသော။ မိုးစပ်ရှိ။ တောင်သို့ ပတ်ကိုး တောင်တလုံးက

- (၂၇) စသည်များစွာ။ တောင်တကာတို့မှ။ ရစ်ခေစီးဝင်လာသော။ ရေအပေါင်းတို့၏တည်ရာ။ ကြာမျိုးငါးထွေ။ ရေမြေမှင်းဖျင်။
ငှက်လွန်းကြွင်းနှင့်။ ငွေသွင်လည်ဝတ်။ ခြည်ခင်စွတ်မှ
- (၂၈) တိတုတ်မယ်ညို။ ဝန်လိုသောင်တင်း။ ပိန်ညင်းငှက်တော်။ ဇင်ရော်ကြိုးကြာ။ ယင်းသာစက္ကဝက်။ ငှက်ဇီပဒီး။ ရွှေပြည်စိုးနှင့်။
ဘိုးခေါင်ဥဩ။ ကြက်တောတမာ။ သာလိကာ
- (၂၉) က။ စသည်သောင်းသောင်း။ ငှက်အပေါင်းတို့။ ရင်ညောင်းသံသာ။ တွန်ကျူးပျော်မြူရာဖြစ်သော။ တောင်ညွန့်တမျှ။
ခိုင်လုံလှသော ကန်တော်ကြီးနို့ကို။ အုတ်ထုံးအင်္ဂါ
- (၃၀) တေ။ အပြေအပြစ်။ စနစ်တော်ကျ။ ဌာဝရမျှ။ ပြုဘယ်မကျန်။ ကန်ထက်ကန်အော်။ ယွင်းခံဘံမရှိ။ ပကတိဖြိုးမော။
အပြီးရောသတည်း။ ။သစ်တာယံနုရိန္ဒန
- (၃၁) နန္ဒနိဝိယဗိဗ္ဗတု။ မဟိန္ဒန္တော လူမိဒကံ။ ပိပါသဇလဇန္တနိ။ ။နရိန္ဒန။ လူများသေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းသည်။ အယံ။ ဤထီး
နန်းဆက်ရှည် ဆည်ဘိမ္မာန် ပျက်ခေါင်တိုင်သော ကန်တော်
- (၃၂) ကြီးကို။ သစ်တံ။ ဆည်ဘိထုတ်ချော။ အပြီရောင်တော်မူလတ်ပြီး။ လူမိဒကံ။ ဤကန်တော်ကြီးသည်။ ပိပါသဇလဇန္တနိ။
ရေမှတ်ကန်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို။ ပဟိန္ဒန္တော။ ရေ
- (၃၃) မှတ်ခြင်းတို့ကို ပယ်ဖြောက်တော်မူလျက်။ နန္ဒနိဝိယ။ နတ်နန္ဒပန်နတ်ရေ ကန်ကြီးကဲ့သို့။ ဗိဗ္ဗတု။ တောင်ထက်ရေဖျားထိုး
ငွေ့ငြားလည်း လျှပ်ရှားမနိုင် ကပ်လုံးတိုင်အောင်။ ကြံ့ခိုင်
- (၃၄) မြင်ရှည်တည်ထွန်း တော်မူစေသတည်း။ ။ရတနာသိသိမ္မိ။ နိဗ္ဗာန်ဆိပ်ဦး ငါးယက။ ဘေးတော်မင်းတရားကြီး ကန်တွင်း
စေတီတည်တော်မူသကဲ့သို့။ ထိုမင်းတရား
- (၃၅) ကြီး၏ ပတ္တမြားမျက်နှာ မြစ်တော်ချစ်ဖြစ်သော။ နရမိပတိ။ ပြည်ကြီးသေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းလည်း။ ကန်တော်ကြီးအတွင်း။
လူသုံးဦးတို့။ ကြည်နူးသဗ္ဗိ။ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်
- (၃၆) ပစေတု။ ရွှေနှစ်လုံးတော်မြတ်။ အမှတ်ထားတော်မူ၍။ ။သာသနာတော် ၂၃၉၉။ သက္ကရာဇ် ကောဇာ ၁၂၁၇။ ကဆုန်လ
ပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့။ အုတ်ဘိုးထုံးဘိုး။ ကံ
- (၃၇) ကျေးလကွကွလောက်စွာ သောအသပြာ ငွေတော်တို့ကို ထုတ်တော်မူ၍ ကန်တော်ကို။ ကြီးကြပ်မရင် ဝန်ရှင်တော် မြတောင်
မြို့စား သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းလှကျော်သူ
- (၃၈) အစမြို့ဝန် ရေနံချောင်းမြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်မင်းကျော်။ ဝန်ထောက်တော်စို့ ၄၀ ခိုင်ခန့်မဟာ မင်းလှသီဟသူ။
စာရေးကြီး မင်လှကျော်ထင်တို့ကို။ ကြီးကြပ်မောင်ဘန်
- (၃၉) စေ၍ တည်တော်မူသည်။ စေတီဘိနပ်တော်အချင်း ၁၇။ အရပ်တော် ၂၇ ပမာဏ ရှိသော စေတီတော်ရှိ၏။ ပလ္လင် သတ္တာဟ
အစရှိသော ခုနစ်ပါးတို့တွင် ပေါမိပင်မှ
- (၄၀) ပြုငိုဇေးဟာ ရွှေမျက်နှာနီကြီး။ တလိုတထွာ။ အရှင်ကွာသော။ အောင်ချာသူ။ ရပ်သိရိန္ဒနိ။ အပနုဇိတပလ္လင် ဗေထိပ်ပြင်
ထက်။ ငြိမ်သက်လှစေ၍။ ယိုင်ချုပ်နေသည်
- (၄၁) ပဌမသတ္တာဟ။ ။ပေါမိပင်မှ အရှေ့မြေယံ။ ရပ်သေဌ်နီကြီး။ ငှက်သင်္ချာ။ အရှင်ကွာတွင်။ အနိမ္မိသ။ ရပ်ဌာနနီကြီး။
ခုနစ်ရက်ကြာရပ်လျက် နေတော်မူသည်။ ငှက်သ
- (၄၂) သတ္တာဟ။ ။ပေါမိပင်မှ။ ရွှေနေဝံမယွန်း။ တင်ရွှန်းသာယာမြော်မျက်နှာတွင်။ ချင်မွန်သင်္ချာ။ ၂လံကွာနီကြီး။ စကြာဟင်း
စကြာသွားတော်မူသည် တတိယ သတ္တာဟ။ ။
- (၄၃) ပေါမိပင်မှ ၃၃လံ။ ချင်မွန်တထော။ အရှင်ရောင်ကား။ အနေဝံမတန်း မြော်ခတ်ယွန်းတွင်။ တင်ရွှန်းသာယာ။
မြေမျက်နှာထက်။ ရတနာသင်္ချာ။ ချမ်းမြရိပ်ငြိမ်။ နတ်တို့အိမ်သို့
- (၄၄) ကြတော်မူသည် စတုတ္ထသတ္တာဟ။ ။ပေါမိပင်မှ ၃၂လံ။ ချင်မွန်သင်္ချာ။ ရွှေမျက်နှာနီကြီး။ အပေါလ။ မေါက်ပြဝဲချီး။
ပင်ကြီးကြွန်း။ ညောင်ညိုနန်းသို့။ စက်ပန်းနှစ်ထူ
- (၄၅) ဖြန့်တော်မူချီ။ နှစ်ပုစက်စုံ။ ဘုန်းတော်လှူလျက်။ ဟံ့မုကဟု။ ပေါက်ပြထင်ရှား။ ထိုပုဏ္ဏား၏။ ပြုဖွားတတ်။ ဖုပုတ်
ကြောင်းချာ။ သိလိုငါဖြင့်။ သုံးရွာလုံးဟ
- (၄၆) မုနိန္ဒအား။ မာဂဓအာဇနာ။ နှုတ်သညာဖြင့်။ ပုဏ္ဏာနက်လေး။ မေးလျှော်သည် ပဉ္စမသတ္တာဟ။ ။ပေါမိပင်မှ ၄၉ လံချင်မွန်
သင်္ချာ။ အရှင်ကွာသော။ ဒီသာခေါ်မုနိ။ ရွှေ
- (၄၇) တောင်ယွန်းတွင်။ တင်ရွှန်းသာယာ။ အမှီချာထက်။ မုဉ္ဇလိန္ဒာ။ ခိုင်သာပင်မင်း။ ကြည်းပင်ရင်းသို့။ စေတီနှင့်တန်းလူ။
ကြတော်မူရာ။ ကြည်းပင်သာဝယ်။ မဟာ
- (၄၈) မေဃ။ ဖျင်မျှသည့်စွာ။ ရွာသွန်းချီနီကြီး။ နာဂသေဌ်နှင့်။ ရေနတ်မင်းလျှင်။ ပဗျည်းပိမာန်။ ဟိုးလျက်ခံ၍။ တဟန်မိုးကြီး။
စဲခွဲပြီးညား။ ထိုနဂါးလျှင်။ လူသားအသွင်
- (၄၉) ဂိုပနီဆင်သည်။ ဆဌသတ္တာဟ။ ။ပေါမိပင်မှ ၄၀ အလံ။ ချင်မွန်သင်္ချာ။ မန္တလောသား။ ဒီသာတူရွှေ။ ဗျူလက်ယာ။
တောင်မျက်နှာနီကြီး။ ရတနာမူရာနု။ ရွှေ
- (၅၀) မည်ထင်။ လင်းလွန်းပင်ညို။ ချစ်ရှင်ဘုရား။ ဘင်း၅ကြာ။ ဖြန့်ချီရာနီကြီး ထိုခါသကြား။ သုံးပါးစေတနာ။ သဒ္ဓါထက်သန်။
ဇောစိတ်မွန်ဖြင့်။ နပတ်ပျိုးကြီး
- (၅၁) ကြဉ်သီးကို။ စောစီးပရမ။ သုံးလူတသား။ ကိုယ်တိုင်ဆက်ကြ။ ။ရပ်လျက်လှူ၍ပူဇော်သည်။ တပုဏ္ဏ။ တဗ္ဗိကာ။ တကူ
ညီနောင်။ လူအောင်ထင်ရှား။ တို့
- (၅၂) ဘုရားအား။ ပျားဆွပ်ကြက်ကျစ်။ ဆီနှစ်ရသော။ မွဲကြွေကို။ အခွါကြည်ဖြူ။ လှူ၍ပူဇော်သည်။ ။လော့ပါလာ။
လူလာလာမြော်။ နတ်လေးသောတို့။ ရွှေ
- (၅၃) မှော်ဘုရား။ သုံးလူဖျားအား။ ပတ္တမြားတန်းနီ။ အရောင်ပြုံးသား။ လေးလုံးသော ကျော်ညို သိပ်တို့ကို လှူ၍ ပူဇော်သည်
သတ္တမ သတ္တာဟ။ ။ရာဇာ

- (၅၄) ယကန။ ယင်းကယသည်။ သတ္တသတ္တာ။ နဝါစာလီ။ အညီစေ့က။ အပေါလ။ မည်ရထင်ရှား။ ဆိတ်ကြောင်းသားတို့၏။
စိုက်ထားညွန့်လန်း။ ညောင်ညိုနန်းသို့။ စက်
- (၅၅) ပန်းနှစ်ထူ။ ဖြန့်တော်မူရာ။ ကိအခါနီကြီး။ သဟံပတိမြဟာ။ လက်ယာဖူးက။ မြေနှိုက်ချလျက်။ လက်ဝဲထိုနောင်။ ပုဆစ်
ထောင်၍။ လက်ဝဲပန်း။ ဆင်ရိုး
- (၅၆) ဝတ်စင်။ စံမွယ်တင်လျက်။ ချစ်ရှင်သုံးလူ။ စောမွန်ပုအား။ မေရတောင်လုံး။ ရွှေပန်းကုံးနှင့်။ ညွတ်ရိုးကော်ရော်။ ဂိုပုဇော်
လျက်။ တဘူးဟောတော်
- (၅၇) မူပါတောင်းပန်သည်။ ဤသို့အသီးအသီး။ ချီးငှဲ့ထောပနာခဲပြီးသော။ ပဌမသတ္တာဟအစရှိသောခုနစ်ဌာနတို့ရှိ၏။ ကုဏ္ဍာ
ဝစိရိန္ဒနိ။ စိန်၏ဆင်ငါးမုတ္တာရောင်
- (၅၈) ကံ။ ပုလဲအသွင်။ ရုပ်ရှင်တော်ပွား။ ဘုရားသကြား။ နဂါးသဟံပတိ။ အစရှိသော။ အထူးထူးအခြားခြား သတ္တာန်ရှိသော။
စကြာမေရ။ ဘုန်းတော်ပြုပြစ်
- (၅၉) သော သိသာမယသင်းတုတော်တို့ကို။ ရိုသေစွာဌာပနာတော်မူပြီး၍။ အုတ်ထုံးအင်္ဂါတေ။ အပြေအပြစ်။ စနစ်တော်ကျ။
တည်တော်မူအပ်သော
- (၆၀) ကန်တွင်းစေတီတော်အပြီးထုတ်ချောသောတော်မူရာကား ကာလလွတ်ကျော် သုမင်္ဂလအခါတော်ရှိ၏။ မိုးဖျားဘဝက်။ ဂွန်း
တက်လိက်ဆူ
- (၆၁) ကောင်းခြီးမူလျက်။ ရွှေထီးအထွဋ်တင်လှူတော်သတည်း။ ။ပတိဌာယံနရိန္ဒန။ မဏိစူဠဝဗိဗ္ဗတု။ ဓံသယန္တောအင်္ဂဇ္ဇဏံ။
သရဏသဗ္ဗဇန္တနိ။
- (၆၂) နရိန္ဒန။ လူများသေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းသည်။ သရဏံ။ ကိုးကွယ်ရာမဲ့သော လူနတ်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော။
အယံ။ ဤကန်တွင်းစေတီတော်ကို
- (၆၃) သပတိဌ။ ကောင်းစွာတည်တော်မူလတ်ပြီ။ ထူးထူး။ ဤကန်တွင်းစေတီတော်သည်။ သဗ္ဗဇန္တနိ။ ခပ်သိမ်းကုန်သော သတ္တဝါ
တို့၏ သတ္တာန်ရှိ၏။ အ
- (၆၄) ဝိဇ္ဇန္တ။ အဝိဇ္ဇာအပြားသံပါးညည့်မှောင်။ ဥဉ္စံချောင်ကို။ ဓံသယန္တောဖျက်မီးတော်မူလျက်။ မဏိစူဠဝဗိဗ္ဗတု။ သိဒ္ဓါတ်ဘုန်း
ဖျားပယ်ရှား ရိတ်ဖြတ်ဆံ
- (၆၅) တော်ဓါတ်တို့၏ကိန်းဝပ်တော်မူရာဖြစ်သော။ စူဠာမဏိစေတီတော်ကဲ့သို့။ ဗိဗ္ဗတု။ လှုပ်ရှားမနိုင်ကပ်လုံးတိုင်အောင် ကြံ့ခိုင်
မြင်ရှည်တည်ထွန်း
- (၆၆) တော်မူစေသတည်း။ ။ဤကန်တွင်း စေတီတော်ဖြင့် တန်ဆာအင်္ဂါအပ်သော ကန်ကြီးအတွင်း။ အရပ်လေးမျက်နှာရှစ်မျက်
နှာတို့မှ ပျော်
- (၆၇) ပိုက်ခိုမှီလာရောက်ကုန်သော သားငါးတိရစ္ဆာန်တို့အား။ ပွင့်လျာအလောင်း ချွေးမင်းကောင်းတို့ကဲ့သို့။ ဒါနန္တိအဘယဒါနံ
ဟူသော ပဌမရာဇာ
- (၆၈) တရားနှင့်အညီ။ ဘေးမဲ့မြစ်စေတု၍။ မြေကြီးလျှင်ပုံတင်ထပ်စေလျက် အာဏာတားတော်မူသည်။ နှိုနှိုငြောဇာတ်
အစရှိသော ဇာတ်တော်
- (၆၉) တို့၏ဘေးမဲ့ပေးခြင်းကား။ ထိုမင်းတူတသက်လျာမျှသာတည်း။ ဆန္ဒနှင့်သေဌ်နှင့်။ ငါတို့မင်းကား။ ကပ္ပဌာယီ အညီကပ်လုံး
ဆုံးသည်တိုင်အောင်
- (၇၀) မြန်တောင်သပြေတပ်စေဟု။ ပါရမီရှစ်ဟန် အဓိဌာန်ဖြင့် ကြည်မွန်အသွင် ကြေးမုံပြင်သို့။ လှရှင်ပေါရယ် သိလွယ်စေငှါ
အကုသုပြောင်ရွှန်း
- (၇၁) ကမ္မညးနှင့်လျက် မှော်ကွန်းသမိုက်စိုက်ထူတော်မူသတည်း။ ။မင်္ဂလာဗဟု။ ။ကပ်လုံးပျိုသား။ နဂိုရ်တူကျန်း။ မြင်းမို
လွန်းသို့။ ပတ်ငန်းသီး။ ရပ်
- (၇၂) ဆင်းဖြာသား။ အောင်ချာအမရ။ အယုဇ္ဈကို။ ပဌမဗိုးဦး။ ဘေးတော်ဦးနောက်။ ငါးဆက်မြောက်ရှိ၏။ ထွန်းတောက်
သရိန်။ နေ့နယ်ရိန်လျက်။ အာဟိန်ဓမ္မရာ။ တို့
- (၇၃) ပွင့်လျာကား။ ဗိုလ်ပါခပင်း။ လူတသင်းတို့။ သတင်းပဉ္စသီ။ အညီတကူ။ စာရိတ္တနှင့်။ အဌာနဥပုသ်။ မယုတ်စေရ။ မင်္ဂလမီးပြု၍
ပညမင်္ဂလာ။ သဘင်သာ
- (၇၄) လျက်။ တောင်ညာဘုန်းကြွယ်။ ပြည်ကြီးမယ်နှင့်။ မြင်ကျယ်ဘဝ။ စက်ဝံမမ။ လွတ်ရမိမ့်ငှါ။ ရင့်ကြောင်းရှာလျက်။
နန္ဒာမြဟန်။ နတ်ရေကန်နှင့်
- (၇၅) နှိုင်းရန်တမျှ။ သာမောလသား။ ပေါပြရွှံ့ချီး။ ကန်တော်ကြီးကို။ ကြည်းဟီးသံပါ။ ပဲ့ထင်သာလျက်။ သဒ္ဓါရွှေညွန့်။ ဇော
စိတ်မွန်ဖြင့်။ ထက်သန်ကြည်
- (၇၆) ဖြူ။ ဆည်တော်မူသည်။ ပြုကန်အတွင်း။ ငါမာရ်လင်းသား။ သေဌ်နှင့်လူထွဋ်စေတီမြတ်ကို။ နာဂတ်သာသနာ။ ရောင်ငါ
နေခြည်။ ထွန်းစိမ့်ရည်၍
- (၇၇) ဦးတည်သော။ စေတနာဖြင့်။ ဝဇီရာသန။ ငိုနီငါပသည်။ အသဌပေါမိ။ ပရာဇီမု။ စ၍တွက်ရေ။ ခုနစ်နေကို။ ရိုသေလှစွာ။
ဌာပနာ၍။ မဟာကုသလ။ ဥက္က
- (၇၈) ဌာပတိ။ ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့်။ ကောင်းမြတ်ညွန့်လူ။ တည်တော်မူသည်။ လှူတော်ဌာဝရ။ ဖျိုးပညကို။ သာသနာဒါယကာ။
မင်းမြတ်စွာတို့။ နောင်လာရဇဝင်။ ဥ
- (၇၉) ဒါနံတွင်စိမ့်တို့ရှင်ရန်လင်း။ ရွှေစက်ရင်းဝယ်။ ဝပ်စင်းရိုးကြိုး။ ရှိမ့်ရိုးလျက်။ နေမျိုးနော်ရထာ။ သိင်္ဂါရောင်လျပ်။ ရွှေဘွဲ့
တပ်လျက်။ ရပ်ထက်ဝန်းကျင်ကျော်ထင်
- (၈၀) နှံ့သိ။ မတ်ပဏ္ဍိကား ပါဠိအဋ္ဌကထာကျမ်းလာယုတ္တိဓိပ္ပါယ်ညွှန် ကဗိဇ္ဇာယုတ်။ အလင်္ကာဖြင့်။ အကုသုထင်လင်း။ ကမ္မညးကွင်း
သည်။ ။နန်းချင်းသံခါမော်ကွန်းတည်း

၁၆။ မြို့သာမြို့ ရွှေဘိုသာကျောင်း ကျောက်စာ (တမျက်နှာ) သက္ကရာဇ် ၂၉ ခု

(တံတားဦးမြို့နယ် မြို့သာမြို့ရွှေဘိုသာကျောင်းငင်းအတွင်းရှိသည်။)

- (၁) သက္ကရာဇ် ၂ ဆဲ ကိုင် ခု၊ တပေါင်လ
- (၂) ဆဲရက်နေလှသော မြေခေါင်ယာတခင်ငရေသက်ရာတခင်မြေနှိမ
- (၃) နံတယာငါဆဲမြေနှိမ(မာ)ခက်ညောင်ငဲတခင်ပင်ဂ်နန်ပုပ်တ
- (၄) (နံ) ဟကြင်၊ အကျွန်အသည်၊ နေစင်လှသည်မြက်ကန်လဲ
- (၅)ပင်ထန်နှစ်ပင်လှသည်၊ ညီအောင်သင်လှသံဗိုဗ်တခင်
- (၆) ရွာသူကြွယ်ရွာပါငွေလှသည်ရာနှစ်ခင်ငညီအကိုလှသည်၊ ကောသလဲ့ ၅ ပဲ
- (၇) ငသိန်စည်လှသည် ငညောင်နာယာတခင်ထန်ငါပင်၊ မင်ပိုမ်လှ သည် ဆင်ပြင်ပဲခင်၊ ကုစည် မြေစိုင်းလှသည် ပဲခင်လဲတတွင်၊
- (၉) မေ့တိုင်သွေဆောင်လှသည်လဲကောက်၊ လက်ဝဲဥလှသည်ယာထန်ငါပင်
- (၁၀) ဆင်ပြည်စုံလှည့်မင်ကြ
- (၁၁) ညီပင်ရာတခင်၊ ကုတိကာ
- (၁၂) လှည့်လဲနှစ်တွင်ကုကု
- (၁၃) တံဝ ငါသံမွန် သာလှည့် ထန်
- (၁၄) မငါပင်၊ ငကောင်မှုကို လှ
- (၁၅) ပါသည်လှကာ ငါ (နှင်ထပ်) တု
- (၁၆) ရစေကုန်သော (အတ္ထိဝ်) ဘု
- (၁၇) မှုကိုဝ်မြက်(ညီ)
- (၁၈) သကာ အဝိစံရဲ အနှစ် လုမဖြစ်သည်
- (၁၉) နှစ်ရယ်စေတေ ကြေစေစေသာ။

အခန်း ၄

ပြတိုက်နှင့်ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ

ပုဂံမြို့ရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်

ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ပုဂံပြတိုက်အတွက် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းပေါင်း ၉၅ ခုမျှ အသစ် စုဆောင်းရရှိခဲ့လေသည်။ အဆိုပါရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအနက် သိရိပစ္စယာရွာအနီး ဘုရားအမှတ် (၄၄၉) ကို ပြုပြင်ရန် သဲခွင်းရာမှ တွေ့ရှိသော သဲကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် “ဂနက်သျှ”ခေါ် “မဟာပိန္န” နတ်ရုပ်(လူကိုယ်နှင့်ဆင်ခေါင်းပုံ) မှာ လွန်စွာစိတ်ပင်စားဖွယ် ရာကောင်းပေသည်။ အဆိုပါရုပ်တု၏ လက်ဟန်နေထားမှာ ဘုမ္မိဒဿမမြူဖြင့် ထုလုပ်ထားသည်။ အရွယ်အစားမှာ အမြင့် ၄ လက်မထု ၁ လက်မခွဲနှင့် ဗျက် ၂ လက်မခွဲဖြစ်၏။ ပုဂံခေတ်ဦးပိုင်းဆိုင်ရာ အုတ်ခွက်များနှင့် အဆိုပါ ရုပ်တုမှာ ယှဉ်တွဲတွေ့ရှိရ၍၊ ပုဂံခေတ် စောစောပိုင်း ဆိုင်ရာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအတွက် အထူးအရေးပါသော ရုပ်တုဆင်းထုငယ်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

ပုဂံတဝိုက်တွင် ယခုအထိ ကျန်ရှိနေသေးသော သစ်သား ပန်းပုလက်ရာများလွန်စွာ ရှားပါးလှ၏။ ပုဂံခေတ်လက်ရာ ဗုဒ္ဓဝတ်ယူ ရသော ရွှေစည်းခေါ် အာနန္ဒာ၊ မဟာဗေဓိစသော ဘုရားများ၏ တံခါးမကြီးများရှိ ပန်းခက် ပန်းကြွများနှင့် နဂါးမို့ဘုရားလိုက်အတွင်းရှိ ပန်းပုလက်ရာ အချို့တို့သာကျန်ရှိတော့ပေသည်။ အထက်ဖော်ပြပါဘုရားအမှတ် (၄၄၉) အတွင်းမှပင် နိဗ္ဗာန်နှင့် အစိမ်းရင့်ရောင်သုတ်လိမ်း ထားသော သစ်သား ပန်းပု လက်ရာအချို့ကိုတွေ့ရှိ၏။ ဖိုမုန့်သဲမွန်များ အောက်တွင် နှစ်ပရိစ္ဆေဒကြာပြောင်းစွာနှစ်မြုပ်နေခဲ့ရသော်လည်း အကောင်းပကတိအတိုင်း နှေးရောင်တောက်ပစွာ တွေ့ရှိရရာ၊ လက်ရာထူးခြားသော ပုဂံခေတ် ပန်းပု လက်ရာကောင်းများပင် ဖြစ်ပေ သည်။

ဤဘုရားအတွင်းမှပင် အတွင်းလိုက်ရုဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များရှိရာ၊ ပလ္လင်ခုံအောက်ခြေ၊ မြောက်ဘက်ပတ်လည်နံရံ၌ မြေမှုန့်ဖိုမှုန့်များအောက် တွင် နှစ်မြှုပ်နေသည့် နံရံပန်းချီဆေးရေးအချို့ကို မူလလက်ရာအတိုင်း တောက်ပစွာ အံ့ဩဖွယ်ရာတွေ့ရှိရ၏။ အပြာနု၊ မရမ်း၊ အနီ၊ အနက်၊ အဝါနု၊ အဖြူတို့ဖြင့်ရေးခြယ်ထားပြီး၊ ကနုတ်ပန်းခက်များ၊ ဟင်္သာ၊ ခွေး၊ ဘဲ၊ မြင်း၊ ယုန်၊ ကျေးငှက်ရုပ်စသည်များကို ပြိသစွာတွေ့ရှိရ၏။ ရှေးယခင်က ပုဂံခေတ်လက်ရာနံရံပန်းချီများမှာ အရောင်ရင့်များကိုသာ သုံးလေ့ရှိသည်ဟု ပညာရှင်တို့ယူဆခဲ့ကြရာ၊ ဤကဲ့သို့အရောင်နုများ ဖြင့် မူလလက်ရာပကတိ အတိုင်း တွေ့ရှိခြင်းသည်ပင်လျှင် ယခင် အယူအဆဟောင်းများကို ပြောင်းပြန်ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုနိုင်၏။ အဆိုပါ ပန်းချီ လက်ရာတို့ကိုလည်း ဌာနဆိုင်ရာပန်းချီဆရာများက မူလအရောင် မူလအရွယ်အတိုင်း ရေးဆေးဖြင့် ပုံတူကူးမှတ်တမ်းတင်ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါ သည်။

ထိုမှအပ ဤဘုရားအတွင်းမှပင် ရှေးဟောင်းမံဆင်းတုအပျက်၏ အဝတ်စများကို ဖော်ထုတ်ရရှိခဲ့၏။ ထိုခေတ်တွင်ဖျင်ထည်များ ရက်လုပ်ကြောင်း ကျောက်စာ အထောက်အထားများရှိသော်လည်း၊ အဝတ်အထည်အကြွင်းအကျန်များ လုံးဝမတွေ့ဘူးသဖြင့် ယခုပေါ် ပေါက်တွေ့ရှိသော အဝတ်စသည် ပုဂံခေတ်ယဉ်ကျေးမှု အထောက်အထားအတွက် လွန်စွာအဖိုးတန်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်း အဝတ်စ၏ အမျိုးအစားကို ခွဲခြားသိရှိနိုင်ရန် စံအနည်းငယ်ကိုယူ၍ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ လက်တွေ့သုတေသနအဖွဲ့သို့ ပေးပို့ပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာကြည့်စေရာ၊ ဈာန်ပြည့်ဝါဝမ်း အမျိုးအစားဖြစ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း ပုဂံမြို့၊ မင်းနန်သူနွယ်ရှိ တရပ်ပြေးဘုရားကြီးကို ပြုပြင်မွမ်းမံရန် သဲခွင်းရာမှတွေ့ရှိသော၊ သဲကျောက် စဉ့်စိမ်းသုတ် စိန်တောင်အကြီး၊ အလတ်၊ အငယ် အရွယ်အစား စားနှင့် ပုလဲလုံး မှန်ကွက်တို့ကို ပုဂံပြတိုက်အတွက် စုဆောင်းထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ စဉ့်ရေ သုတ်လုပ်ငန်းမှာ အများအားဖြင့် မြေမီးဖုတ် အုတ်ပြားများတွင်သာ ပြုလုပ်လေ့ရှိပြီး၊ သဲကျောက်အမျိုးအစားတွင် သုတ်လိမ်းသော စဉ့်ထည်ပစ္စည်းများမှာရှားပါးလှပေသည်။

ဤနှစ်အတွင်းစုဆောင်းရရှိသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအနက် မြင်းကပါရွာ မူလတန်းကျောင်း တောင်ဘက် ဘုရားငယ် အနီးမှ တွေ့ရှိသော လိပ်သဲကျောက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့်မဟာသျှဝနတ်ရုပ် နှစ်ရုပ်တို့မှာ ပုဂံခေတ်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရုပ်တုဖြစ်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းပေသည်။ ၎င်းရုပ်တုမှာ အမြင့် ၁၁ လက်မ ဗျက် ၁၁ လက်မနှင့် ထူ ၃ လက်မခွဲအရွယ်ရှိပြီး ကျောက်ပြားတချပ်ပေါ်တွင်ထုထား လုပ်ထား၏။ ပုဂံခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမှ အပဟိန္ဒူဗြဟ္မဏ ဘာသာများကို ကိုးကွယ်မှုများရှိကြောင်းသိရှိရ၏။

ညောင်ဦးမြို့၊ မြို့ပိုင်ရုံး အနီးတွင် ထားရှိသည့်ကုန်းဘောင်ခေတ်သုံး ရှေးဟောင်းအမြောက်ကြီးတလက်ကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာမှ အလှူ ခံရယူပြီး၊ ပုဂံပြတိုက်အနီးတွင် အုတ်ခွဲဖြင့် စနစ်တကျခင်းကျင်း ပြသထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်သို့ ၁၉၆၅ ခု၊ ပြ.ဘူဒိန်နှစ်အတွင်း လာရောက် လေ့လာသူ ရဟန်းရှင်လူကျား၊ မ စုစုပေါင်းမှာ ၄၄,၄၂၀ ယောက်ခန့်မျှဖြစ်၏။ ဤဌာနခွဲမှ ပုဂံမြို့၌ ရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်အသစ်တခု ဆောက်လုပ်နိုင်ရေး အတွက်လည်း မျက်မြေ မပြတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ပဲခူးမှ ရှေးချိန်ခွင်နှင့် အလေးများစုဆောင်းရရှိခြင်း

ဤအစီရင်ခံသော နှစ်အတွင်း ပဲခူးမြို့၊ ဟင်္သာကုန်း ရပ်ကွက်အမှတ် (၁)ရှမ်းသေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း၊ အ-တပ်ရင်းမှူး ဗိုလ်မှူး ထွန်းအောင် ကျော်၏ အိမ်အနီးသစ်ပင်ချုံနွယ်များကို ရင်းလင်းရာမှ ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်ထားသည့် ရှေးဟောင်း ခြင်္သေ့ရုပ် အလေးနှင့် ချိန်ခွင်တို့ကိုတွေ့ရှိ ခဲ့၏။ ဤရှေးဟောင်းလက်ရာပစ္စည်းများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်စေလိုသောကြောင့် ဗိုလ်မှူး ထွန်းအောင်ကျော်သည် ဤဌာနခွဲသို့အဆိုပါ ပစ္စည်းများကိုပေးအပ်လှူဒါန်းခဲ့ပါသည်။ ဤရှေးဟောင်းပစ္စည်းများမှာ သေသပ်ကောင်းမွန်သော ရှေးချိန်ခွင် အစိတ်အပိုင်းများနှင့် ကြေး ခြင်္သေ့အလေးကြီးငယ် ၁၀ လုံးတစုံဖြစ်၍ ရှေးဟောင်းဟံသာဝတီခေတ် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အဖိုးတန်ပစ္စည်းများပင်ဖြစ်ပေသည်။

ကျိုက်ကလွန်ပွန်စေတီမှရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ

ပဲခူးမြို့အရှေ့ဘက်တွင် ရှေးမင်းများ တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော ကျိုက်ကလွန်ပွန် စေတီတော်ကြီးမှာ၊ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ယိုယွင်းပျက်စီးလျက် စေတီငုတ်တို့ကြီးအဖြစ် ရောက်ရှိနေခဲ့၏။ ဆရာတော်ကြီး ၁၀ ပါးပါဝင်သော ကျိုက်ကလွန်ပွန် စေတီတော်မြတ်ဗုဒ္ဓကို ရှေးဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့က ဤစေတီတော်မြတ်ကြီး ပြန်လည်မွမ်းမံ ပြင်ဆင်ရေးအတွက်၊ ဤဌာနနှင့်သို့ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံခဲ့ရာ၊ စေတီကြီးမှာ ရှေးဟောင်းလက်ရာ တစ်ခုတရာမကျန်ရှိတော့သဖြင့် စံနစ်တကျဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့တရပ်အနေဖြင့် ပြုပြင်ခွင့်တောင်းဆိုခြင်းကို ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပြန်လည်ပြုပြင်ရန် စေတီတော်၏အောက်ခြေ၌ အုတ်ကျိုးအုတ်ပွဲများကို တူးဖော်ရှင်းလင်းရာတွင် ရှေးဟောင်း လက်စွပ် ၁၈ ကွင်းနှင့် ဆံထိုးထိပ်ဖူးတစ်ခုကို တွေ့ရှိခဲ့ကြောင်းသိရှိရ၏။ ဤဌာနခွဲမှသွားရောက်ကြည့်ရှု၍ ဓါတ်ပွဲနှင့် ပုံဆွဲမှတ်တမ်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဖော်ပြပါ လက်စွပ် ၁၈ ကွင်းအနက်၊ ၄ ကွင်းမှာ ထူးခြားသော ရှေးဟောင်း လက်ရာများ ဖြစ်ပါသည်။ လက်စွပ်တကွင်းတွင် ဟင်္သာပုံ၊ တကွင်းတွင် ပန်းပွဲနှင့် နှစ်ကွင်း တွင် အချွန်အတက်များဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားပါသည်။ ဟံသာဝတီခေတ်မှ ကြေးဟင်္သာအလေးများကိုတွေ့ရသော်လည်း၊ ယခုကဲ့သို့ ရှေးဟင်္သာတံဆိပ်ပုံကို ယခုပဌမဆုံးအကြိမ် ကြုံတွေ့ရခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ရွှေလက်စွပ် ၁၈ ကွင်း၏ စုစုပေါင်း အလေးချိန်မှာ ၁၂ ကျပ်သားခန့်မျှရှိ၏။

သပိတ်ကျင်းမြို့မှ ရှေးဟောင်းမြန်မာအမြောက်

ရွှေဘိုခရိုင်၊ သပိတ်ကျင်းမြို့သင်္ဘောဆိပ်တွင် ရှေးဟောင်းမြန်မာအမြောက်ကြီး သုံးလက်မှာ သင်္ဘောဆိပ်မှို ရွှံ့နွံများထဲ နှစ်မြုပ်နေကြောင်း ကြားသိရ၏။ မန္တလေးမြို့ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ သွားရောက်ဆယ်ယူခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါအမြောက်ကြီး သုံးလက်အနက်၊ နှစ်လက်ကိုသာ တူးဖော်ရရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ကိုသယ်ဆောင်ကာ အမရပူရ သပြေတန်းခေတ်ပိတောက်၌ စံနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပြသထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ကျန်တလက်မှာ ရေအောက်ရွှံ့နွံများထဲတွင် နှစ်မြုပ်နေသဖြင့် တူးဖော်ရယူရန် ခဲယဉ်းနေပါသည်။ အမြောက်ကြီးနှစ်လက်၏ အရွယ်အစားမှာ (၁) အလျား ၈ ပေ ၂ လက်မ၊ ထိပ်လုံးပတ် ၄ ပေ၊ နောက်လုံးပတ် ၅ ပေ၊ ထိပ်ဝအချင်း ၃ ပေ ၅ လက်မ၊ (၂) အလျား ၈ ပေ၊ ထိပ်လုံးပတ် ၃ ပေ ၆ လက်မ၊ နောက်လုံးပတ် ၄ ပေ ၁၁ လက်မ၊ ထိပ်ဝအချင်း ၃ ပေ ၆ လက်မ အသီးသီးဖြစ်ကြပါသည်။ ဤရှေးဟောင်းအမြောက်ကြီးများမှာ ကုန်းဘောင်ခေတ်ဆိုင်ရာစစ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ပစ္စည်းများ လေ့လာလိုက်စားလိုသူတို့အား များစွာအသုံးဝင်မည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဆားလင်းကြီးမြို့မှ ဌာပနာပစ္စည်းများ

မုံရွာခရိုင်၊ ဆားလင်းကြီးမြို့၊ ချမ်းသားရပ်မြောက်ဘက်ရှိ အစဉ်အလာအားဖြင့် အလောင်းစည်သူမင်းကြီး တည်ထားတော်မူခဲ့သည့် ဟုယုံကြည်ရသော “စည်သူပန်”ဘွဲ့တော်ရှိ ချမ်းသာကြီးဗုရား၏ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော မဟာရာဇ် တံတိုင်းကြီးကို တူးဖော်ကျောင်းထိုင်ဆရာတော် ဦးဂန္ထ ကဦးစီး၍ တပည့်လုပ်သားများနှင့် ပြင်ဆင်ခဲ့၏။

ထိုကဲ့သို့ပြုပြင်စဉ် ကျောင်းဝင်းအနီးရှိရှေးကမပြီးမပြတ်တည်ထားခဲ့သောစေတီပျက်ကြီးတစ်ဆူမှ အုတ်များကိုဖြိုဖျက်ယူငင်ကာ မဟာရာဇ်တံတိုင်း ပြုပြင်ရာတွင် ထည့်သွင်းတည်ဆောက်ခဲ့ရာ၊ အနက် ၄ ပေခန့်တွင်ဌာပနာတိုက်တစ်ခုကို တွေ့ရှိရ၏။ အဆိုပါ ဌာပနာတိုက်မှ အင်္ဂါနှင့် ကုန်းဘောင်ခေတ်လက်ရာ ကြေးဆင်းတုများ၊ သက္ကဌာနအခန်းများ၊ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများ၊ နိမိတ်ကြီးလေးပါးမြင်ခန်းများ၊အောင်ခြင်းရစ်ပါးပုံတော်များ၊ သီကြား ဗြဟ္မာနတ်ဂဠုန် ဂန္ဓဗ္ဗရုပ်များနှင့် အရွယ် ၂၂ လက်မအရှည်နှင့် အနံ ၂ လက်မရှိငွေပြားတွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိဂါထာတော်များကို ကုန်းဘောင်ခေတ် လက်ရေးရိုင်းနှင့် ရေးထိုးလှူဒါန်းထားသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ ထိုမှအပ တွေ့ရှိသော ငွေဆင်းတုအရွယ်အစားစားနှင့် လက်ဝတ်လက်စားဌာပနာပစ္စည်း အမျိုးမျိုးတို့ကို မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ကောင်းရိုးရာရာရွေးချယ်ကာ ဓါတ်ပွဲနှင့် ပုံဆွဲမှတ်တမ်းတင် လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခြင်းဖြင့် ရှေးဟောင်းရုပ်တု ဆင်းတုလက်ရာများ၏ သမိုင်းကိုလေ့လာရာတွင် ခေတ်ပိုင်းဌာနမျှပြုရာ၌ များစွာအထောက်အကူပြုပေသည်။

ယင်းမာပင်မြို့နယ်၊ ရွာထောင်ရွာမှ ဒင်္ဂါးများ စုဆောင်းရရှိခြင်း

မုံရွာခရိုင်၊ ယင်းမာပင်မြို့နယ်၊ ရွာထောင်ကျေးရွာမှ ကျေးရွာလူငယ်အဖွဲ့သည် ရွာ၏မြောက်ဘက် သုံးပါးလံခန့်အကွာတွင် စုပေါင်းစိုက်ပျိုးရန် ရေသွင်းတူးမြောင်း တူးဖော်ကြစဉ် ဦးဘမော်ဆိုသူ ယာမြေအတွင်းမမြေအိုးဖြင့် ဖြုပ်နှံထားသော ငွေဒင်္ဂါး ၁၉၀ ခန့်တွေ့ရှိရသည်ဆို၏။ အိုးမှာကြေးမုံပျက်စီးသွား၏။ ဤမြေနေရာသည် ရွာဟောင်းကုန်းနေရာဖြစ်ပြီး၊ အင်္ဂလိပ်များ အထက်မြန်မာပြည်ကို သိမ်းပိုက်စဉ်က ခုခံတိုက်ခိုက်ခဲ့သော ဗန့်ကျည်နယ်စား ဦးဘိုးတုတ်၏ အိမ်နေရာဖြစ်သည်ဆို၏။

တွေ့ရှိရသော ဒင်္ဂါးများမှာ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ ခုနှစ်ထုတ် ရတနာပုံဒေါင်းဒင်္ဂါးများနှင့်အနွေအိန္ဒိယကမ္ဘာ့စာတမ်းပါ ပီတိုရီယဘုရင်မပုံခတ်နှိပ်ထားသည့် မြိတ်ထုံးနှင့် သရဖူဆောင်းဒင်္ဂါးများဖြစ်၏။ ကျေးရွာလူငယ်အဖွဲ့မှ ဒေါင်းဒင်္ဂါး ၂ ပြား၊ မြိတ်ထုံး ၁ ပြားနှင့် မြေယာကော်မီတီထံမှ မြိတ်ထုံး ၁ ပြား၊ ပေါင်း ငွေဒင်္ဂါး ၄ ပြားကိုအလှူခံရရှိခဲ့ပြီး၊ ကျန်ငွေဒင်္ဂါး ၈၅ ပြားကိုအမျိုးသားသမိုင်းပြတိုက်အတွက် ဝယ်ယူစုဆောင်းပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

စစ်တွေခရိုင် (မြို့ဟောင်းမြို့)

ဤဌာနခွဲမှ ဖွင့်လှစ်ထားသည့် စစ်တွေခရိုင်၊ မြို့ဟောင်းမြို့၊ နန်းရာကုန်းရှိ ရှေးဟောင်းသုတေသန ပြတိုက်အတွက် အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း အောက်ဖော်ပြပါ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ စုဆောင်းရရှိခဲ့ကြောင်းမှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဆေးခြောက်သောက်ဆေးတံသုံးခု၊ တောင်ဖြူအုတ်ခွက်ငယ် သုရားသုံးဆူ၊ သူရဲသောင်းဘုရားမှ ကြေးဆင်းတုငယ်တဆူ၊ ဝေသာလီမြို့၊ ဘုရားနတ်ကွန်းမှ ကျောက်ဆစ်လက်ရာရုပ်တုအပိုင်းမျိုးများ၊ ဝေသာလီပိလားတောင်မှ ကျောက်ဆစ်လက်ရာရုပ်တု အပိုင်းကျိုးတခု၊ စမ္မုတက်မြို့ဟောင်းမှ အုတ်ခွက်စာ တခု၊ သင်္ချပ်တော် အနောက်တောင်ထောင့်စေတီမှ ကျောက်စာငယ်တချပ်၊ ခြင်္ကော်အင်္ဂုလိကျောက်စာတချပ်နှင့် သာရပဗ္ဗတကျောက်စာပိုင်းကျိုးတခုတို့ဖြစ်လေသည်။ ထိုမှအပ ရှေးဟောင်းဒင်္ဂါး ၆ ပြားကိုလည်း အဆိုပါရှေးဟောင်းသုတေသနပြတိုက်အတွက် ဝယ်ယူစုဆောင်း ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ စုဆောင်းရရှိခဲ့သော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအနက်၊ သင်္ချပ်တောင် အနောက်တောင်ထောင့် စေတီအနီးမှ တွေ့ရှိသော စာ ၄ ကြောင်းပါ သက္ကဋ္ဌဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည့် ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာများကိုထား ကမည်းကျောက်စာဆိုရာ အခန်း (၃)တွင် မှတ်ချက်နှင့်တကွ အကျယ်တဝင့်ရေးသား ထားရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထိုမှအပ အခြားစိတ်ပါဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းသည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းအချို့၏ အကြောင်းအရာအကျဉ်းချုပ်ကို အောက်တွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ဝေသာလီဘုရားနတ်ကွန်းမှ ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ

စစ်တွေခရိုင်၊မြို့ဟောင်းမြို့မှ၊ အနောက်မြောက်ထောင့် ခြောက်မိုင်ခန့်အကွာတွင် ဝေသာလီမြို့ဟောင်းသည် တည်ရှိ၏။ အဆိုပါဝေသာလီမြို့ဟောင်းအနီး သင်္ချပ်တောင်ရွာခွဆုံမရောက်မီ တပါးလံခန့်အကွာတွင် ဘုရားနတ်ကွန်းဟူ၍ တည်ရှိ၏။ ၁၉၆၅ ခု၊ နွေရာသီတွင် လမ်းလုပ်ငန်းဌာနမှ အဆိုပါနေရာကို လမ်းခင်းရန် တူးဖော် ရှင်းလင်းရာမှ ရှေးဟောင်းကျောက်ဆစ်လက်ရာ အမြောက်အမြားပေါ်ထွက်ခဲ့ပါသည်။ သတင်းရရှိလျှင်ရရှိခြင်း၊ မြို့ဟောင်းမြို့မှ ပဏ္ဍိတ်သည့်သွားရောက်ကြည့်ရှု စစ်ဆေးကာ၊ ကျောက်ဆစ်လက်ရာအကျိုးစာပွဲများကို သိမ်းဆည်းစုဆောင်းခဲ့၏။ အဆိုပါ ကျောက်ဆစ်လက်ရာတို့မှာ ပန်းသီးပန်းခက်နှင့် ပွတ်လုံးပွဲများ၊ မုခ်တံကဲနှင့် ပန်းနုများ၊ ကြာပန်း၊ ကြိုးပန်းနှင့် ရွက်လိပ်ပန်းပွဲများ၊ ကြာသွပ်အိုးနှင့် ပွတ်လုံးတိုင်ကျောက်ဆစ်လက်ရာများ စသည်တို့ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျောက်ဆစ်လက်ရာများမှာ စန္ဒာမင်းတို့လက်ထက် ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် ဘုရားနတ်ကွန်းအဆောက်အဦမှ ရှေးဟောင်း ကျောက်ဆစ်လက်ရာများပင်ဖြစ်၏။ မြေထဲတွင် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦတခုလုံး နှစ်မြှုပ်ကျန်ရှိနေသေးကြောင်း တွေ့ရှိရ၏။ ဆက်လက်ပြီး စံနစ်တကျတူးဖော် ရယူပါက၊ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု လက်ရာများ၊ များစွာ ရရှိရန် အလားအလာရှိကြောင်း သိရှိရပေသည်။

ရခိုင်ပြည် မြောက်ဦးမြို့ဟောင်းမှ ရှေးဟောင်းဒင်္ဂါးများ

စစ်တွေခရိုင်၊ မြို့ဟောင်းမြို့၊ နယ်ပိုင်နှင့် မြို့ပိုင်ရုံးရှေ့ ညောင်ပင်ဈေးကွက်သစ်တွင် မီးဘေးဒုက္ခသည်များအား ကွက်သစ်ဘခုအဖြစ်ဖြင့် နေရာချထားပေးခဲ့၏။ ဤညောင်ပင်ဈေးကွက်သစ်နေရာမှာ ရှေးအခါက၊ မြို့ရိုးကိုဖျက်၍ကျိုးကြီးကို ဖွဲ့ထားခဲ့သောမြေနေရာဖြစ်၏။ အင်္ဂလိပ်မင်းများအုပ်စိုးစဉ် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ ကျော်က နန်းရာကုန်းမြို့ရိုးမှ ကျောက်များအားလုံးကို ၎င်းနေရာတွင် ဖို့ခဲ့သဖြင့်၊ ကျိုးထဲတွင် နှစ်မြှုပ်လျက်ရှိသည်ဟု သိရှိရ၏။ ၎င်းပြင် အချို့အမှတ်အသားစာတမ်းများအရ မြန်မာမြို့ဝန်များ၊ ရွှေကူတောင်တွင် နေစဉ်ကပင် ဤနေရာကို ဖို့ခဲ့သည်ဟူ၍လည်း သိရှိရပေသည်။

အဆိုပါ ဒင်္ဂါးများကို ၎င်းရပ်ကွက်တွင် အိမ်ဆောက်ရန် တွင်းတူးစဉ်ရရှိခဲ့ပြီး၊ ထိုက်တန်ရာငွေပေါက်ဈေးဖြင့် ဝယ်ယူစုဆောင်း ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းဒင်္ဂါးများမှာ—

- (၁) ၁၀၀၀ ဆင်ဖြူဆင်နီသခင်နရပတိကြီးဟူ၍၎င်း၊
- (၂) ၁၀၀၇ ဆင်နီသခင်ဆင်ဖြူသခင်သတို့မင်းတရားဟူ၍၎င်း၊
- (၃) ၁၀၁၄ ရွှေနန်းသခင် စန္ဒာသုဗ္ဗေဒဘဟူ၍၎င်း၊
- (၄) ၁၁၄၆ ခု၊ အမရပူရ ဆင်ဖြူများနှင့် နိုင်ငံဟူ၍၎င်း၊

ကျောက်ဘက်၊ ရင်ဘက် နှစ်ဘက်စလုံး၌ စာသားအက္ခရာများ တူညီစွာသွင်းနှိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အဆိုပါ ငွေဒင်္ဂါးများမှာ သကရစ် ၁၀၀၀ ကျော်၊ ရခိုင်ပြည်စံရွှားမင်းများလက်ထက်နှင့် အမရပူရ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်သုံး တစ်ကျပ်သုံးဒင်္ဂါးများ ဖြစ်ပေသည်။ ဤငွေဒင်္ဂါးများမှာ ငွေကြေးစံနစ်နှင့် ဒင်္ဂါးသမိုင်း အထောက်အထားအတွက် များစွာ တန်ဖိုးရှိသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများ ဟုဆိုကာ လှဲမှားနိုင်ဘွယ်ရာမရှိပေ။

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုများ

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုများမှ ၁၉၆၄-၆၅ ခု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

(၁) ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (မြန်မာ) ဌာနစု

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (မြန်မာ) ဌာနစုမှ ဤဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့သော လုပ်ငန်းရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

စာပေများ ရှာဖွေစုဆောင်းခြင်း။ ။ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (မြန်မာ) ဌာနစုမှ ဤအစီရင်ခံစာ နှစ်အတွင်း အောက်ဖော်ပြပါရှေးဟောင်း စာပေများကို ရှာဖွေစုဆောင်း ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ဗိမာန်ရတနာကျောင်းတော် မော်ကွန်း၊
- (၂) မဟာဝေဃံဘုံသာကျောင်း မော်ကွန်း၊
- (၃) မဟာလောကရံသီ စေတီတော်မော်ကွန်း၊
- (၄) အတုလရံသီ စေတီတော်မော်ကွန်း၊
- (၅) မဟာမြေဘုံသာကျောင်းမော်ကွန်း၊
- (၆) အင်းဝမြို့ဘူရံကန်။
- (၇) မင်းကွန်းပုထိုးတော်ကြီး လှီးတား၊
- (၈) မင်းတုန်းမင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိမော်ကွန်း၊
- (၉) ဓမ္မဓဗ္ဗပျို့၊
- (၁၀) ကြိုးကြာသာချင်း၊
- (၁၁) ဆင်ဖြူမယ်ချင်း၊
- (၁၂) ဓမ္မရသပျို့၊
- (၁၃) နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ် မြို့ကျေးရွာနယ်ပယ်၊ နယ်နိမိတ်သမိုင်း၊
- (၁၄) မောင်ဆန်ပြန်တမ်းချင်းပျို့၊
- (၁၅) ဗုဒ္ဓဝင်ပျို့၊
- (၁၆) သုတဒေသနာပျို့၊
- (၁၇) တွင်းသင်းဓမ္မသတ်လင်္ကာ၊
- (၁၈) မန္တရင်း ဓမ္မသတ်လင်္ကာ၊
- (၁၉) ယိုးဒယားဆက်ဆင်ကြန် စာတမ်း၊
- (၂၀) ဂဗပကာသနီ၊
- (၂၁) ဂဗသျှတ္တရပျို့၊
- (၂၂) ရွှေမြို့တော် ၄ ပြင်၊ ၄ ရပ် သံဃာတော်များစာရင်း၊
- (၂၃) အရှင်နန်းမတော် မိဖုရားခေါင်ကြီး သမီးတော်ဖိုးသည်မှ ဒေါဠကရဏ မင်္ဂလာပြုလုပ်သည်အထိ အစုအစဉ်၊
- (၂၄) ကုန်းဘောင်ခေတ်ဦး ဆွေတော်မျိုးတော် စာရင်း၊
- (၂၅) မိုးရွေးဆရာတော်ဆီ ရတုပေါင်းချုပ်၊
- (၂၆) များတိတော်ခန်းပျို့၊
- (၂၇) ပကိဏ္ဍကဓမ္မသတ်လင်္ကာ၊
- (၂၈) ဝေဿန္တရာပျို့ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

တည်းဖြတ်ပြီးစာမူများ။ ။ဤနှစ်အတွင်း မြန်မာဌာနစုမှ တည်းဖြတ်ပြုစုပြီး စာမူများမှာ—

- (၁) ဟံသာဝတီပါမင်း သစ်တပ်တည်မော်ကွန်း။
- (၂) အင်းဝမြို့ဘူရံကဗျာများ။
- (၃) ကပ္ပဝဏ္ဏနာ စကားပြေဝတ္ထု။
- (၄) ရာဇဗလပျို့။
- (၅) မြန်မာစာပေ ဝေါဟာရ အဘိဓာန်။
- (၆) ပျို့စစ်တမ်း။
- (၇) မနောလင်္ကာရပျို့။
- (၈) မဟာဗန္ဓုလအတ္ထုပ္ပတ္တိ စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း။ ။၎င်းတို့အပြင် မြန်မာဌာနစုမှ ဤနှစ်အတွင်း (၁) ကေသာသီရိဇာတ်နှင့် (၂) မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း (ဒုတိယတွဲ)တို့ကိုလည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပြင်ပလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခြင်း။ ။မြန်မာဌာနစု ယဉ်ကျေးမှုအရာရှိသည်၊ အစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း ပြင်ပလုပ်ငန်း တရပ်အနေနှင့် ရုပ်သေးလုပ်ငန်း အကြံပေးအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ရုပ်သေးသင်တန်းအဖွဲ့ကို ကြီးကြပ် နှီးဆောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

(၂) ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (တိုင်းရင်းသား) ဌာနစု

၁၉၆၄-၆၅ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုမှ အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းရပ်များကို ပြီးစီးဆောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

တိုင်းရင်းသားစာပေစုဆောင်းခြင်း။ ။တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုမှနှင့် ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း၊ တိုင်းရင်းသားရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ပတ်သက်၍၊ ကော်သူးလေပြည်နယ်မှ ရှေးဟောင်း ကရင်ယဉ်ကျေးမှု သရုပ်ဖော်ပေစာ စာမူ ၆ မျိုးကို ရှာဖွေစုဆောင်းရရှိခဲ့ပါသည်။

ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု သရုပ်ဖော် “ရခိုင်ဝတ္ထုပုံပြင်” နှင့် “ရခိုင်တေးသံ” ခေါ်စာမူနှစ်ခုကို ၁၉၆၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန်၊ ဗဟိုပုံနှိပ်တိုက်သို့ အချိန်မှီပေးပို့အပ်နှံနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း။ ။စကောကရင် ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော ကရင်ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှုသရုပ်ဖော်လင်္ကာများကို အတွဲ ၃ တွဲခွဲ၍ အုပ်စု ၉,၀၀၀ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဟောပြောပွဲနှင့်ပြပွဲပြုလုပ်ခြင်း။ ။၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း ကော်သူးလေပြည်နယ် ဖါးအံမြို့၌ ကျင်းပသော ပြည်ထောင်စုနေ့ ပွဲသဘင်သို့ တက်ရောက်လာကြသည့် မကွေးတိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်း၊ တနင်္သာရီတိုင်း စသည်တို့မှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအား တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ၏ ယဉ်ကျေးမှု ဖွံ့ဖြိုးရေး အကြောင်းကို ရှင်းလင်းဟောပြောခြင်းနှင့် ၁၉၆၅ ခု၊ ဧပြီလအတွင်း ရန်ကုန်မြို့ လူရည်ချွန်စခန်း၌လည်း တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ဆင်ယင်ထုံးစံမှု အကြောင်းအရာတို့ကို ရှင်းလင်းဟောပြောပွဲချင်းခွဲပါသည်။

၎င်းပြင် အထက်ဖော်ပြပါ ဖါးအံမြို့၌ ကျင်းပပြုလုပ်သော ပြည်ထောင်စုနေ့ ပွဲသဘင်တွင် ပြည်နယ်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ “ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုပြခန်း”ကို စံနစ်တကျဖွင့်လှစ်ပြသနိုင်ခဲ့၏။

ခရီးထွက်မှတ်တမ်းတင်ခြင်း။ ။ဤနှစ်အတွင်း ကော်သူးလေပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ် များသို့ ခရီးထွက်ခဲ့ပြီး၊ တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှု လေ့ထုံးစံများကို မှတ်တမ်းတင်ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

မိတ်ပုံရိုက်ကူးမှတ်တမ်းတင်ခြင်း။ ။၁၉၆၅ ခု၊ ဖါးအံမြို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော ပြည်ထောင်စုနေ့နှင့် ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော တောင်သူလယ်သမားနေ့နှင့် အလုပ်သမားနေ့ ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုပြခန်း၊ ပြကွက်များကို မိတ်ပုံရိုက် မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့ရာ ပုံပေါင်း ၁၂၀ ခန့်မျှဖြစ်ပါသည်။

(၃) ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု(မွန်)ဌာနစု

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (မွန်) ဌာနစုမှ ဤအစီရင်ခံစာ နှစ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ပြီးစီးခဲ့သော အဓိကလုပ်ငန်းရပ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ရှေးဟောင်းမွန်ဝေါဟာရများစုဆောင်းခြင်း။ ။ခေတ်ဟောင်း နှင့် ခေတ်လယ် မွန်ကဗျည်း ကျောက်စာများကို လေ့လာရာ၌ မွန်ဝေါဟာရများကို စံနစ်တကျ အစီအစဉ်ပြုလုပ်ပြီး၊ အဘိဓာန်သဖွယ်ပြုစုထားပါက မွန်စာပေလေ့လာလိုက်စားလိုသူ သုတေသီများအတွက် များစွာအထောက်အကူပြုပေမည်။ သို့ဖြစ်၍ မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစုမှ ပုဂံရွှေစည်းခုံနှင့် နန်းတည်မွန်ကျောက်စာ အာနန္ဒာစဉ်ကွင်း၊ မြစေတီ မွန်ကျောက်စာ နှင့် ဂူပြောက်ကြီးနံရံ မင်္ဂလာတို့မှ ရှေးဟောင်းမွန်ဝေါဟာရများကို ထုတ်နုတ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြန်ဆိုချက် ခေတ်မွန်အရေးအသားများနှင့်တကွ ယှဉ်ပြုဖော်ပြပြီးလျှင် အက္ခရာဝလံအစဉ် ကပ်ပြားများ၌ ရေးသွင်းခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့ရေးသွင်းရာ၌ ရှာဖွေရန် လွယ်ကူစေသည့်အပြင်၊ ခေတ်မွန် ဝေါဟာရတို့၏ ရင်းမြစ်အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ကြံဆရာ၌၎င်း၊ သတ်ပုံ အမှားအမှန်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌၎င်း၊ အလွယ်တကူရှာဖွေ တွေ့ရှိနိုင်ရန် စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အစီရင်ခံစာ နှစ်အတွင်းအက္ခရာစဉ် ကပ်ပြားတွင် မှတ်သားရေးသွင်းပြီးစီးခဲ့သော ဝေါဟာရပေါင်းမှာ ၁,၀၁၈ မျှဖြစ်ပါသည်။

ဇာတ် ၅၅၀၊ စတုတ္ထတွဲတည်းဖြတ်ပြင်ဆင်ခြင်း။ ။မွန်ယဉ်ကျေးမှု ဌာနစုမှ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် ဇာတ်တော်များကို စာမျက်နှာ ၄၀၀ မျှပါဝင်သည့်စာအုပ် ၉ တွဲခွဲ၍ ရိုက်နှိပ်ရန်လျာထား စီစဉ်ခဲ့ပါသည်။ ပထမတွဲ၊ ဒုတိယတွဲ နှင့် တတိယတွဲများကိုရိုက်နှိပ်ပြီးနောက်၊ စတုတ္ထတွဲကို ယခုအစီရင်ခံစာ၌နှစ်အတွင်း ရိုက်နှိပ်နိုင်ရန် တည်းဖြတ်ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ တတိယတွဲရိုက်နှိပ်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း၊ စတုတ္ထတွဲကို ဆက်လက်ထုတ်ဝေနိုင်ရန် စီစဉ်ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ၊ စတုတ္ထတွဲတွင် ပါဝင်မည့်တိကုန်ပါတ် ဇာတ်နိပါတ် ၂၆၀ ပဒုမဇာတ်မှ စတု နိပါတ်ဇာတ်နိပါတ် ၃၅၀၊ ဒေဝတာပဉ္စဇာတ်အထိ ဇာတ်အရေအတွက်ပေါင်း ၁၀၀ နီးပါးခန့်မျှကို ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း တည်းဖြတ်ပြင်ဆင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၅၅၀ ဇာတ်နိပါတ်တော်များမှ အချို့ဇာတ်တော်များသည် ဗုဒ္ဓဝစနံ မဟုတ်နိုင်ဟု ယူဆရန်ရှိသော်လည်း လူတို့၏ စရိုက်နှင့်ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ထိန်းသိမ်းရန် အလို့ငှာ များစွာ အထောက်အကူပြုသော စာပေအင်အားစုတခု ဖြစ်သည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာမရှိပေ။

မွန်-မြန်မာအဘိဓာန်ပြုစုခြင်း။ ။မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစု၏ အဓိကလုပ်ငန်းတရပ်ဖြစ်သည့် မွန်-မြန်မာ အဘိဓာန်တစောင်ကို ပြုစုလျက် ရှိရာ၊ ယခုအခါ (၁)အက္ခရာမှ (၁) အက္ခရာအထိ မွန်-မြန်မာ ဝေါဟာရပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျော်မျှ ယပ်မဲဖြည့်သွင်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အဘိဓာန်ပြုစုမှုလုပ်ငန်းမှာ ကျယ်ဝန်းသည့်နှစ်အမျှ၊ မွန်ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ စုံလင်ပြည့်ဝစေရန် လက်လှမ်းမီသမျှမွန်စာပေများကို လေ့လာဘတ်ရှုပြီး တွေ့မြင်သမျှဝေါဟာရများကို ဖြည့်သွင်းနေရပေသည်။ လူတို့၏ ဘာသာစကားကျယ်ဝန်း၊ ကျယ်ပြန့်သည့်နှစ်အမျှဘာသာဝေါဟာရများရှာဖွေဖြည့်သွင်းရသည်မှာလည်း ကုန်ဆုံးနိုင်ဘွယ်ရာမရှိသော လုပ်ငန်းတရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ မွန်ဝေါဟာရများတွင် ပါဠိနှင့် သက္ကဒ္ဒသက်ဝေါဟာရ စကားလုံးများနှင့် မြန်မာဝေါဟာရစကားလုံး အချို့တို့ကိုလည်း သုံးနှုန်းထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရ၏။

ပါဠိ-မွန်-မြန်မာ အဘိဓါန်ပြုစုခြင်း။ ။ပါဠိ-မွန်-မြန်မာ (၃) ဘာသာအဘိဓါန်တစ်စောင်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက်လည်း ကြိုးပမ်းပြုစုလျက်ရှိရာ၊ ပါဠိဝေါဟာရ၊ ပါဠိမူတည်၍ မွန်အဓိပ္ပါယ်နှင့် မြန်မာအဓိပ္ပါယ်တို့ကို ရှာဖွေရေးသား ဖြည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ပါဠိဝေါဟာရ (စ)အက္ခရာမှ (ည) အက္ခရာအထိ ဝေါဟာရပေါင်း ၂,၇၅၀ ခန့်မျှ စုဆောင်းပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း။ ။၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော မြေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ စာအုပ်မှာ ကျောက်စာသုတေသီတို့၏ ဝယ်ယူအားပေးမှုကြောင့်တကြောင်း၊ တက္ကသိုလ် ဝိဇ္ဇာတန်းများတွင် သင်ကြားပို့ချရန် ပြဋ္ဌာန်းထားသဖြင့်တကြောင်း လက်ကျန်မရှိဖြစ်နေရာ၊ ယခုအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ပြန်လည်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပြင်ပလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း။ ။ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ဌာနစုမှ မွန်ယဉ်ကျေးမှု အထက်တန်းအရာရှိသည် တက္ကသိုလ် မြန်မာစာရေးထုံး ကော်မတီအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်လူကြီးတဦးအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံရ၍၊ တလလျှင် ၈ ကြိမ်ခန့်မျှ အစည်းအဝေးတက်ရောက်ကာ၊ မွန်ဝေါဟာရဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်တို့ကို တင်ပြကူညီဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

အခန်း ၆
အတွေ့ထွေ

ဆိုဗီယက်သို့ လေ့လာရေးခရီး တွက်ရှိခြင်း

ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရသည်၊ မြန်မာ-ဆိုဗီယက်နှစ်ပြည်ထောင် ယဉ်ကျေးမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ယဉ်ကျေးမှုကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တဖွဲ့ စေလွှတ်ရန် ဘိတ်ကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဘိတ်ကြားချက်အရ၊ မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှု ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တဖွဲ့ကို ၁၉၆၄ ခု၊ အောက်တိုဘာလအတွင်း ဆိုဗီယက်ရုရှားသို့ စေလွှတ်ခဲ့ရာ ဤဌာနခွဲမှ ညွှန်ကြားရေးဝန်နှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ယဉ်ကျေးမှုဌာနစု အရာရှိတို့လည်းကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံ မော်စကိုမြို့၊ လီနင်ဂရက်မြို့၊ တပ်(ရုံ)ကွင်းမြို့နှင့် စမာခဲမြို့များတွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနနှင့် မနုဿဗေဒဆိုင်ရာ ဌာနအကြီးအကဲများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခွင့် ရသလောက် ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာရှေးဟောင်းနှင့် မနုဿဗေဒဆိုင်ရာ ပြတိုက်များ၊ အနုပညာပြတိုက်များ၊ သမိုင်းပြတိုက်များနှင့် လူမျိုးစုပြတိုက်များကို လေ့လာဆည်းပူးနိုင်ခဲ့ခြင်း၊ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများကို ရှေးမူမပျက် ပြင်ဆင်မွမ်းမံပုံ စသည်တို့ကို လေ့လာမှတ်သားနိုင်ခဲ့ခြင်း စသော အတွေ့အကြုံဗဟုသုတများ ရရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုပွဲသို့ တက်ရောက်ခြင်း

ထိုမှအပ ညွှန်ကြားရေးဝန်သည် ဤအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ကော်သူးလေပြည်နယ်၊ ပါးအ်မြို့ခွဲကျင်းပသော ပြည်ထောင်စုနေ့အခမ်းအနားသို့ ယဉ်ကျေးမှုဌာနမှ အဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ တက်ရောက်၍ ယဉ်ကျေးမှုဌာနပြခန်း ခင်းကျင်းပြသမှုကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ဓါတုဗေဒအရာရှိ ဆောင်ရွက်ချက်များ

ဤဌာနခွဲမှ ရှေးဟောင်းဓါတုဗေဒအရာရှိသည်၊ လန်ဒန်မြို့ရှိ၊ ဝိတိုရိယနှင့် အဲ(လ်)ဘတ်ပြတိုက်မှ ပြန်လည်ပေးအပ်သော မြန်မာနန်းတွင်း ပစ္စည်းများကို စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အဆိုပါပစ္စည်းများ စုံနှစ်တကျထားသို့ သိမ်းဆည်းရေးအတွက် အဆောက်အဦနှင့် ပြခန်းများ မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်းတွင် ပါဝင်ကူညီ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ နန်းတွင်းပစ္စည်းများနှင့် ပတ်သက်သော စာအုပ်စာတမ်းများ၊ ပုဂံပိုက်များမှ အချက်အလက်များကို ကောက်နုတ်မှတ်သားထားရှိပေးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအပြင် မန္တလေးမြို့၊ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုပြတိုက်တွင် ခင်းကျင်းပြသထားသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများကို လေ့လာကြည့်ရှု၍ ထားသိုလိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် အကြံပေးခြင်းနှင့် နန်းတွင်းမှန်နန်းဆောင်ပြတိုက် ခင်းကျင်းပြသရေးအတွက် လေ့လာအကြံပေးခြင်း စသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများရှိ နံရံဆေးရေးပန်းချီများနှင့် နံရံမင်္ဂစာများကို လေ့လာ သုတေသနပြုမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုအတွက် လိုအပ်သောဓါတုဗေဒဆေးဝါးပစ္စည်းများ ဝယ်ယူရေးအတွက်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဓါတုဗေဒဌာနစိတ်ဖွင့်လှစ်အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ရေးအတွက်၊ လိုအပ်သော ဓါတုဗေဒ ဓါတ်ခွဲခန်း ပစ္စည်းကိရိယာများ ဝယ်ယူရရှိရေးအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်တို့ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ပြုပြင်ခွင့်တောင်းခြင်း

ဤဌာနခွဲမှ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသော ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများကို ရပ်ရွာရှိ ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ဓါယကာဒါယိကာမအချို့တို့က စေတနာ့သမ္ဘူတရား ထက်သန်ပေါက်မြောက်ကာ၊ လက်ရှိ ထီးဟောင်းများကို ပြုပြင်မွမ်းမံရွှေ့ချ၍ အသစ်တင်လိုခြင်းနှင့် ထုံးသက်န်းများ ကပ်လျှူခွင့်ကို မကြာခဏတောင်းခံလေ့ရှိပါသည်။ ရှေးဟောင်း ဝတ္ထုပစ္စည်းများ အက်ဥပဒေကို လေးစားစွာဖြင့် ထိုကဲ့သို့ ခွင့်ပန်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဤဌာနခွဲ၏ မူအရ ဘာသာရေးအနေနှင့် မဆန့်ကျင်စေရန်၎င်း၊ ရှေးဟောင်း လက်ရာများ ထိခိုက်ခွင့်ပန်လာကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဤဌာနခွဲ၏ မူအရ ဘာသာရေးအနေနှင့် မဆန့်ကျင်စေရန်၎င်း၊ ရှေးဟောင်း လက်ရာများ ထိခိုက်ပျက်စီးရန် မရှိသဖြင့်၎င်း၊ ယခင်ကထုံးသက်န်း ကပ်လျှူပြီး ဘုရားဖြစ်သည့် ပုဂံမြို့အနီးရှိ မင်းမျှော်ရာဘုရားအား အပေါ်ပိုင်း ဖေါင်ရစ်များကို ထုံးသက်န်းကပ်လျှူခွင့်နှင့် ထီးဟောင်းအား ရွှေချပြုပြင်မွမ်းမံကာ ပြန်လည်တင်ခွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ပုဂံမြို့၊ သီရိရွှာအနီးရှိ သာယာဝတေဘုရား အထက်ပိုင်းနှင့် ဖွားစောရွာ အနီး ဇေယျပွတ်ဘုရားတို့အားလည်း ထုံးသက်န်းကပ်လျှူခွင့် ပေးခဲ့ပါသည်။

မင်းဘူး အောက်စက်တော်ရာ တန်ဆောင်းများ ပြုပြင်ခြင်း။ ။မြန်မာပြည် အဝှမ်း ထင်ပေါ် ကျော်ကြားသည့် မင်းဘူးခရိုင် မန်းစက်တော်ရာ အရပ်ရှိ၊ အောက်စက်တော်ရာ သစ်သား တန်ဆောင်းမှာ ကုန်းဘောင်ခေတ် ပန်းပုလက်ရာအမြောက်အမြားဖြင့် မွမ်းမံခြယ်လှယ်တည်ဆောက်ထားပေသည်။ အဆိုပါ တန်ဆောင်းမှာ နှစ် ပရိစ္ဆေဒနှင့် ရာသီဥတု၏ကြောင့်ယိုယွင်းပျက်စီးလျက်ရှိသည်ကို မွန်းစက်တော်ရာ ဂေါပကအဖွဲ့မှ ၎င်းတို့ရိပ်ငွေမှကျခံကာ၊ ရှေးမူမပျက်ခေတ်လက်ရာ ပန်းပုများဖြင့် တတ်နိုင်သမျှအစားထိုးပြုပြင်မွမ်းမံလိုကြောင်းနှင့် ဤဌာနခွဲမှလည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ကူညီ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးရန် မေတ္တာရပ်ခံလာပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ၁၉၆၃-၆၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်မှအစပြုပြီး ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ကြီးကြပ်ကာ၊ အမရပူရမှ ပန်းပုဆရာများ၏ ရှေးမူမပျက်၊ ပုံတူခေတ် လက်ရာ၊ အပြောက်အမွှမ်း သစ်သားပန်း၊ ပန်းပုရုပ်များဖြင့် ဆေးခြေ၊ နေသော အစိတ်အပိုင်းများကို အစားထိုး ဖြည့်စွက်ပြုပြင်ပေးခဲ့၏။ အဆိုပါလုပ်ငန်းမှာ ၁၉၆၅ ခု၊ ပြေလတွင် မွမ်းမံပြင်ဆင်မှု လုပ်ငန်းများအပြီးတိုင် လက်စသပ်ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်ပေးရပါသည်။

ဌာနစု၊ ဌာနစိတ်များ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲကျင်းပခြင်း

ဤအစီရင်ခံသောနှစ်၊ မတ်လအတွင်းဤဌာနခွဲနှင့်ဌာနစု၊ ဌာနစိတ်များမှ အရာရှိများအပြင်၊ ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုဌာနမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည့် ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ငန်းညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွက် ပြုပြင်ပြီး ခန့်မှန်းခြေ၊ ၁၉၆၅-၆၆ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၆-၆၇ ခုနှစ်အတွက် ရ-သုံး ခန့်မှန်းခြေ ရေးဆွဲမှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးပွဲတရပ် ကျင်းပပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးပွဲမှ အောက်ဖော်ပြပါ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့ပြီး လုပ်ငန်း ပို၍ တွင်ကျယ်စွာ ဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

(က) မန္တလေးနှင့် ပုဂံရုံးခွဲရှိ သုတေသနဝန်ထောက် များအား ရုံး အကြီးအကဲအဖြစ် ဆက်ခံချက် ထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့ပြီး၊ ငွေထုတ်အရာရှိများအဖြစ်ခန့်ထားနိုင်ခဲ့ခြင်း။

- (ခ) ဌာနစု အင်ဂျင်နီယာများအား လုပ်ငန်း ခန့်မှန်းခြေ-ငွေစာရင်းများ အပေါ်တွင် ကျွမ်းကျင်မှု ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့် ထုတ်ပေးနိုင်ရန် အစီအစဉ်ချမှတ်ပေးသဖြင့် ရှေးဟောင်း ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းများ ပိုမိုတိုးတက်မှုအောင်မြင်နိုင်ခဲ့ခြင်း။
- (ဂ) ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် နည်းစနစ်များကို သတ်မှတ်ပေးခြင်းနှင့် သုတေသနဝန်ဆောင်မှုများအား တာဝန်ယူရမည့်နည်း နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ခဲ့၍ လုပ်ငန်းပိုမိုတိုးတက်မှုအောင်မြင်မှုကို နိုင်ခဲ့ခြင်းစသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အရေးကြီးသည့် အချက်များအပြင်၊ ဌာနစု၊ ဌာနစိတ်များတွင် လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ရာ၌ ကြုံတွေ့ရတတ်သော အခက်အခဲများ ပြေလည်ရေးဌာနစု ဌာနစိတ်များတွင် အမှုထမ်းများလုံလောက်စွာ တိုးချဲ့ခန့်ထားရေး စသည်တို့ကိုညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

အမှုထမ်းအရာထမ်းများ

ဤအစီရင်ခံစာအတွင်း ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုမှ ညွှန်ကြားရေးဝန်၊ ဦးဆောင်သော်သည်၊ ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရ၏ မြန်မာ-ဆိုဗီယက် နှစ်ပြည်ထောင် ယဉ်ကျေးမှု ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ဆိုဗီယက်နိုင်ငံသို့ စေလွှတ်ရန်တိကျသော မြန်မာ့ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဝင် တဦးအဖြစ်ဖြင့် လေ့လာရေးခရီး ထွက်ခဲ့သည့် ၁၉၆၄ ခု၊ အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့မှ နိုဝင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့အထိ ညွှန်ကြားရေးဝန်၏ သာမန်အလုပ်ဝတ္တရားများကို ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်က မိမိ၏ အလုပ်ဝတ္တရားများနှင့် အတူပူးတွဲလက်ခံဆောင်ရွက်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာညွှန်းစစ်အတွင်း ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ အင်ဂျင်နီယာဝန်ထောက် ဦးသန်းအောင်သည်၊ မိမိ၏အလုပ်ဝတ္တရားများကို ၁၉၆၄ ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးသန်းဆွေအား လွှဲအပ်ခဲ့ပြီး၊ မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ အင်ဂျင်နီယာဝန်ထောက် ဦးထွန်းစိန်ထံမှ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ၁၉၆၄ ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လွှဲပြောင်းလက်ခံ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ အင်ဂျင်နီယာဝန်ထောက် ဦးထွန်းစိန်သည်၊ ၁၉၆၄ ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစု၊ သုတေသနဝန်ထောက် ဦးသန်းဆွေထံမှ မိမိ၏အလုပ်တာဝန်ဝတ္တရားများကို လွှဲပြောင်းလက်ခံ ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။

ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးမှ ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်သည်၊ မိမိ၏အလုပ်ဝတ္တရားများကို ၁၉၆၄ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးဗိုလ်ကအား လွှဲအပ်ခဲ့ပြီး၊ မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုသို့ ပြောင်းရွှေ့အမှုထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာနစုမှ သုတေသနဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦးသည်၊ မိမိ၏အလုပ်ဝတ္တရားများကို ၁၉၆၄ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်အား လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခဲ့ပြီး၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးမှ သုတေသနဝန်ထောက် ဦးဗိုလ်ကထံမှ ၁၉၆၄ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ မိမိ၏အလုပ်ဝတ္တရားများ လွှဲပြောင်းလက်ခံ ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ဤနှစ်အတွင်း ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုတွင် သုတေသနဝန်ထောက် ဦးသန်းဆွေက ကြီးကြပ်တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပြီး၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးဗိုလ်ကသည် ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးရှိ ဌာနဆိုင်ရာစာကြည့်တိုက်တွင် စာကြည့်တိုက်မှူး ဒေါ်ခင်အေးမြင့်က ဆက်လက်တာဝန်ယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှု ဌာန၏ ၁၉၆၅ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂ ရက်နေ့စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် (၈၁) နှင့် (၈၃)ဖြင့်၊ ဤဌာနစုတွင် အမှုထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြသော ယာယီဝန်ထမ်းများဖြစ်ကြသည့် သုတေသနဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦး၊ ဦးမြင့်အောင်၊ ဦးဗိုလ်ကနှင့် စာကြည့်တိုက်မှူး ဒေါ်ခင်အေးမြင့်တို့အား ၁၉၆၃ ခု၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းများအဖြစ် ခန့်ထားခဲ့ပါသည်။

ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနစုရှိ ဓါတုဗေဒအရာရှိ ဦးဘတင့်သည်၊ မြတ်သောကောလိပ်မှ ချီးမြှင့်သော ပညာသင်ဆု အထောက်အပံ့ဖြင့် လန်ဒန်မြို့၊ ဝိတိုရိယနှင့် အဲ(လ်)ဘတ်ပြတိုက်များရှိ မြန်မာဘုရင်များ၏ နန်းတင်ပစ္စည်းများ ထားသို့ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ပုံများကို လေ့လာဆည်းပူးရန် ၁၉၆၄ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့မှ လန်ဒန်မြို့သို့ထွက်ခွာသွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ပညာရပ်များကို ဆည်းပူးပြီး ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသော ဓါတုဗေဒအရာရှိ ဦးဘတင့်သည်၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဇွန်လ ၂၁ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ မိမိ၏အလုပ်ဝတ္တရားများကို ပြန်လည်ဝင်ရောက် ထမ်းဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုတွင် အလုပ်သင် ဒု-လက်ထောက် အင်ဂျင်နီယာအဖြစ် တွဲဖက်တာဝန်ချထားခဲ့သော ဦးဇော်အောင်သည်၊ မိမိ၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ၁၉၆၅ ခု၊ ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ စွန့်လွှတ်ခဲ့ပြီး၊ စစ်တွေခရိုင်၊ မြို့ဟောင်းမြို့တွင် ဒု-လက်ထောက်အင်ဂျင်နီယာ၏ အလုပ်ဝတ္တရားများကို ၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုဌာန၏ ၁၉၆၅ ခု၊ စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက်နေ့စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာစာ အမှတ် ၆၆ ဖြင့်၊ ဤဌာနစုလက်အောက်ရှိ မန္တလေးမြို့နှင့် ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုများမှ အင်ဂျင်နီယာဝန်ထောက် ဦးသန်းအောင်နှင့် ဦးထွန်းစိန်တို့သည်၊ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းကော်ပိုရေးရှင်းတွင် အလုပ်ဝတ္တရားများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ၁၉၆၅ ခု၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းနှင့် အိမ်ယာဆောက်လုပ်ရေးဌာနလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးလိုက်ပါသည်။

ထို့ပြင် ဤဌာနစုလက်အောက်ရှိ ရှေးဟောင်းဒေသများဖြစ်သော ပုဂံ၊ မန္တလေး၊ သီရိဓမ္မရာဇ်မြို့ဟောင်း၊ မော်ဇာမြို့နှင့် စစ်တွေမြို့ဟောင်း စသောဌာနစု ဌာနစိတ်များမှ ဒု-လက်ထောက်အင်ဂျင်နီယာများဖြစ်ကြသည့် ဦးထွန်းစိန်၊ ဦးကျော်ကျော်နှင့် ဦးဇော်အောင်၊ ဦးပါစီဖရက်ဒရစ်တို့အား၊ ၁၉၆၅ ခု၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့မှစ၍၊ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းကော်ပိုရေးရှင်းတွင် အလုပ်ဝတ္တရားများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းနှင့် အိမ်ယာဆောက်လုပ်ရေးဌာနလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာအတွင်း မန္တလေးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစုမှ ဓါတ်ပုံဆရာ ဦးပေါငြိမ်း၊ မြန်မာနှင့် မွန်ပစ္စိတ်များဖြစ်ကြသည့် ဦးငြိမ်းမောင်နှင့် ဦးဘရှင်တို့သည်၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် မိမိတို့၏အလုပ်ဝတ္တရားများကို မန္တလေးဌာနစုရုံး၌ စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြပြီး၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးတွင် ၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ ပြန်လည်ဝင်ရောက် အမှုထမ်းဆောင်လျက် ရှိကြပါသည်။

ဤဌာနစုတွင် အသစ်တီထွင်သည့် ဓါတ်ခွဲခန်းလက်ထောက်ရာထူးတနေရာ လစ်လပ်လျက်ရှိရာ၊ အပြင်လူ ဦးသိုက်ထွန်းအား၊ ၁၉၆၅ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့နံနက်ပိုင်းမှစ၍ ခန့်ထားခဲ့ပါသည်။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း

ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစု၊ ညွှန်ကြားရေးဝန်၏ ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်၊ နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာနှင့် ရှေးဟောင်း မွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်တို့ကို ရေးသားထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ပါသည်။

စာကြည့်တိုက်လုပ်ငန်း

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း ဌာနဆိုင်ရာ စာကြည့်တိုက်သို့ ပြည်တွင်းပြည်ပမှ မေတ္တာလက်ဆောင် အဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ လဲလှယ်စံနှုန်းဖြင့်၎င်း ပေးပို့သဖြင့် လက်ခံရရှိသောစာအုပ်စာတမ်း စုစု ၁၀၉ အုပ်ဖြစ်၍၊ စာကြည့်တိုက်အတွက် ထပ်မံဝယ်ယူဖြည့်သွင်းသော စာအုပ်စာတမ်း စုစုပေါင်းမှာ ၂၆၆ အုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းစာအုပ်စာတမ်းစုစုပေါင်း ၁၇၅ အုပ်ကို မှတ်ပုံတင်စာရင်းတွင်ထည့်သွင်းလျက်၊ ၎င်းအနက် တိုက်ပိုင်စာရင်းတွင်ထည့်သွင်းထားရှိသော စာအုပ်စာတမ်းစုစုပေါင်းမှာ ၂၄၈ အုပ်ဖြစ်ပါသည်။

စာကြည့်တိုက်တွင် ယနေ့အထိဆောင်းထားရှိသော စာအုပ်စာတမ်းများအနက်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် ပုံနှိပ်စာအုပ်စုစုပေါင်းမှာ ၃၇၇၃ အုပ်ဖြစ်လျက်၊ မြန်မာဘာသာဖြင့်စာအုပ်စာတမ်းစုစုပေါင်းမှာ ၁၆၈ အုပ်ဖြစ်၍၊ နိုင်ငံခြားဘာသာစာအုပ်စာတမ်း စုစုပေါင်းမှာ ၁၁၅၉ ဖြစ်ရာ စာအုပ်စာတမ်းအရပ်ရပ်တို့၏ စုစုပေါင်းစာရင်းမှာ ၆၆၅၂ အုပ်ဖြစ်ပါသည်။

ယခုနှစ်အတွင်း မြန်မာမဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်၊ စာစောင်များအတွက် မာတိကာစဉ်အညွှန်းကပ်ပြားပေါင်း ၆၂၇ ကပ်ကို၎င်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် (Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland) အတွက် မာတိကာကပ်ပြားပေါင်း ၁၅၀၀ ကို၎င်း ရေးသားပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ မြေပုံများအတွက် အညွှန်းပြုလုပ်ရာတွင် မြေပုံချပ်ရေပေါင်း ၂၂၉ ချပ်အတွက်ကိုလည်း ရေးသားပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်အတွင်းရှိဟောင်းနွမ်းစုတ်ပြတ်နေသောစာအုပ်စာတမ်းများအနက်မှ စာအုပ်ပေါင်း ၁၇ အုပ်ကိုပြန်လည်ပြင်ဆင်ချုပ်လုပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်အတွင်းရှိ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် စာအုပ်စာတမ်းများအတွက် စာအုပ်စာရင်းကို အပြီးသတ်ချက်နှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

ဓါတ်ပုံနှင့် ပုံဆွဲများ။

ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း ရန်ကုန်ဌာနခွဲမှရိုက်ကူး၍ စာရင်းတင်ထားသော ဓါတ်ပုံပေါင်းမှာ ၂၇၇ ပုံမျှရှိ၏။ မန္တလေးဌာနစုမှရိုက်ကူး၍ စာရင်းတင်ထားသော ဓါတ်ပုံပေါင်းမှာ ၅၉၈ ပုံရှိပါသည်။ ထိုပုံများအနက် ယခင်နှစ်များကကဲ့သို့ပင် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်သော ဟန်လင်းနှင့် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတို့တွင် ရိုက်ကူးသောပုံများက များပြားလေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအရပ်ရပ်တွင် အခါအားလျော်စွာတွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို ဓါတ်ပုံရိုက် မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့ရာ၊ ထားဝယ်မြို့မှတွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်းခေတ်ဆိပ်တုံးများနှင့် ပဲခူးမြို့မှတွေ့ရှိသော ဟံသာဝတီခေတ်ဆိုင်ရာရှေးဟောင်း ရွှေလက်စွပ်အမျိုးမျိုးတို့ ပါဝင်လေသည်။ ထိုမှအပ ပုဂံမြို့တဝိုက်ရှိ ရှေးဟောင်းဂူ ဘုရားများမှ နံရံပန်းချီ ဆေးရေးပုံတူကူး ဆေးရောင်သွင်းပြီး ပုံဆွဲများကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်ရိုက်ကူး ထားရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤနှစ်အတွင်း ရိုက်ကူးခဲ့သော ဓါတ်ပုံများကို နောက်ဆက်တွဲ (၈)တွင် ဖော်ပြထားရှိပါသည်။

ယခုနှစ်အတွင်းရေးဆွဲသော ပုံများမှာစုစုပေါင်း ၁၈၄ ပုံမျှဖြစ်ရာ၊ အများအားဖြင့် ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့် စစ်ကိုင်းတဝိုက်မှ နံရံပန်းချီပုံဆွဲများကများပြားလေသည်။ မန္တလေးနန်းမြို့ရိုး ပြုပြင်မှုဆိုင်ရာပုံဆွဲများ၊ မန္တလေး၊ အမရပူရတဝိုက်ရှိ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ ပုဆက်ပုံနှင့် ဗြဟ္မစုံပုံများ၊ တူးဖော်မှုဆိုင်ရာအထွေထွေပုံများစသည်တို့ပါရှိလေသည်။ အဆိုပါပုံဆွဲများ၏စာရင်းကို နောက်ဆက်တွဲ(ဆ)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ရန်ကုန်မြို့၊
နေ့စွဲ၊ ၁၉၆၅ ခု၊ မေလ ၂၆ ရက်။

အောင်သော်၊
ညွှန်ကြားရေးဝန်၊
ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနစု၊
ရန်ကုန်မြို့။

နောက်ဆက်တွဲ (က)

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ် အတွင်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက် ခွင့်ပြုငွေနှင့် အမှန်ကုန်ကျငွေစာရင်း။

၁၄။ ယဉ်ကျေးမှု။

၂။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲ။

၂-၁။ ညွှန်ကြားရေးဝန်။

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	ခွင့်ပြုငွေ	သုံးငွေ
		ကျပ်	ကျပ်
၀၁-၀၂	အရာရှိ (မြ) လစာ	၅၅,၄၅၀	၅၆,၀၄၇
၀၁-၀၄	အမှုထမ်း (မြ) လစာ	၆၈,၀၀၀	၆၇,၉၆၄
၀၁-၀၆	လုပ်ခ	၁၂,၅၀၀	၁၂,၄၀၅
၀၁-၀၇	စရိတ်ချီးမြှင့်ငွေ စသည်များ	၅၀,၉၀၀	၅၀,၇၅၇
၀၁-၀၈	ခရီးစရိတ်	၂၄,၅၀၀	၂၄,၄၉၇
၀၄-၀၁	လုပ်အားအတွက်ကုန်ကျစရိတ်	၅၀၀	၄၅၇
၀၄-၁၀	သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကိုင်တွယ်ခ	၁,၂၅၀	၁,၂၂၆
၀၄-၁၃	နှစ်ချင်းသုံးကိရိယာပစ္စည်း	၃,၂၅၀	၃,၂၄၀
၀၄-၁၄	ကုန်ခန်းစေသည့်ပစ္စည်း	၂,၆၅၀	၂,၆၂၀
၀၄-၁၆	ခါတ်ဆီ၊ ဆီ၊ စက်ဆီ	၃,၀၀၀	၃,၇၇၅
၀၄-၁၇	ဆေးဝါးများ	၁၀၀	၉၅
၀၄-၁၇	အာမခံကြေး	၇၀၀	၇၀၀
၀၄-၁၈	နိုင်ငံရပ်ခြား အသင်းအဖွဲ့ဝင်ကြေး	၂၀၀	၁၃၅
၀၄-၁၂	ရှေးဟောင်း ဒေသတူးဖော်မှု စူးစမ်းရှာဖွေမှု	၄၉,၅၀၀	၄၉,၅၀၀
၀၅-၀၁	စက်ကိရိယာ ပြင်ဆင်စရိတ်	၄၀၀	၃၃၆
၀၅-၀၅	မော်တော်ယာဉ်ပြင်ဆင်စရိတ်	၂,၁၀၀	၂,၀၆၀
၀၅-၀၈	ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံ ပြင်ဆင်စရိတ်	၆,၀၃,၇၅၀	၆,၀၃,၇၀၀
၀၅-၀၉	အခြားပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းစရိတ်	၂၀၀	၁၅၇
၀၆-၀၁	စာရေးကိရိယာ	၄၀၀	၃၇၀
၀၆-၀၂	ရုံးသုံးပရိဘောဂ	၆,၀၀၀	၅,၇၂၇
၀၆-၀၃	ရုံးအသုံးအဆောင်	၃,၃၀၀	၃,၂၅၇
၀၆-၀၄	လျှပ်စစ်	၁,၁၀၀	၁,၀၆၉
၀၆-၀၅	ဌာနဆိုင်ရာ စာကြည့်တိုက်	၂,၇၀၀	၂,၆၈၀
၀၆-၀၆	တံဆိပ်ခေါင်း	၂,၀၀၀	၂,၀၀၀
၀၆-၀၇	တယ်လီဖုန်း	၂,၅၀၀	၂,၄၄၄
၀၆-၀၈	သယ်ယူပို့ဆောင်ခ	၆၅၀	၆၂၄
၀၆-၀၉	ငါးရမ်းခ	၆၈၀	၆၇၂
၀၆-၁၀	အခြား	၂,၀၀၀	၁,၉၉၁
	ပေါင်း	၉,၀၃,၀၈၀	၉,၀၃,၇၀၆

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

၁၉၆၇-၆၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနနှင့် ရှေးဟောင်းအဆောက်အအုံများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုအတွက် ကုန်ကျငွေစာရင်း။

Table with 3 columns: အမှတ်စဉ် (Serial Number), လုပ်ငန်းအမည် (Activity Name), ကုန်ကျငွေ (Cost). Rows include various construction and maintenance tasks like 'ဖိုးကလား ဖုန်းပြင်မှု' and 'အဆောက်အအုံများ ပြုပြင်မှု'.

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

Table with 3 columns: အမှတ်စဉ် (Serial Number), လုပ်ငန်းအမည် (Activity Name), ကုန်ကျငွေ (Cost). Rows include tasks like 'အထွေထွေထိန်းသိမ်း ပြုပြင်မှုလုပ်ငန်း' and 'ရှေးဟောင်း အထိမ်းအမှတ်အဆောက်အအုံများ ပြုပြင်မှုလုပ်ငန်း'.

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း ရန်ကုန်မြို့ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနခွဲမှ ရိုက်ကူးခဲ့သော မာတိပုံစာရင်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁	၁၂၀၀၄	မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်းအနောက်ဘက်ခြမ်းတူးဖော် နေစဉ်ပုံ	၂	မှော်ဇာ
၂	၁၂၀၀၅	မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်း (အေ-၁) အကွက်မှ ရုပ်ကြွယ် ကျောက်တုံးကြီး ပေါ်လာစဉ်။	၂	ရင်း
၃	၁၂၀၀၆	မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်း (အေ-၁) အကွက်မှ ကျောက်ရုပ်ကြွ အကျိုးပိုင်း	၂	ရင်း
၄	၁၂၀၀၇	မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်း (အေ-၁) အကွက်မှ ကျောက်ရုပ်ကြွသယ်ယူနေကြစဉ်	၂	ရင်း
၅	၁၂၀၀၈	မှော်ဇာအမှတ် (၃) ကုန်း (အေ-၁) အကွက်မှ ကျောက်ရုပ်ကြွအောက်ပိုင်း	၂	ရင်း
၆	၁၂၀၀၉	မှော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်း အနောက်မျက်နှာကို တူးဖော်နေကြစဉ်	၂	ရင်း
၇	၁၂၀၁၀	မှော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်း တူးဖော်ပြီး အနောက်ဘက်ခြမ်း မြင်ခင်းပုံ	၂	ရင်း
၈	၁၂၀၁၁	မှော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်း အနောက်ဘက်ခြမ်းမှမြေလွှာနှင့်အုတ်ခွံ	၂	ရင်း
၉	၁၂၀၁၂	မှော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်းအနောက်ဘက်ပိုင်းမှ တူးဖော် ဖွဲ့ရှိသော သံငုတ်	၂	ရင်း
၁၀	၁၂၀၁၃	မှော်ဇာအမှတ် (၄) ကုန်းအနောက်ဘက်ခြမ်းတူးဖော်ပြီးသံငုတ်နှင့် မြေလွှာ (တောင်မှ မြောက်) ။	၂	ရင်း
၁၁	၁၂၀၁၄	မှော်ဇာအမှတ် (၅) တော မရှင်းမီပုံ	၂	ရင်း
၁၂	၁၂၀၁၅	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း မြို့အဝင်လမ်းသုံးခုဆုံနေရာ တောမရှင်းမီပုံ	၂	ရင်း
၁၃	၁၂၀၁၆	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောမရှင်းမီပုံ မြို့ဝင်ပေါက် အရှေ့ အတွင်းဘက်မှ မြင်ကွင်း။	၂	ရင်း
၁၄	၁၂၀၁၇	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအဝင် မြောက်ဘက်မှ လမ်းသွယ် တောမရှင်းမီ	၂	ရင်း
၁၅	၁၂၀၁၈	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောရှင်းနေကြစဉ်	၂	ရင်း
၁၆	၁၂၀၁၉	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောရှင်းပြီး	၂	ရင်း
၁၇	၁၂၀၂၀	မှော်ဇာအမှတ် (၆) ကုန်း တောရှင်းပြီး မြို့ဝင်ပေါက် မြို့တွင်း အရွှေဘက်မှ မြင်ခင်း	၂	ရင်း
၁၈	၁၂၀၂၁	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းတောရှင်းပြီး မြို့ဝင်ပေါက်ကို မြို့တွင်းအရှေ့မှ မြင်ကွင်း	၂	ရင်း
၁၉	၁၂၀၂၂	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းတောရှင်းပြီး မြို့ဝင်ပေါက်ကို မြို့တွင်း အရွှေဘက်အောက်မှ မြင်ခင်း။	၂	ရင်း
၂၀	၁၂၀၂၃	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုး ၂ ခုလမ်းခြား တောရှင်းပြီး (အရှေ့မှ အနောက်) ...	၂	ရင်း
၂၁	၁၂၀၂၄	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမတူးဖော်မီ မြို့အဝင်ပေါက်မှ လမ်း ၂ ခုဆက်သွယ်နေပုံ	၂	ရင်း
၂၂	၁၂၀၂၅	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောင်ဘက်ခြမ်း စတင် တူးဖော်နေကြစဉ် (အနောက်မှ အရှေ့) ။	၂	ရင်း
၂၃	၁၂၀၂၆	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း မြောက်ဘက်ခြမ်း စတင် တူးဖော်နေကြစဉ်	၂	ရင်း
၂၄	၁၂၀၂၇	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောင်ဘက်ခြမ်း တူးဖော်နေကြစဉ် (အနောက်မှအရှေ့)	၂	ရင်း
၂၅	၁၂၀၂၈	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တူးဖော်နေကြစဉ် (အနောက်တောင်မှ အပေါ်စီး)	၂	ရင်း
၂၆	၁၂၀၂၉	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောင်ဘက်ခြမ်း တူးဖော်နေကြစဉ် (အပေါ်စီး)	၂	ရင်း
၂၇	၁၂၀၃၀	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းတူးဖော်နေကြစဉ် (အနောက်မှအရှေ့) ...	၂	ရင်း
၂၈	၁၂၀၃၁	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုး၏အဝင်တူးဖော် ထားစဉ် (အပေါ်စီး)	၂	ရင်း
၂၉	၁၂၀၃၂	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း မြို့ရိုးအဝင်တောင်ဘက်ခြမ်း တူးဖော်ထားစဉ်	၂	ရင်း
၃၀	၁၂၀၃၃	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအဝင်ပေါက်မြောက်ပိုင်းတူးဖော် ထားစဉ်အနောက်မှအရှေ့	၂	ရင်း
၃၁	၁၂၀၃၄	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအဝင်တောင်ဘက်ခြမ်းတူးဖော် ထားစဉ် (န + ငှ)	၂	ရင်း
၃၂	၁၂၀၃၅	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြောက်ဘက်မြို့ရိုးအဝင်ကုန်းတန်းတူးဖော် ထားစဉ် (န + တ)	၂	ရင်း
၃၃	၁၂၀၃၆	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအဝင်မြောက်ဘက်ခြမ်း တူးဖော် ထားစဉ်	၂	ရင်း
၃၄	၁၂၀၃၇	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်းမြို့ရိုးအဝင် တောင်ဘက်ခြမ်းတူးဖော် ထားစဉ်	၂	ရင်း
၃၅	၁၂၀၃၈	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း မြောက်ဘက်ခြမ်း တူးဖော် ထားစဉ် (အရှေ့မှ)	၂	ရင်း
၃၆	၁၂၀၃၉	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း တောင်ဘက်ပိုင်းတူးဖော် ထားစဉ် အကျေးသဏ္ဌာန် (ရှ + န)	၂	ရင်း
၃၇	၁၂၀၄၀	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (အေ-၃) အနောက်ကွက်မှအုတ်ခွံပြတ်နှင့်မြေလွှာ အနောက် ။	၂	ရင်း
၃၈	၁၂၀၄၁	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (အေ-၃) အကွက်မှအုတ်ခွံပြတ်နှင့်သံငုတ်မြေလွှာ	၂	ရင်း
၃၉	၁၂၀၄၂	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (အေ-၃) အကွက်မှအုတ်ခွံပြတ်မြေလွှာသံငုတ်	၂	ရင်း
၄၀	၁၂၀၄၃	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (အေ-၃) အကွက်မှ သံငုတ်	၂	ရင်း
၄၁	၁၂၀၄၄	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (ဘီ-၄) အကွက်မှ အုတ်ခွံနှင့် မြေလွှာ	၂	ရင်း
၄၂	၁၂၀၄၅	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (ဘီ-၅) အကွက်မှ မြေလွှာနှင့် အုတ်ခွံ	၂	ရင်း
၄၃	၁၂၀၄၆	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (ဘီ-၇) အကွက်မှ	၂	ရင်း
၄၄	၁၂၀၄၇	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (စီ-၄) အကွက်မှ မြေလွှာအုတ်ခွံသံငုတ်...	၂	ရင်း
၄၅	၁၂၀၄၈	မှော်ဇာအမှတ် (၅) ကုန်း (စီ-၄) အကွက်မှ သံငုတ်	၂	ရင်း

နေ့ဘက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၁)။ ။အဆက်

[illegible]

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၁)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၉၆	၁၂၉၉	ရွှေညောင်ပင်ကုန်းတူးဖော်နေစဉ်		မောင်ဇော
၉၇	၁၂၉၀	ရွှေညောင်ပင်ကုန်းအုတ်တိုက်အတွင်းရာမလက်သဲနှင့် ဖုလွင်တံကဲ		၎င်း
၉၈	၁၂၉၁	ရွှေညောင်ပင်ကုန်း တူးဖော်ရာမှ တွေ့သော ဆင်းတုအကျိုးအပိုင်း		၎င်း
၉၉	၁၂၉၂	ရွှေညောင်ပင်ကုန်းတူးဖော်ပြီး		၎င်း
၁၀၀	၁၂၉၃	အနောက်ဈေးကွက်တူးဖော်ပြီး		၎င်း
၁၀၁	၁၂၉၄	အနောက်ဈေးကွက် တူးဖော်နေကြစဉ်		၎င်း
၁၀၂	၁၂၉၅	အနောက်ဈေးကွက် တူးဖော်ပြီး မြောက်ဘက်မှ		၎င်း
၁၀၃	၁၂၉၆	အနောက်ဈေးကွက် တူးဖော်ပြီး မြောက်ဘက်မှ (အရှေ့မြောက်မှ)		၎င်း
၁၀၄	၁၂၉၇	အနောက်ဈေးကွက် တူးဖော်ပြီး စင်္ကြံနံတောင်နံရံမှ မှတ်ပုံတင်များ		၎င်း
၁၀၅	၁၂၉၈	အနောက်ဈေးကွက် တူးဖော်ပြီး		၎င်း
၁၀၆	၁၂၉၉	ဖိုးကောင်းကန်ကုန်းမှ ကျောက်ကင်းဖုရား		၎င်း
၁၀၇	၁၂၉၁၀	အုတ်ခဲစာ (အမှတ် ၁ ကုန်း အိပ်ခို-၄) မှ		၎င်း
၁၀၈	၁၂၉၁၁	ကုန်းရိုးရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းမှ ကျောက်စာ မင်ပုတ်		ပေါင်းတည်
၁၀၉	၁၂၉၁၂	အိုးခြမ်းကွဲများမှတ်ပုံတင်အနီးမှ တူးဖော်ရရှိသည့်		၎င်း
၁၁၀	၁၂၉၁၃	အုတ်ခွက်အကျိုး		၎င်း
၁၁၁	၁၂၉၁၄	ဆင်းတုများ သိကျောက်		မောင်ဇော
၁၁၂	၁၂၉၁၅	ကြေးဆင်းတု		ပြတိုက်။
၁၁၃	၁၂၉၁၆	စေတီပုံကျောက်ပြား		၎င်း
၁၁၄	၁၂၉၁၇	စေတီပုံကျောက်ပြား		၎င်း
၁၁၅	၁၂၉၁၈	ရေအိုးကြီး ၂ လုံး		၎င်း
၁၁၆	၁၂၉၁၉	ချိန်ခွင်ထည့်သော သေတ္တာ၊ ကျောင်းဆရာ ဦးဉာဏ်မောင်ထံမှ		၎င်း
၁၁၇	၁၂၉၂၀	ချိန်ခွင်ထည့်သော သေတ္တာဖွင့်လှက်		၎င်း
၁၁၈	၁၂၉၂၁	ချိန်ခွင် (ကြေး)		၎င်း
၁၁၉	၁၂၉၂၂	ကြေးခွက်များ		၎င်း
၁၂၀	၁၂၉၂၃	သစ်သားပန်းပု၊ ကိန္နရာဇုပ် တောင်လုံးညိုဘုန်းကြီးကျောင်းမှ		မောင်ဇော
၁၂၁	၁၂၉၂၄	ကိန္နရာဇုပ်စက်သီး		၎င်း
၁၂၂	၁၂၉၂၅	ဗိသုန်း မိဖုရား သင်္ချိုင်း		၎င်း
၁၂၃	၁၂၉၂၆	ဗိသုန်း မိဖုရားသင်္ချိုင်း အရှေ့တောင်မှ ကျောက်အိုးခြမ်း		၎င်း
၁၂၄	၁၂၉၂၇	ဗိသုန်း မိဖုရားသင်္ချိုင်း တောင်မျက်နှာမှ ကျောက်အိုး		၎င်း
၁၂၅	၁၂၉၂၈	ဗိသုန်း မိဖုရား သင်္ချိုင်း အနောက် မျက်နှာမှ ကျောက်အိုး		၎င်း
၁၂၆	၁၂၉၂၉	ဗိသုန်း မိဖုရားသင်္ချိုင်း မြောက်မျက်နှာမှ ကျောက်အိုး		၎င်း
၁၂၇	၁၂၉၃၀	အတွင်းမှငွေအရွှေအနောက်		၎င်း
၁၂၈	၁၂၉၃၁	ရဟန္တာဂူပြင်ပြီး အရှေ့မှ အနောက်		၎င်း
၁၂၉	၁၂၉၃၂	ရဟန္တာဂူ အရှေ့တောင်မှ		၎င်း
၁၃၀	၁၂၉၃၃	မသီးကျက်ကုန်း တောင်ရှင်းပြီး		၎င်း
၁၃၁	၁၂၉၃၄	မသီးကျက်ကုန်း စေတီပုထိုး တောင်ရှင်းပြီး အရှေ့မှ အနောက်		၎င်း
၁၃၂	၁၂၉၃၅	မသီးကျက်ကုန်းမှရရှိသော အရိုးအိုး		၎င်း
၁၃၃	၁၂၉၃၆	ဆူးပုပ်ကုန်းဖုရား (အရှေ့တောင်မှ)		၎င်း
၁၃၄	၁၂၉၃၇	ဆူးပုပ်ကုန်း တူးဖော်နေကြစဉ်		၎င်း
၁၃၅	၁၂၉၃၈	စုပ်ခရုစုပ်ခရုဖုရား အရှေ့မြောက်မှ		၎င်း
၁၃၆	၁၂၉၃၉	စုပ်ခရုစုပ်ခရုဖုရားမှ လှေကား		၎င်း
၁၃၇	၁၂၉၄၀	ဖိုးကောင်းကန်ကုန်း အရှေ့ဘက်မှ ကျောက်ချပ်ကြီး ကျောက်ကပ်ဘုရား		၎င်း
၁၃၈	၁၂၉၄၁	ဖိုးကောင်းကန်ကုန်း တောင်ဘက်မှ ကျောက်ချပ်ကြီး ကျောက်ကပ်ဘုရား		၎င်း
၁၃၉	၁၂၉၄၂	ဖိုးကောင်းကန်ကုန်း တောင်ဘက်မှ ကျောက်ကပ်ကြီးဘုရား တူးဖော်ထားစဉ်		၎င်း
၁၄၀	၁၂၉၄၃	ဖိုးဦးတောင်မှ ကျောက်စာဂူ		ပြည်ခရိုင်
၁၄၁	၁၂၉၄၄	ဖိုးဦးတောင်မှ ကျောက်စာချပ်		မောင်ဇော
၁၄၂	၁၂၉၄၅	ဆင်တဲရွာထိပ် ယာအတွင်းမှ တွေ့ရှိသောခြေတော်ရာ		၎င်း
၁၄၃	၁၂၉၄၆	ဆင်တဲရွာထိပ် ယာအတွင်းမှ တွေ့ရှိသော ကျောက်စာချပ်		၎င်း
၁၄၄	၁၂၉၄၇	ဆင်တဲရွာကျောင်း နောက်ဖေးမှ တရုတ်ကြေးပန်းကန် တွေ့သော နေရာ		၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၁)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁၄၆	၁၂၉၄၉	ဆင်တဲရွာကျောင်းနောက်ဖေးမှ တရုတ်ကြေးပန်းကန်လုံး တွေ့သော ကုန်း		ပြည်ခရိုင်
၁၄၇	၁၂၉၅၀	ဆင်တဲရွာ ကျောင်းနောက်ဖေးမှတွေ့သော တရုတ်ကြေးပန်းကန်		မောင်ဇော
၁၄၈	၁၂၉၅၁	ဆင်တဲရွာ ကျောင်းနောက်ဖေးမှတွေ့သော တရုတ်ကြေးပန်းကန် (အတွင်းဘက်)		၎င်း
၁၄၉	၁၂၉၅၂	ဆင်တဲရွာကျောင်းနောက်ဖေးမှတွေ့သော တရုတ်ကြေးပန်းကန်		၎င်း
၁၅၀	၁၂၉၅၃	အမှတ် ၁၈၀ ရွှေလိပ်ဥပုရား၏အတွင်းလိုက်မြောက်နံရံအောက်တန်းမှ ဆေးရေး ပုံဆွဲ မိန်းမ (၃) ယောက်။		ပုဂံ
၁၅၁	၁၂၉၅၄	အမှတ် ၁၈၀ ရွှေလိပ်ဥပုရား၏အတွင်းလိုက်မြောက်နံရံအောက်တန်းမှဆေးရေး (ပုံဆွဲ)		၎င်း
၁၅၂	၁၂၉၅၅	အမှတ် ၁၈၀ ရွှေလိပ်ဥပုရား၏အတွင်းလိုက်အနောက်နံရံအောက်တန်းမှဆေးရေး (ပုံဆွဲ)		၎င်း
၁၅၃	၁၂၉၅၆	အမှတ် ၁၈၀ ရွှေလိပ်ဥပုရား၏အတွင်းလိုက်အပေါ်တန်းမှ ငှက်မျိုးစုံ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၅၄	၁၂၉၅၇	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားဆင်းတု နောက်ကျောမှ တံကဲ ဆေးရေး (ပုံဆွဲ)		၎င်း
၁၅၅	၁၂၉၅၈	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားဆင်းတု နောက်ကျောမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၅၆	၁၂၉၅၉	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်ဆေးရေး ပုံဆွဲ		၎င်း
၁၅၇	၁၂၉၆၀	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၅၈	၁၂၉၆၁	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၅၉	၁၂၉၆၂	အမှတ် ၁၈၀ ဖုရားတောင်နံရံအောက်တန်းမှဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၆၀	၁၂၉၆၃	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်းမုခ်ကုံးမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ (၁)		၎င်း
၁၆၁	၁၂၉၆၄	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်းမုခ်ကုံးမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ (၂)		၎င်း
၁၆၂	၁၂၉၆၅	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်းမုခ်ကုံးမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ (၃)		၎င်း
၁၆၃	၁၂၉၆၆	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်းမုခ်ကုံးမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ (၄)		၎င်း
၁၆၄	၁၂၉၆၇	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်းမုခ်ကုံးမှဆေးရေးပုံဆွဲ (၅)		၎င်း
၁၆၅	၁၂၉၆၈	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံအနောက်ယောင်မှ ဆေးရေး ပုံဆွဲ		၎င်း
၁၆၆	၁၂၉၆၉	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ မုခ်ပန်းဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၆၇	၁၂၉၇၀	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၆၈	၁၂၉၇၁	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း မြောက်နံရံမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၆၉	၁၂၉၇၂	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း မြောက်နံရံမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၇၀	၁၂၉၇၃	အမှတ် ၁၁၂၃ ဖုရားအတွင်း မြောက်ဘက်လိုက်ငယ်မှ မုခ်ကုံးဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၇၁	၁၂၉၇၄	အမှတ် ၁၁၉၂ ဖုရားအတွင်း တောင်နံရံမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ		၎င်း
၁၇၂	၁၂၉၇၅	နာဂရီ ကျောက်စာမင်ပုတ် စေတီလိ မြို့ဟောင်းအနီး သင်္ကန်းတော်ဖုရားအနီးမှ ရရှိသည့်။		မြို့ဟောင်းနယ်၊ ဝေသာလီ။
၁၇၃	၁၂၉၇၆	တဝက်ဖုရား အရှေ့တောင် အုတ်ကုန်းမှ ကျောက်စာမင်ပုတ်-က		ပုဂံ
၁၇၄	၁၂၉၇၇	တဝက်ဖုရား အရှေ့တောင်အုတ်ကုန်းမှ ကျောက်စာမင်ပုတ်-ခ		၎င်း
၁၇၅	၁၂၉၇၈	တမဏိအုတ်ကျောင်းမှကျောက်စာ မင်ပုတ်-က		၎င်း
၁၇၆	၁၂၉၇၉	တမဏိအုတ်ကျောင်းမှ ကျောက်စာ မင်ပုတ်-ခ		၎င်း
၁၇၇	၁၂၉၈၀	တမဏိအုတ်ကျောင်းနှင့် သီဟိုဠ်ပုံ ဖုရားကြားမှ ရရှိသောကျောက်စာမင်ပုတ်		၎င်း
၁၇၈	၁၂၉၈၁	ရွာသာရွာမှ ကျောက်စာမင်ပုတ်		မြင်ကွန်း
၁၇၉	၁၂၉၈၂	ကန္တိရွာမှ ကျောက်စာမင်ပုတ်		၎င်း
၁၈၀	၁၂၉၈၃	ကျောက်ဆည်ခရိုင်၊ စကားအင်းရွာ၊ ရွာကလေးအတွင်း ကိုတင်မောင် ဥယျာဉ် အတွင်းမှရရှိသော ကျောက်စာမင်ပုတ်။		ကျောက်ဆည် ခရိုင်၊ စကား အင်းရွာ။
၁၈၁	၁၂၉၈၄	အိုးများ ပုံစံ ၁ မှ ၉ အထိပုံဆွဲ		ဗိသုန်း
၁၈၂	၁၂၉၈၅	အိုးများ ပုံစံ ၁၀ မှ ၁၇ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၃	၁၂၉၈၆	အိုးများ ပုံစံ ၁၈ မှ ၂၃ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၄	၁၂၉၈၇	အိုးများ ပုံစံ ၂၄ မှ ၃၂ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၅	၁၂၉၈၈	အိုးများ ပုံစံ ၃၃ မှ ၄၀ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၆	၁၂၉၈၉	အိုးများ ပုံစံ ၄၁ မှ ၅၁ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၇	၁၂၉၉၀	အိုးများ ပုံစံ ၅၂ မှ ၆၁ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၈	၁၂၉၉၁	အိုးများ ပုံစံ ၆၂ မှ ၇၁ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၈၉	၁၂၉၉၂	အိုးများ ပုံစံ ၇၂ မှ ၈၂ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၉၀	၁၂၉၉၃	အိုးများ ပုံစံ ၈၃ မှ ၉၁ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၉၁	၁၂၉၉၄	အိုးများ ပုံစံ ၉၂ မှ ၉၇ အထိပုံဆွဲ		၎င်း
၁၉၂	၁၂၉၉၅	အိုးများ ပုံစံ ၉၈ မှ ၁၀၀ အထိပုံဆွဲ		၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁၉၃	၁၂၄၉၆	ဟလင်းမြို့ဟောင်း မြေပုံ	၆	ဟလင်း
၁၉၄	၁၂၄၉၇	ဟလင်းမြို့ဟောင်းမှ ဒဂုံများ (ပျက်)	၆	၎င်း
၁၉၅	၁၂၄၉၈	ဟလင်းမြို့ဟောင်းမှ ဒဂုံများ (ပန်း)	၆	၎င်း
၁၉၆	၁၂၄၉၉	ဟလင်းအမှတ်-၁-ကုန်းမှတူးဖော် ရရှိသော မိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၉၇	၁၂၅၀၀	၎င်း	၄	၎င်း
၁၉၈	၁၂၅၀၁	၎င်း	၄	၎င်း
၁၉၉	၁၂၅၀၂	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၀	၁၂၅၀၃	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၁	၁၂၅၀၄	ဟလင်းအမှတ်-၂-ကုန်းမှတူးဖော် ရရှိသော မိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၂၀၂	၁၂၅၀၅	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၃	၁၂၅၀၆	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၄	၁၂၅၀၇	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၅	၁၂၅၀၈	၎င်း	၄	၎င်း
၂၀၆	၁၂၅၀၉	ဟလင်းတူးဖော်မှုမှရရှိသော မိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၂၀၇	၁၂၅၁၀	မန္တလေးမြို့နယ်တောင်မြို့နယ်နှင့်အာဠာတိုက်တားပြင်ဆင်ပြီး	၂	မန္တလေး
၂၀၈	၁၂၅၁၁	မန္တလေးမြို့နယ်တောင်မြို့နယ်နှင့် အာဠာတိုက်တားပြင်ဆင်ပြီး	၂	၎င်း
၂၀၉	၁၂၅၁၂	မန္တလေးမြို့နယ်တောင်မြို့နယ်နှင့် အာဠာတိုက်တားပြင်ဆင်ပြီး	၂	၎င်း
၂၁၀	၁၂၅၁၃	ကေကေဂျီ ၁၄ ပန္နက်ပုံပုံဆွဲ	၆	ဗီယံနီး
၂၁၁	၁၂၅၁၄	ကေကေဂျီ ၁၄ ဖြတ်ဆွဲအနောက်တောင်မှပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၂	၁၂၅၁၅	ကေကေဂျီ ၁၄ ဖြတ်ဆွဲအနောက်မြောက်မှပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၃	၁၂၅၁၆	ကေကေဂျီ ၁၅ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၁၄	၁၂၅၁၇	ကေကေဂျီ ၁၅ ဖြတ်ဆွဲတောင်မှ မြောက်ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၁၅	၁၂၅၁၈	ကေကေဂျီ ၁၇ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၆	၁၂၅၁၉	ကေကေဂျီ ၁၇ ဖြတ်ဆွဲတောင်မှ မြောက်ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၇	၁၂၅၂၀	ကေကေဂျီ ၁၇ ဖြတ်ဆွဲမြောက်မှတောင်ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၈	၁၂၅၂၁	ကေကေဂျီ ၁၈ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၁၉	၁၂၅၂၂	ကေကေဂျီ ၁၈ ဖြတ်ဆွဲတောင်မှမြောက်ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၁	၁၂၅၂၃	ကေကေဂျီ ၁၈ ဖြတ်ဆွဲအနောက်မှပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၁	၁၂၅၂၄	ကေကေဂျီ ၂၀ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၂	၁၂၅၂၅	ကေကေဂျီ ၂၀ ဖြတ်ဆွဲအရှေ့မှ အနောက်ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၃	၁၂၅၂၆	ကေကေဂျီ ၂၂ ဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲအနောက်မှအရှေ့	၄	၎င်း
၂၂၄	၁၂၅၂၇	ကေကေဂျီ ၂၃ ဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲမြောက်မှတောင်	၄	၎င်း
၂၂၅	၁၂၅၂၈	ကေကေဂျီ ၂၄ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၆	၁၂၅၂၉	ကေကေဂျီ ၂၄ ဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲ အနောက်မှအရှေ့	၄	၎င်း
၂၂၇	၁၂၅၃၀	ကေကေဂျီ ၂၅ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၂၈	၁၂၅၃၁	ကေကေဂျီ ၂၅ ဖြတ်ဆွဲအနောက်မှအရှေ့	၆	၎င်း
၂၂၉	၁၂၅၃၂	အိုးလည်ပင်း ပုံဆွဲများ ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၃၁	၁၂၅၃၃	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၁	၁၂၅၃၄	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၂	၁၂၅၃၅	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၃	၁၂၅၃၆	မြေအိုး ပုံဆွဲများ ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၃၄	၁၂၅၃၇	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၅	၁၂၅၃၈	မြေပုန်းများပုံဆွဲ ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၃၆	၁၂၅၃၉	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၇	၁၂၅၄၀	၎င်း	၆	၎င်း
၂၃၈	၁၂၅၄၁	၎င်း	၆	၎င်း
၃၃၉	၁၂၅၄၂	၎င်း	၆	၎င်း
၂၄၁	၁၂၅၄၃	၎င်း	၆	၎င်း
၂၄၁	၁၂၅၄၄	၎င်း	၆	၎င်း
၂၄၂	၁၂၅၄၅	၎င်း	၆	၎င်း
၂၄၃	၁၂၅၄၆	ရေအိုးလည်ပင်းနှင့် အိုးပုံဆွဲများ ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၄၄	၁၂၅၄၇	ချက်အိုး ပုံဆွဲများ	၆	၎င်း
၂၄၅	၁၂၅၄၈	အိုးပုံဆွဲများလည်ပင်း	၆	၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၂၄၆	၁၂၅၄၉	အိုးလည်ပင်းများ	၆	ဗီယံနီး
၂၄၇	၁၂၅၅၀	အိုးလည်ပင်းများ	၆	၎င်း
၂၄၈	၁၂၅၅၁	ရေတကောင်းနုတ်သီးကျိုးများ	၆	၎င်း
၂၄၉	၁၂၅၅၂	ကုန်းနုတ်သီးကျိုးများ	၆	၎င်း
၂၅၀	၁၂၅၅၃	ခံတံဆိပ်တုန်းမျက်နှာဖက်မှ၎င်း ဒါးဝယ် ဦးကျော်မင်းထံမှ	၆	ဒါးဝယ်
၂၅၀	၁၂၅၅၄	ခံတံဆိပ်တုန်းမျက်နှာဖက်မှ၎င်း မင်ကူး ဒါးဝယ် ဦးကျော်မင်းထံမှ	၂	၎င်း
၂၅၂	၁၂၅၅၅	ခံတံဆိပ်တုန်းမျက်နှာဖက်မှ၎င်း မင်ကူးစာဖက် ဒါးဝယ် ဦးကျော်မင်းထံမှ	၂	၎င်း
၂၅၃	၁၂၅၅၆	ခံတံဆိပ်တုန်း မျက်နှာဖက်မှ၎င်း မင်ကူး ဒါးဝယ် ဦးကျော်မင်းထံမှ	၂	၎င်း
၂၅၄	၁၂၅၅၇	မိုးခြမ်းကွဲပုံများ ပုံဆွဲ	၆	ဗီယံနီး
၂၅၅	၁၂၅၅၈	၎င်း	၆	၎င်း
၂၅၆	၁၂၅၅၉	၎င်း	၆	၎င်း
၂၅၇	၁၂၅၆၀	၎င်း	၆	၎င်း
၂၅၈	၁၂၅၆၁	၎င်း	၆	၎င်း
၂၅၉	၁၂၅၆၂	ကေကေဂျီ ၂၃ ဖြတ်ဆွဲအနောက်မှအရှေ့	၆	၎င်း
၂၆၁	၁၂၅၆၃	ကေကေဂျီ ၂၄ ဖြတ်ဆွဲအနောက်မှအရှေ့	၆	၎င်း
၂၆၁	၁၂၅၆၄	ဗီယံနီးမြေပုံအစိတ်အပိုင်း (နန်းလောက်ရာ) ပုံဆွဲသစ်	၄	၎င်း
၂၆၂	၁၂၅၆၅	ဗီယံနီးမြေပုံအစိတ်အပိုင်း ပုံဆွဲသစ်ကုန်းများနေရာ	၄	၎င်း
၂၆၃	၁၂၅၆၆	ကေကေဂျီ ၁၆ ဖြတ်ဆွဲအရှေ့မှအနောက်ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၂၆၄	၁၂၅၆၇	ပဲခူးမြို့ကျုံး ဝေးဝေးနေရာ	၂	ပဲခူး
၂၆၅	၁၂၅၆၈	ကျိုက်ပွန်ကျောက်စာရုပ်ပြင်ပြီး	၂	၎င်း
၂၆၆	၁၂၅၆၉	အေပေါ့လကျောက်စာရုပ်	၂	၎င်း
၂၆၇	၁၂၅၇၀	ကျောက်စာရုပ်ရှေ့ကျိုးအနီး	၂	၎င်း
၂၆၈	၁၂၅၇၁	ရွှေလက်စွပ်များ မူရင်း	၂	၎င်း
၂၆၉	၁၂၅၇၂	၎င်း	၂	၎င်း
၂၇၀	၁၂၅၇၃	၎င်း	၂	၎င်း
၂၇၁	၁၂၅၇၄	၎င်း	၂	၎င်း
၂၇၂	၁၂၅၇၅	ရွှေလက်စွပ်များ ပုံဆွဲ	၂	၎င်း
၂၇၃	၁၂၅၇၆	ရွှေလက်စွပ်များဟင်္သာရုပ်ပါ ပုံဆွဲ	၂	၎င်း
၂၇၄	၁၂၅၇၇	ရွှေလက်စွပ်များ ပင့်ကူရုပ်ပါ ပုံဆွဲ	၂	၎င်း
၂၇၅	၁၂၅၇၈	၎င်း	၂	၎င်း
၂၇၆	၁၂၅၇၉	ရွှေလက်စွပ်များ ပုံရိုး ပုံဆွဲ	၂	၎င်း
၂၇၇	၁၂၅၈၀	ရွှေလက်စွပ်များ ကြာခံရေပတ် ပုံဆွဲ	၂	၎င်း

ဈေးနှုန်းစာရင်းထုတ်ပြန် နေ့စွဲ
စာကြည့်တိုက်
တိုက်ပိုင်အမှတ်.....
နေ့စွဲ

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော်လှန်ရေး အစိုးရ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနက ရိုက်ကူးသော ဓါတ်ပုံများ စာရင်း။

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	ဆည်နေရာ
၁	၁	ဟန်လင်းကြီးမြေပုံ၊ (မြန်မာလုံ)	၆	ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက် မြို့နယ်၊ ဟန် လင်းကြီး။
၂	၂	ဟန်လင်းကြီးမြေပုံ၊ (အင်္ဂလိပ်လုံ)	၆	၎င်း
၃	၃	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၁) ကုန်းပန္နက်ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၄	၄	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၂) ကုန်းပန္နက်ပုံဆွဲ	၆	၎င်း
၅	၅	ဟန်လင်းကြီး (ရွှေဘက်) အဖြူအနက်ခံ	၆	၎င်း
၆	၆	ဟန်လင်းကြီး (ကျောဘက်) အဖြူအနက်ခံတွဲလျက်	၆	၎င်း
၇	၇	မြေပေါ်မှငွေသော အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၈	၈	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၁) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၉	၉	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၁) ကုန်းမှအိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၀	၁၀	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၁) ကုန်းမှအိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၁	၁၁	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၁) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၂	၁၂	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၁) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၃	၁၃	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၁) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၄	၁၄	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၂) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၅	၁၅	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၂) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၆	၁၆	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၂) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ	၄	၎င်း
၁၇	၁၇	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၂) ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကွဲများ (သိစွဲပုံပါသည်)	၄	၎င်း
၁၈	၁၈	ဟန်လင်းကြီးအမှတ် (၂) ကုန်းဖြတ်ဆွဲ အနောက်မှ ရွှေသို ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၉	၁၉	ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၂) ကုန်း ဖြတ်ဆွဲ အနောက်မှ အရွှေသိုပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၀	၂၀	ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၂) ကုန်းဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ (အရွှေမှအနောက်သို့)	၄	၎င်း
၂၁	၂၁	ဟန်လင်းကြီးအမှတ် (၂) ကုန်းဖြတ်ဆွဲအနောက်မှ အရွှေသိုပုံဆွဲ (မြောက်မှတောင်သို့)	၄	၎င်း
၂၂	၂၂	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၃) ကုန်း (အရွှေမှ အနောက်သို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၃	၂၃	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၅) ကုန်း (အရွှေမှအနောက်သို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၄	၂၄	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၆) ကုန်း (အရွှေမှအနောက်သို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၅	၂၅	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၇) ကုန်း (မြောက်မှ တောင်သို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၆	၂၆	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၈) ကုန်း (အရွှေမှ အနောက်သို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၇	၂၇	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၈) ကုန်း (အနောက်မှ အရွှေသို့) ဖြတ်ဆွဲ-ပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၂၈	၂၈	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၈) ကုန်း အရွှေဆုံး အုတ်ချိုးတန်း	၂	၎င်း
၂၉	၂၉	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၈) ကုန်း အလည်အုတ်ချိုးတန်း	၂	၎င်း
၃၀	၃၀	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၈) ကုန်း အလည်အုတ်ချိုးခုံ နောက်ဆုံး အုတ်ချိုး	၂	၎င်း
၃၁	၃၁	ဟန်လင်းကြီးကုန်း အနောက်ဆုံး အုတ်ချိုးတန်း	၂	၎င်း
၃၂	၃၂	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၈) ကုန်းမှ အုတ်ချိုးတန်း	၂	၎င်း
၃၃	၃၃	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၈) ကုန်းမှ အုတ်ချိုးတန်း	၂	၎င်း
၃၄	၃၄	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၉) ကုန်းမတူးဖော်မီ	၂	၎င်း
၃၅	၃၅	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၉) ကုန်း တူးဖော်စဉ်	၂	၎င်း
၃၆	၃၆	ဟန်လင်းကြီးကုန်းအကွက်ချ၍ တူးဖော်စဉ်	၂	၎င်း
၃၇	၃၇	ဟန်လင်းကြီးကုန်းအကွက်ချ၍ တူးဖော်ထားစဉ် (မြောက်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၃၈	၃၈	ဟန်လင်းကြီးကုန်းအကွက်ချ၍တူးဖော်ထားစဉ် (တောင်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၃၉	၃၉	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၉) ကုန်း (အင်္ဂပ်) ၄ မှ အုတ်နံရံထောင့် (အရွှေတောင်ဒေါင့်)	၂	၎င်း
၄၀	၄၀	ဟန်လင်းကြီးကုန်း၌ ခင်း (အရွှေမြောက်ဒေါင့်မှ)	၂	၎င်း
၄၁	၄၁	ဟန်လင်းကြီးကုန်း	၂	၎င်း
၄၂	၄၂	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၉) ကုန်း အရွှေမြောက်ဒေါင့် အုတ်ခိုးတန်း ရှုခင်း	၂	၎င်း
၄၃	၄၃	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၉) ကုန်း (အိုး-၃) မှ အုတ်နံရံ အတိုင်းအတာ	၂	၎င်း
၄၄	၄၄	ဟန်လင်းကြီးကုန်းအား ပုံဆွဲနေစဉ်	၂	၎င်း
၄၅	၄၅	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အိုး-၄) မှ မီးသွေး အင်္ဂါပေးများ	၂	၎င်း
၄၆	၄၆	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အိုး-၄) မြေလွှာ	၂	၎င်း
၄၇	၄၇	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အိုး-၃) မှ အတွင်းအုတ်နံရံ	၂	၎င်း
၄၈	၄၈	ဟန်လင်းကြီးကုန်း အတွင်း နံရံ အင်္ဂါပေး (အရွှေတောင်ဒေါင့်သို့ ရှုခင်း)	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည့်နေရာ
၄၉	၄၉	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်	၆	ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက် မြို့နယ် ဟန်လင်းကြီး
၅၁	၅၁	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-၄)မှ မီးသွေးတိုင် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၅၁	၅၁	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-၄)မှ မီးသွေးတိုင် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၅၂	၅၂	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ် (၉)ကုန်း (အေ-၅)မှ မီးသွေး အင်္ဂါတေပြင်	၂	၎င်း
၅၃	၅၃	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-၅)မှ မီးသွေး အင်္ဂါတေပြင် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၅၄	၅၄	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဘိ-၁)မှ မီးသွေးတိုင်	၂	၎င်း
၅၅	၅၅	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဘိ-၅)မှ မီးသွေးတိုင် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၅၆	၅၆	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (စိ-၁)မှ မီးသွေးတိုင်	၂	၎င်း
၅၇	၅၇	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (စိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်	၂	၎င်း
၅၈	၅၈	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (စိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်	၂	၎င်း
၅၉	၅၉	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (စိ-၄)မှ (ဘိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်	၂	၎င်း
၆၀	၆၀	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဗိ-၃)မှ မီးသွေးတိုင်များ	၂	၎င်း
၆၁	၆၁	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဗိ-၃)မှ မီးသွေးတိုင်များ	၂	၎င်း
၆၂	၆၂	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဗိ-၃) (ဗိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်များ	၂	၎င်း
၆၃	၆၃	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဗိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်များ	၂	၎င်း
၆၄	၆၄	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဗိ-၄)မှ မီးသွေးတိုင်နှင့် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၆၅	၆၅	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အီး-၄)မှ မီးသွေးတိုင် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၆၆	၆၆	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-အိပ် (၆)မှ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၆၇	၆၇	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (အေ-အိပ် (၆)မှ မီးသွေးတိုင်များ	၂	၎င်း
၆၈	၆၈	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဘိ-အိပ် (၆)မှ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၆၉	၆၉	ဟန်လင်းကြီးကုန်း (ဘိ-အိပ် (၆)မှ မီးသွေးတိုင် ဖုတ်ခုံ	၂	၎င်း
၇၁	၇၁	ဟန်လင်းကြီး ပျူဒဂ် (၆) (ရွှေ နောက်) နံပါတ် ၉ ၁၀ ကုန်းမှ	၄	၎င်း
၇၁	၇၁	ဟန်လင်းကြီး ပျူဒဂ် (၆) (ရွှေ နောက်) ၈-ကုန်းမှ	၄	၎င်း
၇၂	၇၂	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၇) (၉) (၁၀) ကုန်းမှ ကျေးလက်ပုဏ္ဏား	၆	၎င်း
၇၃	၇၃	နံပါတ် (၉) (၁၀) ကုန်းမှ သံများ	၄	၎င်း
၇၄	၇၄	နံပါတ် (၁၀) ကုန်းမှ လှံသွား	၆	၎င်း
၇၅	၇၅	နံပါတ် (၁၀) ကုန်းမှ သံဗား	၄	၎င်း
၇၆	၇၆	ကျောက်လက်နက်	၄	၎င်း
၇၇	၇၇	မြေပုဏ္ဏားစေ့များ	၆	၎င်း
၇၈	၇၈	အိုးခြမ်းကွဲများ (၉) (၁၀) ကုန်းမှ	၆	၎င်း
၇၉	၇၉	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၁၀) ကုန်းမှ လှံသွား	၄	၎င်း
၈၀	၈၀	ဟန်လင်း နံပါတ် (၉) ကုန်းတောင်ဘက်ပိုင်းမြေလွှာ	၆	၎င်း
၈၁	၈၁	ဟန်လင်း နံပါတ် (၉) ကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အရွှေမှ အနောက်) သို့	၂	၎င်း
၈၂	၈၂	ဟန်လင်းကုန်းအတွင်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း	၆	၎င်း
၈၃	၈၃	ဟန်လင်းကုန်း အနောက်ဘက်မှ ရွှေခင်း	၂	၎င်း
၈၄	၈၄	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (မြောက်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၈၅	၈၅	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အရွှေမှ အနောက်သို့)	၂	၎င်း
၈၆	၈၆	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (တောင်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၈၇	၈၇	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အနောက်မှ အရွှေသို့)	၆	၎င်း
၈၈	၈၈	ဟန်လင်းကုန်း အေ-အိပ် (၆) ၅-၅ မြေလွှာနှင့် ဖြတ်တောက်လျက်အုတ်တန်း	၂	၎င်း
၈၉	၈၉	ဟန်လင်းကုန်း ရွှေခင်း (အောင်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၉၀	၉၀	ဟန်လင်းကုန်း ရွှေခင်း (မြောက်ဘက်ပိုင်း)	၂	၎င်း
၉၁	၉၁	ဟန်လင်းကုန်း အရွှေမြောက်ပေါ်မှ ရွှေခင်း	၆	၎င်း
၉၂	၉၂	ဟန်လင်းကုန်းအတွင်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အရွှေတောင်မှအနောက်မြောက်သို့)	၆	၎င်း
၉၃	၉၃	ဟန်လင်းကုန်းမီးသွေးတိုင် မြေလွှာများ ရွှေခင်း (အနောက်မှ အရွှေသို့)	၆	၎င်း
၉၄	၉၄	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အနောက်တောင်သို့ ရွှေခင်း)	၆	၎င်း
၉၅	၉၅	ဟန်လင်းကုန်း မီးသွေးတိုင်များ ရွှေခင်း (အနောက်သို့ရွှေခင်း)	၆	၎င်း
၉၆	၉၆	ဟန်လင်းကုန်း ရွှေခင်း (အရွှေမှ အနောက်သို့)	၂	၎င်း
၉၇	၉၇	ဟန်လင်းနံပါတ် (၁၀) ကုန်းမထူးပေါ်	၂	၎င်း
၉၈	၉၈	ဟန်လင်းကုန်း နံပါတ် (၁၀) အား အကွက်ချထားပေါ်ထားစဉ်	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁၀၀	၁၀၀	ဟန်လင်းနံပါတ် (၁၀) ကုန်းအား တူးဖော်နေကြစဉ်	၂	ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက် မြို့နယ်ဟန် လင်းကြီး။
၁၀၁	၁၀၁	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ် (၁၀) ကုန်းဟူးဖော် (အနီးကပ်ရှုခင်း၊ မြောက်မှ)	၂	၎င်း
၁၀၂	၁၀၂	ဟန်လင်းကြီးကုန်း အရှေ့ဘက်မြို့ရိုးကျွေ (အပြင်)	၂	၎င်း
၁၀၃	၁၀၃	ဟန်လင်းကြီးအတွင်း မြို့ရိုးကျွေ	၂	၎င်း
၁၀၄	၁၀၄	ဟန်လင်းကုန်းအနောက်ဘက်မြို့ရိုးကျွေ	၂	၎င်း
၁၀၅	၁၀၅	ဟန်လင်းကုန်း အနောက်ဘက် အုတ်ဟန်းမှလေခါး	၂	၎င်း
၁၀၆	၁၀၆	ဟန်လင်းကုန်းမြို့ရိုး အပေါက်ဝင်လှမ်းလမ်းကြောင်း	၂	၎င်း
၁၀၇	၁၀၇	ဟန်လင်းကုန်း တောင်ဘက်မှ ရှုခင်း	၂	၎င်း
၁၀၈	၁၀၈	ဟန်လင်းကုန်းမှ နတ်စုခေါင်း	၂	၎င်း
၁၀၉	၁၀၉	တံတားရပ်ဘုရား	၂	ဝက်လက် မြို့ နယ်၊ ငါးဘယ် ဧကနယ်။
၁၁၀	၁၁၀	တံတားရပ်ဘုရားမှ ကျောက်စာရုံ	၂	၎င်း
၁၁၁	၁၁၁	သစ္စာရဘုရား	၂	၎င်း
၁၁၂	၁၁၂	သစ်သီးကျောက်စာရုံ	၂	သစ်သီးကျောက်
၁၁၃	၁၁၃	ဟန်လင်းကြီး ကျောက်စာရုံ	၂	ဟန်လင်းကြီး
၁၁၄	၁၁၄	မြို့ပေါ်စေတီ	၂	ရွှေဘို
၁၁၅	၁၁၅	ရွှေဘုန်းဘုရား	၂	၎င်း
၁၁၆	၁၁၆	ရွှေသင်းပင်ဘုရား	၂	၎င်း
၁၁၇	၁၁၇	ချမ်းသာကြီးဘုရား	၂	၎င်း
၁၁၈	၁၁၈	ရွှေဘုကြီးဘုရား	၂	၎င်း
၁၁၉	၁၁၉	ရွှေခြင်္သေ့ ဘုရား	၂	၎င်း
၁၂၀	၁၂၀	ရွှေချက်သီဘုရား	၂	၎င်း
၁၂၁	၁၂၁	ရွှေချက်သီဘုရားအတွင်းမှ ကျောက်စာ	၄	၎င်း
၁၂၂	၁၂၂	ရွှေချက်သီဘုရားအတွင်းမှ ကျောက်စာ	၄	၎င်း
၁၂၃	၁၂၃	ရွှေချက်သီဘုရားမှ ခေါင်းလောင်း	၂	၎င်း
၁၂၄	၁၂၄	နန္ဒာကန် ကျောက်စာရုံ	၂	၎င်း
၁၂၅	၁၂၅	ရွှေချက်သီဘုရားခေါင်းလောင်း အပြင်မှ စာတမ်း	၄	၎င်း
၁၂၆	၁၂၆	ရွှေချက်သီဘုရားခေါင်းလောင်း အပြင်မှအင်းစာတမ်း	၄	၎င်း
၁၂၇	၁၂၇	ရွှေချက်သီဘုရားခေါင်းလောင်းအတွင်းမှ အင်းများ	၄	၎င်း
၁၂၈	၁၂၈	ခဲမပြုပေါ်မှ စာတမ်း၊ (ဦးနုဂထံမှ) ရွှေ-နောက်	၆	ရွှေဘိုခရိုင်ဝက် လက် မြို့နယ် ဟန်လင်းကြီး
၁၂၉	၁၂၉	ဟန်လင်းကြီးနံပါတ်(ဂ)ကုန်း ပန္နက်ပုံ (ပုံဆွဲ)	၆	၎င်း
၁၃၀	၁၃၀	ဟန်လင်းကြီး နံပါတ်(ဂ)ကုန်းတောင်ဘက်မှ မြင်ခင်း၊ (ပုံဆွဲ)	၄	၎င်း
၁၃၁	၁၃၁	ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်း ပန်ကပုံ၊ (ပုံဆွဲ)	၄	၎င်း
၁၃၂	၁၃၂	ဟန်လင်းကုန်း အရှေ့ဘက်မှ မြင်ခင်း၊ (ပုံဆွဲ)	၄	၎င်း
၁၃၃	၁၃၃	ဟန်လင်းကုန်းဖြတ်ယူ အနောက်မှ အရှေ့မြင်ခင်း	၄	၎င်း
၁၃၄	၁၃၄	ဟန်လင်းကုန်းမြောက်ဘက်မှ မြင်ခင်း၊ (ပုံဆွဲ)	၄	၎င်း
၁၃၅	၁၃၅	ဟန်လင်းကုန်း ဘီးအိပ်(၆)-၃မှ၊ အေ-၃ ဘောင်မျှား ဖြတ်ဆွဲ (ပုံဆွဲ)	၄	၎င်း
၁၃၆	၁၃၆	ဟန်လင်းအမှတ် (ဂ) ကုန်းမှ အိုး၊ ပုံဆွဲ	၃	၎င်း
၁၃၇	၁၃၇	ဟန်လင်းအမှတ် (၉) ကုန်းမှ အိုး၊ ပုံဆွဲ	၃	၎င်း
၁၃၈	၁၃၈	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၃၉	၁၃၉	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၀	၁၄၀	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၁	၁၄၁	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၂	၁၄၂	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၃	၁၄၃	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၄	၁၄၄	ဟန်လင်းကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂) ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁၄၅	၁၄၅	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	ရွှေဘို ခရိုင် ဝက်လက် မြို့နယ်၊ ဟန် လင်းကြီး။
၁၄၆	၁၄၆	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၇	၁၄၇	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၈	၁၄၈	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၄၉	၁၄၉	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၀	၁၅၀	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၁	၁၅၁	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၂	၁၅၂	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၃	၁၅၃	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၄	၁၅၄	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၅	၁၅၅	အမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုး (ပုံဆွဲ)	၃	၎င်း
၁၅၆	၁၅၆	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၅၇	၁၅၇	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၅၈	၁၅၈	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၅၉	၁၅၉	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၀	၁၆၀	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၁	၁၆၁	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၂	၁၆၂	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၃	၁၆၃	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၄	၁၆၄	အမှတ်(၆) ကုန်းမှ အိုးပုံ၊ အိုးခြမ်းပုံဆွဲ	၄	၎င်း
၁၆၅	၁၆၅	တံခါးအပေါက်မှ အသားပန်းရုပ်၊ (မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းမှ)	၂	မုံရွေးခရိုင် မုံရွေးမြို့နယ်
၁၆၆	၁၆၆	သစ်သားရုပ်တုပါသော ဝေါစဉ် (ထန်းစဉ်) မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းမှ	၂	၎င်း
၁၆၇	၁၆၇	ဘုရားကျောင်းဆောင် (မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းမှ)	၂	၎င်း
၁၆၈	၁၆၈	ဗုဒ္ဓဝင်ပုရပိုက် (မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းမှ)	၂	၎င်း
၁၆၉	၁၆၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပုရပိုက်အတွင်းမှ) ဘုရားပွင့်တော်မူဟန်	၂	၎င်း
၁၇၀	၁၇၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး သုမိဉ္ဇာမင်းသမီးကြွင်းခိုင်ဖြင့် ဆုတောင်းခန်း	၂	၎င်း
၁၇၁	၁၇၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဘုရားပွင့်တော်မူဟန်) ဗျာဓိတ်ပေးတော်မူဟန်	၂	၎င်း
၁၇၂	၁၇၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဘုရားပွင့်တော်မူဟန်) ဗျာဓိတ်ပေးတော်မူဟန်	၂	၎င်း
၁၇၃	၁၇၃	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဘုရားပွင့်တော်မူဟန်) ဗျာဓိတ်ပေးတော်မူဟန်	၂	၎င်း
၁၇၄	၁၇၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သီရိမဟာမာယာဒေဝီ အိပ်မက်မြင်ဟန်)	၂	၎င်း
၁၇၅	၁၇၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သီရိမဟာမာယာဒေဝီ ဒေဝတပရိသတ်ပြုပြန်ဟန်)	၂	၎င်း
၁၇၆	၁၇၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (အင်ကြင်းတော၌ ဘုရားလောင်းဘုရားတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၁၇၇	၁၇၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (နတ်မင်းကြီးလေးပါး၊ ပြဟွာကြီးများ ရွှေကုန်းရွက်ဆွဲဖြူပုထိုး တို့ဖြင့် ခံဟန်။)	၂	၎င်း
၁၇၈	၁၇၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဘုရားအလောင်းကြွေးကြော်ဟန်)	၂	၎င်း
၁၇၉	၁၇၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပုရပိုက်အတွင်းမှ ကာလဒေဝီရသေ့ရုံ ခိုးဟန်)	၂	၎င်း
၁၈၀	၁၈၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သုဇ္ဈာန်မင်းကြီးသားတော် ရှိခိုးဟန်)	၂	၎င်း
၁၈၁	၁၈၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပုဏ္ဏားများပေးဒင်ဟောဟန်)	၂	၎င်း
၁၈၂	၁၈၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (လယ်ထွန်မက်လာပြုရာအခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၃	၁၈၃	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ယသောဒယာအမှူးရုံသောမမင်းမမျှားနှင့် စံတော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၄	၁၈၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဥယျာဉ်သို့ထွက်တော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၅	၁၈၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (နိမိတ်ကြီးလေးပါးနှင့် ရာဟုလာဘွားကြောင်းလျှောက်ခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၆	၁၈၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သားတော်ရာဟုလာဝင်ကြည့်ခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၇	၁၈၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဆန္ဒအမတ်လျှောက်ထားခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၈	၁၈၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (တောထွက်တော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၁၈၉	၁၈၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (တောထွက်တော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၁၉၀	၁၉၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ကပ်လတ်နေပြည့်တော်)	၂	၎င်း
၁၉၁	၁၉၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မြစ်ကွဲကူးတော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၁၉၂	၁၉၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဆံတော်ပယ်ခန်း)	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂)။ အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၁၉၃	၁၉၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရဟန်းပြုပြီး အနုပညာသရက်တောင့်နေတော်မူခန်း)	၂	မုံရွာခရိုင်၊ မုံရွေးမြို့နယ်။
၁၉၄	၁၉၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပိဋိသရမင်း မှူးမတ်လျှောက်ခန်း)	၂	၎င်း
၁၉၅	၁၉၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဆွမ်းခံကြွတော်မူဟန် ပိဋိသရမင်းလျှောက်ခန်း)	၂	၎င်း
၁၉၆	၁၉၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဗုဒ္ဓရတနာရဟန်းတော်)	၂	၎င်း
၁၉၇	၁၉၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (စင်္ကြန်အရင်း၌ လည်းတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၁၉၈	၁၉၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သုဇာတိ ဂန္ဓာနီ ဆွမ်းကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၁၉၉	၁၉၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (နေရဉ္စေတီမြစ်ကမ်းနား၌ ဆွမ်းတင်ပေးဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၀	၂၀၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သောတိယောကံ၊ ပုဗ္ဗသောတိကံကို ခံတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၁	၂၀၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မာန်စစ်သည်တို့ အောင်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၂	၂၀၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မာန်စစ်သည်တို့ စစ်ရှုံးခန်း)	၂	၎င်း
၂၀၃	၂၀၃	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပုလ္လင်နှင့်ပေါင်ပင်ကြီး၌ အနိဗ္ဗိသသတ္တိဟု ဂုရု နေတော်မူဟန်)။	၂	၎င်း
၂၀၄	၂၀၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရတနာစင်္ကြန်၌ ကြွနေတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၅	၂၀၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (အဘိဓမ္မာတရားကိဆင်ခြင်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၆	၂၀၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (အဓိပတိလ ညောင်ပင်၌ နေတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၇	၂၀၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မုဋ္ဌလိန္ဒာအိုင်အနီးကျည်း ပင်ရင်းနဂါးပျဉ်းမိုး၍နေတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၈	၂၀၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (လင်းလွန်းပင်၌ ဂုရု နေတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၀၉	၂၀၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပဉ္စဝရိုင်းဦးဓမ္မကြာ ဟောတော်မူခန်း)	၂	၎င်း
၂၁၀	၂၁၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၁	၂၁၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဝေသာလီပြည်မဟာရာဇ်ကျောင်း၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၂	၂၁၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မကုလတောင်၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၃	၂၁၃	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တရားဟောဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၄	၂၁၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (မဲစင်တောင်၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၅	၂၁၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပလည်တောင်၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၆	၂၁၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (နာဠတိုင်းဦးဓမ္မဉ္စာသော ပုဏ္ဏားရွာ၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၇	၂၁၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဝေဠုပုဏ္ဏားဆောက်သောကျောင်း၌ ဝါကပ်တော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၈	၂၁၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဇာလိယတောင်၌ ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၁၉	၂၁၉	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ကပ္ပလဝတ်ပြည်နိဂြောဓါရုံကျောင်း၌ ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၀	၂၂၀	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (အာဠဝိပြည်ကျောင်းတော်တွင် ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၁	၂၂၁	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သာဝဏ္ဏီပြည်ဇေတဝန်ကျောင်း၌ ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၂	၂၂၂	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (သာဝဏ္ဏီပြည်ပုပ္ဖိန္ဒကျောင်း၌ ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၃	၂၂၃	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဝေသာလီပြည်ဗေလဝဂါမမည်သော တောကျောင်း၌ ဝါကပ်ဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၄	၂၂၄	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (အင်ကြင်းတော၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၅	၂၂၅	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခန်း)	၂	၎င်း
၂၂၆	၂၂၆	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ဒေါဏ္ဍာရားခါတ်တော် ဝေဟန်)	၂	၎င်း
၂၂၇	၂၂၇	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရဟန္တာများ)	၂	၎င်း
၂၂၈	၂၂၈	ဗုဒ္ဓဝင်ဆေးရေး (ရဟန္တာများ)	၂	၎င်း
၂၂၉	၂၂၉	လောကမှန်ကင်းဖုရား (ဆေးရေးရုံ)	၂	၎င်း
၂၃၀	၂၃၀	လောကမှန်ကင်းဖုရားအတွင်းမှ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၃၁	၂၃၁	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၂	၂၃၂	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၃	၂၃၃	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၄	၂၃၄	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၅	၂၃၅	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၆	၂၃၆	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၇	၂၃၇	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၈	၂၃၈	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၃၉	၂၃၉	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၀	၂၄၀	လောကမှန်ကင်းဖုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၁	၂၄၁	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၂	၂၄၂	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၃	၂၄၃	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂)။ အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၂၄၄	၂၄၄	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	မုံရွာခရိုင်၊ မုံရွေးမြို့နယ်။
၂၄၅	၂၄၅	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၆	၂၄၆	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၇	၂၄၇	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၈	၂၄၈	လောကမှန်ကင်းဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၄၉	၂၄၉	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီး ဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၀	၂၅၀	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၁	၂၅၁	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၂	၂၅၂	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၃	၂၅၃	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၄	၂၅၄	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၅	၂၅၅	မုံရွေးဆရာတော်ကျောင်းအနီးဂူဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၂၅၆	၂၅၆	ကင်းဝန်မင်းကြီးအိမ်	၂	၎င်း
၂၅၇	၂၅၇	ကင်းဝန်မင်းကြီးအိမ်၊ (တံခါးပေါက်တံခါးရွက်)	၂	၎င်း
၂၅၈	၂၅၈	ပေါ်တော်မူဆင်းတု	၂	မုံရွာ၊ ခရိုင်၊ ယင်း မာပင်မြို့နယ်၊ သီးကုန်းရွာ။
၂၅၉	၂၅၉	ပေါ်တော်မူဆင်းတုများ	၂	၎င်း
၂၆၀	၂၆၀	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတုများ	၂	၎င်း
၂၆၁	၂၆၁	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတုများ	၂	၎င်း
၂၆၂	၂၆၂	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတုများ	၂	၎င်း
၂၆၃	၂၆၃	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတုများ	၂	၎င်း
၂၆၄	၂၆၄	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၆၅	၂၆၅	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၆၆	၂၆၆	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၆၇	၂၆၇	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၆၈	၂၆၈	ပေါ်တော်မူ ဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၆၉	၂၆၉	မဟာဗန္ဓုလသုရား]	၂	မုံရွာ၊ ခရိုင်၊ ဘု ဖလင်မြို့နယ်၊ ငပုရင်းရွာ။
၂၇၀	၂၇၀	ဗန္ဓုလသုရားအတွင်းမှ ခေါင်းလောင်း	၂	၎င်း
၂၇၁	၂၇၁	ဗန္ဓုလသုရားအတွင်းပြာသာဒ် တန်ဆောင်းမှ အသားပန်း	၂	၎င်း
၂၇၂	၂၇၂	မဟာဗန္ဓုလ ဆိပ်နေရာကျောက်တိုင်	၂	၎င်း
၂၇၃	၂၇၃	ပေါ်တော်မူ ရွှေဆင်းတု (၁)	၂	မုံရွာ၊ ခရိုင်၊ ဆား လင်းကြီး။
၂၇၄	၂၇၄	ပေါ်တော်မူ ရွှေဆင်းတု (၁-ဆူ)	၂	၎င်း
၂၇၅	၂၇၅	ပေါ်တော်မူ ရွှေဆင်းတု (၁)	၂	၎င်း
၂၇၆	၂၇၆	ပေါ်တော်မူ ရွှေဆင်းတု (၁ ဆူ)	၂	၎င်း
၂၇၇	၂၇၇	ပေါ်တော်မူ ရွှေဆင်းတု၊ ရွှေဆင်းတု၊ ရွှေပေလွှာ	၂	၎င်း
၂၇၈	၂၇၈	အက္ခရာပါ ရွှေပြား	၂	၎င်း
၂၇၉	၂၇၉	ခါတ်တော်များ	၂	၎င်း
၂၈၀	၂၈၀	ပေါ်တော်မူဆင်းတုပယ်ခန်း၊ တောသွက်ခန်း၊ သုမေခါးပျာဒိတ်ပေးခန်းတည်တည်	၂	၎င်း
၂၈၁	၂၈၁	ပေါ်တော်မူ အစောင်း	၂	၎င်း
၂၈၂	၂၈၂	ပရိနိဗ္ဗာန်ပန်းနှင့် ကြေးဆင်းတု	၂	၎င်း
၂၈၃	၂၈၃	ပေါ်တော်မူ ရွှေရွှေကြေးဆင်းတု ကြေးရုပ်များ	၂	၎င်း
၂၈၄	၂၈၄	ကြေးဆင်းတု၊ ကြေးရုပ်များ	၂	၎င်း
၂၈၅	၂၈၅	ဌာပနာတိုက်	၂	၎င်း
၂၈၆	၂၈၆	ဓမ္မပဋိဆင်းတု (အသား)	၂	၎င်း
၂၈၇	၂၈၇	စည်သူပန်	၂	၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၃၈၄	၃၈၄	ရွှေဘိုသာဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးတောင်ဘက် ပြည်သာယာရွာ	၂	ပုခန်းကြီး၊ ပြည်သာယာ။
၃၈၅	၃၈၅	ရွှေဘိုသာဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၃၈၆	၃၈၆	ရွှေဘိုသာဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၃၈၇	၃၈၇	ရွှေဘိုသာဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၃၈၈	၃၈၈	ရွှေဘိုသာဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၃၈၉	၃၈၉	ဆေးရေးရုံဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော် ကျောင်းအနီးမှ)	၂	ပုခန်းကြီး မြောက်ဘက် ရွှေဥမင် ကျောင်းတိုက်။
၃၉၀	၃၉၀	ဆေးရေးရုံဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၁	၃၉၁	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၂	၃၉၂	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၃	၃၉၃	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၄	၃၉၄	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၅	၃၉၅	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရား (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းအနီးမှ)	၂	၎င်း
၃၉၆	၃၉၆	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရားစေတီ (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ)	၂	၎င်း
၃၉၇	၃၉၇	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရားစေတီ (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ)	၂	၎င်း
၃၉၈	၃၉၈	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရားစေတီ (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ)	၂	၎င်း
၃၉၉	၃၉၉	ဆေးရေးရုံ ဂူဘုရားစေတီ (ရွှေဥမင်ဆရာတော်ကျောင်းတိုက်အတွင်းမှ)	၂	၎င်း
၄၀၀	၄၀၀	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	ပုခန်းကြီး ရွာ၊ ငါးဖါလုံ အကွာမှ။
၄၀၁	၄၀၁	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၂	၄၀၂	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၃	၄၀၃	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၄	၄၀၄	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၅	၄၀၅	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၆	၄၀၆	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၇	၄၀၇	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံ အကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၈	၄၀၈	ရုပ်တုဘုရား (ဆေးရေးရုံ) ပုခန်းကြီးရွာ ငါးဖါလုံအကွာမှ	၂	၎င်း
၄၀၉	၄၀၉	ရုပ်တုဘုရားအနီးမှ ဆေးရေးရုံဘုရား (ဆေးရေးပျက်နေသည်)	၂	၎င်း
၄၁၀	၄၁၀	ဆေးရေး (ရွှေမုဋ္ဌာဘုရားအတွင်းဂူဘုရားမှ)	၂	ပုခန်းကြီး တောင်၊ မောက္ခလန် ရွာ။
၄၁၁	၄၁၁	ကံတွင်းကြီးဘုရားမှ ကျောက်စာ (ပေါင်လောင်ရွာတောင်ဘက်)	၂	ပေါင်လောင် ရွာ။
၄၁၂	၄၁၂	ဆုတောင်းပြည့်ဘုရားအနီးမှ ကျောက်စာ (ပေါင်လောင်ရွာတောင်ဘက်)	၂	၎င်း
၄၁၃	၄၁၃	ရွှေနန်းဦးဘုရားအနီး ကျောက်စာအရွှေဘက်	၂	၎င်း
၄၁၄	၄၁၄	ပေတောကျောင်းကျောက်စာ	၂	ပုခန်းကြီး
၄၁၅	၄၁၅	ပုခန်းကြီး မင်းတံမှ ကျောက်စာများ	၂	၎င်း
၄၁၆	၄၁၆	ပုခန်းကြီး မြို့ရိုးပေါ်မှ ကျောက်စာ	၂	၎င်း
၄၁၇	၄၁၇	ပုခန်းကြီးမြောက်ပြင်ရွာအတွင်း ဇရပ်အရွှေဘက်မှ ကျောက်စာ	၂	၎င်း
၄၁၈	၄၁၈	စူလဘန်ဘုရားမှ ကျောက်စာ (ရွာသာရွာအနောက်ဘက်မှ)	၂	ပုခန်းကြီးရွာ ရွာသာရွာ။
၄၁၉	၄၁၉	ပေါ်တော်မူကျောင်းတိုက် သိမ်အတွင်းမှကျောက်စာ	၂	ပုခန်းကြီး
၄၂၀	၄၂၀	ဦးလူကြီး ဘုရားအတွင်းမှ ကျောက်စာ	၂	ပုခန်း ကြီး မြောက် ဘက်။
၄၂၁	၄၂၁	ဘုရားနီဘုရား (ဆေးရေးရုံ)	၂	ညောင်ဦး မြို့နယ်။

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၄၂၂	၄၂၂	ဘုရားနီဘုရားမှ ဆင်းတု	၂	လက် ပန်းချီ ပေါ်။
၄၂၃	၄၂၃	ဘုရားနီဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၄၂၄	၄၂၄	ဘုရားနီဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၄၂၅	၄၂၅	ဘုရားနီဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၄၂၆	၄၂၆	ဘုရားနီဘုရားမှဆေးရေး	၂	၎င်း
၄၂၇	၄၂၇	ဘုရားနီဘုရားမှ ဆေးရေး	၂	၎င်း
၄၂၈	၄၂၈	ပြန်ကြို (၁၁၀) ပြင်ပြီး	၂	ညောင်ဦး
၄၂၉	၄၂၉	ကျောက်ကူးဥမင်အမှီးမပြင်မီ	၂	၎င်း
၄၃၀	၄၃၀	ကျောက်ကူးဥမင်အမှီးမပြင်မီ	၂	၎င်း
၄၃၁	၄၃၁	ဝတ္ထုတောဘုရား (မပြင်မီ) မြောက်မှ	၂	ဝက်ကြီး အင်းပုဂံ။
၄၃၂	၄၃၂	ဝတ္ထုတောဘုရားမှ အင်းကတေပန်း	၂	၎င်း
၄၃၃	၄၃၃	ဘိလူးဘုရား (၂၀၁) မပြင်မီ၊ တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၃၄	၄၃၄	ဘိလူးဘုရား မပြင်မီ မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၃၅	၄၃၅	မြို့တောင်ကျောင်းတံခွန်ပြင်ပြီး	၂	၎င်း
၄၃၆	၄၃၆	ဂူပြောက်ကလေးပြင်ပြီး တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၃၇	၄၃၇	ရွှေလိပ်တူးဘုရား (ပြင်ပြီး) အရှေ့တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၃၈	၄၃၈	ရွှေလိပ်တူးဘုရားပြင်ပြီး၊ အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၃၉	၄၃၉	သကြားဟစ်ဘုရား (ပြင်ပြီး) အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၀	၄၄၀	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရား (မပြင်မီ) အရှေ့မှ (ဥပါဠိသိမ်တောင်ဘက်)	၂	ပုဂံမြို့
၄၄၁	၄၄၁	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရား မပြင်မီတောင်ဘက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၂	၄၄၂	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရားမပြင်မီမြောက်ဘက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၃	၄၄၃	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရားမပြင်မီ အနောက်မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၄	၄၄၄	နံပါတ် (၁၁၂) မပြင်မီ အရှေ့တည့်တည့်မှ (ဥပါဠိသိမ်တောင်ဘက်)	၂	၎င်း
၄၄၅	၄၄၅	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရားအရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၆	၄၄၆	နံပါတ် (၁၁၂) ဘုရားအရှေ့မှ	၂	၎င်း
၄၄၇	၄၄၇	ဥပါဠိသိမ် (မပြင်မီ) အရှေ့တောင်ယန်း	၂	၎င်း
၄၄၈	၄၄၈	ရွှေလိပ်ဘုရား (မပြင်မီ) မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၄၉	၄၄၉	ရွှေလိပ်ဘုရားမှ မပြင်မီ အရှေ့တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၅၀	၄၅၀	အုတ်ကျောင်း (ဥပါဠိသိမ်တောင်ဘက်) မပြင်မီ အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၁	၄၅၁	ပုဂံမြို့ရိုး (မပြင်မီ) အရှေ့တောင်ဒေါင်	၂	၎င်း
၄၅၂	၄၅၂	ရွှေနန်းရင်တော့အုတ်ကျောင်း (မပြင်မီ) အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၃	၄၅၃	ဘိလူးနန်းဆွဲ (ကံကရစ်မြင့်ပြင်ထားစဉ်) မြေဘုံသာဘုရားလှမှ	၂	၎င်း
၄၅၄	၄၅၄	ဒေါင်အင်တေပန်း (ကံကရစ်မြင့်ပြင်ထားစဉ်) မြေဘုံသာဘုရားလှမှ	၂	၎င်း
၄၅၅	၄၅၅	မြေဘုံသာဘုရားလှ တောင်ဘက်နံရံပြင်ပြီး	၂	၎င်း
၄၅၆	၄၅၆	စက်ပယ်ပေါ်တော်မူဘုရားကြီး အနောက်ဘက်မှ ဘုရားကြီးမပြင်မီမြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၇	၄၅၇	စက်ပယ်ပေါ်တော်မူ ဘုရားကြီး မပြင်မီ အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၈	၄၅၈	ဗူးဘုရား (ကျောက်တန်းမပြင်မီ) အရှေ့မြောက်	၂	၎င်း
၄၅၉	၄၅၉	ဗူးဘုရား ကျောက်တန်းမပြင်မီ အနောက်မြောက်	၂	၎င်း
၄၆၀	၄၆၀	နွားပြုဘုရား ပြင်ပြီး အရှေ့မှ	၂	၎င်း
၄၆၁	၄၆၁	မီးငြိမ်းကုန်းဘုရား (ပြင်ဆဲ)	၂	၎င်း
၄၆၂	၄၆၂	မီးငြိမ်းကုန်း အချိုပြင်ပြီး၊ အရှေ့မှ	၂	၎င်း
၄၆၃	၄၆၃	မီးငြိမ်းကုန်းဘုရား အချိုပြင်ပြီး၊ အရှေ့တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၆၄	၄၆၄	ကျောက်ပြင် (မျက်နှာပြင်) မီးငြိမ်းကုန်းဘုရားမှ	၂	၎င်း
၄၆၅	၄၆၅	ကျောက်ပြင် (ဘေးမြင်) မီးငြိမ်းကုန်းဘုရားမှ	၂	၎င်း
၄၆၆	၄၆၆	ဆင်းတုတော်ဦးခေါင်း (မီးငြိမ်းကုန်းဘုရားမှ)	၂	၎င်း
၄၆၇	၄၆၇	ကျောက်လက်နက် ပုဂံပြတိုက်မှ	၂	၎င်း
၄၆၈	၄၆၈	ဘုရားအမှတ် ၁၃၀၇ (မပြင်မီ) ဘုရားမြောက်ဘက်	၂	ပုဂံ တောင် ဘို့ရွာ။
၄၆၉	၄၆၉	သံပျဉ်ဥပဒေဘုရား (ပြင်ပြီး) တောင်ဘက်ဘုရား	၂	၎င်း
၄၇၀	၄၇၀	သံပျဉ်ဥပဒေဘုရား (ပြင်ပြီး) မြောက်ဘက်ဘုရား	၂	၎င်း
၄၇၁	၄၇၁	လယ်ယာရွာအရှေ့မြောက်ဘက်မှ ဂူဘုရား (မပြင်မီ)	၂	ပုဂံလယ်ယာ

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၄၇၂	၄၇၂	ဘုရားအမှတ် (၇၉၆) ပြင်ပြီးအရွေ့မှ (ဂူမြောက်ငယ်အနောက်ဘက်မှ)	၆	မြင်း ကပါ
၄၇၃	၄၇၃	ကျဆင်းဘုရား (ပြင်ပြီး) အရွေ့မှ	၆	ပုဂံ။
၄၇၄	၄၇၄	တမလီအုတ်ကျောင်း (ပြင်ဆင်) အရွေ့မှ	၂	သီရိရွာ-ပုဂံ
၄၇၅	၄၇၅	ဘုရားအမှတ် (၄၄၉) မပြင်မီအရွေ့တောင်မှ	၂	ရင်း
၄၇၆	၄၇၆	ဘုရားအမှတ် (၄၄၉) ဘုရား အရွေ့မြောက်မှ	၂	ရင်း
၄၇၇	၄၇၇	အရွေ့ဘက်လိပ် (အမိုးမပြင်မီ)	၂	ရင်း
၄၇၈	၄၇၈	အနောက်ပက်လိပ် (အမိုးမပြင်မီ)	၂	ရင်း
၄၇၉	၄၇၉	ကျောင်းကြီးညီအမ အရွေ့ဘက်လိပ် (မပြင်မီ) အရွေ့မှ	၂	ရင်း
၄၈၀	၄၈၀	ကျောင်းကြီးညီအမဘုရား မပြင်မီမြောက်မှ	၂	ရင်း
၄၈၁	၄၈၁	လှေသင်္ကန်းဘုရားလှိုင် (မပြင်မီ) အရွေ့မြောက်	၂	ရင်း
၄၈၂	၄၈၂	သာရာဝတေ့ဘုရား (ပြင်ပြီး) အရွေ့မှ	၂	ရင်း
၄၈၃	၄၈၃	ဂူပြောက်ကလေးဘုရား (ပြင်ပြီး) အရွေ့မှ	၂	ရင်း
၄၈၄	၄၈၄	ခေတနာကြီးဘုရား (အချိုပြင်ပြီး) အရွေ့မြောက်	၂	ရင်း
၄၈၅	၄၈၅	ဆုတောင်းပြည့်အုတ်ကျောင်း (ပြင်ပြီး)	၂	ရင်း
၄၈၆	၄၈၆	ကျောက်ဘိလူးမ	၂	ပုဂံ-မင်းနုသူ
၄၈၇	၄၈၇	တုရင်ပုထိုးအုတ်ကျောင်း (မပြင်မီ) အရွေ့မှ	၂	ရင်း
၄၈၈	၄၈၈	လေးမျက်နှာအုတ်ကျောင်း (အရွေ့ဘက်ကျောင်းမပြင်မီ)	၂	ရင်း
၄၈၉	၄၈၉	ဆင်ဖြူရှင်စေတီ (မပြင်မီ) အရွေ့မှ	၂	သီရိရွာ-ပုဂံမြို့
၄၉၀	၄၉၀	ဆင်ဖြူရှင်အုတ်ကျောင်း မပြင်မီ	၂	ရင်း
၄၉၁	၄၉၁	ငါးမျက်နှာဘုရား (မပြင်မီ) အရွေ့မြောက်	၂	ရင်း
၄၉၂	၄၉၂	တရုတ်ပြေးဘုရား (တချို့ပြင်ပြီး) အရွေ့မြောက်	၂	ရင်း
၄၉၃	၄၉၃	မလေးဖြစ်ဘုရား (ပြင်ပြီး) အရွေ့မြောက်ယုန်း	၂	ပုဂံမြို့
၄၉၄	၄၉၄	မလာဖြစ်ဘုရား (ပြင်ပြီး) အရွေ့မြောက်	၂	ရင်း
၄၉၅	၄၉၅	အရွေ့ကထာပတုရား (ပြင်ပြီး)	၂	ရင်း
၄၉၆	၄၉၆	အနောက်ကထာပတုရား (ပြင်ပြီး)	၂	ရင်း
၄၉၇	၄၉၇	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်း ဘုရားရှိခိုးယောကျ်ားခေါင်းပုံဆေးရေးပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၄၉၈	၄၉၈	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်းရှိ ဘုရားရှိခိုးယောကျ်ားဆေးရေးပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၄၉၉	၄၉၉	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်းမှဆေးရေး	၄	ရင်း
၅၀၀	၅၀၀	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်း ဘုရားရှိခိုးမိမိပုံဆွဲဆေးရေး	၄	ရင်း
၅၀၁	၅၀၁	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်း ဆေးရေးဆွဲပုံ	၄	ရင်း
၅၀၂	၅၀၂	ရွှေလိပ်ဘုရားအတွင်းငှက်မျိုးစုံဆေးရေးပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၅၀၃	၅၀၃	အမှတ် (၁၁၂၃) ဘုရား၏လှိုင်အတွင်းမှဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၀၄	၅၀၄	အမှတ် (၁၁၂၃) ဘုရားအတွင်းမှ ဘိလူးပန်းဆွဲဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၀၅	၅၀၅	အမှတ် (၁၁၂၃) ဘုရားအတွင်း တက်ပုံဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၀၆	၅၀၆	အမှတ် (၁၁၂၃) ဘုရားအတွင်း ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၀၇	၅၀၇	အမှတ် (၁၁၂၃) ဘုရားအတွင်း ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၅၀၈	၅၀၈	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရား၏မင်းလုံးပန်းနှင့်ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၀၉	၅၀၉	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားမှပန်းနှင့်ဇာတ်ကွက်ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၀	၅၁၀	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်းဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၁	၅၁၁	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်းမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၂	၅၁၂	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်းမှပန်းဆေးရေးပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၅၁၃	၅၁၃	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်းဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၄	၅၁၄	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်းမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၅	၅၁၅	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်း ဇာတ်ထုပ်နှင့် ပန်းဒီဇိုင်းဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၆	၅၁၆	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်း မင်းလုံးပန်းနှင့်ဇာတ်ကွက် ဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၇	၅၁၇	အမှတ် (၁၁၂၄) ဘုရားအတွင်း ပန်းဒီဇိုင်းဆေးရေးပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၈	၅၁၈	စူလာမဏိဘုရား ဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၁၉	၅၁၉	ရွှေကျွန်းဘုရား ပန္နက်ပုံနှင့် ဖြတ်ဆွဲပုံ	၆	ရင်း
၅၂၀	၅၂၀	ရွှေကျွန်းဘုရား (ပုံဆွဲ)	၆	ရင်း
၅၂၁	၅၂၁	သဗ္ဗညုဘုရားအောက်ထပ် ပထမပန္နက်ပုံ (ပုံဆွဲ)	၆	ရင်း
၅၂၂	၅၂၂	သဗ္ဗညုဘုရား အပေါ်ထပ် ဒုတိယထပ်ပန္နက်ပုံ (ပုံဆွဲ)	၆	ရင်း
၅၂၃	၅၂၃	နဂါးရုံဘုရားပုံဆွဲ (ရွှေမျက်နှာ)	၄	ပုဂံ-မြင်းကပါ

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၅၂၄	၅၂၄	နဂါးရုံဘုရားပန္နက်ပုံ (ပုံဆွဲ)	၄	ပုဂံ-မြင်းကပါ
၅၂၅	၅၂၅	နဂါးရုံဘုရား ဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲ	၄	ရင်း
၅၂၆	၅၂၆	မြင်းပြကဘုရားပန္နက်ပုံ (ပုံဆွဲ)	၄	ရင်း
၅၂၇	၅၂၇	မြင်းပြကဘုရားဖြတ်ဆွဲပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၂၈	၅၂၈	နန်းဘုရား ပန်းပုပုံ	၆	ရင်း
၅၂၉	၅၂၉	နန်းဘုရား ဖြတ်ဆွဲ ပုံဆွဲ	၆	ရင်း
၅၃၀	၅၃၀	အပါယ်ရတနာ ဘုရားပုံဆွဲဖြတ်ဆွဲ	၆	မင်းဘူးမရိုင်
၅၃၁	၅၃၁	အောက်စက်တော်ရာ ပြဒိသား (ပုံဆွဲ)	၆	စက်တော်ရာ။
၅၃၂	၅၃၂	အောက်စက်တော်ရာပြသား ပထမအဆင့်တုရင်ပုံဆွဲ (ပုဏ္ဏကမြင်းစီး)	၄	ရင်း
၅၃၃	၅၃၃	အောက်စက်တော်ရာပြသားပထမအဆင့်တုရင်ပုံဆွဲ (ပုဏ္ဏကအား တရားဟောဟန်)	၄	ရင်း
၅၃၄	၅၃၄	အောက်စက်တော်ရာပြသားပထမအဆင့်တုရင်ပုံဆွဲ (ဝိဇ္ဇာဇာတ်)	၄	ရင်း
၅၃၅	၅၃၅	အောက်စက်တော်ရာပြသား ပထမအဆင့် တုရင်ပုံဆွဲ (ပုဏ္ဏကဇာတ်)	၄	ရင်း
၅၃၆	၅၃၆	အောက်စက်တော်ရာပထမအဆင့်တုရင်ပုံဆွဲ (နဂါးဂဠု၊ သိကြားတို့အား တရားဟောဟန်)။	၄	ရင်း
၅၃၇	၅၃၇	အောက်စက်တော်ရာပြသားဒုတိယအဆင့်တုရင် (ပုံဆွဲ)	၄	ရင်း
၅၃၈	၅၃၈	ပထမဒုတိယ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမပန်းဆွဲ (မန်းစက်တော်ရာ)	၂	ရင်း
၅၃၉	၅၃၉	ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမ၊ ပန်းဆွဲ ဖေါင်းပန်း (အသား)	၂	ရင်း
၅၄၀	၅၄၀	ဒေါင့်ပန်း	၂	မန္တလေးတွင် ပြုလုပ်သည်။
၅၄၁	၅၄၁	ပထမဆင့် ခေါင်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၂	၅၄၂	ပထမဆင့် မှန်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၃	၅၄၃	ပထမဆင့် မှန်ဆိုးပန်း	၂	ရင်း
၅၄၄	၅၄၄	ဒုတိယ ခေါင်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၅	၅၄၅	ဒုတိယဆင့် မှန်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၆	၅၄၆	ဒုတိယဆင့် မှန်ဆိုးပန်း	၂	ရင်း
၅၄၇	၅၄၇	တတိယဆင့် ခေါင်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၈	၅၄၈	တတိယဆင့် မှန်ပန်း	၂	ရင်း
၅၄၉	၅၄၉	စတုတ္ထဆင့် ခေါင်ပန်း	၂	ရင်း
၅၅၀	၅၅၀	စတုတ္ထဆင့် မှန်ပန်း	၂	ရင်း
၅၅၁	၅၅၁	သတ္တမဆင့် ခေါင်ပန်း	၂	ရင်း
၅၅၂	၅၅၂	သတ္တမဆင့် မှန်ပန်း	၂	ရင်း
၅၅၃	၅၅၃	ဒုရင်ပုဂံပန်း	၂	ရင်း
၅၅၄	၅၅၄	မြင်စိုင်းမြို့ရိုး	၂	ကျောက်ဆည် မြင်စိုင်းမြို့
၅၅၅	၅၅၅	မြင်စိုင်းမြို့ရိုးပေါက်	၂	ရင်း
၅၅၆	၅၅၆	လက်သယ်ဘုရား	၂	ရင်း
၅၅၇	၅၅၇	နန်းဦးဘုရား	၂	ရင်း
၅၅၈	၅၅၈	နန်းဦးဘုရား (အနီးကပ်)	၆	ရင်း
၅၅၉	၅၅၉	မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ သစ်သားရုပ်ပွား (စင်္ကင်းတောင်)	၄	စင်္ကင်းတောင်
၅၆၀	၅၆၀	အုတ်ခွက်ရုပ်ပွား (မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ)	၄	ရင်း
၅၆၁	၅၆၁	အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားနှင့်ဆွဲ (မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ)	၄	ရင်း
၅၆၂	၅၆၂	အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားနှင့်ဆွဲ (မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ)	၆	စင်္ကင်းမြို့
၅၆၃	၅၆၃	စင်္ကင်းတောင် (ပုံဆွဲ)	၆	ရင်း
၅၆၄	၅၆၄	ဇမ္ဗူပဋိရုပ်ပွားအသား (မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ)	၄	ရင်း
၅၆၅	၅၆၅	သစ်သားစေတီများ	၄	စင်္ကင်း
၅၆၆	၅၆၆	ကြေးဆင်းတု (မိပေါက်ကြီးဘုရားမှ)	၄	ရင်း
၅၆၇	၅၆၇	အိုးပုံဆွဲ (မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းမှ)	၄	ကျောက်ဆည်
၅၆၈	၅၆၈	အိုးခြမ်းကဲ့သို့ (မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်းမှ)	၄	ရင်း
၅၆၉	၅၆၉	ကင်းဝန်မင်းကြီး ကျောင်းတံခါး ပေါက်တံခါးကွက်မှ အသားပန်း	၂	မန္တလေးမြို့

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) (၂)။ ။အဆုံး

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	တည်နေရာ
၅၇၀	၅၇၀	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်းမှ မျက်နှာကျက် အသားပန်း (သာကဝန်ကျောင်းတိုက်လည်ခေါ်)	၂	မန္တလေးမြို့
၅၇၁	၅၇၁	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်းတံခါးခွက်မှ အသားပန်း	၂	၎င်း
၅၇၂	၅၇၂	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်းတံခါးခွက်အနီးကပ် အသားပန်း	၂	၎င်း
၅၇၃	၅၇၃	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်းမှ ဝရံတံ	၂	၎င်း
၅၇၄	၅၇၄	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်း တံခါးပေါက်အထက်မှ အသားပန်း	၂	၎င်း
၅၇၅	၅၇၅	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်း တံခါးပေါက်အထက်မှ အသားပန်း	၂	၎င်း
၅၇၆	၅၇၆	ကင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်း အထက်ပိုင်း (အရှေ့မြောက်ဒေါင့်)	၂	၎င်း
၅၇၇	၅၇၇	အင်္ဂလိပ် ဒဂုံ မြေပုံနှင့် ရတနာပုံဒဂုံမြေပုံ (ရွှေဘက်)	၄	၎င်း
၅၇၈	၅၇၈	အင်္ဂလိပ် ဒဂုံ မြေပုံနှင့် ရတနာပုံဒဂုံမြေပုံ (ကျောက်ဘက်)	၄	၎င်း
၅၇၉	၅၇၉	အုတ်ခွက်ဘုရားငါးဆူ	၆	၎င်း
၅၈၀	၅၈၀	အုတ်ခွက်ဘုရားငါးဆူ စာပါသောအုတ်ခွက်	၄	၎င်း
၅၈၁	၅၈၁	အာဠာတံတား မပြင်မီ (အနီးကပ်)	၂	၎င်း
၅၈၂	၅၈၂	အာဠာတံတား မပြင်မီ (အနောက်မြောက်မှ)	၂	၎င်း
၅၈၃	၅၈၃	အာဠာတံတား မပြင်မီ (အနောက်တောင်မှ)	၂	၎င်း
၅၈၄	၅၈၄	အာဠာတံတား ပြင်ပြီးအနောက်တောင်မှ ဖလင်(၅)ချပ်ရှိ	၆	၎င်း
၅၈၅	၅၈၅	မင်္ဂလာတံခါး ပြာသာဒ် (ပုံဆွဲ)	၆	၎င်း
၅၈၆	၅၈၆	အမှတ်(၉) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ	၄	ရွှေဘိုဟန်လင်း။
၅၈၇	၅၈၇	မြင်စိုင်းမြေပုံ (အင်္ဂလိပ်လို) မြင်စိုင်းမြို့ဟောင်း	၆	ကျောက်ဆည်-မြင်စိုင်း။
၅၈၈	၅၈၈	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	ရွှေဘိုခရိုင်ဟန်လင်းကြီး။
၅၈၉	၅၈၉	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၀	၅၉၀	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၁	၅၉၁	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၂	၅၉၂	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၃	၅၉၃	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၄	၅၉၄	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၅	၅၉၅	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၆	၅၉၆	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၇	၅၉၇	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း
၅၉၈	၅၉၈	အမှတ်(ဂ) ကုန်းအိုးပုံဆွဲ (၂-ခုတွဲ)	၄	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ရေးဆွဲပြီးခဲ့သော၊ ပန်းချီနှင့်ပုံဆွဲများစာရင်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ပုံဆွဲအမျိုးအမည်	စကေး	တည်ရှိရာ
၁	၁၇၇၇	မန္တလေးမြို့ရှိ အရှေ့ပြင် ဦးထိပ်တံတား၏ ပန္နက်ပုံ	ပုံဆွဲ	၁ = ၄	မန္တလေးမြို့။
၂	၁၇၇၈	မန္တလေးမြို့ရှိ အရှေ့ပြင်ဦးထိပ် တံတား၏ဖြတ်ဆုံပုံ	၎င်း	၁ = ၄	၎င်း
၃	၁၇၇၉	မန္တလေးမြို့ရှိ အနောက်ဘက်မျက်နှာရှိ အာဠာတံတားခေါ် ကြေးမုံတံတားမပြုပြင်မီ တံတား၏ အနောက်ဘက် ထက်မြန်းပိုင်း ဆွဲထားသောပုံ။	၎င်း	၁ = ၄	၎င်း
၄	၁၇၈၀	မန္တလေးမြို့ရှိ အနောက်ဘက်မျက်နှာရှိ အာဠာတံတားခေါ် ကြေးမုံတံတား အလယ်တိုင်များ၏ ဖြတ်ဆုံပုံ	၎င်း	၁ = ၄	၎င်း
၅	၁၇၈၁	ကြေးမုံတံတား အသစ်ထပ်မံဆောက်လုပ်ထားသော ကြမ်းခင်းပန္နက်ပုံတေးကြည့်ဖြတ်ဆုံပုံ၊ တံတားအလယ်မှ ရွှေကြည့်ဖြတ်ဆုံပုံ။	၎င်း	၁ = ၈	၎င်း
၆	၁၇၈၂	မန္တလေးမြို့ရှိ တောင်မျက်နှာအလယ်တံခါး ကျော့မိုးတံခါး၏ရွှေကြည့်ပုံ	၎င်း	၁ = ၆	၎င်း
၇	၁၇၈၃	မန္တလေးမြို့ရှိ တောင်မျက်နှာအလယ်တံခါး၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၈	၁၇၈၄	မန္တလေးမြို့ရှိ တောင်မျက်နှာအလယ်တံခါးနှင့် မီးတားအကွာအဝေးပြပုံ	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၉	၁၇၈၅	မန္တလေးမြို့ရှိ တောင်မျက်နှာအလယ်တံခါး၏ အနောက်ဘက်ဖြတ်ဆုံပုံ	၎င်း	၁ = ၆	၎င်း
၁၀	၁၇၈၆	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိ မိပေါက်ကြီးဘုရား အရှေ့ဘက်လိုက်မြောက်ဘက်နံရံအောက်တန်းဆေးရေးမှ ပန်းဒီဇိုင်း ပုံဆေးရေး။	ဆေးရေး	၃ = ၁	စစ်ကိုင်းမြို့။
၁၁	၁၇၈၇	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိ မိပေါက်ကြီးဘုရား အရှေ့ဘက် လိုက်မြောက်ဘက်နံရံအောက်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း။	၎င်း	၃ = ၁	၎င်း
၁၂	၁၇၈၈	အမရပူရသမီးတော်ကျောင်း နတ်ရုပ်ပုံ (သစ်သား) ငါးဘီးလူးကြာပန်းကိုင်။	ပုံဆွဲ	၃ = ၁	အမရပူရမြို့။
၁၃	၁၇၈၉	အမရပူရ သမီးတော်ကျောင်းမှ နတ်ကြာပွင့်ကိုင်အပေါ်မှခရုသင်းကိုင်နတ်ရုပ်ပုံ။	၎င်း	၃ = ၁	၎င်း
၁၄	၁၇၉၀	အမရပူရ သမီးတော်ကျောင်းမှ မြောက်ဘီလူး ကြာပွင့်ကိုင်အပေါ်မှနတ်ရုပ်ပုံ။	၎င်း	၃ = ၁	၎င်း
၁၅	၁၇၉၁	အမရပူရသမီးတော်ကျောင်းမှ မြို့ရိုးနေသော နတ်ရုပ်ပုံ	၎င်း	၃ = ၁	၎င်း
၁၆	၁၇၉၂	ဆင်ကျိုးရွှေကုအနီးမှ ဓမ္မာရုံဇရပ်၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၄	၎င်း
၁၇	၁၇၉၃	ဆင်ကျိုးရွှေကုအနီးမှ သမ္မာဇရပ်၏ ရွှေကြည့်နှင့်ဖြတ်ဆုံပုံ	၎င်း	၁ = ၅	၎င်း
၁၈	၁၇၉၄	အမရပူရမြို့တွင်းရှိ ရွှေတိုက်၏ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၆	၎င်း
၁၉	၁၇၉၅	အမရပူရမြို့တွင်းရှိ ရွှေတိုက်၏ဘေးကြည့်နှင့်ဖြတ်ဆုံပုံ	၎င်း	၁ = ၆	၎င်း
၂၀	၁၇၉၆	အမရပူရမြို့တွင်းရှိ ပန်းခုံအုတ်တိုက်၏ပန္နက်ပုံနှင့်ဖြတ်ဆုံပုံ။	၎င်း	၁ = ၆	၎င်း
၂၁	၁၇၉၇	အမရပူရမြို့တွင်းရှိ ပန်းခုံအုတ်တိုက်၏ဘေးကြည့်ပုံ	၎င်း	၁ = ၅	၎င်း
၂၂	၁၇၉၈	စစ်ကိုင်းမြို့ ထူပါရုံဘုရားအနီးရှိ ကျောက်စာရုံများ၏ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၁၆	စစ်ကိုင်း။
၂၃	၁၇၉၉	အမရပူရ တောင်သမန်ကျောက်တော်ကြီးဘုရား၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၈	အမရပူရ။
၂၄	၁၇၉၀	အမရပူရတောင်သမန်ကျောက်တော်ကြီးဘုရား၏ ဖြတ်ဆုံနှင့်ရွှေကြည့်ပုံ	၎င်း	၁ = ၈	၎င်း
၂၅	၁၇၉၁	မန္တလေးမြို့ အနောက်ပြင်စိန်ပန်းရပ်ရှိ ရွှေအင်ပင်ကျောင်းတိုက်၏ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁ = ၁၀	မန္တလေး။
၂၆	၁၇၉၂	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် အလယ်လိုက် မြောက်ဘက်နံရံမှ (ဘုရားတော်နံရံဆေးရေး)။	၎င်း	၁ = ၁၀	စစ်ကိုင်း။
၂၇	၁၇၉၃	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် အလယ်လိုက်မြောက်ဘက်နံရံမှ (ဘုရားတော်) ဇာတ်အဆက် နံရံဆေးရေး	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၂၈	၁၇၉၄	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် အလယ်လိုက်မြောက်ဘက်နံရံမှ ထက်တော်မင်း၏ နံရံဆေးရေး။	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၂၉	၁၇၉၅	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် အလယ်လိုက်မြောက်ဘက်နံရံမှ ရံမက်ပိုလ်ပါ တို့ စစ်ထွက်ခံစား။	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၃၀	၁၇၉၆	စစ်ကိုင်းတောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် တောင်ဘက်နံရံမှအင်္ဂတိမင်းကြီးရထားပြုစီစဉ် ထွက်တော်မူခံစား (နာရဒဇာတ်) နံရံဆေးရေး။	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း
၃၁	၁၇၉၇	စစ်ကိုင်း တောင်ရှိလောကမှန်ကင်းလိုက် တောင်ဘက် နံရံမှ စန္ဒာဒေဝီမင်းသမီးသစ္စာပြုခံစား (စန္ဒကုမ္ဘာဇာတ်) နံရံဆေးရေး။	ဆေးရေး	၁ = ၁၀	စစ်ကိုင်း။
၃၂	၁၇၉၈	အမရပူရမြို့ ရွှေကုသာဘုရားအတွင်း အနောက်ဘက် နံရံအောက်ဆုံးတန်းမှ ဘုရားလောင်းစတာထွက်ခံစား (ဆေးရေး)။	၎င်း	၁ = ၁၀	အမရပူရ။
၃၃	၁၇၉၉	အမရပူရမြို့ ရွှေကုသာဘုရား အနောက်ဘက် နံရံမှ မဟော် သခါက ကိန်းဝန်ပုဏ္ဏားအား နဖူးနှင့် မြေကြီး တိုက်နေဟန်။	၎င်း	၁ = ၁၀	၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထု အမျိုးအမည်	စကား	တည်ရှိရာ
၃၄	၁၇၇၀	အမရပူရမြို့ ရွှေကုသဘုရားအတွင်း အနောက်ဘက်နံရံ မှ (ကောရပု မင်းနှင့် ပုဏ္ဏကတို့ ကြွေ ကစားခဏ်း။	ဆေးရေး	မူလရွယ်	အမရပူရ။
၃၅	၁၇၇၁	အမရပူရမြို့ ရွှေကုသဘုရား အနောက်ဘက်နံရံမှ ဘုရားမြင်တော်မူခဏ်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၆	၁၇၇၂	အမရပူရမြို့တွင်းရှိ ရွှေတိုက်၏ ရွှေကြည့်ပုံ ပုံဆွဲ	၎င်း	၁ = ၅	၎င်း
၃၇	၁၇၇၃	ရွှေစာရိဘုရား အနောက်ဘက်ရှိ ဖိုးကုလားဘုရားအဝင်ဝ အရွှေဘက် လိုက်သဖြတ်ဘက်နံရံ အောက်တန်းမှ (မဟော်သခါ သယံဇာတအား နန်းတော်သို့ ခေါ်ခဏ်း။	နံရံဆေး ရေး	မူလရွယ်	ရွှေစာရိဘုရား အနီး။
၃၈	၁၇၇၄	ဟန်လင်းကုန်း အမှတ်(၈)၏ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	၎င်း	၁ = ၄	ဟန်လင်းကြီး။
၃၉	၁၇၇၅	ဟန်လင်းကုန်း တောင်ဘက်မှ မြင်ခင်းပုံ ၎င်း	၁ = ၂	၎င်း	၎င်း
၄၀	၁၇၇၆	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၉) ပန္နက်ပုံ ၎င်း	၁ = ၄	၎င်း	၎င်း
၄၁	၁၇၇၇	ဟန်လင်းကုန်းအရွှေဘက် မြင်ခင်းမြတ်ဆွဲပုံ ၎င်း	၁ = ၂	၎င်း	၎င်း
၄၂	၁၇၇၈	ဟန်လင်းကုန်းမြောက်ဘက်မှ မြင်ခင်းပုံ ၎င်း	၁ = ၂	၎င်း	၎င်း
၄၃	၁၇၇၉	ဟန်လင်းကုန်းအရွှေဘက်မှ မြင်ခင်းပုံ ၎င်း	၁ = ၂	၎င်း	၎င်း
၄၄	၁၇၈၀	ဟန်လင်းကုန်း မြောက်ဘက်မှ မြင်ခင်းမြတ်ဆွဲပုံ ၎င်း	၁ = ၂	၎င်း	၎င်း
၄၅	၁၇၈၁	ဟန်လင်း တူးဖော်မှုတွင် မြေပုံ ၎င်း	၁ = ၂၂	၎င်း	၎င်း
၄၆	၁၇၈၂	စစ်ကိုင်းခံတပ်ပန္နက်ပုံ ၎င်း	၁ = ၂၀	စစ်ကိုင်းမြို့။	၎င်း
၄၇	၁၇၈၃	စစ်ကိုင်းခံတပ်အတွင်း အုတ်ခုံပေါ်တွင် ပေါက်နေသော ညောင်ပင် ခုတ်လှဲရန် ပြဿနာ မြေပုံ။	၎င်း	၁ = ၅	၎င်း
၄၈	၁၇၈၄	ကျောက်စာရံ (အုတ်တိုက်) နယ်များတွင် ဆောက်လုပ်ရန် ပုံစံ၊ ရွှေ ကြည့်နှင့် ဖြတ်ဆွဲပုံ။	၎င်း	၁ = ၂	၎င်း
၄၉	၁၇၈၅	နယ်များတွင် ဆောက်လုပ်ရန် ကျောက်စာရံ (အုတ်တိုက်)၏ ပန္နက်ပုံ နှင့် အမှီးပန္နက်ပုံ။	၎င်း	၁ = ၂	၎င်း
၅၀	၁၇၈၆	မန္တလေးမြို့ရှိ တောင်မျက်နှာ အလယ်တံခါး၊ ကျော်မိုးတံခါး ပြဿနာ ရွှေကြည့်နှင့် ဖြတ်ဆွဲပုံ။	၎င်း	၁ = ၄	မန္တလေးမြို့။
၅၁	၁၇၈၇	ဟန်လင်းတူးဖော်မှုကုန်းအမှတ်(၉)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	ဟန်လင်းကြီး။	၎င်း
၅၂	၁၇၈၈	ဟန်လင်းအမှတ်(၉)ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၃	၁၇၈၉	ဟန်လင်း အမှတ်(၉)ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၄	၁၇၉၀	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၉)နှင့် (၁၀)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၅	၁၇၉၁	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၉)နှင့် (၁၀)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၆	၁၇၉၂	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၉)နှင့် (၁၀)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၇	၁၇၉၃	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၁၀)နှင့် (၈)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၈	၁၇၉၄	ဟန်လင်းအမှတ်(၁၀)ကုန်းမှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၂ = ၁	၎င်း	၎င်း
၅၉	၁၇၉၅	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၁၀)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	မူလရွယ်	၎င်း	၎င်း
၆၀	၁၇၉၆	ဟန်လင်းကုန်းအမှတ်(၁၀)မှ အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲ တမျိုး ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၁	၁၇၉၇	မြင်ခင်းမြေပုံငယ် ၁ = ၁၀၀၀	မြင်ခင်း	၁ = ၁၀၀၀	မြင်ခင်း
၆၂	၁၇၉၈	မြင်ခင်းမြေအလယ် မြို့တွင်းမှ ရရှိသော အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲများ ၎င်း	မူလရွယ်	၎င်း	၎င်း
၆၃	၁၇၉၉	မြင်ခင်းမြေအလယ် မြို့တွင်းမှ ရရှိသော အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲများ ၎င်း	၅ = ၃	၎င်း	၎င်း
၆၄	၁၈၀၀	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်း၏ ရွှေကြည့်မြင်ခင်းပုံ ၎င်း	၁ = ၅	၎င်း	၎င်း
၆၅	၁၈၀၁	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်းမြတ်ဆွဲပုံ ၎င်း	၁ = ၅	၎င်း	၎င်း
၆၆	၁၈၀၂	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်းတံခါးပေါက် ပန်းပု (သစ်သား) ပုံဆွဲ ၎င်း	၁ = ၁	၎င်း	၎င်း
၆၇	၁၈၀၃	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်း၏ လှေခါးတံခါးရွက် ပုံဆွဲ ၎င်း	၃ = ၂	၎င်း	၎င်း
၆၈	၁၈၀၄	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်းအရွှေမျက်နှာအလယ်ပေါက်တံခါးရွက်ဆွဲပုံ ၎င်း	၃ = ၂	၎င်း	၎င်း
၆၉	၁၈၀၅	မန္တလေး ရွှေနန်းတော် ကျောင်းတိုင်ခြေတွင် တပ်ဆင်ထားသော နယား၏ ဘေးမှမြင်ခင်း။	၎င်း	၃ = ၂	၎င်း
၇၀	၁၈၀၆	မန္တလေးရွှေနန်းတော်ကျောင်းအတွင်းရှိ ဇာတ်ကြီးဆယ်ဆွဲ သစ်သား ပန်းပု၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်၊ ကနုတ်ပန်းပု နတ်ရုပ်ပုံ။	၎င်း	၂ = ၁	၎င်း
၇၁	၁၈၀၇	မန္တလေး ရွှေနန်းတော် ကျောင်းဘုန်းပုံသော လောကပါလနတ်ရုပ်ပုံ (သစ်သား)	၎င်း	၄ = ၁	၎င်း
၇၂	၁၈၀၈	မန္တလေးရွှေနန်းတော် ကျောင်းတိုင်ခြေရှိ နယားရုပ် ရွှေမြင်ပုံ ၎င်း	၁ = ၁	၎င်း	၎င်း
၇၃	၁၈၀၉	မန္တလေး ရွှေနန်းတော်ကျောင်း အကွင်း မောင်းမလည်ပတ်လည်ရှိ ဇာတ်ကွက်ပန်းပုများမှ ဝေဿန္တရာဇာတ် (သစ်သား)။	၎င်း	၂ = ၁	၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထု အမျိုးအမည်	စကား	တည်ရှိရာ
၇၄	၁၈၁၀	ကုသိုလ်တော်ဘုရားအတွင်းရှိ ကျောက်စာအုတ်ကဲ့ ပန္နက်ပုံ ပုံဆွဲ	ပန်းချီ	၁ = ၂	မြင်းစိုင်း။
၇၅	၁၈၁၁	ကုသိုလ်တော်ဘုရား တောင်စောင်းတန်း ပဌမမုခ်နှင့် ဒုတိယမုခ်စောင်း တန်း အရွှေဘက်မှ လှေတော်ပုံ။	၎င်း	မူလရွယ်	၎င်း
၇၆	၁၈၁၂	ကုသိုလ်တော်ဘုရားစောင်းတန်း အရွှေဘက် မျက်နှာမှ လှေတော်ပုံ တမျိုး။	၎င်း	မူလရွယ်	မန္တလေး။
၇၇	၁၈၁၃	ကုသိုလ်တော်ဘုရားစောင်းတန်းအရွှေဘက်မျက်နှာမှ လှေတော်ပုံတမျိုး	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၈	၁၈၁၄	စစ်ကိုင်းတောင်ရိုးရုပ်စုံကျောင်း၏ ပန်းနက်ပုံ ပုံဆွဲ	၁ = ၃	စစ်ကိုင်း။	၎င်း
၇၉	၁၈၁၅	ကုသိုလ်တော်ဘုရားအတွင်းရှိကျောက်စာကဲ့ဖြတ်ဆွဲနှင့် ရွှေကြည့်ပုံ ၎င်း	၁ = ၂	မန္တလေး။	၎င်း
၈၀	၁၈၁၆	မှော်ဇာအမှတ် ၂ ကုန်း၏ ပန္နက်ပုံစုံ ၎င်း	၁ = ၁၀	ပြည်မြို့နယ်။	၎င်း
၈၁	၁၈၁၇	မှော်ဇာအမှတ် ၃ ကုန်း၏ပန္နက်ပုံစုံ ၎င်း	၁ = ၁၅	၎င်း	၎င်း
၈၂	၁၈၁၈	မှော်ဇာအမှတ် ၄ ကုန်း၏ ပန်းနက်ပုံစုံ ၎င်း	၁ = ၆	၎င်း	၎င်း
၈၃	၁၈၁၉	မှော်ဇာအမှတ် ၂၃နှင့် ၄ ကုန်းများ နေရာပြသော မှော်ဇာအနောက် မြောက်ပိုင်းမြေပုံ။	၎င်း	၁ = ၃	၎င်း
၈၄	၁၈၂၀	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော အရိုးအိုး ပုံဆွဲများ နံပါတ် ၁ မှ ၁၀၀ အထိ ပုံစံအမျိုးမျိုးကားချပ်ပေါင်း ၁၂ ချပ်။	၎င်း	၁ = ၁ မှ ၁ = ၆ စ ကေးစုံ	တောင်တွင်း။ ကြီးမြို့နယ်။
၈၅	၁၈၂၁	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှ ရရှိသော အိုးခွက် ပန်းကန်ကဲ့ ပုံဆွဲများ၊ ပုံစံ အမျိုးမျိုး နံပါတ် ၁ မှ ၁၁၇ အထိ၊ ကားချပ်ပေါင်း ၂၂။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၆	၁၈၂၂	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၈ ကုန်းမှ တွေ့ရှိသော ကျောက်ရုပ်ခြေထောက်ပုံဆွဲ ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၇	၁၈၂၃	ကုက္ကိုခွ အမှတ် ၂ ကုန်းမှတွေ့ရှိသော ကျောက်တံဆိပ်တုံး ပုံဆွဲ ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၈	၁၈၂၄	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော အရေးအခြေ ပါသော အုတ်ခံ ပုံဆွဲ အမျိုးမျိုး၊ နံပါတ် ၁ မှ ၉ အထိ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၉	၁၈၂၅	ပိဿနိုး တူးဖော်မှုမှရရှိသော မြေမီးဖုတ်၊ ခရုပတ်၊ မြေလုံး၊ မြေနားရွောင်း ရုပ်စုံပြား၊ အိုးလုပ်ရာတွင် အသုံးပြုသော လက်ခါ၊ ခွေးရုပ်၊ ဖါးခေါင်း ရုပ်၊ ကုက္ကိုခွ အမှတ် ၅ ကုန်းမှ တွေ့ရှိရသော ကိန္နရီရုပ်နှင့် ကုက္ကိုခွ အမှတ် ၂ ကုန်းမှရရှိသော (သံဃာသီရိ) စာပါသော အနီဝါ တံဆိပ် တုံး၊ နံပါတ် ၁ မှ ၁၅ အထိကားချပ် ၂ ချပ်။	ပုံဆွဲ	၁ = ၁ မှ ၁ = ၆ စ ကေးစုံ။	တောင်တွင်း။ ကြီးမြို့နယ်။
၉၀	၁၈၂၆	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော သံချောင်း၊ သံပွင့်၊ သံထုံး၊ ဒါးသွား၊ မြား သွားစသည့် သံပစ္စည်း ပုံဆွဲအမျိုးမျိုး ကားချပ် ၂ ချပ်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၁	၁၈၂၇	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော မြေမီးဖုတ် ပုတီးစေ့ ပုံဆွဲများ၊ နံပါတ် ၁ မှ ၁၃ ထိ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၂	၁၈၂၈	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော ဖလံ၊ ကျောက် ပုတီးစေ့ ပုံဆွဲများ၊ နံပါတ် ၁ မှ ၂၁ အထိ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၃	၁၈၂၉	ပိဿနိုးတူးဖော်မှုမှရရှိသော ပျူဒင်္ဂါး၊ ကြေးစာသံလေး၊ ကြေးခြင်သေ့ လေး၊ ခဲလက်ကောက် စသည့် ပုံဆွဲများ၊ နံပါတ် ၁ မှ ၁၇ အထိ။	၎င်း	၁ = ၁	၎င်း
၉၄	၁၈၃၀	ပဲခူးမြို့ ကျိုက်ကလွန်းပုန် ဘုရားမှ တွေ့ရှိသော ရွှေလက်စွပ် ပုံဆွဲများ ၎င်း	၎င်း	၂ = ၃	ပဲခူးမြို့။
၉၅	၁၈၃၁	သဒေခေတ္တရာတူးဖော်မှုမှရရှိသော အိုးခြမ်းကဲ့ ပုံဆွဲများ ၎င်း	မူလရွယ်	ပြည်မြို့နယ်။	၎င်း
၉၆	၁၈၃၂	သဒေခေတ္တရာတူးဖော်မှုမှရရှိသော ကြေးနန်းရုပ်ချိတ်၊သံလှံသွား၊မြေဘူမိ ဒေဝီရုပ်၊ ခါးပါသော အုတ်ခွက်ကျိုးနှင့် မြေ ခရုပတ် ပုံဆွဲများ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၇	၁၈၃၃	မုခ်ပန်းနှင့် ကနုတ်ပန်းခက်များ၊ တက်ကနုတ် ပန်းချီ	၎င်း	၎င်း	ပုဂံမြို့။
၉၈	၁၈၃၄	ပန်းခက်များ တခြမ်း ၅၅၀ ဇာတ်ကွက် ၄ ကွက် ပန်းချီ	မူလရွယ်	ဥပါလိသိမ်	တောင်ဘက် ရှိ ဘုရား အမှတ် ၁၁၂၄။
၉၉	၁၈၃၅	ပန်းပြောက် ပန်းခက်များ ရံလျက် စာတမ်း မပါ ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၀	၁၈၃၆	၅၅၀ ဇာတ်ကွက်(၇)ကွက်၊ ကနုတ်ပန်းများ ရံလျက် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၁	၁၈၃၇	၅၅၀ ဇာတ်ကွက် (၁၀) ကွက် ကနုတ်ပန်းခက်များ အောက်မှ ပါသည့် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၂	၁၈၃၈	၅၅၀ ဇာတ်ကွက် (၆)ကွက်၊ ကနုတ်ပန်းခက်များ အောက်မှပါသည့် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၃	၁၈၃၉	၅၅၀ ဇာတ်ကွက်(၆)ကွက်၊ ကနုတ်ပန်းခက်များ အောက်မှ ပါသည့် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၄	၁၈၄၀	၅၅၀ ဇာတ်ကွက်(၂၀)စာတမ်းများဖြင့် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	ဘုရား အမှတ် ၁၁၂၅ မှ။
၁၀၅	၁၈၄၁	၅၅၀ ဇာတ်ကွက်(၂၄)စာတမ်းဖြင့် ၎င်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထု အမျိုးအမည်	စကား	တည်ရှိရာ
၁၀၆	၁၀၄၂	ကိန္နရာရုပ်နှင့် အောက်ခံတံကဲ	ပန်းချီ	မူလရွယ်	ဘုရား အမှတ် ၁၁၂၃ မှ။
၁၀၇	၁၀၄၃	ပန်းဒီဇိုင်းများ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀၈	၁၀၄၄	အိမ်ယာကျောင်းဘုရား၊ (ငါးမျက်နှာ အနောက်ဘက် ကပ်လျက် ပန်းဒီဇိုင်း)။	၎င်း	၎င်း	ဘုရား အမှတ် ၁၁၂၄ မှ
၁၀၉	၁၀၄၅	အတွင်းအဝင်မုခ်ကုံးပု ပန်းနှင့်ဇာတ်ကွက်များ (၂၂) ကွက်၊ စာ	၎င်း	၎င်း	ဘုရားအမှတ် ၁၁၂၄ မှ
၁၁၀	၁၀၄၆	သီလူးပန်းဆွဲ	၎င်း	၎င်း	ဘုရားအမှတ် ၁၁၂၄ မှ
၁၁၁	၁၀၄၇	အတွင်းနံရံမြောက်ဘက်တန်းမှအမျိုးသားများရှိခိုးနေဟန်	၎င်း	၎င်း	ရွှေလိပ်ဥ။
၁၁၂	၁၀၄၈	အမျိုးသမီးများကြာပန်းနှင့်ရှိခိုးနေဟန်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁၃	၁၀၄၉	အမျိုးသမီးများ ကြာပန်းနှင့် ရှိခိုးနေဟန်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁၄	၁၀၅၀	အမျိုး သားကြာပန်းနှင့် ပူဇော်ရှိခိုးနေဟန်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁၅	၁၀၅၁	မျိုး၊ ကြက်၊ ဟင်္သာ၊ ကြက်၊ ခိုနှင့် ပန်းပွားများဖြင့် ရံလျက်	၎င်း	၎င်း	ရွှေ လိပ် ဥ ဘုရား အမှတ် ၁၀၈။
၁၁၆	၁၀၅၂	ကြက်တူရွေး၊ ဟင်္သာ၊ ခေါင်ပိစူးနှုတ်နှင့် ပန်းများရံလျက်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁၇	၁၀၅၃	ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၁၁၂၄ ဥပါလိ။
၁၁၈	၁၀၅၄	တက်ဘေးမှနုတ်ရုပ်ပုံ	၎င်း	၎င်း	၁၀၈ ရွှေလိပ်ဥ။
၁၁၉	၁၀၅၅	ပုဂံခေတ် ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံ အောက်ပိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၀	၁၀၅၆	မြဟူရုပ်ပုံ	၎င်း	၎င်း	၁၀၈ ရွှေလိပ်ဥ။
၁၂၁	၁၀၅၇	ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၁၆၃ ရွှေတံဆိပ်။
၁၂၂	၁၀၅၈	ဇာတ်ကွက်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၃	၁၀၅၉	ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၄	၁၀၆၀	လူနှင့်ကြက်တူရွေး	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၅	၁၀၆၁	ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၆	၁၀၆၂	ဖုရားနှင့်လူ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၇	၁၀၆၃	သီလူးပုံ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၈	၁၀၆၄	နတ်ရုပ်ဘုရားရှိခိုးဟန်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂၉	၁၀၆၅	ကျွဲချီမှုတ်ဟန်	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၀	၁၀၆၆	ဖုရား တရားဟောပုံ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၁	၁၀၆၇	အတွင်းလိုက် အပေါ်မျက်နှာကြက် အရွှေတောင်ထောင့်မှ သီလူးပန်းဆွဲ	၎င်း	၎င်း	ဘုရား အမှတ် ၁၁၉၂။
၁၃၂	၁၀၆၈	မြောက်ဘက်နံရံမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	အမှတ် ၆၉၈
၁၃၃	၁၀၆၉	မြောက်ဘက်မုခ်အတွင်း လိုက်အနောက်ဘက် နံရံအောက်တန်းမှ ပန်း ဒီဇိုင်း။	၎င်း	၎င်း	အမှတ် ၆၉၈ မြင်းက ပါ ဂူမြောက်ငယ် အ နောက် ဘက်ရှိဖုရား။
၁၃၄	၁၀၇၀	အရွှေဘက်မုခ် အလယ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၅	၁၀၇၁	အရွှေဘက်မုခ်အတွင်း လိုက်ဖုရား တံကဲပုံ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၆	၁၀၇၂	တောင်ဘက်မုခ်အတွင်း လိုက်အပေါ် မျက်နှာကြက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၇	၁၀၇၃	တောင်ဘက်မုခ်အတွင်း လိုက်အနောက်ဘက် နံရံအောက်ပိုင်းမှပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၈	၁၀၇၄	အရွှေဘက်မုခ် အပေါ်မျက်နှာကြက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃၉	၁၀၇၅	အရွှေဘက်မုခ် အပေါ်မျက်နှာကြက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၀	၁၀၇၆	အရွှေဘက်မုခ် တောင်ဘက်နံရံ အလယ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၁	၁၀၇၇	အနောက်မုခ် အလယ်တန်း မြောက်ဘက်နံရံမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၂	၁၀၇၈	အတွင်းလိုက်ဖုရား ပလ္လင်မြောက်ဘက်ဘေး အောက်တန်း အနောက်ဘက် နံရံမှ ပန်းဒီဇိုင်း။	၎င်း	၎င်း	ဘုရားအမှတ် ၄၄၉ မြင်း ကပါ တော ရ ကျောင်း တောင်ဘက်။

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထု အမျိုးအမည်	စကား	တည်ရှိရာ
၁၄၃	၁၀၇၉	မြောက်ဘက်လိုက်ငယ် မြောက်ဘက် နံရံအလယ်ပိုင်းမှ ဖုရားအား ရှဉ့် သစ်သီးလျှူခန်း။	ပန်းချီ	မူလရွယ်	ဖုရား အမှတ် ၄၄၉ မြင်း ကပါ တော ရ ကျောင်း တောင်ဘက်။
၁၄၄	၁၀၈၀	အတွင်းလိုက်ငယ် မြောက်ဘက်မုခ် အထက် အလယ်တန်းမှ ဖုရားအား မျောက် သစ်သီးလျှူခန်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၅	၁၀၈၁	အတွင်းမြောက် ဘက်လိုက်ငယ်မြောက်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ နတ်ဖုရား ကန်တော့ပုံ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၆	၁၀၈၂	အတွင်းမြောက်ဘက် လိုက်ငယ် မြောက်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ မကောင်း ပန်းဒီဇိုင်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၇	၁၀၈၃	အတွင်းမြောက်ဘက်လိုက်ငယ် မြောက်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ စွယ်တော် ကို နဂါးမင်းလျှူဟန်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၈	၁၀၈၄	အတွင်းလိုက်ဖုရားပလ္လင်မြောက်ဘက် အောက်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄၉	၁၀၈၅	ပလ္လင်မြောက်ဘက်ဘေး အောက်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၀	၁၀၈၆	အတွင်းမြောက်ဘက် လိုက်ငယ်မြောက်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ ဘုရင်နှင့် မိဖုရားကန်တော့ခန်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၁	၁၀၈၇	ပလ္လင်ဘေး အောက်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၂	၁၀၈၈	အတွင်း မြောက်ဘက်လိုက်ငယ် မြောက်ဘက်နံရံအပေါ်မှ ဖုရားတရား ဟောခန်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၃	၁၀၈၉	အတွင်းတောင်ဘက်လိုက်ငယ် တောင်ဘက်နံရံအလယ်တန်းမှဖုရား	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၄	၁၀၉၀	မီးသင်္ဂြိုဟ်ခန်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၅	၁၀၉၁	အတွင်းမြောက်ဘက်လိုက်ငယ် မြောက်ဘက်နံရံအလယ်တန်းမှ မြက်ကြဲ ပြီး ပလ္လင်မြစ်ခန်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၆	၁၀၉၂	အတွင်းတောင်ဘက် လိုက်ငယ်မုခ်ကန်မှအပေါ်မျက်နှာကြက်ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၇	၁၀၉၃	တောင်ဘက်လိုက်ငယ် အပေါ်တန်းမှ စွယ်တော်ကန်တော့ခန်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၈	၁၀၉၄	အတွင်းတောင်ဘက်လိုက်ငယ် အပေါ်တန်းဖုရားမှ ဖုရားကန်တော့ခန်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅၉	၁၀၉၅	အတွင်းလိုက်အဝင် တောင်ဘက်နံရံ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၆၀	၁၀၉၆	အတွင်းလိုက်တောင်ဘက်မုခ်ကန် မျက်နှာကြက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	ဖုရား အမှတ် ၄၅၃ မြင်း ကပါ တော ရ ကျောင်း တောင်ဘက်။
၁၆၁	၁၀၉၇	အရွှေဘက်မုခ်အဝင် တောင်ဘက်နံရံမှ မုခ်ပန်းဒီဇိုင်း အဝင်မုခ် အနောက်ဘက်နံရံ အလယ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း သစ် ရာဇာ ဘုရား အရွှေ ဘက် က ပ လျက်ရှိသော ဘုရားမှ။
၁၆၂	၁၀၉၈	အတွင်းလိုက်မြောက်ဘက်မုခ်ကန်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	ဖုရား အမှတ် ၄၄၉။
၁၆၃	၁၀၉၉	အနောက်ဘက်နံရံ အပေါ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၆၄	၁၀၉၀	ကွမ်းတောင်အရှည်နှင့် ဘုရားအတွင်းလိုက် အနောက်ဘက်နံရံ အလယ် တန်းမှ တိမ်ပျံနတ်သားပုံ။	၎င်း	၎င်း	သစ် ရာဇာ မြင်းကပါတော် ရ ကျောင်း တောင်ဘက်။
၁၆၅	၁၀၉၁	ကွမ်းတောင် အရှည်နှင့်ဘုရားအတွင်းလိုက် အပေါ်မျက်နှာကြက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၆၆	၁၀၉၂	ကွမ်းတောင်အရှည်နှင့် အတွင်းဖုရားအပေါ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၆၇	၁၀၉၃	ကွမ်းတောင်အရှည်နှင့်အတွင်းဖုရားအနောက် မြောက်ဘက်မှပန်းဒီဇိုင်း (သစ်ရာဇာ ဘုရားအရွှေဘက် ကပ်လျက်ရှိသော ကွမ်းတောင် ရှည်နှင့် ဘုရားအတွင်းလိုက်)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ(ဃ)။ ။အဆုံး

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံ တင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအ မျိုးအမည်	စကား	တည်ရှိရာ
၁၆၈	၁၉၀၄	သစ်စာဘုရား မြောက်ဘက်ရှိဘုရား အမှတ်၄၁၈၈ အတွင်းလိုင်မြောက် ဘက်လှိုက်အရွှေဘက်နံရံအလယ်တန်းမှပန်းဒီဇိုင်း။	ပန်းချီ	မူလရွယ်	သစ် စာဘု ရား က ပါ တော ရ ကျောင်း တော င် ဘက်။
၁၆၉	၁၉၀၅	အဝင်မုခ်တောင်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၀	၁၉၀၆	အဝင်မုခ် အပေါ်မှ မျက်နှာကျက် ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း (က)
၁၇၁	၁၉၀၇	အတွင်းလှိုက် အနောက်ဘက်နံရံ အပေါ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	အမှတ် (၃၉၈) ။
၁၇၂	၁၉၀၈	အတွင်းလှိုက် အနောက်ဘက်မုခ်ပန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၃	၁၉၀၉	အတွင်းလှိုက်မုခ်ပန်းအရွှေဘက်လှိုက်ငယ်မုခ်ပန်းမျက်နှာကျက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၄	၁၉၁၀	အတွင်းလှိုက် အနောက်ဘက်လှိုက်ငယ် အနောက်ဘက်နံရံ အလယ် တန်းမှ တိမ်ပျံရပန်းပုံ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၅	၁၉၁၁	အတွင်းလှိုက်အနောက်ဘက်လှိုက်ငယ် မုခ်ပန်းမျက်နှာကျက်မှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၆	၁၉၁၂	အတွင်းလှိုက် အရွှေဘက်နံရံ အလယ်တန်းမှ မာန်နတ်သား ခြင်္သေ့ စီးနေပုံ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇၇	၁၉၁၃	မြောက်ဘက်နံရံ အပေါ်တန်းမှ ဘုရားကံတော့ခန်း	၎င်း	၎င်း	ဘုရား အ မှတ် ၄၇၈။
၁၇၈	၁၉၁၄	အတွင်းလှိုက် အနောက်ဘက် နံရံအပေါ်တန်းမှ နတ်သား ပဒေသာ ပင်ကိုကိုင်နေပုံ။	၎င်း	၎င်း	ဘုရား အ မှတ် ၄၉၈။
၁၇၉	၁၉၁၅	အတွင်းလှိုက်မြောက်ဘက်နံရံ အရွှေဘက်ဆုံးရှိ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၁၄၅ (က)။
၁၈၀	၁၉၁၆	အတွင်း မြောက်ဘက်လှိုက်ငယ် အရွှေဘက်နံရံ အောက်တန်းမှလက် ဝှေ့ထိုးလှပုံ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း(ခ)။
၁၈၁	၁၉၁၇	အတွင်းလှိုက် အဝင် အရွှေဘက်နံရံမှ ကချေသည်ပုံ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း(ဂ)။
၁၈၂	၁၉၁၈	အတွင်းလှိုက်အနောက်ဘက်နံရံ အောက်တန်းမှ တိလူးပန်းဆွဲ	၎င်း	၎င်း	တောင်ဘက် အနောက် ဘက်ရွှေ ကျောင်း ဦး ဘုရား။
၁၈၃	၁၉၁၉	အတွင်းလှိုက်အနောက်ဘက်နံရံ အပေါ်တန်းမှ ပန်းဒီဇိုင်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၈၄	၁၉၂၀	အတွင်းလှိုက် အနောက်ဘက်နံရံ အပေါ်တန်းမှ မြတ်စွာဘုရားဝေသာ လိပြည်ကုဋ္ဌိကာရကျောင်း၌(၅) ဝါဆိုတော်မုခန်း	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ(င)

၁၉၆၄-၆၅ ခုနှစ်အတွင်း တွေ့ရှိသော ကမ္ပည်းကျောက်စာများစာရင်း။

အမှတ်စဉ်	မူလတွေ့ရှိရာဌာန	ကမ္ပည်းစာ ပါသောဝတ္ထု	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ	သက္ကရာဇ်	မှတ်ချက်
၁	ပုန်းကြီး မြို့နယ်၊ ပေါင် လောင်ရွာ တောင် ဖက် ကန်တွင်းကြီး ဖုရား ပျက် လှိုက် အတွင်းမှ။	ကျောက်	၂၂	မြန်မာ	၇၁၇	ဤကျောက်စာသည် လေးလုံး တပိုဒ်လက်ခံ၍ ငွေထိုးထား ၍၊ ကျောင်းအား ဝဇ္ဇာကံမြေ လှူသည်။ ဤကျောက် စာနှင့် အစချင်း အလားတူမှာ ၎င်း ဖုရား၏ မြောက်ဘက်အနီး ဆု တောင်းပြည့်ဖုရားကျောက်စာ ၂ တိုင်အနက် နှစ်မျက်နှာအကြီး ကျောက်စာတွင် ပါသေးသည်။
၂	ပုဂံမြို့၊ တာမဏိ အုတ် ကျောင်းမှ။	၎င်း	မျက်နှာ ၁၆	၎င်း	၅၉၀	ကျောင်းဆောက်၍ သမီးလေး ယောက်ကို ကျွန်အဖြစ် လှူ ဒါန်းသည်။
	ပုဂံမြို့ တာမဏိ အုတ် ကျောင်းမှ။	၎င်း	ကျော ၁၂	၎င်း	၅၈၈	တရားရုံ၌ မြေလှူဒါန်း သည်။ ဤကျောက်စာသည် ကျောက် စာပါ သက္ကရာဇ် ခေတ်၏ နောက်မှ လှီးသော ကျောက် စာ ဖြစ်သည်။
၃	ပုဂံမြို့ တာမဏိ အုတ် ကျောင်းနှင့် သီဟိုဠ် ဖုရားကြားမှ။	၎င်း	၈	၎င်း		ကျောက်စာသည် အစိတ် အပိုင်း မျှဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံအောင် မဖတ်သာ၊ လယ်လှူဒါန်းသည် နှင့်တူသည်။
၄	ကျောက်ဆည်ခရိုင် တံ တားဦးနယ်၊ စကား အင်းရွာလေး အတွင်း ကိုတင်မောင် ဥယျာဉ် အတွင်းမှ။	၎င်း	၁၈	၎င်း	၇၂၂	တရားဝတ်အတွက် လယ်မြေလှူ ဒါန်းသည်။
၅	ပုဂံမြို့၊ စူဠာမဏိ ဖုရား တောင်ဘက် တဝက် ဖုရား တောင်ဖက် ယွန်းယွန်းအုတ်ကုန်းမှ	၎င်း	မျက်နှာ ၈	၎င်း	၆၀၀ ကျော်	ဤကျောက်စာသည် အစိတ်အပိုင်း မျှဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံအောင် မဖတ်သာ၊ ငွေဖုရား ရွှေဖုရား စသည်ကို လှူဒါန်းသည်နှင့်တူ။
	ပုဂံမြို့၊ စူဠာမဏိ ဖုရား တောင်ဘက် တဝက် ဖုရား တောင်ဖက် ယွန်းယွန်းအုတ်ကုန်းမှ။	၎င်း	ကျော ၁၀	၎င်း	၎င်း	ဤကျောက်စာသည် အစိတ်အပိုင်း မျှဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံအောင် မဖတ်သာ၊ ငွေဖုရား ရွှေဖုရား စသည်ကိုလှူဒါန်းသည်နှင့်တူ။
၆	မင်းဘူးမြို့နယ်၊ ရွာသာ ရွာတောင်ဖက် မင်း ကျောင်း ဖုရားအရှေ့ တောင် ပေ ၁၀၀ခန့်မှ။	၎င်း	၂၁ + ၄	၎င်း	၆၁၉ (၈၁၅)	ဖုရားကြီးနှင့် သင်္ဃာတော်တို့အား ကျွန်နှင့် မြေလှူသည်။
၇	မင်းဘူးမြို့နယ်၊ ရွာသာ ရွာအောက် ကန်ရှိ ကျောင်းဝင်းအတွင်း။	ကျောက်	၂၅	မြန်မာ	၅၈၃	ဖုရားတည်၍ ရွှေရည်ရေးခြင်းနှင့် ရတနာ သုံးပါးအားကျွန် လှူ သည်။
၈	သရေ ခေတ္တရာ မြို့ရိုး ဟောင်း အနောက် မြောက်ပေါက်ဝမှ ရ သော ကျောက်စာ။	၎င်း	၃၁	ပါဠိ		သရေခေတ္တရာ ပြတိုက်တွင် ထား ရှိသည်။

နောက်ဆက်တွဲ(င)။ အဆုံး။

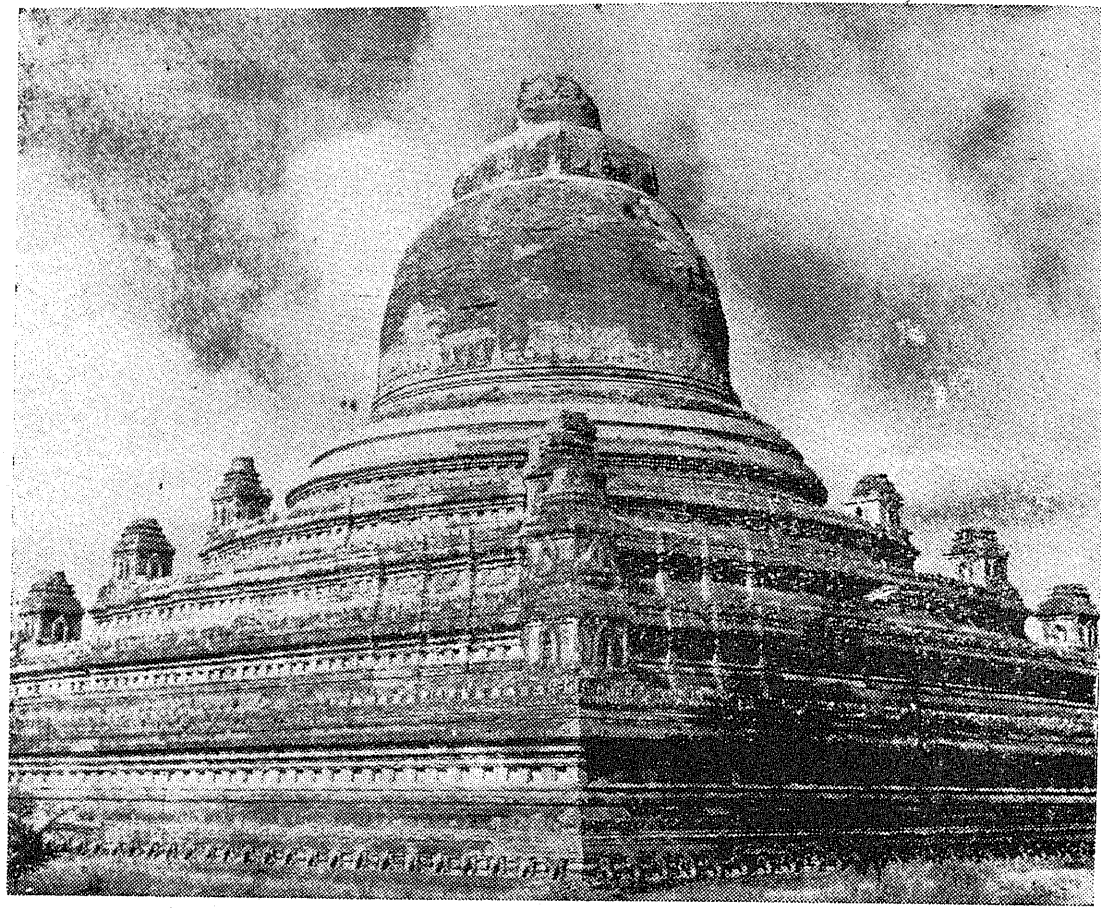
အမှတ်စဉ်	မူလကျောက်စာ	ကမ္ဘာဦးစာ ပါသောစာ	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ	အက္ခရာ	မှတ်ချက်
၉	သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်း အနီး ကုန်းချိုး ရွာ၊ ကျောက်စာ။	ကျောက်	၅	ပါဠိ		သရေခေတ္တရာ ပြတိုက်တွင် ထားရှိသည်။
၁၀	သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်း အနီး ဖုရားကြီးမှ ရ သော အုတ်ခွက်စာ။	မြေ	၁	ပျူ		သရေခေတ္တရာ ပြတိုက်တွင် ထားရှိသည်။
၁၁	ရ ခိုင် ပြည် ပုရ သော “ယေဓဗ္ဗာ” စာ။	ကျောက်	၄	သက္က		မြို့ဟောင်းမြို့၊ သင်ချပ်တောင် စေတီ အနောက် တောင်ထောင့် စေတီပျက်မှရသည်။
၁၂	ထားသိမ်မြို့ ဘောင်ဖက် ၆ မိုင်ကွာ ရှင်မုတ္တီး ဖုရားမှ ခေါင်းလောင်း စာ။	ကြေး	၃	မွန်	၉၅၅	မြို့စားသုရိယကမ္ဘာသည် ခေါင်းလောင်း တခုကို သွန်းလုပ် လှူဒါန်းကြောင်း ရေးထိုးထားသော စာဖြစ်သည်။
၁၃	ပင်းယ ရွှေစည်းခုံ တံ တိုင်းအတွင်း မြောက် ဘက် အုတ်ပုံအတွင်း မ။	ရင်း	၁၁	မြန်မာ	၇၅၂	စောဥမ္မာ မိဖုရားသည် တရားဝတ်အတွက် ကွမ်းစိုက် လှူဒါန်းသည်။ ဤကျောက်စာသည် အောက်ပိုင်း ကျိုးသားဖြစ်သည်။
၁၄	တံဘားဦး မြို့နယ် သား များ ဘဏ္ဍာ ရွှေမြင် တင်ဖုရား မြောက် ဘက်အနီး တောင် ရိုးပေါ်မှ။	ကျောက်	၂၃	မြန်မာ	၇၆၁	ရတနာသုံးပါးအား မြေလှူသည်။ ဤကျောက်စာကို ၁၉၆၀-၆၁ ခု၊ နှစ်ချုပ်တွင် ပါပြီး ဖြစ်သော်လည်း ကြွင်းကျန်သော အပိုင်း ၉ ပိုင်း တို့ကို ထပ်မံရှာဖွေ ဖြည့်စွက် တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်မပြည့်စုံသေးပါ။
၁၅	ရင်း ကျောက်	ကျောက်	၁၆	မြန်မာ	၇၆၁	ရင်း
	တံဘားဦးမြို့နယ်၊ ပြူ ကန်ရွာ ကန်တောဦး စောဗုဒ္ဓ။	ကျောက်	၅၄	မြန်မာ	၁၂၁၄ + ၁၂၁၇	ကန်တွင်း စေတီ တည်၍ ကန်တော်ဆည်သည်။
၁၆	ရင်း ကျောက်	ရင်း	၈၀	ရင်း	၁၂၁၇	ရင်း
	တံဘားဦးမြို့နယ်၊ မြို့သာ မြို့ ရွှေဘိုသာကျောင်း ဝင်းအတွင်း။	ရင်း	၁၉	ရင်း	အတို ၂၉	ရတနာသုံးပါးအား မြေနှင့် ထန်းလှူ။

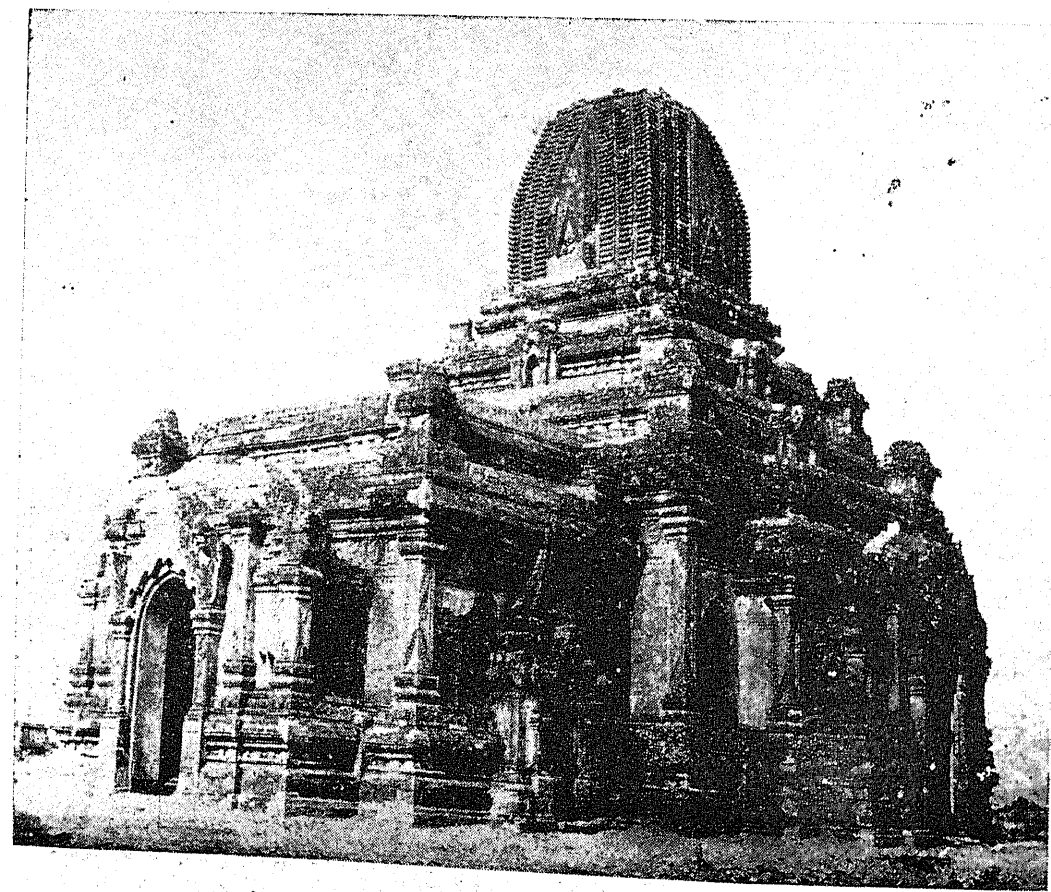
ပုံ (၁)။ ပုဂံ၊ သီရိပဇ္ဇယာရွာ၊ ဂူမြောက်ယံ ဖုရားပြုပြင်ပြီးပုံ

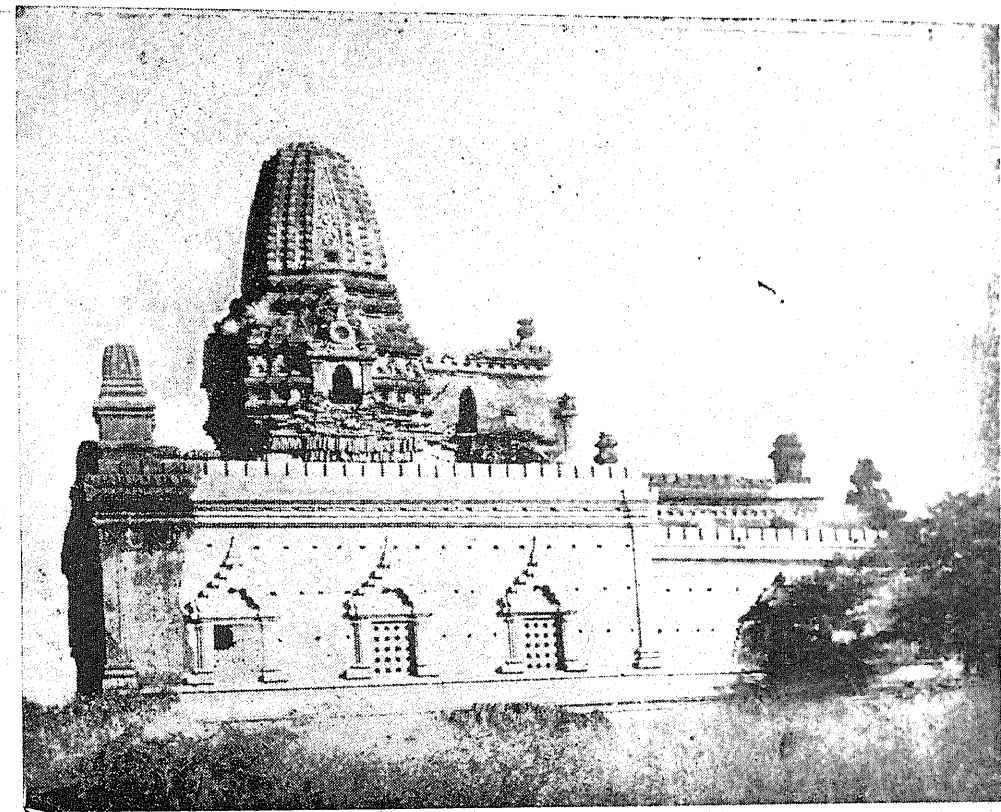
ပုံ (၂)။ ပုဂံ၊ မင်းနန်သုရွာ၊ အရှေ့ ကဿပဖုရားပြုပြင်ပြီးပုံ

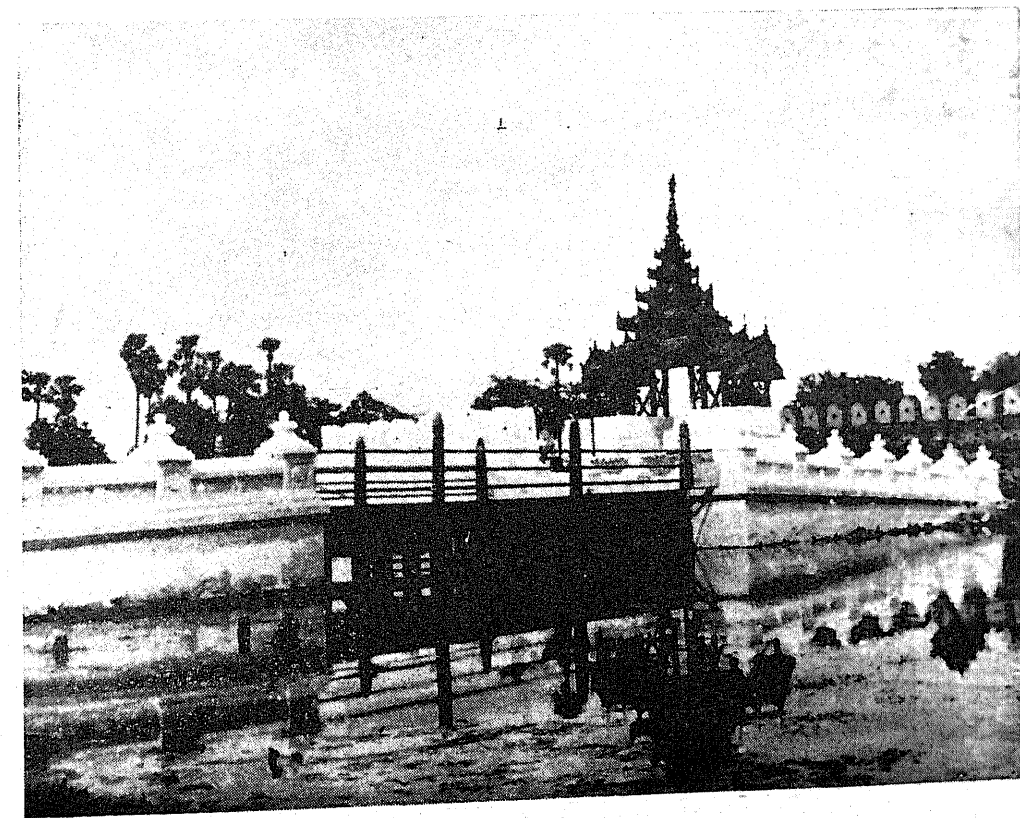
ပုံ (၃)။ ပုဂံနယ်ရှိ စေတနာကြီးဖုရားအဝိတ်အပိုင်း အချို့ ပြုပြင်ပြီး

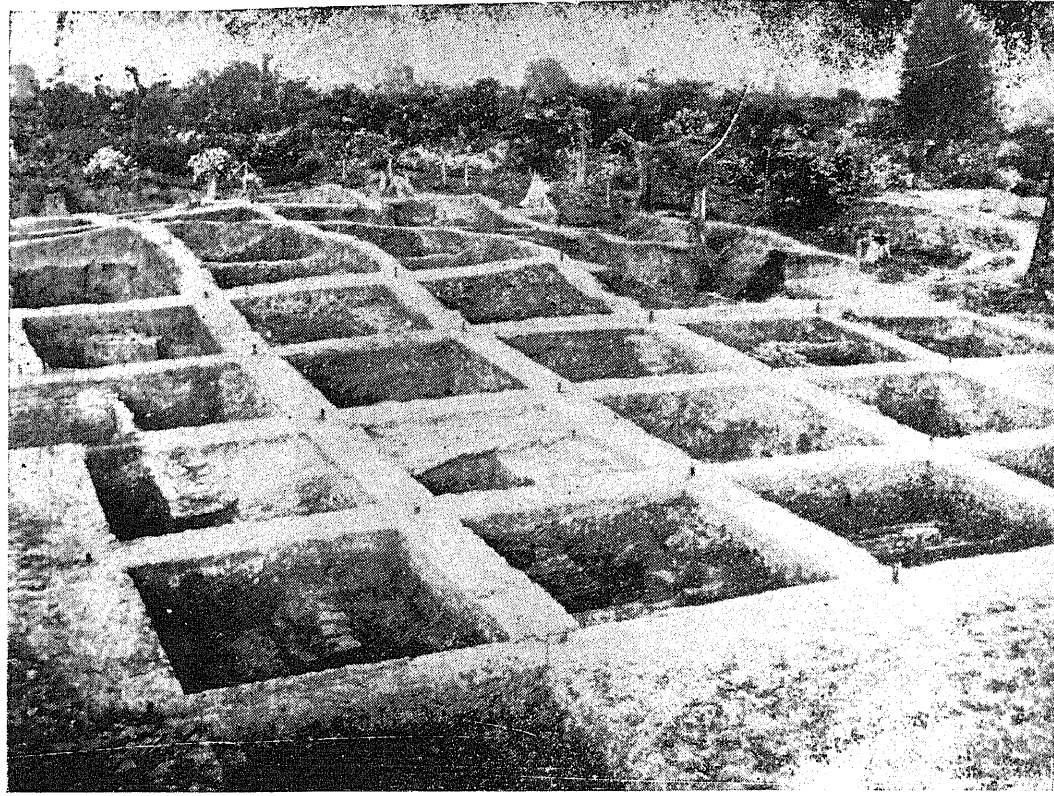
ပုံ (၄)။ ပုဂံနယ်ရှိ မလာဖြစ်ဖုရား ပြုပြင်ပြီးပုံ

ပုံ (၅)။ ပုဂံ၊ မြေဘုံသာမူရားလှ တောင်ပက်ပိုင်း ပြုပြင်ပြီးပုံ

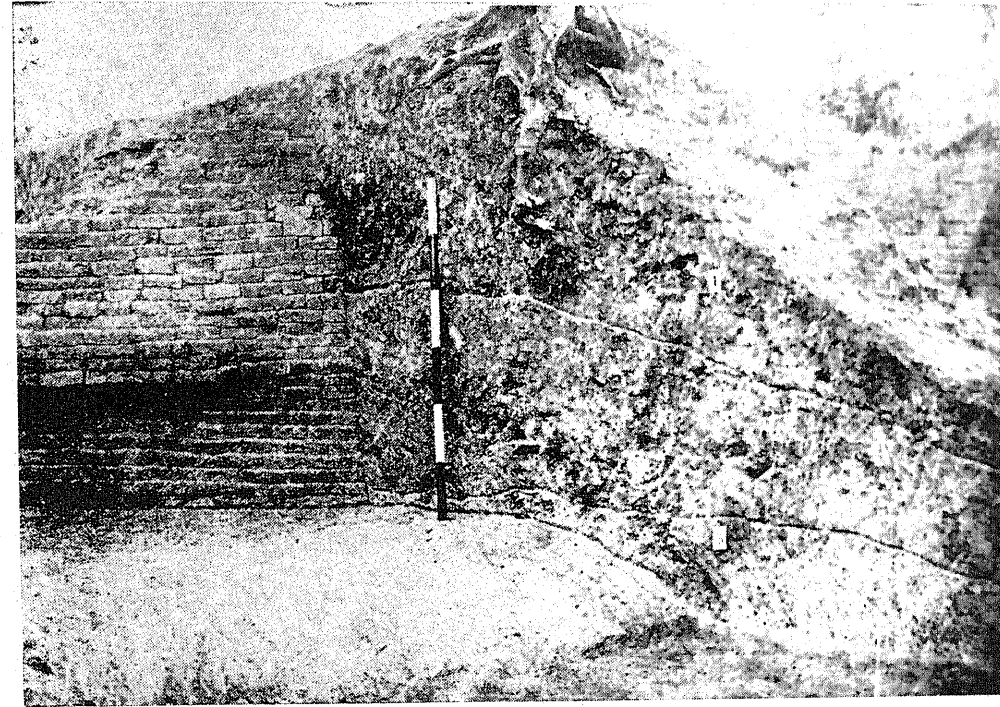
ပုံ (၆)။ မန္တလေး၊ နန်းမြို့ရိုး အာဠာဝိတံသီး ပြင်ဆင်ပြီးပုံ

ပုံ (၇)။ မော်ဇော အမှတ် (၃) ကုန်း တူးဖော်ဆဲပုံ

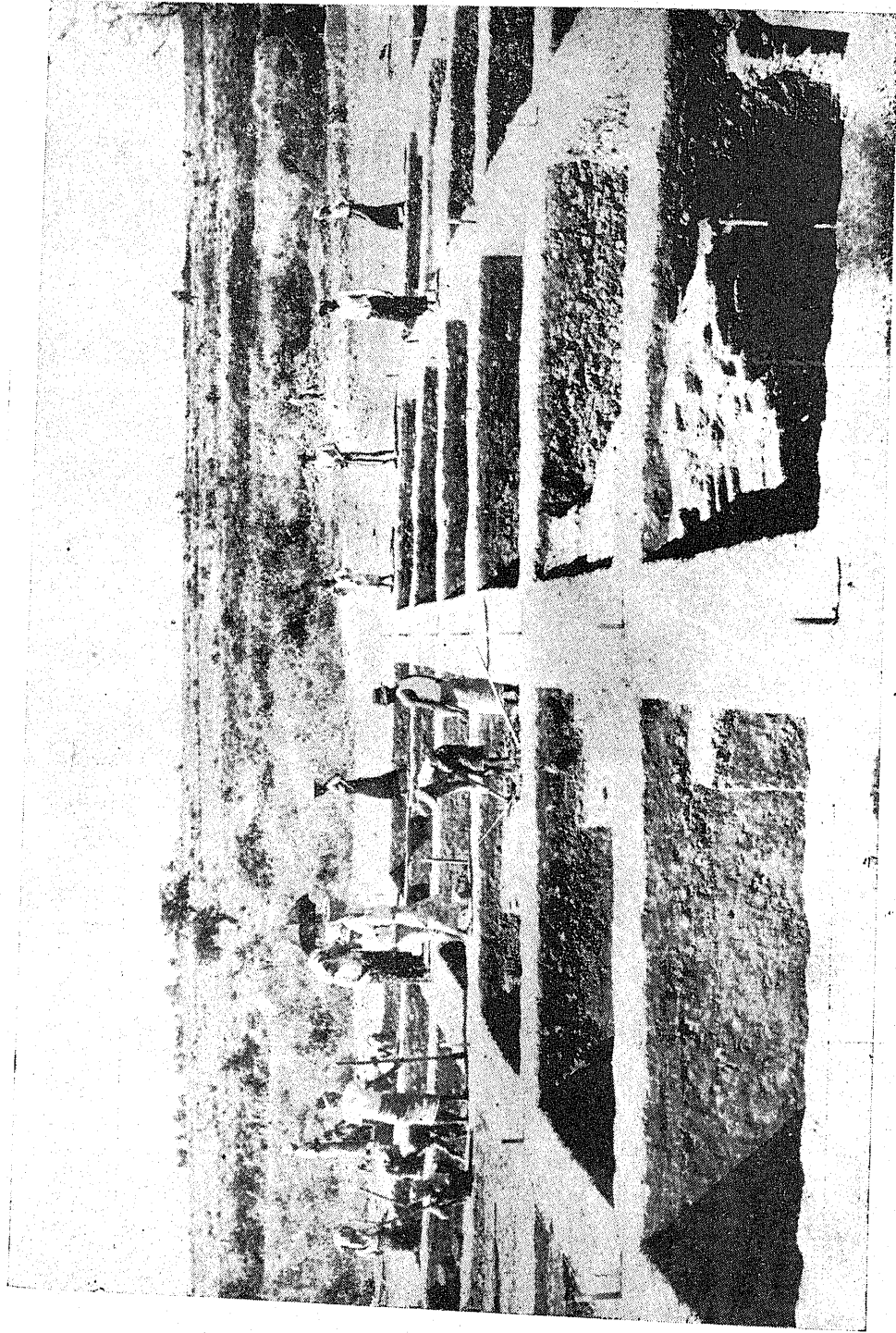
ပုံ (၈)။ မော်ဇော အမှတ် (၃) ကုန်း တူးဖော်ပြီးပုံ

ပုံ (၉)။ မော်ဇော အမှတ် (၅) ကုန်းမှ အုတ်မြို့ရိုးနှင့်မြေလွှာပုံ

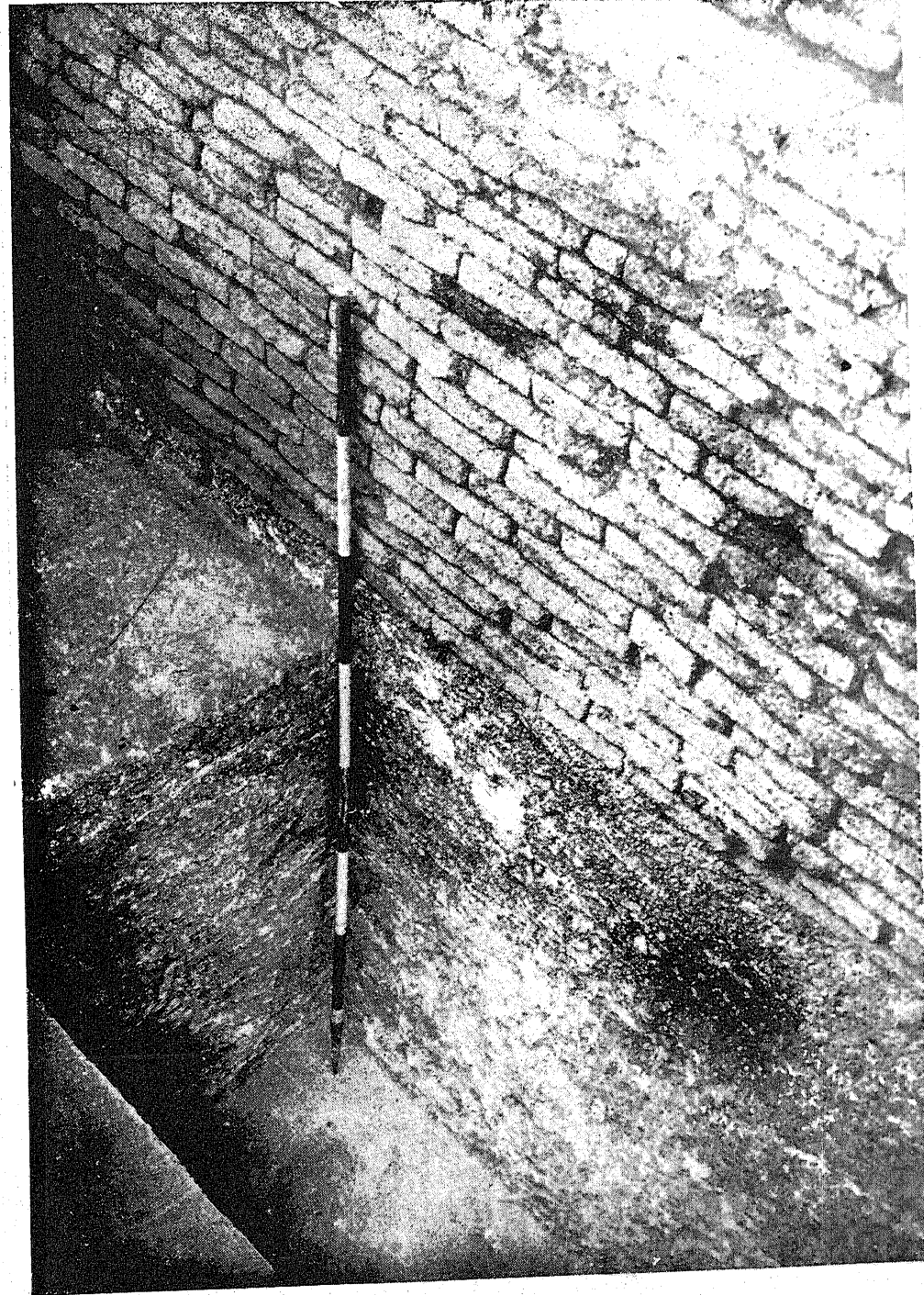

ပုံ (၁၀)။ မော်ဇော အမှတ် (၅) ကုန်း တူးဖော်ရာမှ ပေါ်ထွက်လာသော သံမှိုပွင့်ကြီးနှင့် အုတ်ရိုး

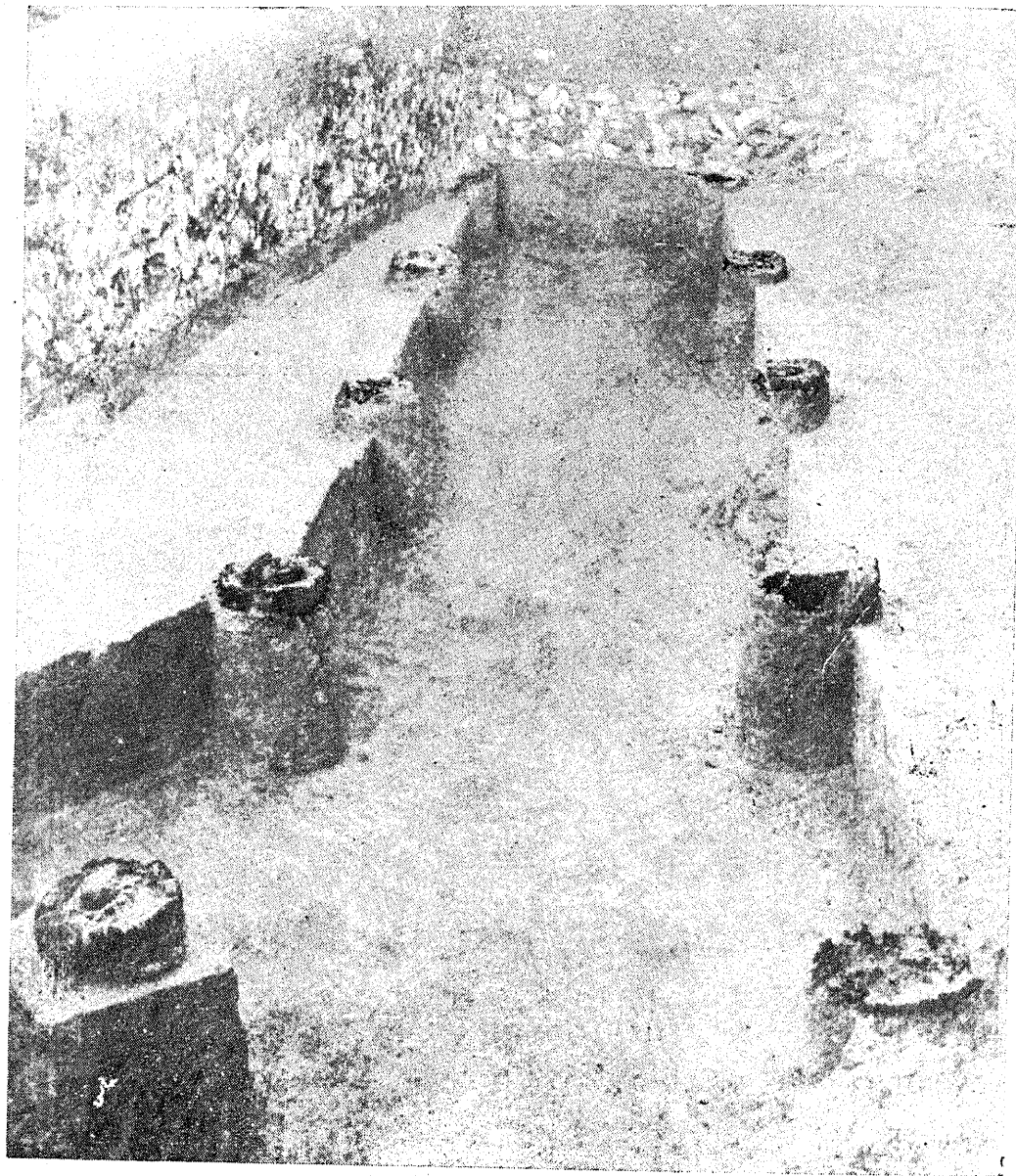

ပုံ (၁၁)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) ကုန်း တူးဖော်နေစဉ်ပုံ

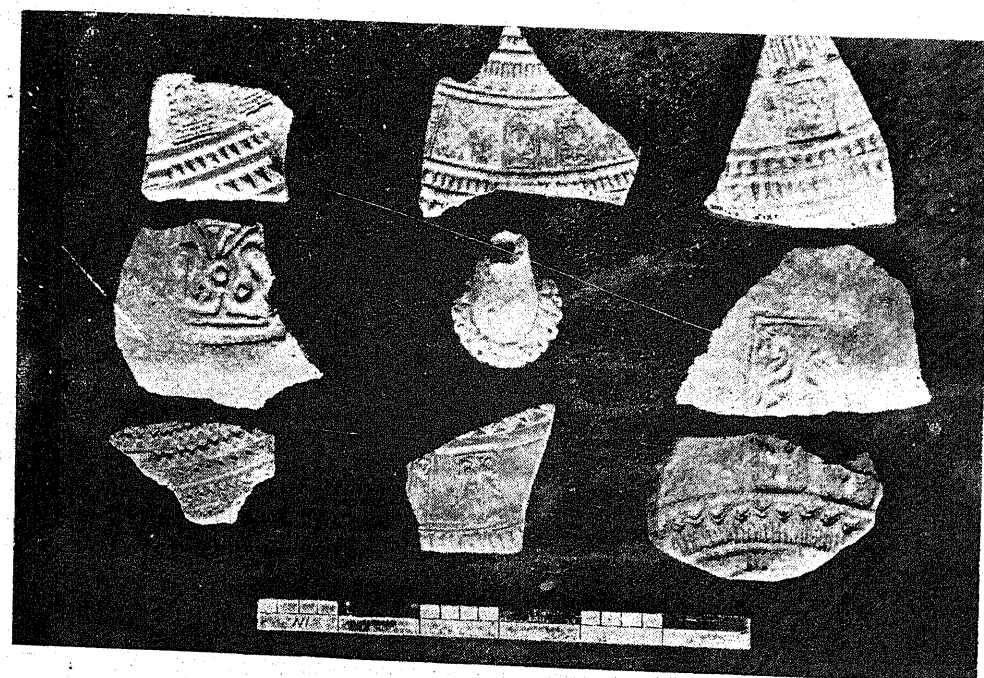
မြန်မာနိုင်ငံတော်

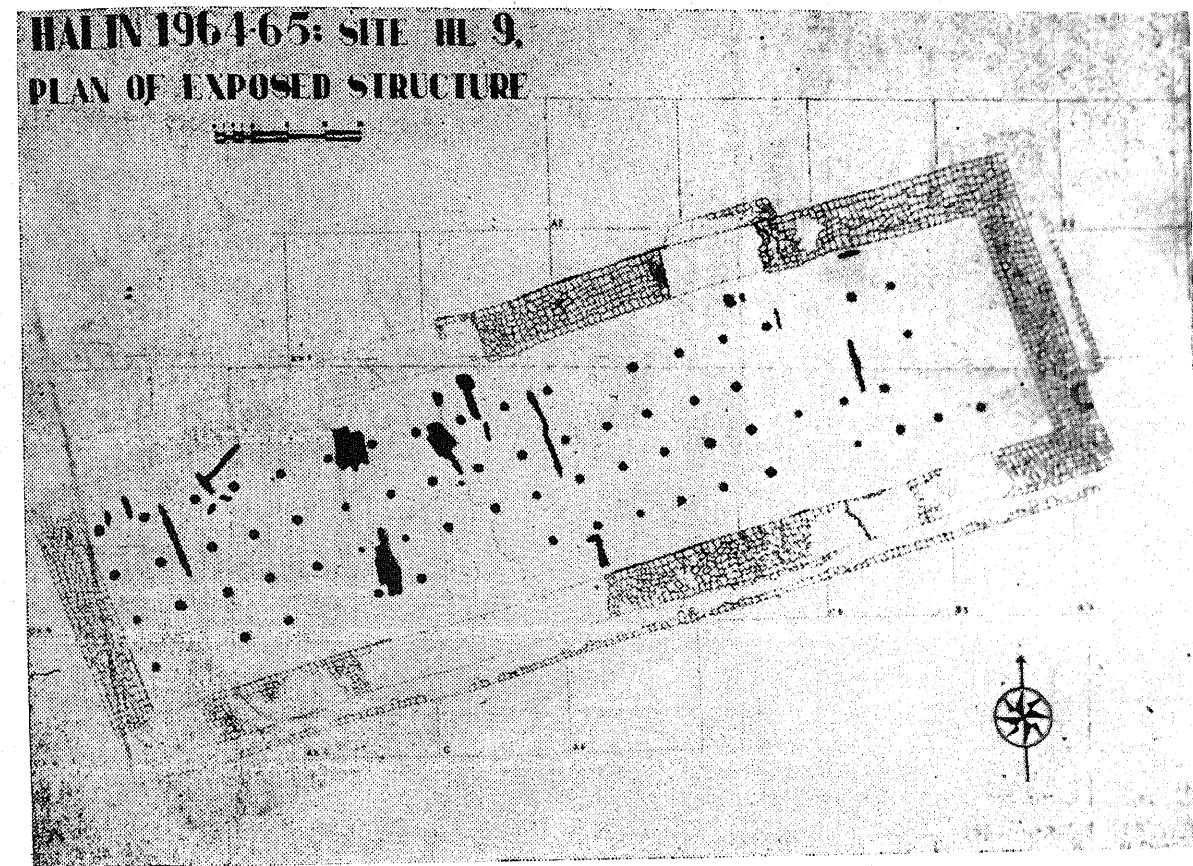
ပုံ (၁၂)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) ကုန်းမှ အုတ်နံရံနှင့် မြေလွှာပုံ

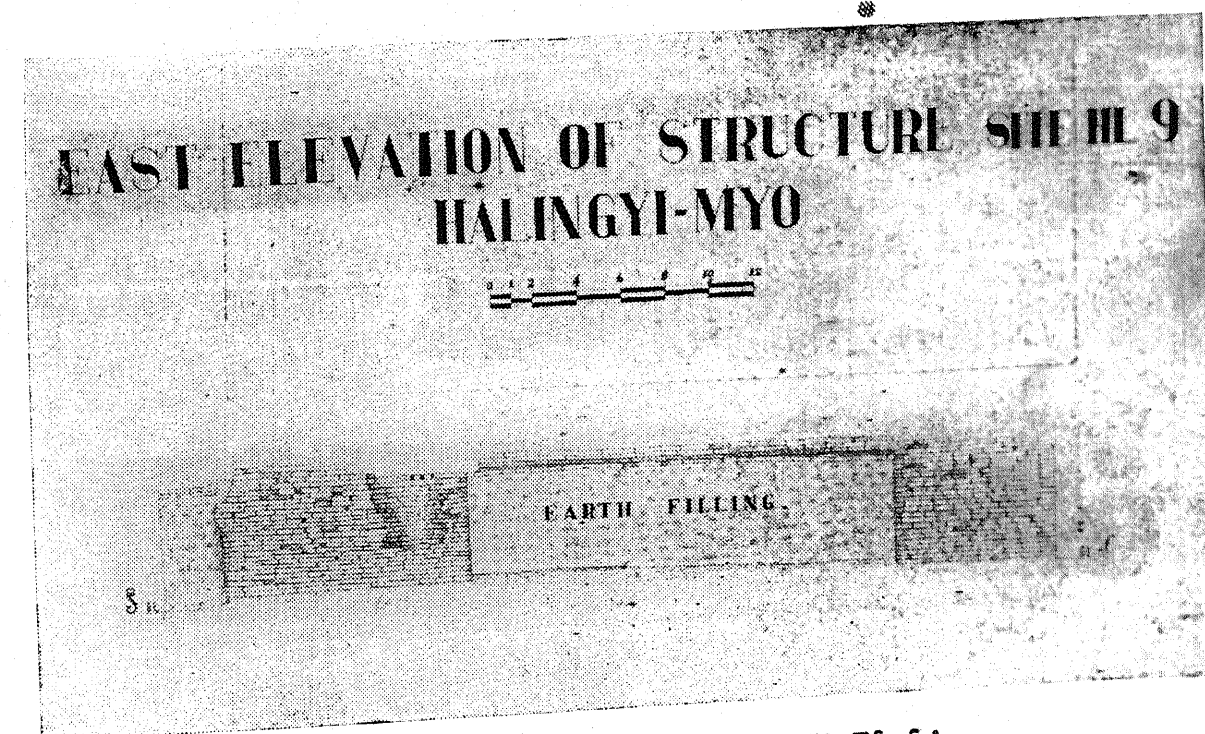
ပုံ (၁၃)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) ကုန်း တူးဖော်ရာမှ တွေ့ရှိသော မီးသွေးတိုင်တစ်ခု

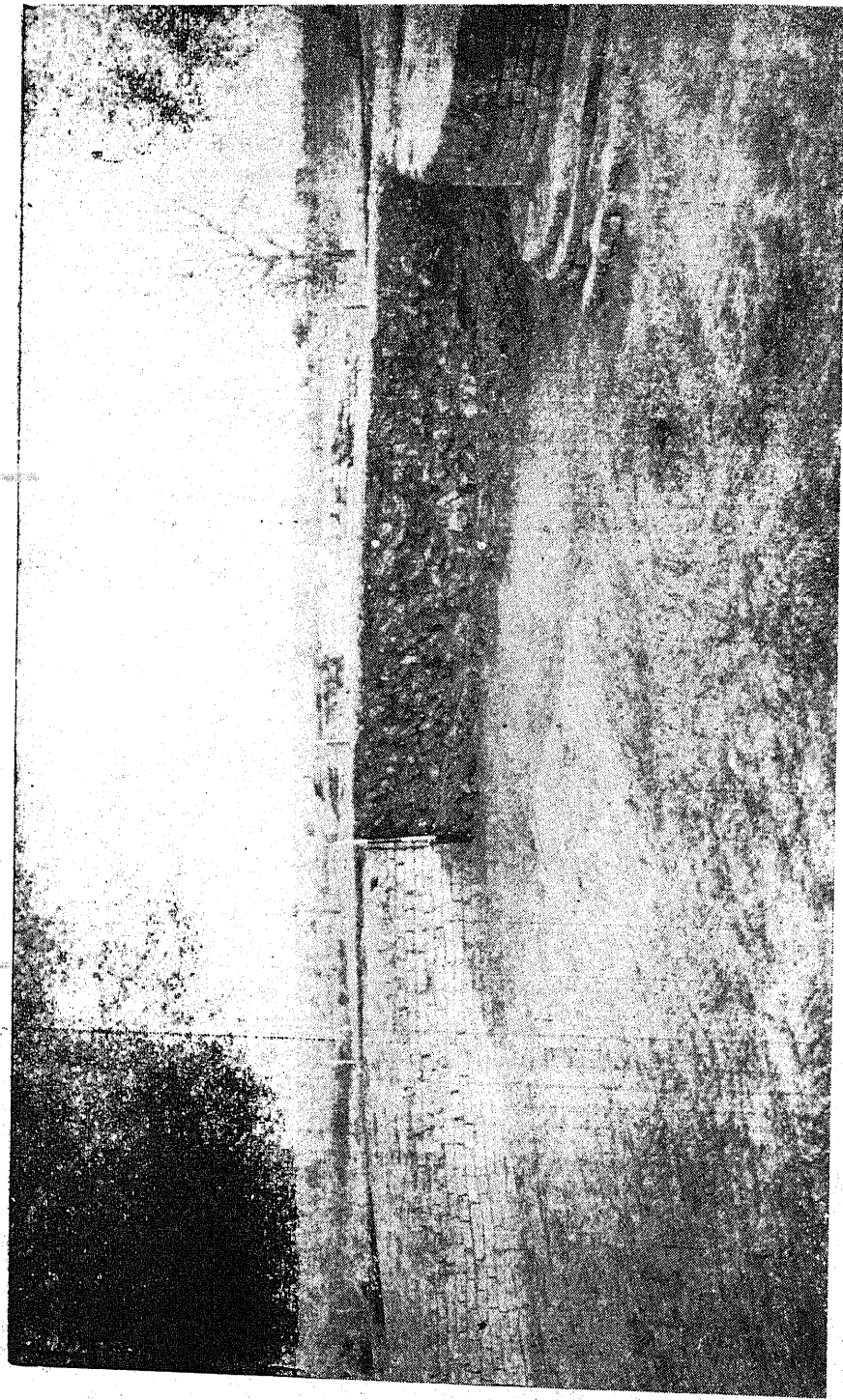
ပုံ (၁၄)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) နှင့် (၁၀) ကုန်း တူးဖော်ရာမှ တွေ့ရှိသော အခြယ်အလှယ်ပါ အိုးခြမ်းကွဲများ

ပုံ (၁၅)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) ကုန်း ပန္နက်ပုံဆွဲ

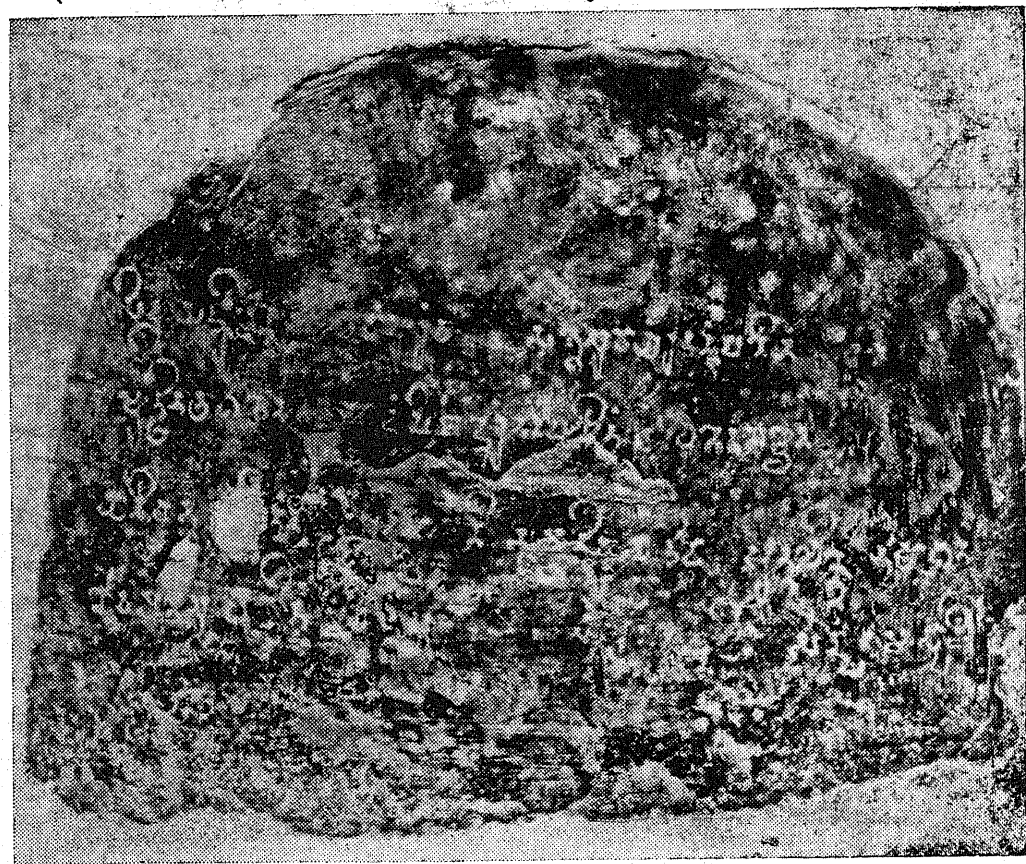
ပုံ (၁၆)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၉) ကုန်း အရွှေ့ပတ် အုတ်ရိုး မြင်ကွင်းပုံ

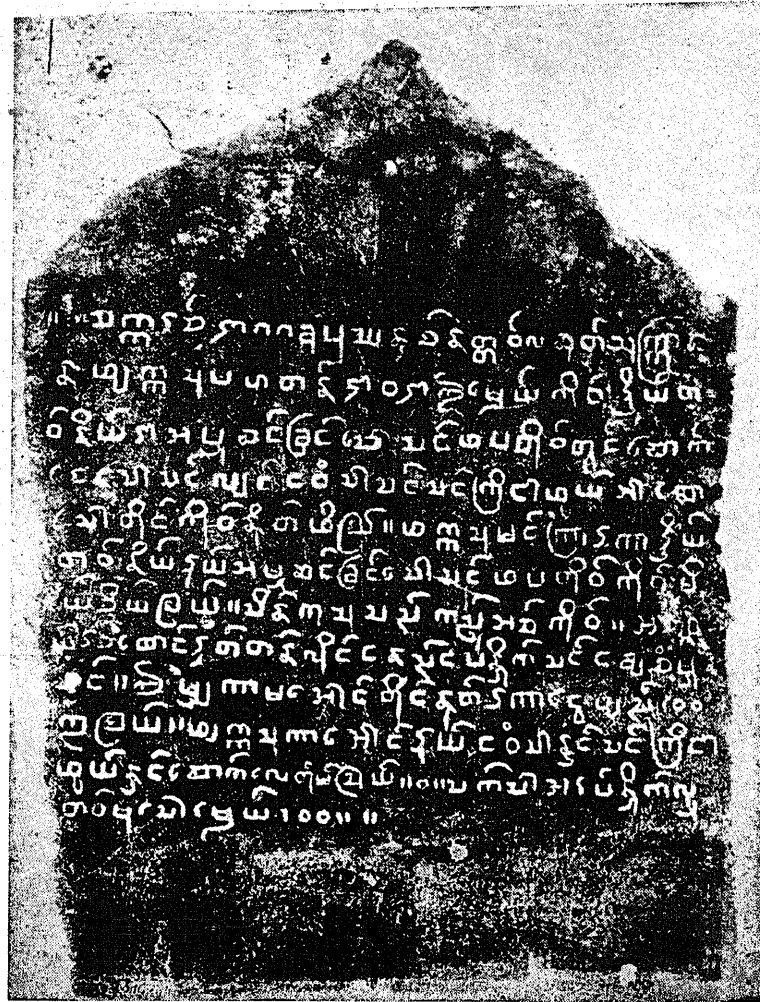
ပုံ (၁၇)။ ဟန်လင်းကြီး အမှတ် (၁၀) ကုန်း အနောက်ဘက် မြို့ရိုး အစွယ်ပို

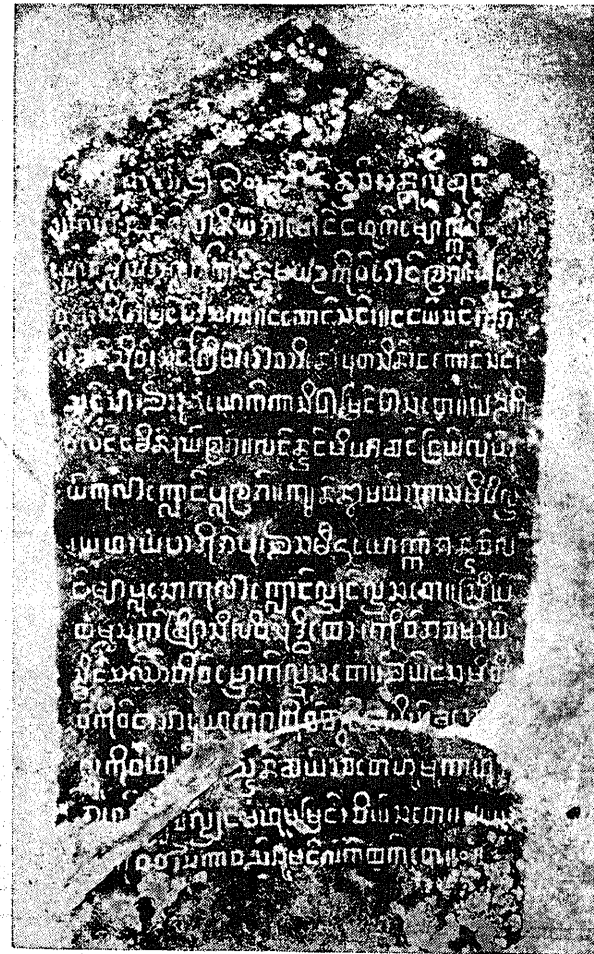
ပုံ (၁၈)။ ဝေသာလိမြို့ဟောင်း သင်းကျွန်းတော်တောင်မှ ကျောက်စာမင်္ဂလပုံ

ပုံ (၁၉)။ မော်ဇာကုန်းရိုးရွာမှ ဗျူကျောက်စာ မင်္ဂလပုံ

ပုံ (၂၀)။ ပုဂံ၊ တာမဏိအုတ်ကျောင်းမှ ကျောက်စာ မင်ပွတ်ပုံ

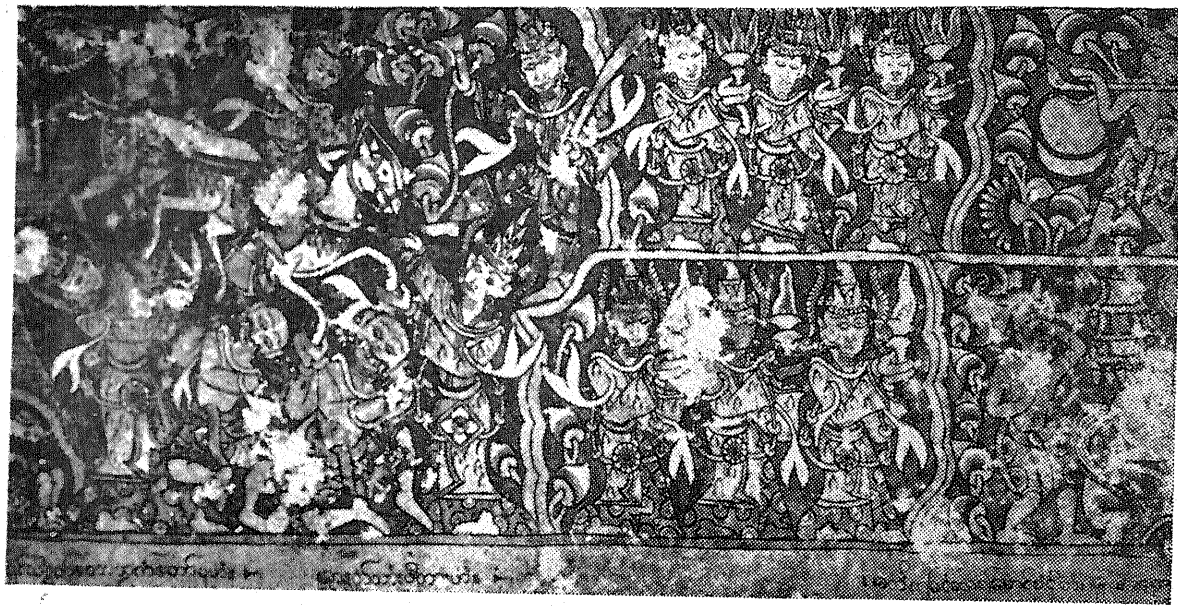
ပုံ (၂၁)။ ပုဂံ၊ တာမဏိ အုတ်ကျောင်းမှ ကျောက်စာ မင်ပွတ်ပုံ

ပုံ (၂၂)။ မုံရွာခရိုင်၊ ဆားလင်းကြီးမြို့ရှိ ချမ်းသာကြီးဖုရားမှ ရှေးဟောင်းဆင်းတု ဌာပနာ ပစ္စည်းများ

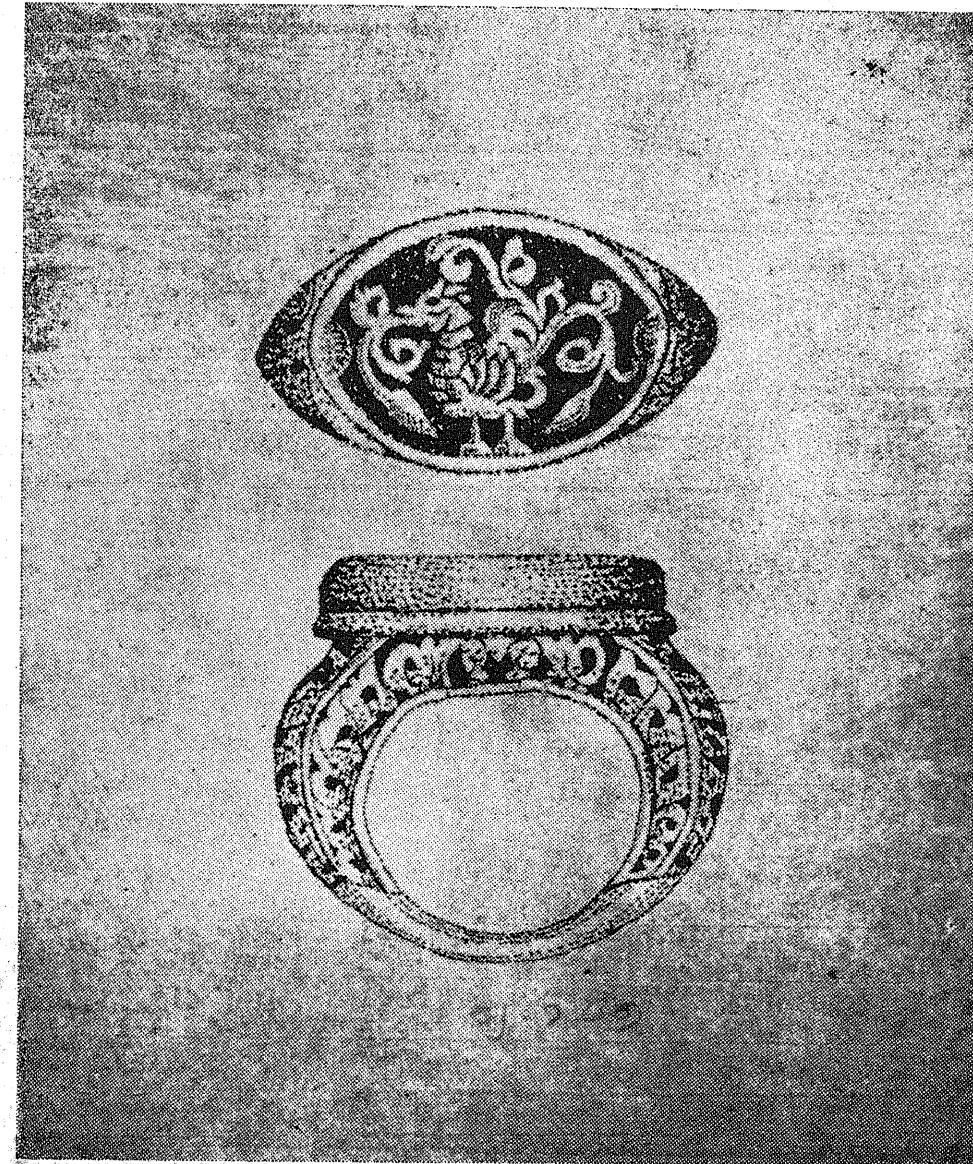
ပုံ (၂၃)။ မုံရွာခရိုင်၊ ရှင်းမာပင်မြို့နယ်၊ သီးကုန်းရွာရှိ ဖုရားပျက်တစ်ဆူမှ ဌာပနာ ဆင်းတုတော်များ

ပုံ (၂၄)။ မုံရွာမြို့နယ်၊ မုံရွေးကြေးမုံရွာရှိ လောကမှန်ကင်လိုက်ကု ဖုရားမှ နံရံ ဆေးရေး ပန်းချီများ

ပုံ (၂၅)။ မုံရွာခရိုင်၊ ချောင်းဦးမြို့နယ်၊ ခင်မုန့်ရွာအနီး ဆူးလေကုန်းရပ် တောင်မက်ရှိ ဖုရားလိုက်ကုမှ နံရံ ဆေးရေး ပန်းချီများ

ပုံ (၂၆)။ ပဲခူးမြို့၊ ကျိုက်ကလွန်ပုဏ္ဏားတော် ပြုပြင်ရာမှ တွေ့ရှိသော ရွှေလက်စွပ်ပုံ၊ ပုဆွဲ